

नेपाल राष्ट्र बैंक

केन्द्रीय कार्यालय
बालुवाटार, काठमाडौं ।

फोन नं.: ४४१९८०४/५

Web Site: www.nrb.org.np

पोष्ट बक्स: ७३

बैंक तथा वित्तीय संस्था नियमन विभाग

पत्र संख्या : बै.वि.नि.वि. / नीति / परिपत्र / पूर्वाधार / २ / ०७८ / ७९

मिति: २०७८ / १० / २७

इजाजतपत्रप्राप्त पूर्वाधार विकास बैंक,

महाशय,

यस बैंकबाट इजाजतपत्रप्राप्त पूर्वाधार विकास बैंकलाई जारी गरिएको निर्देशन, २०७५ तथा सो पश्चात २०७८ माघ २६ गतेसम्म जारी गरिएका परिपत्र तथा संशोधनहरु एकीकृत गरी तयार पारिएको यसै साथ संलग्न **एकीकृत निर्देशन, २०७८** जारी गरिएको हुँदा सोही बमोजिम गर्नु/गराउनु हुन नेपाल राष्ट्र बैंक ऐन, २०५८ को दफा ७९ ले दिएको अधिकार प्रयोग गरी यो निर्देशन जारी गरिएको छ ।

भवदीय,

(देवकुमार ढकाल)
कार्यकारी निर्देशक

बोधार्थ :

- (१) श्री नेपाल राष्ट्र बैंक, गभर्नरको कार्यालय ।
- (२) श्री नेपाल राष्ट्र बैंक, डेपुटी गभर्नरको कार्यालय ।
- (३) श्री नेपाल सरकार, अर्थ मन्त्रालय, वित्तीय क्षेत्र व्यवस्थापन तथा संस्थान समन्वय महाशाखा, काठमाण्डौं ।
- (४) श्री नेपाल राष्ट्र बैंक, बैंक सुपरिवेक्षण विभाग ।
- (५) श्री नेपाल राष्ट्र बैंक, विकास बैंक सुपरिवेक्षण विभाग ।
- (६) श्री नेपाल राष्ट्र बैंक, वित्त कम्पनी सुपरिवेक्षण विभाग ।
- (७) श्री नेपाल राष्ट्र बैंक, विदेशी विनिमय व्यवस्थापन विभाग ।
- (८) श्री नेपाल राष्ट्र बैंक, आर्थिक अनुसन्धान विभाग ।
- (९) श्री नेपाल राष्ट्र बैंक, कानून महाशाखा ।

नेपाल राष्ट्र बैंकबाट

इजाजतपत्रप्राप्त पूर्वाधार विकास
बैंकलाई जारी गरिएको

एकीकृत निर्देशन - २०७८

नेपाल राष्ट्र बैंक
केन्द्रीय कार्यालय
बैंक तथा वित्तीय संस्था नियमन विभाग

२०७८ माघ

विषय-सूची

<u>क्र.सं.</u>	<u>विषय</u>	<u>पृष्ठ संख्या</u>
१	पुँजी तथा पुँजीकोष सम्बन्धी व्यवस्था	३
२	कर्जा तथा सुविधा सम्बन्धी व्यवस्था	५६
३	एकल ग्राहक तथा क्षेत्रगत कर्जा सापट तथा सुविधाको सीमा निर्धारण सम्बन्धी व्यवस्था ।	६६
४	लेखा नीति तथा वित्तीय विवरणहरूको ढाँचा सम्बन्धी व्यवस्था	७०
५	कारोबारमा निहित जोखिम न्युनीकरण गर्ने सम्बन्धी व्यवस्था	१३३
६	संस्थागत सुशासन सम्बन्धी व्यवस्था	१४३
७	सूपरिवेक्षकीय निर्देशन लागु गर्ने कार्य तालिका सम्बन्धी व्यवस्था	१६१
८	लगानी सम्बन्धी व्यवस्था	१६३
९	तथ्याङ्क विवरण सम्बन्धी व्यवस्था	१६६
१०	संस्थापक सेयर नामसारी वा खरिद/बिक्री वा हक हस्तान्तरण सम्बन्धी व्यवस्था	१८८
११	सह-वित्तीयकरण कर्जा सम्बन्धी व्यवस्था	१९५
१२	कर्जा सुचना तथा कालोसुची सम्बन्धी व्यवस्था	२००
१३	अनिवार्य मौज्जात/वैधानिक तरलता सम्बन्धी व्यवस्था	२१२
१४	शाखा/क्षेत्रीय कार्यालय खोल्ने सम्बन्धी व्यवस्था	२१७
१५	ब्याजदर सम्बन्धी व्यवस्था	२२१
१६	वित्तीय स्रोत संकलन सम्बन्धी व्यवस्था	२२५
१७	सम्पत्ति शूद्धीकरण तथा आतंकवादी कार्यमा वित्तीय लगानी निवारण सम्बन्धी व्यवस्था	२२८
१८	वित्तीय ग्राहक संरक्षण सम्बन्धी व्यवस्था	२५२
१९	विविध व्यवस्था सम्बन्धमा	२५४

नेपाल राष्ट्र बैंक
केन्द्रीय कार्यालय
बैंक तथा वित्तीय संस्था नियमन विभाग

निर्देशन नं. १

पुँजी तथा पुँजीकोष सम्बन्धी व्यवस्था

पूर्वाधार विकास बैंकले कायम गर्नुपर्ने न्यूनतम पुँजीकोष सम्बन्धमा नेपाल राष्ट्र बैंक ऐन, २०५८ को दफा ७९ ले दिएको अधिकार प्रयोग गरी देहायको निर्देशन जारी गरिएको छ ।

१. न्यूनतम चुक्ता पुँजी तथा पुँजीकोष

संस्थाको न्यूनतम चुक्ता पुँजी रु. २० अर्ब हुनु पर्नेछ । साथै, कुल जोखिम भारित सम्पत्तिको ११ प्रतिशत न्यूनतम पुँजीकोष अनुपात कायम गर्नु पर्नेछ ।

२. पुँजीकोष

पुँजीकोष भन्नाले प्राथमिक पुँजी र पुरक पुँजीको योग सम्भन्तु पर्दछ । पुँजीकोषको गणना संलग्न अनुसूची १.१ मा व्यवस्था भएको Capital Adequacy Framework, 2018 बमोजिम गर्नु पर्नेछ ।

३. पुँजीकोष सम्बन्धमा पठाउनु पर्ने विवरणहरु

संस्थाले जुनसुकै बखत पनि तोकिएको अनुपातमा न्यूनतम पुँजीकोष कायम गर्नु पर्नेछ । Capital Adequacy Framework, 2018 को अनुसूची १.१ मा व्यवस्था भए बमोजिम पुँजीकोष सम्बन्धी विवरणहरु तयार गरी यस बैंकको बैंक तथा वित्तीय संस्था नियमन विभाग तथा बैंक सुपरिवेक्षण विभागमा प्रत्येक महिना समाप्त भएको मितिले १५ दिन भित्र पठाई सक्नु पर्नेछ । तर, त्रयमासको अन्त्यको विवरण भने आन्तरिक लेखापरीक्षकबाट प्रमाणित गराएर पेश गर्नु पर्नेछ ।

यस बैंकमा पठाउनु पर्ने Capital Adequacy Framework, 2018 अनुसारका फाराम नं. १ देखि ८ सम्मका विवरणहरुको स्प्रेडसिटको ढाँचा तयार पारी यस बैंकको वेवसाइटमा राखिएको हुँदा सोही ढाँचामा तथ्यांक विवरणहरु भरी पठाउनु पर्ने व्यवस्था गरिएको छ ।

४. ICAAP मार्गदर्शन सम्बन्धमा

उपरोक्त Capital Adequacy Framework, 2018 बमोजिम संस्थाले पहिचान गरेका जोखिमका अतिरिक्त बैंक अनुसारका अन्तरनिहित अन्य जोखिमहरु समेत पहिचान गरी सो अनुरूपको पुँजीकोष कायम गर्न यस बैंकबाट जारी गरिएको Internal Capital Adequacy Assessment Process (ICAAP) Guidelines पालना गर्नु सम्बन्धित पूर्वाधार विकास बैंकको कर्तव्य हुनेछ ।

५. पुँजीकोष सम्बन्धी निर्देशनहरुको पालना नभएमा हुने कारवाही

(क) पूर्वाधार विकास बैंकहरुले पुँजीकोष सम्बन्धी निर्देशनहरुको पालना नगरेमा शीघ्र सुधारात्मक कारवाही सम्बन्धी विनियमावली, २०७४ बमोजिमको कारवाही हुनेछ ।

Capital Adequacy Framework 2018

1. INTRODUCTION

1.1 BACKGROUND:

Prior to 1988, there was no uniform international regulatory standard for setting bank capital requirements. In 1988, the Basel Committee on Banking Supervision (BCBS)¹ developed the Capital Accord, which is known as Basel I, to align the capital adequacy requirements applicable especially to banks in G-10 countries. Basel I introduced two key concepts. First, it defined what banks could hold as capital, as well as designating capital as Tier 1 or Tier 2 according to its loss-absorbing or creditor-protecting characteristics. The second key concept introduced in Basel I was that capital should be held by banks in relation to the risks that they face. The major risks faced by banks relate to the assets held on balance sheet. Thus, Basel I calculated banks' minimum capital requirements as a percentage of assets, which are adjusted in accordance with their riskiness and assigning risk weights to assets. Higher weights are assigned to riskier assets such as corporate loans, and lower weights are assigned to less risky assets, such as exposures to government.

The BCBS released the "International Convergence of Capital Measurements and Capital Standards: Revised Framework", popularly known as Basel II, on June 26, 2004. This framework was updated in November 2005 and a comprehensive version of the framework was issued in June 2006. Basel II builds significantly on Basel I by increasing the sensitivity of capital to key bank risks. In addition, Basel II recognizes that banks can face a multitude of risks, ranging from the traditional risks associated with financial intermediation to the day-to-day risks of operating a business as well as the risks associated with the ups and downs of the local and international economies. As a result, the framework more explicitly associates capital requirements with the particular categories of major risks that banks face.

The Basel II capital framework also recognizes that large, usually internationally active banks have already put in place sophisticated approaches to risk measurement and management based on statistical inference rather than judgment alone. Thus, the framework allows banks, under certain conditions, to use their own 'internal' models and techniques to measure the key risks that they face, the probability of loss, and the capital required to meet those losses. In developing the new framework, the Basel Committee incorporated many elements that help to promote a sound and efficient financial system over and above the setting of minimum capital requirements. Keeping this in mind, the Basel II framework incorporates three complementary 'pillars' that draw on the range of approaches to help ensure that banks are adequately capitalized commensurate with their risk profile.

The Basel Committee on Banking Supervision (BCBS) released a comprehensive reform package entitled "Basel III: A global regulatory framework for more resilient banks and banking systems" (known as Basel III capital regulations) in December 2010. Basel III reforms are the response of the Basel Committee on Banking Supervision (BCBS) to improve the banking sector's ability to absorb shocks arising from financial and economic stress, whatever the source, thus reducing the risk of spill over from the financial sector to the real economy. Basel III reforms strengthen the bank-level i.e. micro prudential regulation, with the intention to raise the resilience of individual banking institutions in periods of stress. Besides, the reforms have a macro prudential focus also, addressing system wide risks, which can build up across the banking sector, as well as the procyclical amplification of these

---

¹ The Basel Committee on Banking Supervision is a committee of banking supervisory authorities that was established by the central bank governors of the Group of Ten countries in 1975. It consists of senior representatives of bank supervisory authorities and central banks from Belgium, Canada, France, Germany, Italy, Japan, Luxembourg, the Netherlands, Spain, Sweden, Switzerland, the United Kingdom, and the United States. It usually meets at the Bank for International Settlements in Basel, Switzerland where its permanent Secretariat is located.

risks over time. These new global regulatory and supervisory standards mainly seek to raise the quality and level of capital (Pillar 1) to ensure that banks are better able to absorb losses on both a going concern and a gone concern basis, increase the risk coverage of the capital framework, introduce leverage ratio to serve as a backstop to the risk-based capital measure, raise the standards for the supervisory review process (Pillar 2) and public disclosures (Pillar 3) etc. The macro prudential aspects of Basel III are largely enshrined in the capital buffers. Both buffers i.e. the capital conservation buffer and the countercyclical buffer are intended to protect the banking sector from periods of excess credit growth.

The recommendations of Basel Committee on Banking Supervision's (BCBS) on capital accord are important guiding frameworks for the regulatory capital requirement to the banking industry all over the world and Nepal is no exception. Realizing the significance of capital for ensuring the safety and soundness of the banks and the banking system, at large, Nepal Rastra Bank (NRB) has developed and enforced capital adequacy requirement based on international practices with an appropriate level of customization based on domestic state of market developments.

With a view of adopting the international best practices, NRB has already issued the Basel III implementation action plan and expressed its intention to adopt the Basel III framework, albeit in a simplified form. In line with the international development and thorough discussion with the stakeholders, evaluation and assessment of impact studies at various phases, this framework has been drafted. This framework provides the guidelines for the implementation of Basel III framework in Nepal. The Basel III capital regulations continue to be based on three-mutually reinforcing Pillars, viz. minimum capital requirements, supervisory review of capital adequacy, and market discipline of the Basel II capital adequacy framework.

1.2 OBJECTIVE:

The main objective of this framework is to develop the safe and sound financial system by way of sufficient amount of qualitative capital and risk management practices. This framework is intended to ensure that each bank maintains a level of capital which,

- (i) is adequate to protect its depositors and creditors.
- (ii) is commensurate with the risk associated activities and profile of the bank.
- (iii) promotes public confidence in the banking system.

1.3 PRE-REQUISITES:

The effective implementation of this framework is dependent on various factors. Some such pre-requisites are:

- (i) Implementation of Basel Core Principles for effective Banking Supervision.
- (ii) Adoption of the sound practices for the management of Operational Risk.
- (iii) Formulation and adoption of comprehensive risk management policy.
- (iv) Adherence to high degree of corporate governance.

1.4 RESPONSIBILITY:

The board of directors of each bank shall be responsible for establishing and maintaining, at all times, an adequate level of capital. The capital standards herein are the minimum that is acceptable for banks that are fundamentally sound, well managed, and have no material financial or operational weaknesses. Thus, banks are generally expected to operate above the limits prescribed by this framework.

1.5 SCOPE OF APPLICATION:

This framework shall be applicable to all Infrastructure Development Banks licensed to conduct banking business in Nepal under the Bank and Financial Institution Act, 2073.

This capital adequacy framework shall be applicable uniformly to all Infrastructure Development Bankson a stand-alone basis and as well as on a consolidated basis, where the bank is member of a consolidated banking group. For the purpose of capital adequacy, the consolidated bank means a group of financial entities, parent or holding company of which a bank is a subsidiary. All banking and other relevant financial activities (both regulated and unregulated) conducted within a group including a bank shall be captured through consolidation. Thus, majority owned or controlled financial entities should be fully consolidated. If any majority owned subsidiary institutions are not consolidated for capital purposes, all equity and other regulatory capital investments in those entities attributable to the group will be deducted and the assets and liabilities, as well as third party capital investments in the subsidiary will be removed from the bank's balance sheet for capital adequacy purposes.

1.6 APPROACHES TO IMPLEMENTATION:

"International Convergence for Capital Measurements and Capital Standards: Revised Framework", Basel II under Pillar 1, provides three distinct approaches for computing capital requirements for credit risk and three other approaches for computing capital requirements for operational risk. These approaches for credit and operational risk are based on increasing risk sensitivity and allow banks to select an approach that is most appropriate to the stage of development of banks' operations.

The products and services offered by the Nepalese Banks are still largely conventional, in comparison to other economies. Considering the starting phase of credit rating practice of Nepal, Standardized Approach (SA) to measure credit risk while Basic Indicator Approach and an indigenous Net Open Position Approach for measurement of Operational Risk and Market Risk is adopted respectively. These approaches have been customized to deal with Nepalese financial and banking sector development.

1.7 IMPLEMENTATION OF ADVANCED APPROACHES:

This framework prescribes the simplest of the available approaches at the initial phase with a vision to move onto more complex and risk sensitive approaches as the market gradually gains maturity. Banks willing to adopt advanced approaches, even for internal purposes, should obtain prior written approval from Nepal Rastra Bank on providing evidence that they have the resources and the capability to adopt the proposed approaches.

A bank will not be allowed to choose to revert to a simpler approach once it has been approved for a more advanced approach without supervisory approval. However, if a supervisor determines that a bank using a more advanced approach no longer meets the qualifying criteria for an advanced approach, it may allow the bank to revert to a simpler approach for some or all of its operations, until it meets the conditions specified by the supervisor for returning to a more advanced approach.

1.8 CAPITAL ADEQUACY REQUIREMENT

Capital ratios will be as follows:-

S.No.	Regulatory Capital	Percentage
1.	Minimum Common Equity Capital Ratio	4.50
2.	Capital Conservation Buffer	2.50
3.	Minimum common equity plus capital conservation buffer	7.00
4.	Minimum Tier 1 Capital (Excluding conservation buffer)	6.00
5.	Minimum Total Capital (Excluding conservation buffer)	8.50
6.	Minimum Total Capital (including conservation buffer)	11.00
7.	Counter Cyclical Buffers	0-2.5
8.	Leverage Ratio	3

2. REQUIREMENTS FOR CAPITAL FUNDS

2.1 DEFINITION OF CAPITAL:

The qualifying regulatory capital shall consist of the sum of the following components:

- a. Tier 1 Capital (Core Capital)
  - A. Common Equity Tier 1 (CET1)
  - B. Additional Tier 1 (AT1)
- b. Tier 2 Capital (Supplementary Capital)

The detailed description of the components of regulatory capital and their elements are as follows:

I. Tier 1 Capital (Core Capital)

The key element of capital on which the main emphasis should be placed is Tier 1 (core) capital, which is comprised of equity capital and disclosed reserves. This key element of capital is the basis on which most market judgments of capital adequacy are made; and it has a crucial bearing on profit margins and a bank's ability to compete.

The BCBS has therefore concluded that capital, for supervisory purposes, should be defined in two tiers in a way, which will have the effect of requiring at least 50% of a bank's capital base to consist of a core element comprised of equity capital and published reserves from post-tax retained earnings.

In order to rank as Tier 1, capital must be fully paid up, have no fixed servicing or dividend costs attached to it and be freely available to absorb losses ahead of general creditors. Capital also needs to have a very high degree of permanence if it is to be treated as Tier 1.

Tier 1 Capital shall consist of Common Equity Tier 1 Capital and Additional Tier 1 Capital and the sum of these two capitals shall be total Tier 1 Capital.

A. Common Equity Tier 1 Capital

Common Equity is recognized as the highest quality component of capital and is the primary form of funding which ensures that a bank remains solvent. Common Equity Tier 1 Capital consists of the sum of the following elements:

- (i) Common shares issued by the bank that meet the criteria for classification as common shares for regulatory purposes;
- (ii) Stock surplus (share premium) resulting from the issue of instruments included in Common Equity Tier 1;
- (iii) Statutory General Reserve;
- (iv) Retained Earnings available for distribution to shareholders;
- (v) Un-audited current year cumulative profit, after all provisions including staff bonus and taxes. Where such provisions are not made, this amount shall not qualify as Common Equity Tier 1 capital,
- (vi) Capital Redemption Reserves created in lieu of redeemable instruments
- (vii) Capital Adjustment reserves created in respect of increasing the capital base of the bank
- (viii) Dividend Equalization Reserves;
- (ix) Other free reserves if any
- (x) Any other type of instruments notified by NRB from time to time for inclusion in Common

Equity Tier 1 capital;and

- (xi) Less: Regulatory adjustments / deductions applied in the calculation of Common Equity Tier 1 capital.

Criteria for common shares issued by the bank for inclusion in Common Equity:

Common shares must meet the following criteria to be included in Common Equity Tier 1 Capital:

1. All common shares should be voting shares.
2. Represent the most subordinate claim in liquidation of the bank.
3. Be entitled to a claim on the residual assets which is proportional to its share of paid up capital, after all senior claims have been repaid in liquidation (i.e. has an unlimited and variable claim, not a fixed or capped claim).
4. Principal is perpetual and never repaid outside of liquidation (except discretionary repurchases / buy backs or other means of effectively reducing capital in a discretionary manner with the prior approval of NRB which is allowable under relevant law as well as guidelines, if any, issued by NRB in the matter).
5. The bank does nothing to create an expectation at issuance that the instrument will be bought back, redeemed or cancelled nor do the statutory or contractual terms provide any feature which might give rise to such an expectation.
6. Distributions are paid out of distributable items. The level of distributions is not in any way tied or linked to the amount paid up at issuance and is not subject to a contractual cap (except to the extent that a bank is unable to pay distributions that exceed the level of distributable items). As regards 'distributable items', it is clarified that the dividend on common shares will be paid out of the current year's profit and retained earnings only.
7. There are no circumstances under which the distributions are obligatory. Non-payment is therefore not an event of default.
8. Distributions are paid only after all legal and contractual obligations have been met and payments on more senior capital instruments have been made. This means that there are no preferential distributions, including in respect of other elements classified as the highest quality issued capital.
9. It is the paid up capital that takes the first and proportionately greatest share of any losses as they occur. Within the highest quality capital, each instrument absorbs losses on a going concern basis proportionately and *pari passu* with all the others.
10. The paid up amount is classified as equity capital (i.e. not recognised as a liability) for determining balance sheet insolvency.
11. The paid up amount is classified as equity under the relevant accounting standards.
12. It is directly issued and paid up and the bank cannot directly or indirectly have funded the purchase of the instrument. Banks should also not extend loans against their own shares.
13. The paid up amount is neither secured nor covered by a guarantee of the issuer or related entity nor subject to any other arrangement that legally or economically enhances the seniority of the claim.
14. Paid up capital is only issued with the approval of the owners of the issuing bank, either given directly by the owners or, if permitted by applicable law, given by the Board of Directors or by other persons duly authorized by the owners.
15. Paid up capital is clearly and separately disclosed in the bank's balance sheet.

B. Additional Tier 1 Capital

Additional Tier 1 Capital mainly include the instruments either classified as equity under relevant accounting standards but are not the common equity share and hence not includible in common equity tier 1 or the instrument which are classified as liabilities under relevant accounting standards, however it is includible in additional tier 1 capital. Under Basel III non-common equity elements to be included in Tier 1 capital should absorb losses while the bank remains a going concern. Towards this end, one of the important criteria for Additional Tier 1 instruments is that these instruments should have principal loss absorption through either (i) conversion into common shares at an objective pre-specified trigger point or (ii) a write-down mechanism which allocates losses to the instrument at a pre-specified trigger point. Banks should not issue Additional Tier 1 capital instruments to the retail investors.

Additional Tier 1 capital consists of the sum of the following elements:

- (i) Perpetual Non Cumulative Preference Share (PNCPS) and Perpetual Debt Instruments (PDI) issued by the bank that meet the criteria for inclusion in Additional Tier 1 capital;
- (ii) Stock surplus (share premium) resulting from the issue of PNCPS instruments included in Additional Tier 1 capital; and
- (iii) Less: Regulatory adjustments / deductions applied in the calculation of Additional Tier 1 capital.

Criteria for Instruments issued by the bank for inclusion in Additional Tier 1:

Perpetual Non Cumulative Preference Share (PNCPS) and Perpetual Debt Instruments (PDI) issued by the bank must meet the following criteria to be included in Additional Tier 1 Capital:

1. The instruments should be issued by the Bank (i.e. not by any ‘Special Purpose Vehicle’ etc. set up by the bank for this purpose) and fully paid up.
2. The claim of investors of the instruments shall be:
  - (A) In case of Perpetual Non Cumulative Preference Shares:
    - (i) Superior to the claims of investors in equity shares; and
    - (ii) Subordinated to the claims of PDIs, all Tier 2 regulatory capital instruments, depositors and general creditors of the bank.
  - (B) In case of Perpetual Debt Instruments:
    - (i) Superior to the claims of investors in equity shares and perpetual non-cumulative preference shares;
    - (ii) Subordinated to the claims of depositors, general creditors and subordinated debt of the bank;
3. The instruments should be neither secured nor covered by a guarantee of the issuer or related entity or other arrangement that legally or economically enhances the seniority of the claim vis-à-vis bank creditors
4. The instruments should be perpetual, i.e., there is no maturity date and there are no step-ups or other incentives to redeem
5. The Instruments may be callable at the initiative of the issuer. This means that the instruments shall not be issued with “Put Option”. However, banks may issue instruments with a “Call Option” at a particular date subject to following conditions:
  - a) The call option on the instrument is permissible after ten years of issuance;

- b) To exercise a call option a bank must receive prior approval of NRB;
  - c) A bank must not do anything which creates an expectation that the call will be exercised.; and
  - d) Banks must not exercise a call unless:
    - i. The bank replaces the called instrument with capital of the same or better quality and the replacement of this capital is done at conditions which are sustainable for the income capacity of the bank; or
    - ii. The bank demonstrates that its capital position is well above the minimum capital requirements after the call option is exercised.
6. Any repayment of principal (eg. through repurchase, buy-back or redemption) must be with prior approval of NRB and banks should not assume or create market expectations that supervisory approval will be given. Banks may repurchase / buy-back / redeem the instruments only if:
- (a) The bank replaces such instrument with capital of the same or better quality and the replacement of this capital is done at conditions which are sustainable for the income capacity of the bank; or
  - (b) The bank demonstrates that its capital position is well above the minimum capital requirements after the repurchase / buy-back / redemption.
7. Dividend/coupon discretion:
- a. the bank must have full discretion at all times to cancel distributions/payments;
  - b. cancellation of discretionary payments must not be an event of default;
  - c. banks must have full access to cancelled payments to meet obligations as they fall due; and
  - d. cancellation of distributions/payments must not impose restrictions on the bank except in relation to distributions to common stockholders.
8. Dividends/coupons must be paid out of ‘distributable items’:
- As regards ‘distributable items’, it is clarified that the dividend on perpetual non-cumulative preference shares (PNCPS) will be paid out of current year’s profit only.
- In case of coupon on perpetual debt instruments (PDI), it is clarified that if the payment of coupons on perpetual debt instrument (PDI) is likely to result in losses in the current year, their declaration should be precluded to that extent.
- Dividend on PNCPS and coupons on PDI should not be paid out of retained earnings / reserves. In other words, payment of dividend/coupons should not have the effect of reducing retained earnings / reserves.
9. The instrument cannot have a credit sensitive dividend/coupon feature, that is a dividend/coupon that is reset periodically based in whole or in part on the banking organization's credit standing.
10. The dividend/coupon shall not be cumulative. i.e., dividend/coupon missed in a year will not be paid in future years, even if adequate profit is available and the level of CAR conforms to the regulatory minimum. When dividend/coupon is paid at a rate lesser than the prescribed rate, the unpaid amount will not be paid in future years, even if adequate profit is available and the level of CAR conforms to the regulatory minimum.
11. The instrument cannot contribute to liabilities exceeding assets if such a balance sheet test forms part of requirement to prove insolvency by any law or otherwise.

12. Instruments classified as liabilities for accounting purposes must have principal loss absorption through either (i) conversion to common shares at an objective pre-specified trigger point or (ii) a write-down mechanism which allocates losses to the instrument at a pre-specified trigger point. The write-down will have the following effects:
  - a. Reduce the claim of the instrument in liquidation;
  - b. Reduce the amount re-paid when a call is exercised; and
  - c. Partially or fully reduce coupon/dividend payments on the instrument.
13. Neither the bank nor a related party over which the bank exercises control or significant influence (as defined under relevant Nepal Financial Reporting Standards) can have purchased the instrument, nor can the bank directly or indirectly have funded the purchase of the instrument
14. The instrument cannot have any features that hinder recapitalization, such as provisions that require the issuer to compensate investors if a new instrument is issued at a lower price during a specified time frame.

II. Tier 2 (Supplementary) Capital

The Supplementary (Tier 2) Capital includes reserves which have been passed through the profit and loss account and all other capital instruments eligible and acceptable for capital purposes. Elements of the Tier 2 capital will be reckoned as capital funds up to a maximum of 100 percent of Tier 1 capital arrived at, after making regulatory adjustments/deductions. In case, where the Tier 1 capital of a bank is negative, the Tier 2 capital for regulatory purposes shall be considered as zero and hence the capital fund, in such cases, shall be equal to the core capital.

The Tier 2 Capital consists of the sum of the following elements:

- (i) Preference Share Capital Instruments [Perpetual Cumulative Preference Shares (PCPS) / Redeemable Non-Cumulative Preference Shares (RNCPS) / Redeemable Cumulative Preference Shares (RCPS)] issued by the bank with the maturity of 5 years or above;
- (ii) Subordinated term debt fully paid up with a maturity of 5 years or above; unsecured and subordinated to the claim of other creditors, free of restrictive clauses and not redeemable before maturity. Since, subordinated term debt is not normally available to participate in the losses; the amount eligible for inclusion in the capital adequacy calculations is limited to 50% of core capital. Moreover, to reflect the diminishing value of these instruments as a continuing source of strength, a cumulative discount (amortization) factor of 20% per annum shall be applied for capital adequacy computations, during the last 5 years to maturity.
- (iii) Hybrid capital instruments combine certain characteristics of debt and certain characteristics of equity. Each such instrument has a particular feature, which can be considered to affect its quality as capital. Where these instruments have close similarities to equity, in particular when they are able to support losses on an ongoing basis without triggering liquidation, they may be included in Tier 2 capital with approval from Nepal Rastra Bank.
- (iv) Stock surplus (share premium) resulting from the issue of instruments included in Tier 2 capital;
- (v) General loan loss provision limited to a maximum of 1.25% of total Credit Risk Weighted Exposures. General loan loss provision refers to provisions or loan-loss reserves held against future, presently unidentified losses are freely available to meet losses which subsequently materialize and therefore the provisions created in respect of Performing Loans only qualify for inclusion in Tier 2 Capital. Provisions ascribed to identify deterioration of particular assets or loan liabilities, whether individual or grouped, should

be excluded. Accordingly, for instances provision on rescheduled/restructured and classified loans, both an individual account and portfolio level shall be excluded. The additional loan loss provisions created in respect of Personal Guarantee loans, third party collateral loans and loans in excess of Single Obligor Limits are specific provisions and hence cannot be included under this category. Such provisions however can be deducted from the gross exposures while calculating risk weighted exposures for credit risk.

However, provisions created in excess of the regulatory requirements or provisions which are not attributable to identifiable losses in any specific loans shall be allowed to be included in the General Loan Loss Provision.

- (vi) Exchange equalization reserves created by banks as a cushion for unexpected losses arising out of adverse movements in foreign currencies.
- (vii) Investment adjustment reserves created as a cushion for adverse price movements in banks' investments falling under "Available for Sale" category.
- (viii) Revaluation reserves often serve as a cushion against unexpected losses but may not be fully available to absorb unexpected losses due to the subsequent deterioration in market values and tax consequences of revaluation. Therefore, revaluation reserves will be eligible up to 50% for treatment as Tier 2 capital and limited to a maximum of 2% of total Tier 2 capital subject to the condition that the reasonableness of the revalued amount is duly certified by the internal auditor of the bank.
- (ix) Any other type of instruments notified by NRB from time to time for inclusion in Tier 2 capital
- (x) Less: Regulatory adjustments / deductions applied in the calculation of Tier 2 capital.

Criteria for Instruments issued by the bank for inclusion in Tier 2 Capital:

Preference Share Capital Instruments [Perpetual Cumulative Preference Shares (PCPS) / Redeemable Non-Cumulative Preference Shares (RNCPS) / Redeemable Cumulative Preference Shares (RCPS)], Subordinated Term Debt and Hybrid Capital Instrument issued by the bank must meet the following criteria to be included in Tier 2 Capital:

1. The instruments should be issued by the Bank (i.e. not by any 'Special Purpose Vehicle' etc. set up by the bank for this purpose) and fully paid up.
2. These instruments could be either perpetual or dated with a maturity period of minimum 5 years or more and there should be no step-ups or other incentives to redeem. The perpetual instruments shall be cumulative. The dated instruments could be cumulative or non-cumulative.
3. The dated instruments (both cumulative and non-cumulative) shall be subjected to a progressive discount for capital adequacy purposes over the last five years of their tenor, as they approach maturity as indicated in the table below for being eligible for inclusion in Tier 2 capital.

Remaining Maturity of Instruments	Rate of Discount (%)
Less than one year	100
One year and more but less than two years	80
Two years and more but less than three years	60
Three years and more but less than four years	40
Four years and more but less than five years	20

4. Dividend/Coupon/Rate of Interest

- (i) The dividend/coupon payable to the investors may be either at a fixed rate or at a floating rate referenced to a market determined rupee interest benchmark rate.

- (ii) The instrument cannot have a credit sensitive coupon feature, i.e. a coupon that is reset periodically based in whole or in part on the banks' credit standing.
5. The claims of the investors in instruments shall be:
- (i) senior to the claims of investors in instruments eligible for inclusion in Tier 1 capital;
  - (ii) subordinate to the claims of all depositors and general creditors of the bank; and
  - (iii) Neither secured nor covered by a guarantee of the issuer or related entity or other arrangement that legally or economically enhances the seniority of the claim vis-à-vis bank creditors.
6. The instruments shall not be issued with "Put Option". However, the Instruments may be callable at the initiative of the issuer. Banks may issue instruments with a "Call Option" at a particular date subject to the following conditions:
- (i) The call option on the instrument is permissible after five years of issuance;
  - (ii) To exercise a call option a bank must receive prior approval of NRB; and
  - (iii) A bank must not do anything which creates an expectation that the call will be exercised; and
  - (iv) Banks must not exercise a call unless:
    - (a) The bank replaces the called instrument with capital of the same or better quality and the replacement of this capital is done on conditions which are sustainable for the income capacity of the bank; or
    - (b) The bank demonstrates that its capital position is well above the minimum capital requirements after the call option is exercised.
7. Treatment in Bankruptcy / Liquidation
- The investor must have no rights to accelerate the repayment of future scheduled payments (coupon or principal) except in bankruptcy and liquidation
8. Prohibition on Purchase / Funding of Instruments
- Neither the bank nor a related party over which the bank exercises control or significant influence (as defined under relevant Nepal Financial Reporting Standards) should purchase the instrument, nor can the bank directly or indirectly should fund the purchase of the instrument. Banks should also not grant advances against the security of the debt instruments issued by them.

2.2 LOSS ABSORPTION OF ADDITIONAL TIER 1 INSTRUMENTS (AT1) AT THE PRE-SPECIFIED TRIGGER

I. Level of Pre-Specified Trigger and Amount of Equity to be Created by Conversion / Write-down

1. As a bank's capital conservation buffer falls to 0.625% of RWE, it will be subject to 100% profit retention requirements. One of the important objectives of capital conservation buffer is to ensure that a bank always operates above minimum Common Equity Tier 1 (CET1) level. Therefore, a pre-specified trigger for loss absorption through conversion / write-down of the level of Additional Tier 1 (AT1) instruments (PNCPS and PDI) at CET1 of 5.125% of RWEs (minimum CET1 of 4.5% + 25% of capital conservation buffer of 2.5% i.e. 0.625%) has been fixed.

2. The write-down / conversion must generate CET1 under applicable Nepal Financial Reporting Standards equal to the written-down / converted amount net of tax, if any.
3. The aggregate amount to be written-down / converted for all such instruments on breaching the trigger level must be at least the amount needed to immediately return the bank's CET1 ratio to the trigger level or, if this is not sufficient, the full principal value of the instruments. Further, the issuer should have full discretion to determine the amount of AT1 instruments to be converted/written-down subject to the amount of conversion/write-down not exceeding the amount which would be required to bring the total Common Equity ratio to 7% of RWEs (minimum CET1 of 4.5% + capital conservation buffer of 2.5%).
4. The conversion / write-down of AT1 instruments are primarily intended to replenish the equity in the event it is depleted by losses. Therefore, banks should not use conversion / write-down of AT1 instruments to support expansion of balance sheet by incurring further obligations / booking assets. Accordingly, a bank whose total Common Equity ratio slips below 7% due to losses and is still above 5.125% i.e. trigger point, should seek to expand its balance sheet further only by raising fresh equity from its existing shareholders or market and the internal accruals. However, fresh exposures can be taken to the extent of amortization of the existing ones. If any expansion in exposures, such as due to drawdown of sanctioned borrowing limits, is inevitable, this should be compensated within the shortest possible time by reducing other exposures. The bank should maintain proper records to facilitate verification of these transactions by its internal auditors, statutory auditors and supervisors.

II. Types of Loss Absorption Features

5. Banks may issue AT1 instruments with conversion / write-down features. Further, banks may issue a single AT1 instrument having both conversion and write-down features with the option for conversion or write-down to be exercised by the bank. Whichever option is exercised; it should be exercised across all investors of a particular issue.
6. When a bank breaches the pre-specified trigger of loss absorbency of AT1 and the equity is replenished either through conversion or write-down, such replenished amount of equity will be excluded from the common equity tier 1 of the bank for the purpose of determining the proportion of earnings to be paid out as dividend in terms of rules laid down for maintaining capital conservation buffer. However, once the bank has attained a total Common Equity ratio of 7% without counting the replenished equity capital, that point onwards, the bank may include the replenished equity capital for all purposes.
7. The conversion / write-down may be allowed more than once in case a bank hits the pre-specified trigger level subsequent to the first conversion / write-down which was partial.

III. Treatment of AT1 Instruments in the event of Liquidation, Merger, Acquisition of the Bank

8. If a bank goes into liquidation before the AT1 instruments have been written-down/converted, these instruments will absorb losses in accordance with the order of seniority indicated in the offer document, and legal provisions governing priority of charges. The order of seniority indicated in the offer document should be in compliance with the provision of Banking Act.
9. If a bank goes into liquidation after the AT1 instruments have been written-down, the holders of these instruments will have no claim on the proceeds of liquidation.
10. If a bank is merged with/acquired by any other bank before the AT1 instruments have been written-down/converted, these instruments will become part of the corresponding categories of regulatory capital of the new bank emerging after the merger/acquisition.

11. If a bank is merged with any other bank after the non-equity regulatory capital instruments have been written-down, these cannot be written-up by the merged entity.

IV. Fixation of Conversion Price, Capping of Number of Shares / Voting Rights

12. Banks may issue AT1 instruments with conversion features either based on price fixed at the time of issuance or based on the market price prevailing at the time of conversion.
13. There will be a possibility of the debt holders receiving a large number of shares in the event the share price is very low at the time of conversion. Thus, debt holders will end up holding the number of shares and attached voting rights exceeding the legally permissible limits. Banks should therefore, always keep sufficient headroom to accommodate the additional equity due to conversion without breaching any of the statutory / regulatory ceilings especially that for maximum shareholdings and maximum voting rights per investors / group of related investors. In order to achieve this, banks should cap the number of shares and / or voting rights in accordance with relevant laws and regulations on Ownership and Governance of banks. Banks should adequately incorporate these features in the terms and conditions of the instruments in the offer document.

V. Order of Conversion / Write-down of Various Types of AT1 Instruments

14. The instruments should be converted / written-down in order in which they would absorb losses in a gone concern situation. Banks should indicate in the offer document clearly the order of conversion / write-down of the instrument in question vis-à-vis other capital instruments which the bank has already issued or may issue in future.

2.3 DEDUCTIONS FROM CORE (TIER 1) CAPITAL:

Banks shall be required to deduct the following items from the CET 1 capital for capital adequacy purposes. The claims that have been deducted from CET1 capital shall be exempted from risk weights for the measurement of credit risk.

- a. Book value of goodwill and all other intangible assets.

Goodwill and all other intangible assets should be deducted from CET1 capital including any goodwill included in the valuation of significant investments in the capital of banking, financial and insurance entities which are outside the scope of regulatory consolidation.

The full amount of the intangible assets is to be a deducted net of any associated deferred tax liabilities which would be extinguished if the intangible assets become impaired or derecognized under the relevant accounting standards. For this purpose, the definition of intangible assets would be in accordance with the Nepal Financial Reporting Standards.

- b. Deferred Tax Assets

Deferred Tax Assets computed as under should be deducted from Common Equity Tier 1

- (i) Deferred Tax Assets associated with the accumulated tax losses
- (ii) Deferred Tax Assets other than associated with the accumulated tax losses, net of Deferred Tax Liabilities, if any. Where the Deferred Tax Liabilities is in excess of the Deferred Tax Assets (excluding Deferred Tax Assets associated with accumulated losses), the excess shall neither be adjusted against item (i) nor added to CET1 capital.

- c. Miscellaneous expenditure to the extent not written off. e.g. VRS expense, preliminary expense, share issue expense, deferred revenue expenditure, etc.

- d. Investment in Securities of financial institutions licensed by Nepal Rastra Bank².
- e. All Investments in equity of institutions with financial interest.
- f. Investments in equity of institutions in excess of the prescribed limits.
- g. Investments arising out of underwriting commitments that have not been disposed within a year from the date of commitment.
- h. Reciprocal crossholdings of bank capital artificially designed to inflate the capital position of the bank.
- i. Cash Flow Hedge Reserve

The amount of the cash flow hedge reserve which relates to the hedging of items that are not fair valued on the balance sheet (including projected cash flows) should be derecognized in the calculation of CET1. This means that positive amounts should be deducted and negative amounts should be added back. This treatment specifically identifies the element of the cash flow hedge reserve that is to be derecognized for prudential purposes. It removes the element that gives rise to artificial volatility in Common Equity, as in this case the reserve only reflects one half of the picture (the fair value of the derivative, but not the changes in fair value of the hedged future cash flow).

- j. Defined Benefit Pension Fund Assets and Liabilities

Defined benefit pension fund liabilities, as included on the balance sheet, must be fully recognized in the calculation of Common Equity Tier 1 capital (i.e. Common Equity Tier 1 capital cannot be increased through derecognizing or unrecognition of these liabilities). For each defined benefit pension fund that is an asset on the balance sheet, the asset should be deducted in the calculation of Common Equity Tier 1 net of any associated deferred tax liability which would be extinguished if the asset should become impaired or derecognized under the relevant accounting standards.

- k. Any other instruments as stipulated by Nepal Rastra Bank, from time to time.

2.4 CAPITAL FUNDS:

The capital fund is the summation of Tier 1 and Tier 2 capital and Tier 1 capital is the total of common equity Tier 1 (CET1) and additional Tier 1 (AT1) capital. A bank should compute capital ratios in the following manner:

$$\begin{aligned} \text{Common Equity Tier 1 capital ratio} &= \frac{\text{Common Equity Tier 1 Capital}}{\text{Total Risk Weighted Exposure}^*} \\ \text{Tier 1 capital ratio} &= \frac{\text{Eligible Tier 1 Capital}}{\text{Total Risk Weighted Exposure}} \\ \text{Total Capital (CAR}^\#) &= \frac{\text{Eligible Total Capital}}{\text{Total Risk Weighted Exposure}} \end{aligned}$$

*Total Risk Weighted Exposure = RWE[¥] on Credit Risk + RWE on Market Risk + RWE on Operational Risk + Supervisory Adjustment under Pillar II

¥RWE= Risk weighted Exposure

Capital Adequacy Ratio

² Investment in shares of institutions, where the waiver has been explicitly provided by NRB are subject to risk weight of 100% and shall not be deducted from Tier 1 capital.

- (i) Banks shall maintain a minimum total capital (MTC) of 8.5% of total risk weighted assets (RWAs) i.e. capital to risk weighted assets (CRAR).
- (ii) Common Equity Tier 1 (CET1) capital must be at least 4.5% of risk-weighted assets (RWAs) i.e. for credit risk + market risk + operational risk on an ongoing basis.
- (iii) Tier 1 capital must be at least 6% of RWAs on an ongoing basis. Thus, within the minimum Tier 1 capital, Additional Tier 1 capital can be admitted maximum at 1.5% of RWAs.
- (iv) Total Capital (Tier 1 Capital plus Tier 2 Capital) must be at least 8.5% of RWAs on an ongoing basis. The sum total of the different components of the Tier 2 capitals will be limited to the sum total of the various components of the Tier 1 capital net of deductions as specified in paragraph 2.3. In case the Tier 1 capital is negative, Tier 2 capital shall be considered to be "Nil" for regulatory capital adequacy purposes and hence, in such a situation, the capital fund shall be equal to the Tier 1 capital.
- (v) If a bank has complied with the minimum Common Equity Tier 1 and Tier 1 capital ratios, then the excess Additional Tier 1 capital can be admitted for compliance with the minimum CRAR of 8.5% of RWAs.
- (vi) In addition to the minimum Common Equity Tier 1 capital of 4.5% of RWAs, banks are also required to maintain a capital conservation buffer (CCB) of 2.5% of RWAs in the form of Common Equity Tier 1 capital.

For the purpose of all prudential exposure limits linked to capital funds, the 'capital funds' will exclude the applicable capital conservation buffer and countercyclical capital buffer as and when activated, but include Additional Tier 1 capital and Tier 2 capital. It may be noted that the term 'Common Equity Tier 1 capital' does not include capital conservation buffer and countercyclical capital buffer.

2.5 CAPITAL CONSERVATION BUFFER

A. Objective

1. The capital conservation buffer (CCB) is designed to ensure that banks build up capital buffers during normal times (i.e. outside periods of stress) which can be drawn down as losses are incurred during a stressed period. The requirement is based on simple capital conservation rules designed to avoid breaches of minimum capital requirements.
2. Outside the period of stress, banks should hold buffers of capital above the regulatory minimum. When buffers have been drawn down, one way banks should look to rebuild them is through reducing discretionary distributions of earnings. Banks may also choose to raise new capital from the market as an alternative to conserving internally generated capital. However, if a bank decides to make payments in excess of the constraints imposed as explained above, the bank, with the prior approval of NRB, would have to use the option of raising capital from the market equal to the amount above the constraint which it wishes to distribute.
3. The capital conservation buffer can be drawn down only when a bank faces a systemic or idiosyncratic stress. A bank should not choose in normal times to operate in the buffer range simply to compete with other banks and win market share. This aspect would be specifically looked into by NRB during the Supervisory Review and Evaluation Process. If, at any time, a bank is found to have allowed its capital conservation buffer to fall in normal times, particularly by increasing its risk weighted assets without a commensurate increase in the Common Equity Tier 1 Ratio (although adhering to the restrictions on distributions), this would be viewed seriously. In addition, such a bank will be required to bring the buffer to the desired level within a

time limit prescribed by NRB. The banks which draw down their capital conservation buffer during a stressed period should also have a definite plan to replenish the buffer as part of its Internal Capital Adequacy Assessment Process and strive to bring the buffer to the desired level within a time limit agreed to with NRB during the Supervisory Review and Evaluation Process.

4. The framework of capital conservation buffer will strengthen the ability of banks to withstand adverse economic environment conditions, will help increase banking sector resilience both going into a downturn, and provide the mechanism for rebuilding capital during the early stages of economic recovery. Thus, by retaining a greater proportion of earnings during a downturn, banks will be able to help ensure that capital remains available to support the ongoing business operations / lending activities during the period of stress. Therefore, this framework is expected to help reduce pro-cyclicality.

B. The Framework

5. Banks are required to maintain a capital conservation buffer of 2.5%, comprised of Common Equity Tier 1 capital, above the regulatory minimum capital requirement of 8.50%. Banks should not distribute capital (i.e. pay dividends or bonuses in any form) in case capital level falls within this range. However, they will be able to conduct business as normal when their capital levels fall into the conservation range as they experience losses. Therefore, the constraints imposed are related to the distributions only and are not related to the operations of banks. The distribution constraints imposed on banks when their capital levels fall into the range increase as the banks’ capital levels approach the minimum requirements. The Table below shows the minimum capital conservation ratios a bank must meet at various levels of the Common Equity Tier 1 capital ratios.

Minimum capital conservation standards for individual bank	
Common Equity Tier 1 Ratio	Minimum Capital Conservation Ratios (expressed as a percentage of earnings)
4.5% - 5.125%	100%
>5.125% - 5.75%	80%
>5.75% - 6.375%	60%
>6.375% - 7.0%	40%
>7.0%	0%

For example, a bank with a Common Equity Tier 1 capital ratio in the range of 5.125% to 5.75% is required to conserve 80% of its earnings in the subsequent financial year (i.e. payout no more than 20%).

6. The Common Equity Tier 1 ratio includes amounts used to meet the minimum Common Equity Tier 1 capital requirement of 4.5%, but excludes any additional Common Equity Tier 1 needed to meet the 7% Tier 1 and 8.5% Total Capital requirements. For example, a bank maintains Common Equity Tier 1 capital of 8.5% and has no Additional Tier 1 or Tier 2 capital. Therefore, the bank would meet all minimum capital requirements, but would have a zero conservation buffer and therefore, the bank would be subjected to 100% constraint on distributions of capital by way of dividends, share-buybacks and discretionary bonuses.
7. The following represents other key aspects of the capital conservation buffer requirements:

- (i) **Elements subject to the restriction on distributions:** Dividends and share buybacks, discretionary payments on other Tier 1 capital instruments and discretionary bonus payments to staff would constitute items considered to be distributions. Payments which do not result in depletion of Common Equity Tier 1 capital, (for example includes certain scrip dividend) are not considered distributions.
- (ii) **Definition of earnings:** Earnings are defined as distributable profits before the deduction of elements subject to the restriction on distributions mentioned at (i) above. Earnings are calculated after the tax which would have been reported had none of the distributable items been paid. As such, any tax impact of making such distributions are reversed out. If a bank does not have positive earnings and has a Common Equity Tier 1 ratio less than 7%, it should not make positive net distributions.
- (iii) **Additional supervisory discretion:** Supervisors have the additional discretion to impose time limits on banks operating within the buffer range on a case-by-case basis. In any case, supervisors should ensure that the capital plans of banks seek to rebuild buffers over an appropriate timeframe.

2.6 COUNTERCYCLICAL BUFFER

A. Introduction

1. Losses incurred in the banking sector can be extremely large when a downturn is preceded by a period of excess credit growth. These losses can destabilize the banking sector and spark a vicious circle, whereby problems in the financial system can contribute to a downturn in the real economy that then feeds back on to the banking sector. These interactions highlight the particular importance of the banking sector building up additional capital defenses in periods where the risks of system-wide stress are growing markedly.
2. The countercyclical buffer aims to ensure that banking sector capital requirements take account of the macro-financial environment in which banks operate. The primary aim of the countercyclical capital buffer requirement is to use a buffer of capital to achieve the broader macro prudential goal of protecting the banking sector from periods of excess aggregate credit growth that have often been associated with the build-up of system-wide risk. Protecting the banking sector in this context is not simply ensuring that individual banks remain solvent through a period of stress, as the minimum capital requirement and capital conservation buffer are together designed to fulfill this objective. Rather, the aim is to ensure that the banking sector in aggregate has the capital on hand to help maintain the flow of credit in the economy without its solvency being questioned, when the broader financial system experiences stress after a period of excess credit growth. Therefore, excess aggregate credit growth is judged to be associated with a build-up of system-wide risk to ensure the banking system has a buffer of capital to protect it against future potential losses.
3. The countercyclical buffer regime consists of the following elements:
  - a) Nepal Rastra Bank will monitor credit growth and other indicators that may signal a buildup of system-wide risk and make assessments of whether credit growth is excessive and is leading to the buildup of system-wide risk. Based on this assessment Nepal Rastra Bank will put in place a countercyclical buffer requirement when circumstances warrant. This requirement will be released when system-wide risk crystallises or dissipates.

- b) The countercyclical buffer requirement to which a bank is subject to extend the size of the capital conservation buffer. Banks will be subject to restrictions on distributions if they do not meet the requirement.

B. Countercyclical buffer requirements

Nepal Rastra Bank has adopted the Credit to GDP ratio, macro-economic variable, as guide for reference point for taking buffer decisions. Nepal Rastra Bank will monitor Credit to GDP ratio at least annually and calculate Credit to GDP gap, i.e. the gap between Credit to GDP ratio and its Trend. The intensity of Credit to GDP gap shall be the indication of the extent of the buildup of system-wide risk i.e. If the credit-to-GDP ratio is significantly above its trend (i.e. there is a large positive gap) then this is an indication that credit may have grown to excessive levels relative to GDP. The Credit to GDP gap shall be calculated as follows:

$$\text{Credit to GDP Gap}_{(t)} = \text{Credit to GDP Ratio}_{(t)} - \text{Trend}_{(t)}$$

The countercyclical buffer requirement will vary between 0 and 2.5% of risk weighted assets, depending on the extent of the build-up of system-wide risk. The credit to GDP gap of 5 points shall be taken as cut off points of excess credit growth level. The increase by additional 1 point of credit to GDP gap in excess of 5 point shall require buffer requirement of 0.5% i.e. each increase in every one points in credit to GDP gap in excess of 5 points shall require to raise the buffer requirement by each 0.5%. For this purpose, trend is defined as average of credit to GDP ratio of past 10 years. The following table shows the countercyclical buffer requirement in case of excess credit growth:

Countercyclical Buffer Requirement	
Credit to GDP Gap	Buffer Requirement in Terms of CET 1
Up to 5 points	0%
5 to 6 points	0.5%
6 to 7 points	1.0%
7 to 8 points	1.5%
8 to 9 points	2.0%
above 9 points	2.5%

The banks are required to raise level of the buffer by up to 12 months, but shall be allowed to decrease the level of the buffer with immediate effect. The bank, not being able to maintain the countercyclical buffer requirement, shall not be allowed to distribute its earnings.

2.7 LEVERAGE RATIO

A. Rationale and Objective

One of the underlying features of the crisis was the build-up of excessive on-and off-balance sheet leverage in the banking system. In many cases, banks built up excessive leverage while still showing strong risk based capital ratios. During the most severe part of the crisis, the banking sector was forced by the market to reduce its leverage in a manner that amplified downward pressure on asset prices, further exacerbating the positive feedback loop between losses, declines in bank capital, and contraction in credit availability. Therefore, under Basel III, a simple, transparent, non-risk based leverage ratio has been introduced. The leverage ratio is calibrated to act as a credible supplementary measure to the risk based capital requirements. The leverage ratio is intended to achieve the following objectives:

- a) constrain the build-up of leverage in the banking sector, helping avoid destabilising deleveraging processes which can damage the broader financial system and the economy; and

- b) reinforce the risk based requirements with a simple, non-risk based “backstop” measure.

B. Definition and Calculation of the Leverage Ratio

- a) Banks are required to maintain minimum leverage ratio of 3 percent of their total assets.
- b) The leverage ratio shall be maintained on a quarterly basis, which is calculated as:

$$\text{Leverage Ratio} = \frac{\text{Capital Measure}}{\text{Exposure Measure}}$$

I. Capital Measure

- a) The capital measure for the leverage ratio should be based on the definition of Tier 1 capital as set out in paragraph 2.1
- b) Items that are deducted completely from capital do not contribute to leverage, and should therefore also be deducted from the measure of exposure.

II. Exposure Measure

The exposure measure for the leverage ratio should generally follow the accounting measure of exposure. In order to measure the exposure consistently with financial accounts, the following should be applied:

- a) on-balance sheet, non-derivative exposures will be net of specific provisions and valuation adjustments (e.g. prudent valuation adjustments for Available for Sale (AFS) and Held For Trading (HFT) positions, credit valuation adjustments);
- b) physical or financial collateral, guarantees or credit risk mitigation purchased is not allowed to reduce on-balance sheet exposures; and
- c) netting of loans and deposits is not allowed.

Component of Exposure Measure

(i) On-Balance Sheet Items

Banks should include all items of assets reported in their accounting balance sheet for the purposes of calculation of the leverage ratio. In addition, the exposure measure should include the following treatments for Securities Financing Transactions (e.g. repo and reverse repo agreements, CBLO) and derivatives.

(ii) Repurchase agreements and securities finance

Securities Financing Transactions (SFTs) are a form of secured funding and therefore, an important source of balance sheet leverage that should be included in the leverage ratio. Therefore, banks should calculate SFT for the purposes of the leverage ratio by applying:

- (a) the accounting measure of exposure; and
- (b) without netting various long and short positions with the same counterparty.

(iii) Derivatives

Derivatives create two types of exposure: an “on-balance sheet” present value reflecting the fair value of the contract (often zero at outset but subsequently positive or negative depending on the performance of the contract), and a notional economic exposure representing the underlying economic interest of the contract. Banks should calculate exposure in respect of derivatives, including where a bank sells protection using a credit derivative, for the purposes of the leverage ratio by applying:

- (a) the accounting measure of exposure (positive Marked to Market (MTM) value) plus an add-on for Potential Future Exposure (PFE) calculated according to the Current Exposure Method; and
- (b) without netting the MTM values and PFEs in respect of various long and short positions with the same counterparty.

(iv) Other Off-Balance Sheet Items

Banks should calculate the off balance sheet items. These include commitments (including liquidity facilities), unconditionally cancellable commitments, direct credit substitutes, acceptances, standby letters of credit, trade letters of credit, failed transactions and unsettled securities. The off balance sheet items are source of the potentially significant leverage. Therefore, bank should calculate the above off balance sheet items for the purposes of the leverage ratio by applying a uniform 100% credit conversion factor (CCF).

3. Credit Risk – The Standardized Approach

1. As per the standards developed by the BCBS Committee, NRB permits banks a choice between two broad methodologies for calculating their capital requirements for credit risk. One alternative, the Standardized Approach, will be to measure credit risk in a standardized manner, supported by external credit assessments.³
2. The other alternative, the Internal Ratings-based Approach, which is subject to the explicit approval of the bank's supervisor, would allow banks to use their internal rating systems for credit risk.
3. NRB prescribes the standardized approach for credit risk however, the banks could adopt the advance approach, the Internal Rating-based Approach but they are not allowed to revert to a simpler approach without approval of NRB.
4. The credit equivalent amount of Securities Financing Transactions (SFT)⁴ and OTC derivatives that expose a bank to counterparty credit risk⁵ is not included in this section, which will be updated in next revision. In determining the risk weights in the standardized approach, banks may use assessments by external credit assessment institutions or external credit rating agencies recognized as eligible for capital purposes by NRB in accordance with the criteria defined in part B below. Exposures should be risk-weighted net of specific provisions.

In order to be consistent with the Basel framework, the credit risk for the regulatory capital purpose shall be computed by segregating the exposure in the following 9 categories⁶

- a) Claims on government & central bank

---

³The banks follow the methodology used by one institution, ICRA Nepal's, the use of ICRA Nepal's credit ratings is an example only; those of some other external credit assessment institutions could equally well be used. The ratings used throughout this document, therefore, do not express any preferences or determinations on external assessment institutions by the NRB.

⁴Securities Financing Transactions (SFT) are transactions such as repurchase agreements, reverse repurchase agreements, security lending and borrowing, and margin lending transactions, where the value of the transactions depends on the market valuations and the transactions are often subject to margin agreements.

⁵The counterparty credit risk is defined as the risk that the counterparty to a transaction could default before the final settlement of the transaction's cash flows. An economic loss would occur if the transactions or portfolio of transactions with the counterparty has a positive economic value at the time of default. Unlike a firm's exposure to credit risk through a loan, where the exposure to credit risk is unilateral and only the lending bank faces the risk of loss, the counterparty credit risk creates a bilateral risk of loss: the market value of the transaction can be positive or negative to either counterparty to the transaction. The market value is uncertain and can vary over time with the movement of underlying market factors.

⁶Two more categories i.e. claims on regulatory retail portfolio and claims secured by residential properties have been withdrawn.

- b) Claims on other official entities
- c) Claims on banks
- d) Claims on corporate & securities firms
- e) Claims secured by commercial real state
- f) Past due claims
- g) Higher-risk categories
- h) Other assets
- i) Off balance sheet items

A. Individual claims

a. Claims on sovereigns

1. Claims on sovereigns and their central banks will be risk weighted as follows:

Credit Assessment	AAA to AA-	A+ to A-	BBB+ to BBB-	BB+ to B-	Below B-	Unrated
Risk Weight	0%	20%	50%	100%	150%	100%

- 2. All claims on Government of Nepal and Nepal Rastra Bank could be risk weighed at 0 %.
- 3. Claims on the Bank for International Settlements, the International Monetary Fund, the European Central Bank, and European Community may receive a 0% risk weight.

a1. Claims on government public sector entities (PSEs)

4. Claims on domestic and foreign public sector entities will be risk-weighted as follows:

Credit Assessment	AAA to AA-	A+ to A-	BBB+ to BBB-	BB+ to B-	Below B-	Unrated
Risk Weight	20%	50%	50%	100%	150%	100%

5. Furthermore, claims on domestic PSEs can be assigned risk weight of 0%, if strict lending rules apply to these entities and a declaration of bankruptcy is not possible because of their special public status and government or sovereign guarantee in case of default.

b. Claims on other official entities i.e. multilateral development banks (MDBs)

- 6. Multilateral Development Banks (MDBs)⁷ will be eligible for a 0% risk weight.
- 7. The standard risk weight for claims on Multilateral Development Banks except above will be assigned risk weights as per claims on foreign public sector entities.

---

⁷World Bank Group comprised, of the International Bank for Reconstruction and Development (IBRD) and the International Finance Corporation (IFC), Asian Development Bank (ADB), Asian Infrastructure Investment Bank (AIIB), African Development Bank (AfDB), European Bank for Reconstruction and Development (EBRD), Inter-American Development Bank (IADB), European Investment Bank (EIB), European Investment Fund (EIF), Nordic Investment Bank (NIB), Caribbean Development Bank (CDB), Islamic Development Bank (IDB), and Council of Europe Development Bank (CEDB).

c. Claims on banks

8. All claims, irrespective of currency and sovereign ownership, excluding investment in equity shares and other instruments eligible for capital funds, on domestically incorporated banks and financial institutions that have complied Capital Adequacy Requirements will be risk weighed at 20% while for the rest, it will be 100%. Banks may use the publicly available information of the immediately preceding quarter of the respective banks and financial institutions to acquire their status on capital adequacy.
9. Claims on foreign banks shall be risk weighed as per credit assessment subject to the floor of 20%. The primary basis for applying the credit assessment shall be the country of incorporation of the bank.

Credit Assessment	AAA to AA-	A+ to A-	BBB+ to BBB-	BB+ to B-	Below B-	Unrated
Risk Weight	20%	50%	50%	100%	150%	100%
Risk Weight for short-term claims ⁸	20%	20%	20%	50%	150%	100%

d. Claims on corporate and securities firms

10. Claims on securities firms may be treated as claims on banks provided these firms are subject to supervisory and regulatory arrangements comparable to those under this Framework (including, in particular, risk-based capital requirements).⁹ Otherwise such claims would follow the rules for claims on corporate.
11. The table provided below illustrates the risk weighting of rated corporate claims, including claims in insurance companies. The standard risk weight for unrated claims on corporate will be 100%. No claim on an unrated corporate may be given a risk weight preferential to that assigned to its sovereign of incorporation.

Credit Assessment	AAA to AA-	A+ to A-	BBB+ to BB-	Below BB-	Unrated
Risk Weight	20%	50%	100%	150%	100%

12. As part of the supervisory review process, supervisor may also consider whether the credit quality of corporate claims held by individual banks should warrant a standard risk weight higher than 150%.
13. Supervisor may increase the standard risk weight for unrated claims where they judge that a higher risk weight is warranted by the overall default experience in banking system. As part of the supervisory review process, supervisors may also consider whether the credit quality of corporate claims held by individual banks should warrant a standard risk weight higher than 100%.
14. Banks are permitted to risk weight all corporate claims at 100% without regard to external ratings as defined in paragraph 11. Supervisor should be ensured that banks apply a single consistent approach, i.e. either to use ratings wherever available or not at all. To prevent “cherry-picking” of external ratings, banks should obtain supervisory approval before utilising this option to risk weight all corporate claims at 100%.

⁸ Short-term claims are defined as having an original maturity of three months or less. But claims with (contractual) original maturity under the 3 months which are expected to be or practiced of rolled over (i.e. where the effective maturity is longer than 3 months) do not qualify for this preferential treatment for capital adequacy purposes.

⁹ That is, capital requirements that are comparable to those applied to banks in this Framework. Implicit in the meaning of the word “comparable” is that the securities firm (but not necessarily its parent) is subject to consolidated regulation and supervision with respect to any downstream affiliates.

e. Claims secured by commercial real estate

15. In view of the experience in numerous countries that commercial property lending has been a recurring cause of troubled assets in the banking industry. Over the past few decades, NRB hold to the view that claims secured by mortgages on commercial real estate do not, in principle, justify other than a 100% weighting of the loans secured.
16. Commercial real estate hereby refers to mortgage of office buildings, retail space, multi-purpose commercial premises, multi-family residential buildings, multi-tenanted commercial premises, industrial or warehouse space, hotels, land acquisition, development and construction etc.

f. Past due loans

17. The unsecured portion of any loan, which currently is or has been past due for more than 90 days at any point of time during last two years, net of specific provisions, will be risk-weighted as follows:
  - 150% risk weight when specific provisions are less than 50% of the outstanding amount of the loan;
  - 100% risk weight when specific provisions are no less than 50% of the outstanding amount of the loan;
18. For the purpose of defining the secured portion of the past due loan, eligible collateral and guarantees will be the same as for credit risk mitigation purposes.

g. Higher-risk categories

19. The following claims will be risk weighted at 150% or higher:
  - Claims on sovereigns, PSEs, banks, and securities firms rated below B-.
  - Claims on corporates rated below BB-.
  - Past due loans except as set out in paragraph 17.
  - Investments in the equity and other capital instruments of institutions, which are not listed in the stock exchange and have not been deducted from Tier 1 capital, shall be risk weighed at 150% net of provisions.
  - Investments in the equity and other capital instruments of institutions, which are listed in the stock exchange and have not been deducted from Tier 1 capital, shall be risk weighed at 100% net of provisions.
  - Investments in mutual fund shall be risk weighted at 100%.
  - Reflecting the higher risks associated with some other assets, such as venture capital and private equity investments shall be applied 150% risk weight.

h. Other assets

20. The standard risk weight for all other assets will be 100%. Investments in equity or regulatory capital instruments issued by banks or securities firms will be risk weighted at 100%, unless deducted from the capital base according to point 2 of this framework.
21. Interest receivable/claim on government securities will be risk-weighted at 0%.
22. Cash items in the process of collection can be risk-weighted at 20%.

i. Off-balance sheet items¹⁰

23. Off-balance sheet items will be converted into equivalent risk weight as follows:

Off Balance Sheet Exposure	Risk Weight
Any commitments those are unconditionally cancelable at any time by the bank without prior notice, or that effectively provide for automatic cancellation due to deterioration in a borrower's creditworthiness (for example bills under collection)	0%
Forward exchange contracts.	10%

¹⁰Banks can use credit conversion factor as per standardized approach for assigning risk weights. In this document, uniform credit conversion factors (CCF) as 100% is recommended.

Short Term Trade-related contingencies Contingent liabilities arising from trade-related obligations, which are secured against an underlying shipment of goods for both issuing and confirming bank and are short term in nature. This includes documentary letters of credit, shipping guarantees issued and any other trade-related contingencies with an original maturity up to six months.	20%
Undertaking to provide a commitment on an off-balance sheet items	20%
Unsettled ¹¹ securities and foreign exchange transactions between bank to bank and between bank and customer	20%
Long Term Trade-related contingencies Contingent liabilities arising from trade-related obligations, which are secured against an underlying shipment of goods for both issuing and confirming bank and are long term in nature. This includes documentary letters of credit, shipping guarantees issued and any other trade-related contingencies with an original maturity of over six months. In case the usance letter of credit is discounted, the risk weight shall be calculated on net basis.	50%
Performance-related contingencies Contingent liabilities, which involve an irrevocable obligation to pay a third party in the event that counterparty fails to fulfill or perform a contractual non-monetary obligation, such as delivery of goods by a specified date etc. This includes issue of performance bonds, bid bonds, warranties, indemnities, underwriting commitments and standby letters of credit in relation to a non-monetary obligation of counterparty under a particular transaction.	50%
Long term irrevocable Credit Commitments Any un-drawn portion of committed credit lines sanctioned for a period of more than 1 year. This shall include all unutilized limits in respect of revolving working capital loans e.g. overdraft, cash credit, working capital loan etc. except for trade finance exposures.	50%
Short term irrevocable Credit Commitments Any un-drawn portion of committed credit lines sanctioned for a period of upto 1 year. This shall include all unutilized limits in respect of revolving working capital loans e.g. overdraft, cash credit, working capital loan etc. except for trade finance exposures.	20%
Repurchase agreements, securities lending, securities borrowing, reverse repurchase agreements and equivalent transactions This includes sale and repurchase agreements and asset sales with recourse, where the credit risk remains with the purchasing bank.	100%
Direct credit substitutes Any irrevocable off-balance sheet obligations which carry the same credit risk as a direct extension of credit, such as an undertaking to make a payment to a third party in the event that a counterparty fails to meet a financial obligation or an undertaking to a counterparty to acquire a potential claim on another party in the event of default by that party, constitutes a direct credit substitute. This includes potential credit exposures arising from the issue of financial guarantees and credit derivatives, confirmation of letters of credit(acceptances and endorsements), issue of standby letters of credit	100%

11 An unsettled transaction is one where delivery of the instrument is due to take place against receipt of cash, but which remain unsettled five business days after the due settlement date.

serving as financial guarantees for loans, securities and any other financial liabilities, and bills endorsed under bill endorsement lines (but which are not accepted by, or have the prior endorsement of, another bank).	
Unpaid portion of partly paid shares and securities	100%
Unpaid Guarantee Claim	200%
Other Contingent Liabilities	100%

B. External credit assessment

1. The recognition process

24. External credit assessment institution (ECAI) should meet the criteria listed in the paragraph below. The assessments of ECAs may be recognized on a limited basis, e.g. by type of claims or by jurisdiction. The supervisory process for recognizing ECAs should be made public to avoid unnecessary barriers to entry.

2. Eligibility criteria

25. An ECAI must satisfy each of the following six criteria.

- **Objectivity:** The methodology for assigning credit assessments must be rigorous, systematic, and subject to some form of validation based on historical experience. Moreover, assessments must be subject to ongoing review and responsive to changes in financial condition. Before being recognized by supervisors, an assessment methodology for each market segment, including rigorous back testing, must have been established for at least one year and preferably three years.
- **Independence:** An ECAI should be independent and should not be subject to political or economic pressures that may influence the rating. The assessment will not be valid if there exist any kind of conflict of interest in the assessment process.
- **International access/Transparency:** The individual assessments should be available to both domestic and foreign institutions with legitimate interests and at equivalent terms. In addition, the general methodology used by the ECAI should be publicly available.
- **Disclosure:** An ECAI should disclose the following information: its assessment methodologies, including the definition of default, the time horizon, and the meaning of each rating; the actual default rates experienced in each assessment category; and the transitions of the assessments, e.g. the likelihood of AA ratings becoming A over time.
- **Resources:** An ECAI should have sufficient resources to carry out high quality credit assessments. These resources should allow for substantial ongoing contact with senior and operational levels within the entities assessed in order to add value to the credit assessments. Such assessments should be based on methodologies combining qualitative and quantitative approaches.
- **Credibility:** To some extent, credibility is derived from the criteria above. In addition, the reliance on an ECAI’s external credit assessments by independent parties (investors, insurers, trading partners) is evidence of the credibility of the assessments of an ECAI. The credibility of an ECAI is also underpinned by the existence of internal procedures to prevent the misuse of confidential information.

C. Implementation considerations

1. The mapping process

26. Supervisors will be responsible for assigning eligible ECAs’ assessments to the risk weights available under the standardized risk weighting framework, i.e. deciding which assessment categories correspond to which risk weights. The mapping process should be objective and should result in a risk weight assignment consistent with that of the level of credit risk reflected in the tables above. It should cover the full spectrum of risk weights.
27. When conducting such a mapping process, factors that supervisors should assess include, among others, the size and scope of the pool of issuers that each ECAI covers, the range and meaning of the assessments that it assigns, and the definition of default used by the ECAI. In order to promote a more

consistent mapping of assessments into the available risk weights and help supervisors in conducting such a process, Annex 2 provides guidance as to how such a mapping process may be conducted.

28. Banks must use the chosen ECAIs and their ratings consistently for each type of claim, for both risk weighting and risk management purposes. Banks will not be allowed to “cherry-pick” the assessments provided by different ECAIs.
29. Banks must disclose ECAIs that they use for the risk weighting of their assets by type of claims, the risk weights associated with the particular rating grades as determined by supervisors through the mapping process as well as the aggregated risk-weighted assets for each risk weight based on the assessments of each eligible ECAI.

2. Multiple assessments

30. If there is only one assessment by an ECAI chosen by a bank for a particular claim, that assessment should be used to determine the risk weight of the claim.
31. If there are two assessments by ECAIs chosen by a bank which map into different risk weights, the higher risk weight will be applied.
32. If there are three or more assessments with different risk weights, the assessments corresponding to the two lowest risk weights should be referred to and the higher of those two risk weights will be applied.

3. Issuer versus issues assessment

33. Where a bank invests in a particular issue that has an issue-specific assessment, the risk weight of the claim will be based on this assessment. Where the bank’s claim is not an investment in a specific assessed issue, the following general principles apply.
  - In circumstances where the borrower has a specific assessment for an issued debt — but the bank’s claim is not an investment in this particular debt — a high quality credit assessment (one which maps into a risk weight lower than that which applies to an unrated claim) on that specific debt may only be applied to the bank’s unassessed claim if this claim ranks pari passu or senior to the claim with an assessment in all respects. If not, the credit assessment cannot be used and the unassessed claim will receive the risk weight for unrated claims.
  - In circumstances where the borrower has an issuer assessment, this assessment typically applies to senior unsecured claims on that issuer. Consequently, only senior claims on that issuer will benefit from a high quality issuer assessment. Other unassessed claims of a highly assessed issuer will be treated as unrated. If either the issuer or a single issue has a low quality assessment (mapping into a risk weight equal to or higher than that which applies to unrated claims), an unassessed claim on the same counterparty will be assigned the same risk weight as is applicable to the low quality assessment.
34. Whether the bank intends to rely on an issuer- or an issue-specific assessment, the assessment must take into account and reflect the entire amount of credit risk exposure the bank has with regard to all payments owed to it.¹²
35. In order to avoid any double counting of credit enhancement factors, no supervisory recognition of credit risk mitigation techniques will be taken into account if the credit enhancement is already reflected in the issue specific rating (see paragraph 49).

4. Domestic currency and foreign currency assessments

36. Where unrated exposures are risk weighted based on the rating of an equivalent exposure to that borrower, the general rule is that foreign currency ratings would be used for exposures in foreign currency. Domestic currency ratings, if separate, would only be used to risk weight claims denominated in the domestic currency.

5. Level of application of the assessment

37. External assessments for one entity within a corporate group cannot be used to risk weight other entities within the same group.

---

¹²For example, if a bank is owed both principal and interest, the assessment must fully take into account and reflect the credit risk associated with repayment of both principal and interest.

6. Unsolicited ratings¹³

38. As a general rule, banks should use solicited ratings from eligible ECAIs. It is allowed banks to use unsolicited ratings in the same way as solicited ratings. However, there may be the potential for ECAIs to use unsolicited ratings to put pressure on entities to obtain solicited ratings. Such behaviour, when identified, should cause supervisors to consider whether to continue recognising such ECAIs as eligible for capital adequacy purposes.

D. The standardised approach — credit risk mitigation

1. Overarching issues

(i) Introduction

39. Banks use a number of techniques to mitigate the credit risks to which they are exposed. For example, exposures may be collateralised by first priority claims, in whole or in part with cash, cash items or securities, a loan exposure may be guaranteed by a third party, or a bank may buy a credit derivative to offset various forms of credit risk. Additionally, banks may agree to net loans owed to them against deposits from the same counterparty.
40. Where these techniques meet the requirements for legal certainty as described in paragraph 46 and 47 below, the revised approach to CRM allows a wider range of credit risk mitigants to be recognised for regulatory capital purposes.

(ii) General remarks

41. The framework set out in this Section is applicable to the banking book exposures in the standardised approach.
42. No transaction in which CRM techniques are used should receive a higher capital requirement than an otherwise identical transaction where such techniques are not used.
43. The effects of CRM will not be double counted. Therefore, no additional supervisory recognition of CRM for regulatory capital purposes will be granted on claims for which an issue-specific rating is used that already reflects that CRM. As stated in paragraph 34 of the section on the standardised approach, principal-only ratings will also not be allowed within the framework of CRM.
44. While the use of CRM techniques reduces or transfers credit risk, it simultaneously may increase other risks (residual risks). Residual risks include legal, operational, liquidity and market risks. Therefore, it is imperative that banks employ robust procedures and processes to control these risks, including strategy; consideration of the underlying credit; valuation; policies and procedures; systems; control of roll-off risks; and management of concentration risk arising from the bank's use of CRM techniques and its interaction with the bank's overall credit risk profile. Where these risks are not adequately controlled, supervisors may impose additional capital charges or take other supervisory actions as outlined in Pillar 2 i.e. supervisory review process.
45. The Pillar 3 i.e. disclosure requirements must also be observed for banks to obtain capital relief in respect of any CRM techniques.

(iii) Legal certainty

46. In order for banks to obtain capital relief for any use of CRM techniques, the following minimum standards for legal documentation must be met.
47. All documentation used in collateralised transactions and for documenting on-balance sheet netting, guarantees and credit derivatives must be binding on all parties and legally enforceable in all relevant jurisdictions. Banks must have conducted sufficient legal review to verify this and have a well founded legal basis to reach this conclusion, and undertake such further review as necessary to ensure continuing enforceability.

---

¹³Rating agency's assessment of a borrower's usually based only on publicly available information. The borrower neither involves nor pays for assessment.

2. Overview of Credit Risk Mitigation Techniques

(i) Collateralised transactions

48. A collateralised transaction is one in which:
- banks have a credit exposure or potential credit exposure; and
  - that credit exposure or potential credit exposure is hedged in whole or in part by collateral posted by a counterparty¹⁴ or by a third party on behalf of the counterparty.
49. Where banks take eligible financial collateral (e.g. cash or securities, more specifically defined in paragraph 61), they are allowed to reduce their credit exposure to a counterparty when calculating their capital requirements to take account of the risk mitigating effect of the collateral.

Overall framework and minimum conditions

50. Banks may opt for either the simple approach, which, similar to the 1988 Accord, substitutes the risk weighting of the collateral for the risk weighting of the counterparty for the collateralized portion of the exposure (generally subject to a 20% floor), or for the comprehensive approach, which allows fuller offset of collateral against exposures, by effectively reducing the exposure amount by the value ascribed to the collateral. Banks may operate under either, but not both, approaches in the banking book, but only under the comprehensive approach in the trading book. Partial collateralization is recognized in both approaches. Mismatches in the maturity of the underlying exposure and the collateral will only be allowed under the comprehensive approach.
51. However, before capital relief will be granted in respect of any form of collateral, the standards set out below in paragraphs 52 to 55 must be met.
52. In addition to the general requirements for legal certainty set out in paragraphs 46 and 47, the legal mechanism by which collateral is pledged or transferred must ensure that the bank has the right to liquidate or take legal possession of it, in a timely manner, in the event of the default, insolvency or bankruptcy (or one or more otherwise-defined credit events set out in the transaction documentation) of the counterparty (and, where applicable, of the custodian holding the collateral). Furthermore, banks must take all steps necessary to fulfill those requirements under the law applicable to the bank's interest in the collateral for obtaining and maintaining an enforceable security interest, e.g. by registering it with a registrar, or for exercising a right to net or set off in relation to title transfer collateral.
53. In order for collateral to provide protection, the credit quality of the counterparty and the value of the collateral must not have a material positive correlation. For example, securities issued by the counterparty — or by any related group entity — would provide little protection and so would be ineligible.
54. Banks must have clear and robust procedures for the timely liquidation of collateral to ensure that any legal conditions required for declaring the default of the counterparty and liquidating the collateral are observed, and that collateral can be liquidated promptly.
55. Where the collateral is held by a custodian, banks must take reasonable steps to ensure that the custodian segregates the collateral from its own assets.

(ii) On-balance sheet netting

56. Banks are not allowed netting arrangements for loans and deposits from on-balance sheet.

(iii) Guarantees and credit derivatives

57. Where guarantees or credit derivatives are direct, explicit, irrevocable and unconditional, and supervisors are satisfied that banks fulfill certain minimum operational conditions relating to risk management processes they may allow banks to take account of such credit protection in calculating capital requirements.

58. Detailed operational requirements are given below in paragraphs 62 to 63.

(iv) Maturity mismatch

59. Where the residual maturity of the CRM is less than that of the underlying credit exposure a maturity mismatch occurs. Where there is a maturity mismatch and the CRM has an original maturity of less than one year, the CRM is not recognized for capital purposes.

(v) Currency mismatch

60. Where the credit protection is denominated in a currency different from that in which the exposure is denominated — i.e. there is a currency mismatch — the amount of the exposure deemed to be protected will be reduced by the application of a haircut. It shall be subject to supervisory haircut of 10%.

3. Collateral

61. The following collateral instruments are eligible for recognition in the simple approach:

(a) Cash (as well as certificates of deposit or comparable instruments issued by the lending bank) on deposit with the bank which is incurring the counterparty exposure.^{15,16}

(b) Gold.

(c) Debt securities rated by a recognized external credit assessment institution where these are either:

- at least BB- when issued by sovereigns or PSEs that are treated as sovereigns by the Nepal rastra bank; or
- at least BBB- when issued by other entities (including banks and securities firms).

(d) Debt securities not rated by a recognized external credit assessment institution where these are:

- issued by a bank; and
- listed on a recognized exchange; and
- classified as senior debt; and
- all rated issues of the same seniority by the issuing bank must be rated at least BBB- by a recognised external credit assessment institution; and
- the bank holding the securities as collateral has no information to suggest that the issue justifies a rating below BBB-; and
- the supervisor is sufficiently confident about the market liquidity of the security.

(e) Equities (including convertible bonds) that are included in a main index.

(f) Undertakings for Collective Investments in Transferable Securities (UCITS) and mutual funds where:

- a price for the units is publicly quoted daily; and
- the UCITS/mutual fund is limited to investing in the instruments listed in this paragraph.¹⁷

---

¹⁵ Cash funded credit linked notes issued by the bank against exposures in the banking book which fulfill the criteria for credit derivatives will be treated as cash collateralized transactions.

¹⁶When cash on deposit, certificates of deposit or comparable instruments issued by the lending bank are held as collateral at a third-party bank in a non-custodial arrangement, if they are openly pledged/assigned to the lending bank and if the pledge/assignment is unconditional and irrevocable, the exposure amount covered by the collateral (after any necessary haircuts for currency risk) will receive the risk weight of the third-party bank.

4. Guarantees and credit derivatives

(i) Operational requirements

Operational requirements common to guarantees and credit derivatives

62. A guarantee (counter-guarantee) or credit derivative must represent a direct claim on the protection provider and must be explicitly referenced to specific exposures or a pool of exposures, so that the extent of the cover is clearly defined and incontrovertible. Other than non-payment by a protection purchaser of money due in respect of the credit protection contract it must be irrevocable; there must be no clause in the contract that would allow the protection provider unilaterally to cancel the credit cover or that would increase the effective cost of cover as a result of deteriorating credit quality in the hedged exposure.¹⁸ It must also be unconditional; there should be no clause in the protection contract outside the direct control of the bank that could prevent the protection provider from being obliged to pay out in a timely manner in the event that the original counterparty fails to make the payment(s) due.

Additional operational requirements for guarantees

63. In addition to the legal certainty requirements in paragraphs 46 and 47 above, in order for a guarantee to be recognized, the following conditions must be satisfied:

(a) On the qualifying default/non-payment of the counterparty, the bank may in a timely manner pursue the guarantor for any monies outstanding under the documentation governing the transaction. The guarantor may make one lump sum payment of all monies under such documentation to the bank, or the guarantor may assume the future payment obligations of the counterparty covered by the guarantee. The bank must have the right to receive any such payments from the guarantor without first having to take legal actions in order to pursue the counterparty for payment.

(b) The guarantee is an explicitly documented obligation assumed by the guarantor.

(c) Except as noted in the following sentence, the guarantee covers all types of payments the underlying obligor is expected to make under the documentation governing the transaction, for example notional amount, margin payments etc. Where a guarantee covers payment of principal only, interests and other uncovered payments should be treated as an unsecured amount in accordance with paragraph 68.

(ii) Range of eligible guarantors (counter-guarantors)/protection providers

64. Credit protection given by the following entities will be recognized:

- sovereign entities,¹⁹ PSEs, banks²⁰ and securities firms with a lower risk weight than the counterparty;
- other entities rated A- or better. This would include credit protection provided by parent, subsidiary and affiliate companies when they have a lower risk weight than the obligor.

---

¹⁷ However, the use or potential use by a UCITS/mutual fund of derivative instruments solely to hedge investments listed in this paragraph and paragraph 76 shall not prevent units in that UCITS/mutual fund from being eligible financial collateral.

¹⁸Note that the irrevocability condition does not require that the credit protection and the exposure be maturity matched; rather that the maturity agreed ex ante may not be reduced ex post by the protection provider.

¹⁹ This includes the Bank for International Settlements, the International Monetary Fund, the European Central Bank and the European Community, as well as those MDBs referred to in footnote 6.

²⁰ This includes other MDBs.

(iii) Risk weights

- 65. The protected portion is assigned the risk weight of the protection provider. The uncovered portion of the exposure is assigned the risk weight of the underlying counterparty.
- 66. Materiality thresholds on payments below which no payment is made in the event of loss are equivalent to retained first loss positions and must be deducted in full from the capital of the bank purchasing the credit protection.

Proportional cover

- 67. Where the amount guaranteed, or against which credit protection is held, is less than the amount of the exposure, and the secured and unsecured portions are of equal seniority, i.e. the bank and the guarantor share losses on a pro-rata basis capital relief will be afforded on a proportional basis: i.e. the protected portion of the exposure will receive the treatment applicable to eligible guarantees/credit derivatives, with the remainder treated as unsecured.

(iv) Sovereign guarantees and counter-guarantees

- 68. Supervisor may extend this treatment to portions of claims guaranteed by the sovereign (or central bank), where the guarantee is denominated in the domestic currency and the exposure is funded in that currency. A claim may be covered by a guarantee that is indirectly counter-guaranteed by a sovereign. Such a claim may be treated as covered by a sovereign guarantee provided that:

(a) the sovereign counter-guarantee covers all credit risk elements of the claim;
(b) both the original guarantee and the counter-guarantee meet all operational requirements for guarantees, except that the counter-guarantee need not be direct and explicit to the original claim; and
(c) the supervisor is satisfied that the cover is robust and that no historical evidence suggests that the coverage of the counter-guarantee is less than effectively equivalent to that of a direct sovereign guarantee.

5. Other items related to the treatment of CRM techniques

(i) Treatment of pools of CRM techniques

- 69. In the case where a bank has multiple CRM techniques covering a single exposure (e.g. a bank has both collateral and guarantee partially covering an exposure), the bank will be required to subdivide the exposure into portions covered by each type of CRM technique (e.g. portion covered by collateral, portion covered by guarantee) and the risk-weighted assets of each portion must be calculated separately. When credit protection provided by a single protection provider has differing maturities, they must be subdivided into separate protection as well.

6. Methodology for using CRM

- Step 1: Identify the accounts eligible for capital relief under credit risk mitigation.
- Step 2: Assess the value of the exposure and the eligible collateral.
- Step 3: Adjust the value of the eligible collateral in respect of the supervisory haircut in terms of currency mismatch and other eligibility requirements.
- Step 4: Compare the adjusted value of the collateral with the outstanding exposure.
- Step 5: The value of the eligible CRM is the lower of the adjusted value of the collateral and the outstanding exposure.
- Step 6: Plot the eligible CRM in the appropriate category of credit risk.

The sum total of net amount of eligible CRM as per “Form No.4 Exhibit of claims with eligible credit risk mitigants” shall be consistent with the “Form No.3 Eligible Credit Risk Mitigants” prescribed in this framework.

4. OPERATIONAL RISK

4.1 GENERAL:

Operational risk is the risk of loss resulting from inadequate internal processes, people, and systems, or from external events. Operational risk itself is not a new concept, and well run banks have been addressing it in their internal controls and corporate governance structures. Basel II requires banks to hold capital against the risk of unexpected loss that could arise from the failure of operational systems.

The most important types of operational risk involve breakdowns in internal controls and corporate governance. Such breakdowns can lead to financial losses through error, fraud, or failure to perform in a timely manner or cause the interests of the bank to be compromised in some other way, for example, by its dealers, lending officers or other staff exceeding their authority or conducting business in an unethical or risky manner. Other aspects of operational risk include major failure of information technology systems or events such as major fires or other disasters.

4.2 BASIC INDICATOR APPROACH:

Under the basic indicator approach, banks must hold capital for operational risk equal to the average over the previous three years of a fixed percentage (denoted alpha) of positive annual gross income.

The capital charge for operational risk may be expressed as follows:

$$K_{BIA} = [\sum(GI_{1..n} \times \alpha)]/N$$

where:

K_{BIA} = capital charge under the Basic Indicator Approach

GI = annual gross income, where positive, over the previous three years

N = number of the previous three years for which gross income is positive

α = 15 percent.

NRB shall review the capital requirement produced by this approach for general credibility, especially in relation to a bank's peers and in the event that credibility is lacking, appropriate supervisory action under Review Process shall be considered.

Figures for the year, in which annual gross income is negative or zero, should be excluded from both the numerator and denominator while calculating the average. In case where the gross income for all of the last three years is negative, 5% of total credit and investments net of specific provisions shall be considered as the capital charge for operational risk. For this purpose, investments shall comprise of money at call, placements, investment in government securities and other investments irrespective of currency.

Similarly, in case of new banks which have not completed a year of operation and whose average gross income cannot be measured reliably, they shall also be required to compute their capital charge for operational risk vide the same approach as prescribed for banks with negative gross income. These banks may use the gross income approach from the second year onwards. But, based on the reasonableness of the so computed capital charge for Operation Risk, during the first three years of operation, review process may require additional proportion of capital charge if deemed necessary.

4.3 GROSS INCOME:

Gross income is defined as "net Interest Income" plus "non interest income". It is intended that this measure should:

- a. be gross of any provisions (e.g. for unpaid interest) and write-offs made during the year;

- b. be gross of operating expenses, exclude reversal during the year in respect of provisions and write-offs made during the previous year(s);
- c. exclude income/gain recognized from the disposal of items of movable and immovable property;
- d. exclude realized profits/losses from the sale of securities in the “*held to maturity*” category;
- e. exclude other extraordinary or irregular items of income and expenditure

Thus, for the purpose of capital adequacy requirements, gross income shall be summation of:

- a. Total operating income as disclosed in Profit and Loss account prepared as per NRB directive no.4. The total operating income comprises of:
  - 1. Net Interest Income
  - 2. Commission and Discount Income
  - 3. Other Operating Income
  - 4. Exchange Fluctuation Income
- b. Addition/deduction in the Interest Suspense during the period.

Banks shall use the annual audited financials of the last three years for the computation of gross income under this approach. Hence, the capital requirement for operational risk for a whole financial year shall remain constant. Until the accounts are finalized for the financial year, banks shall use the provisional figures for the period, which should be validated by the internal auditor of the bank.

4.4 COMPUTATION OF RISK WEIGHT:

Operational risk-weighted assets are determined by multiplying the operational risk capital charge by 9.09 and adding together with the risk weighted exposures for credit risk.

5. MARKET RISK

5.1 DEFINITION OF MARKET RISK:

Market risk is defined as the risk of losses in on-balance sheet and off-balance sheet positions arising from adverse movements in market prices. The major constituents of market risks are:

- a. The risks pertaining to interest rate related instruments;
- b. Foreign exchange risk (including gold positions) throughout the bank; and
- c. The risks pertaining to investment in equities and commodities.

5.2 SEGREGATION OF INVESTMENT PORTFOLIO:

Banks will have to segregate their investment portfolio into any of following three categories:

- a. Held for Trading:

An investment that is made for the purpose of generating a profit from short term fluctuations in price should be classified under this category. An asset should be classified as held for trading even if it is a part of a portfolio of similar assets for which there is a pattern of trading for the purpose of generating a profit from short term fluctuations in price. These investments should be marked to market on a daily basis and differences reflected in the profit and loss account.

- b. Held-to-Maturity:

Investments made with positive intent and ability of the bank to hold till maturity should be classified as held to maturity investments. The bank does not have the positive intent to hold an investment to maturity, if either of the following conditions are met:

1. Bank has the intent and the ability to hold the asset for only an undefined period; or
2. Bank stands ready to sell the asset (other than if a situation arises that is non-recurring and could not have been reasonably anticipated) in response to changes in market interest rates or risks, liquidity needs, changes in the availability of and the yield on alternative investments, changes in financing sources and terms, or changes in foreign currency risk.

Held-to-maturity investments should be valued at amortised cost i.e. the cost price less any impairments (if applicable). The impairments should be included in the profit and loss accounts for the period.

c. Available for Sale:

All other investments that are neither "held for trading" nor "held to maturity" should be classified under this category. These investments should be marked to market on a regular basis and the difference to be adjusted through reserves. Banks are required to maintain Investment Adjustment Reserve (eligible as Tier 2 capital) to the extent of 2% of available for sale portfolio.

The share investment on institutions specified under Directives no. 8 shall be exempted for maintaining Investment Adjustment Reserve.

5.3 NET OPEN POSITION APPROACH:

Out of the various components of market risk, foreign exchange risk is predominating at this time. The effects of other forms of market risk are minimal. Thus, a net open position approach has been devised to measure the capital requirement for market risk. As evidenced by its name, this approach only addresses the risk of loss arising out of adverse movements in exchange rates. This approach will be consolidated over time to incorporate other forms of market risks as they start to gain prominence.

The designated Net Open Position approach requires banks to allocate a fixed proportion of capital in terms of its net open position. The banks should allocate 5 percentages of their net open positions as capital charge for market risk.

5.4 NET OPEN POSITION:

Net open position is the difference between financial assets and financial liability in a currency. In other words, it is the uncovered volume of asset or liability which is exposed to changes in the exchange rates of currencies. For capital adequacy requirements the net open position includes both net spot positions as well as net forward positions.

For capital adequacy purposes, banks should calculate their net open position in the following manner:

- a. Calculate the net open position in each of the foreign currencies.
- b. Convert the net open positions in each currency to NPR as per prevalent exchange rates.
- c. Aggregate the converted net open positions of all currencies, without paying attention to long or short positions.
- d. This aggregate shall be the net open position of the bank.

5.5 COMPUTATION OF RISK WEIGHT:

Risk-weighted assets in respect of market risk are determined by multiplying the capital charges by 9.09 and adding together with the risk weighted exposures for credit risk.

6. REVIEW PROCESS

6.1 GENERAL:

The supervisory review process of the framework is intended not only to ensure that banks have adequate capital to support all the risks in their business, but also to encourage banks to develop and use better risk management techniques in monitoring and managing their risks. It is the responsibility of the bank management in developing an internal capital assessment process and setting capital targets that are commensurate with the bank's risk profile and control environment beyond the core minimum requirements.

Nepal Rastra Bank recognizes the significance of the relationship between the amount of capital held by the bank against its risks and the strength and effectiveness of the bank's risk management and internal control processes. However, increased capital should not be viewed as the only option for addressing increased risks confronting the bank. Other means for addressing risk, such as strengthening risk management, applying internal limits, strengthening the level of provisions and reserves, and improving internal controls, must also be considered. Furthermore, capital should not be regarded as a substitute for addressing fundamentally inadequate control or risk management processes.

There are three main areas that is particularly suited to treatment under this process: risks considered under minimum capital requirements which are not fully captured it (e.g. credit concentration risk); those factors not taken into account by the minimum capital requirements (e.g. business and strategic risk); and factors external to the bank (e.g. business cycle effects).

In order to achieve the objectives of the supervisory review process, this process has been broadly divided into three parts:

- a. Internal Capital Adequacy Assessment Process (ICAAP)
- b. Supervisory Review
- c. Supervisory Response

6.2 INTERNAL CAPITAL ADEQUACY ASSESSMENT PROCESS:

The internal capital adequacy assessment process (ICAAP) is a comprehensive process which requires board and senior management oversight, monitoring, reporting and internal control reviews at regular intervals to ensure the alignment of regulatory capital requirement with the true risk profile of the bank and thus ensure long-term safety and soundness of the bank. The key components of an effective ICAAP are discussed below.

a. Board and senior management oversight

Bank management is responsible for understanding the nature and level of risk being taken by the bank and how this risk relates to adequate capital levels. It is also responsible for ensuring that the formality and sophistication of the risk management processes is commensurate with the complexity of its operations. A sound risk management process, thus, is the foundation for an effective assessment of the adequacy of a bank's capital position.

The board of directors of the bank are responsible for setting the bank's tolerance for risks. The board should also ensure that management establishes a mechanism for assessing various risks; develops a system to relate these risks to the bank's capital level and sets up a method for monitoring compliance with internal policies. It is equally important that the board instills strong internal controls and thereby an effective control environment through adoption of written policies and procedures and ensures that the policies and procedures are effectively communicated throughout the bank.

The analysis of a bank's current and future capital requirements in relation to its strategic objectives is a vital element of the strategic planning process. The strategic plan should clearly outline the bank's capital needs, anticipated capital expenditures, desirable capital level, and

external capital sources. Senior management and the board should view capital planning as a crucial element in being able to achieve its desired strategic objectives.

b. Sound capital assessment

Another crucial component of an effective ICAAP is the assessment of capital. In order to be able to make a sound capital assessment the bank should, at minimum, have the following:

- Policies and procedures designed to ensure that the bank identifies, measures, and reports all material risks;
- A process that relates capital to the level of risk;
- A process that states capital adequacy goals with respect to risk, taking account of the bank's strategic focus and business plan; and
- A process of internal control, reviews and audit to ensure the integrity of the overall management process.

c. Comprehensive assessment of risks

All material risks faced by the bank should be addressed in the capital assessment process. Nepal Rastra Bank recognizes that not all risks can be measured precisely. However, bank should develop a process to estimate risks with reasonable certainties. In order to make a comprehensive assessment of risks, the process should, at minimum, address the following forms of risk.

1. **Credit risk:** Banks should have methodologies that enable them to assess the credit risk involved in exposures to individual borrowers or counterparties as well as at the portfolio level. The credit review assessment of capital adequacy, at a minimum, should cover risk rating systems, portfolio analysis/aggregation, large exposures and risk concentrations.

Internal risk ratings are an important tool in monitoring credit risk. Internal risk ratings should be adequate to support the identification and measurement of risk from all credit exposures, and should be integrated into an institution's overall analysis of credit risk and capital adequacy. The ratings system should provide detailed ratings for all assets, not only for problem assets.

2. **Credit concentration risk:** Risk concentrations are arguably the single most important cause of major problems in banks. A risk concentration is any single exposure or group of exposures with the potential to produce losses large enough (relative to a bank's capital, total assets, or overall risk level) to threaten a bank's health or ability to maintain its core operations.

Lending being the primary activity of most banks, credit risk concentrations are often the most material risk concentrations within a bank. However, risk concentrations can arise in a bank's assets, liabilities, or off-balance sheet items, through the execution or processing of transactions (either product or service), or through a combination of exposures across these broad categories. Credit risk concentrations are based on common or correlated risk factors, which, in times of stress, have an adverse effect on the creditworthiness of each of the individual counterparties making up the concentration.

Such credit concentrations are not addressed in the minimum capital requirements for credit risk. Thus, banks should have in place effective internal policies, systems and controls to identify, measure, monitor, and control their credit risk concentrations. Banks should explicitly consider the extent of their credit risk concentrations in their assessment of capital adequacy under review processes. These policies should cover the different forms of credit risk concentrations to which a bank may be exposed to. Such concentrations include but are not limited to:

- Significant exposures to an individual counterparty or group of related counterparty. Banks might also establish an aggregate limit for the management and control of all of its large exposures as a group;
- Credit exposures to counterparties in the same economic sector or geographic region;
- Credit exposures to counterparties whose financial performance is dependent on the same activity or commodity; and
- Indirect credit exposures arising from a bank's CRM activities (e.g. exposure to a similar type of collateral or credit protection provided by a single counterparty or same collateral in cases of multiple banking).

A bank's framework for managing credit risk concentrations should be clearly documented and should include a definition of the credit risk concentrations relevant to the bank and how these concentrations and their corresponding limits are calculated. Limits should be defined in relation to a bank's capital, total assets or, where adequate measures exist, its overall risk level. A bank's management should conduct periodic stress tests of its major credit risk concentrations and review the results of those tests to identify and respond to potential changes in market conditions that could adversely impact the bank's performance.

3. **Operational risk:** The failure to properly manage operational risk can result in a misstatement of an institution's risk/return profile and expose the institution to significant losses. Gross income, used in the Basic Indicator Approach is only a proxy for the scale of operational risk exposure of a bank and can in some cases underestimate the need for capital. Thus, banks should develop a framework for managing operational risk and evaluate the adequacy of capital as prescribed by this framework. The framework should cover the bank's appetite and tolerance for operational risk, as specified through the policies for managing this risk, including the extent and manner in which operational risk is transferred outside the bank. It should also include policies outlining the bank's approach to identifying, assessing, monitoring and controlling/mitigating the risk.
4. **Market risk:** The prescribed approach for the computation of capital charge for market risk is very simple and thus may not be directly aligned with the magnitude of risk. Likewise, the approach only incorporates risks arising out of adverse movements in exchange rates while ignoring other forms of risks like interest rate risk and equity risks. Thus, banks should develop a framework that addresses these various forms of risk and at the same time perform stress tests to evaluate the adequacy of capital.

The use of internal models by the bank for the measurement of market risk is highly encouraged. Wherever banks make use of internal models for computation of capital charge for market risks, the bank management should ensure the adequacy and completeness of the system regardless of the type and level of complexity of the measurement system as the quality and reliability of the measurement system is largely dependent on the quality of the data and various assumptions used in the model.

5. **Liquidity risk:** Liquidity is crucial to the ongoing viability of any financial institution. Capital positions can have a telling effect on institution's ability to obtain liquidity, especially in a crisis. Each bank must have adequate systems for measuring, monitoring and controlling liquidity risk. Banks should evaluate the adequacy of capital given their own liquidity profile and the liquidity of the markets in which they operate. Banks are also encouraged to make use of stress testing to determine their liquidity needs and the adequacy of capital.
6. **Other risks:** Although the 'other risks', such as reputational and strategic risk, are not easily measurable, banks are expected to take these into consideration as well while deciding on the level of capital.

d. Monitoring and reporting

The bank should establish an adequate system for monitoring and reporting risk exposures and assessing how the bank's changing risk profile affects the need for capital. The bank's senior management or board of directors should, on a regular basis, receive reports on the bank's risk profile and capital needs. These reports should allow senior management to:

- Evaluate the level and trend of material risks and their effect on capital levels;
- Evaluate the sensitivity and reasonableness of key assumptions used in the capital assessment measurement system;
- Determine that the bank holds sufficient capital against the various risks and is in compliance with established capital adequacy goals; and
- Assess its future capital requirements based on the bank's reported risk profile and make necessary adjustments to the bank's strategic plan accordingly.

e. Internal control review

The bank's internal control structure is essential to a sound capital assessment process. Effective control of the capital assessment process includes an independent review and, where appropriate, the involvement of internal or external audits. The bank's board of directors has a responsibility to ensure that management establishes a system for assessing the various risks, develops a system to relate risk to the bank's capital level, and establishes a method for monitoring compliance with internal policies. The board should regularly verify whether its system of internal controls is adequate to ensure well-ordered and prudent conduct of business.

The bank should conduct periodic reviews of its risk management process to ensure its integrity, accuracy, and reasonableness. Key areas that should be reviewed include:

- Appropriateness of the bank's capital assessment process given the nature, scope and complexity of its activities;
- Identification of large exposures and risk concentrations;
- Accuracy and completeness of data inputs into the bank's assessment process;
- Reasonableness and validity of scenarios used in the assessment process; and
- Stress testing and analysis of assumptions and inputs.

6.3 SUPERVISORY REVIEW:

Nepal Rastra Bank shall regularly review the process by which a bank assesses its capital adequacy, risk positions, resulting capital levels, and quality of capital held by a bank. Supervisors shall also evaluate the degree to which a bank has in place a sound internal process to assess capital adequacy. The emphasis of the review should be on the quality of the bank's risk management and controls and should not result in supervisors functioning as bank management. The periodic review can involve any or a combination of:

- On-site examinations or inspections;
- Off-site review;
- Discussions with bank management;
- Review of work done by external auditors (provided it is adequately focused on the necessary capital issues); and
- Periodic reporting.

Some of the key areas which will be reviewed during the supervisory review process are discussed hereunder

a. Review of adequacy of risk assessment

NRB shall assess the degree to which internal targets and processes incorporate the full range of material risks faced by the bank. Supervisors shall also review the adequacy of risk measures used in assessing internal capital adequacy and the extent to which these risk measures are used operationally in setting limits, evaluating business line performance, and evaluating and controlling risks more generally. Supervisors shall consider the results of sensitivity analyses and stress tests conducted by the institution and how these results relate to capital plans.

b. Assessment of capital adequacy

NRB shall review the bank's processes to determine that:

- Target levels of capital chosen are comprehensive and relevant to the current operating environment;
- These levels are properly monitored and reviewed by senior management; and
- The composition of capital is appropriate for the nature and scale of the bank's business.

NRB shall also consider the extent to which the bank has provided for unexpected events in setting its capital levels. This analysis should cover a wide range of external conditions and scenarios, and the sophistication of techniques and stress tests used should be commensurate with the bank's activities.

c. Assessment of the control environment

NRB shall consider the quality of the bank's management information reporting and systems, the manner in which business risks and activities are aggregated, and management's record in responding to emerging or changing risks. In all instances, the capital level at an individual bank should be determined according to the bank's risk profile and adequacy of its risk management process and internal controls. External factors such as business cycle effects and the macroeconomic environment should also be considered.

d. Supervisory review of compliance with minimum standards

In order to obtain relief as per this framework banks are required to observe a number of requirements, including risk management standards and disclosures. In particular, banks will be required to disclose features of their internal methodologies used in calculating minimum capital requirements. As part of the supervisory review process, supervisors must ensure that these conditions are being met on an ongoing basis. Likewise, the supervisors must ensure that qualifying criteria as specified in the framework are continuously being met as these criteria are developed as benchmarks aligned with bank management expectations for effective risk management's and capital allocation.

e. Significance of risk transfer

Securitization or credit sale agreements with recourse may be carried out for purposes other than credit risk transfer (e.g. funding). Where this is the case, there might still be a limited transfer of credit risk. However, for an originating bank to achieve reductions in capital requirements, the risk transfer arising from a securitization or credit sale has to be deemed sufficient by the NRB. If the risk transfer is considered to be insufficient or non-existent, NRB can require the application of a higher capital requirement or, alternatively, may deny a bank from obtaining any capital relief from the securitization or transfer agreements. Therefore, the capital relief that can be achieved will correspond to the amount of credit risk that is effectively transferred.

f. Credit Risk Mitigants

In case when the eligibility requirements are not fulfilled, NRB will not consider Credit Risk Mitigants in allocating capital. Similarly, CRM may give rise to residual risks, which may

render the overall risk reduction less effective. Where these risks are not adequately controlled by the bank, NRB may impose additional capital charges or take other appropriate supervisory actions.

g. Operational risk and Market Risk

The framework prescribes simple approaches for allocating capital for operational and market risk which may not be directly aligned with the volume and complexity of risk. Thus, the supervisor shall consider whether the capital requirements generated by the prescribed approaches give a consistent picture of the individual bank's risk exposure in comparison with the peer group and the banking industry at large. Where NRB is convinced such is not the case, appropriate supervisory response is warranted.

h. Market Discipline

The framework requires banks to disclose various key informations about their business on a periodic basis. It is imperative that the banks discharge their obligations under the disclosure requirements in order to be eligible to claim benefits of CRM. In line with the utmost significance of this requirement, the supervisor shall review the adequacy of the disclosures. As a part of this process itself, the supervisor shall regularly review the website of the banks and review the contents of the site. Wherever the review process identifies any shortcomings or non-compliances, appropriate supervisory response shall be initiated.

6.4 SUPERVISORY RESPONSE:

Nepal Rastra Bank expects banks to operate above the minimum regulatory capital ratios. If NRB is not convinced about the risk management practices and the control environment, it has the authority to require banks to hold capital in excess of the minimum.

a. Supervisory adjustments in risk weighted assets and capital

Having carried out the review process as described above, supervisors should take appropriate action if they are not satisfied with the results of the bank's own risk assessment and capital allocation. In such a scenario, NRB shall be empowered to undertake any or combination of the following adjustments in the banks risk weighted assets and regulatory capital computations.

1. Shortfall in provisions made by the bank against adversely classified assets shall be deducted from the Tier 1 capital.
2. The loans and facilities extended to Directors, Employees (other than loans given under Employee rules), Shareholders holding more than 1% percent shares and related parties as well as loans, advances and facilities restricted by the prevailing rules and regulations shall be deducted from Tier 1 capital.
3. In case the bank has provided loans and facilities in excess of its Single Obligor Limits, 10% of all such excess exposures shall be added to the risk weighted exposure for credit risk.
4. Where the bank has been involved in the sale of credit with recourse facility, 1% of the contract (sale) value shall be added to the risk weight for credit risk.
5. Where the banks do not have satisfactory Assets Liability Management policies and practices to effectively manage the market risks, an additional risk weight of 1% of Net Interest Income of the immediate previous financial year shall be added to the risk weight for market risk.
6. Where the banks do not adopt sound practices for the management of operational risk, an additional capital charge of 2% to 5% of Gross Income of immediate previous financial year shall be levied for operational risks.

7. Where the Gross Income determined for computation of capital charge of Operational Risk for all of the last three years is negative and where the banks themselves have not addressed the capital charge for operational risk, 5% of the total credit and investments net of specific provisions shall be the capital charge for operational risk.

New banks who have not completed a year of operation and hence whose gross income cannot be measured reliably and where the banks themselves have not addressed the capital charge for operational risk, shall also be required to compute their capital charge for operational risk vide the same approach as prescribed for banks with negative gross income. These banks may use the gross income approach from the second year onwards. But, based on the reasonableness of the so-computed capital charge for Operation Risk, during the first three years of operation, review process may require additional proportion of capital charge.

8. During the course of review, where the supervisor is not satisfied with the overall risk management policies and procedures of the bank, the total risk weighted exposures of the bank shall be increased up to 5%.
9. In case the bank has not achieved the desired level of disclosure requirements, the total risk weighted exposures of the bank shall be increased up to 3%.
10. Banks that do not meet the eligibility requirements to claim the benefit under credit risk mitigation techniques shall not be allowed the benefit of CRM.

b. Corrective Actions for Non-Compliances

1. The failure on part of the banks to meet the provisions of this framework shall be considered as a violation of the NRB directives and shall attract stipulated actions. The nature of the enforcement action largely depends on degree of the capital adequacy of the bank. The trigger points and the prescribed action in case of non-compliance shall be as per the provisions of Prompt Corrective Action Bylaw, 2074 propounded by Nepal Rastra Bank.

7. DISCLOSURE

7.1 GENERAL:

The purpose of disclosure requirements is to complement the minimum capital requirements and the review process by developing a set of disclosure requirements which will allow market participants to assess key pieces of information on the scope of application, capital, risk exposures, risk assessment processes, and hence the capital adequacy of the bank. It is believed that providing disclosures that are based on a common framework is an effective means of informing the market about a bank's exposure to those risks and provides a consistent and comprehensive disclosure framework that enhances comparability. The importance of disclosure is more pronounced in cases of banks that rely on internal methodologies in assessing capital requirements.

7.2 DISCLOSURE PRINCIPLES:

Banks should have a formal disclosure policy approved by the Board of Directors that addresses the bank's approach for determining what disclosures it will make and the internal controls over the disclosure process. In addition, banks should implement a process for assessing the appropriateness of their disclosures, including validation and frequency. While deciding on the disclosure policy, the board should pay due attention to strike a balance between materiality and proprietary and confidential information.

a. Materiality

Besides the minimum prescribed disclosure requirements, a bank should decide which additional disclosures are relevant for it based on the materiality concept. Information would be

regarded as material if its omission or misstatement could change or influence the assessment or decision of a user relying on that information for the purpose of making economic decisions.

b. Proprietary and confidential information

Proprietary information encompasses information (for example on products or systems), that if shared with competitors would render a bank's investment in these products/systems less valuable, and hence would undermine its competitive position. Information about customers is often confidential, in that it is provided under the terms of a legal agreement or counterparty relationship. This has an impact on what banks should reveal in terms of information about their customer base, as well as details on their internal arrangements, for instance methodologies used, parameter estimates, data etc. The disclosure requirements set out below by NRB aims to strike an appropriate balance between the need for meaningful disclosure and the protection of proprietary and confidential information.

7.3 VALIDATION:

The disclosures of the bank should be subjected to adequate validation. In addition, supplementary material (such as Management's Discussion and Analysis) that is published should also be subjected to sufficient scrutiny (e.g. internal control assessments, etc.) to satisfy the validation issue. If material is not published under a validation regime, for instance in a stand alone report or as a section on a website, then management should ensure that appropriate verification of the information takes place, in accordance with the general disclosure principles.

7.4 DISCLOSURE REQUIREMENTS:

Banks should at minimum, disclose the following information at the stipulated time intervals. At the same time, banks shall be free to disclose any other information they consider important for its stakeholders as and when they consider necessary, beyond the prescribed requirements.

a. Banks should provide the following disclosures as at the end of each financial year along with the annual financial statements.

1. *Capital structure and capital adequacy*

- Tier 1 capital and a breakdown of its components;
- Tier 2 capital and a breakdown of its components;
- Detailed information about the Subordinated Term Debts with information on the outstanding amount, maturity, amount raised during the year and amount eligible to be reckoned as capital funds.
- Deductions from capital;
- Total qualifying capital;
- Capital adequacy ratio;
- Summary of the bank's internal approach to assess the adequacy of its capital to support current and future activities, if applicable; and
- Summary of the terms, conditions and main features of all capital instruments, especially in case of subordinated term debts including hybrid capital instruments.

2. *Risk exposures*

- Risk weighted exposures for Credit Risk, Market Risk and Operational Risk;
- Risk Weighted Exposures under each of 9 categories of Credit Risk;
- Total risk weighted exposure calculation table;
- Amount of NPAs (both Gross and Net)

- Restructure/Reschedule Loan
  - Substandard Loan
  - Doubtful Loan
  - Loss Loan
  - NPA ratios
    - Gross NPA to gross advances
    - Net NPA to net advances
  - Movement of Non Performing Assets
  - Write off of Loans and Interest Suspense
  - Movements in Loan Loss Provisions and Interest Suspense
  - Details of additional Loan Loss Provisions
  - Segregation of investment portfolio into Held for trading, Held to maturity and Available for sale category
3. *Risk Management Function*
- For each separate risk area (Credit, Market and Operational risk), banks must describe their risk management objectives and policies, including:
    - Strategies and processes;
    - The structure and organization of the relevant risk management function;
    - The scope and nature of risk reporting and/or measurement systems; and
    - Policies for hedging and/or mitigating risk and strategies, and processes for monitoring the continuing effectiveness of hedges/mitigants.
  - Types of eligible credit risk mitigants used and the benefits availed under CRM.
- b. All banks should make following disclosures on a quarterly basis on their respective websites.
- Tier 1 capital and a breakdown of its components;
  - Tier 2 capital and a breakdown of its components;
  - Detailed information about the Subordinated Term Debts with information on the outstanding amount, maturity, amount raised during the year and amount eligible to be reckoned as capital funds.
  - Deductions from capital;
  - Total qualifying capital;
  - Capital adequacy ratio;
  - Risk weighted exposures for Credit Risk, Market Risk and Operational Risk;
  - Risk Weighted Exposures under each of 9 categories of Credit Risk;
  - Total risk weighted exposure calculation table;
  - Amount of NPAs (both Gross and Net)
    - Restructure/Reschedule Loan
    - Substandard Loan
    - Doubtful Loan

- Loss Loan
  - NPA ratios
    - Gross NPA to gross advances
    - Net NPA to net advances
  - Movement of Non Performing Assets
  - Write off of Loans and Interest Suspense
  - Movements in Loan Loss Provisions and Interest Suspense
  - Details of Additional Loan Loss Provisions
  - Segregation of investment portfolio into Held for trading, Held to maturity and Available for sale category
  - Summary of the bank's internal approach to assess the adequacy of its capital to support current and future activities, if applicable; and
  - Summary of the terms, conditions and main features of all capital instruments, especially in case of subordinated term debts including hybrid capital instruments.
- c. Disclosure requirements under this framework should also be published in the respective websites of the banks. Such disclosures of the banks should also be updated to reflect the capital adequacy position of the banks after the supervisory adjustments under the review process.
- d. Banks are required to report to NRB their capital adequacy computations, according to the format as specified in Annexure of this framework on a monthly basis within one month after the end of the month or as required by NRB from time to time. All such returns must be validated by the internal auditor of the bank. If the monthly internal audit couldnot be carried out, it should be disclosed on the monthly return. But, such returns at the end of each quarter must be submitted with the validation from the internal auditor of the bank.
- In addition to the returns specified above, a bank must inform NRB within 30 days of:
1. Any breach of the minimum capital adequacy requirements set out in this framework together with an explanation of the reasons for the breach and the remedial measures it has taken to address those breaches.
  2. Any concerns it has about its capital adequacy, along with proposed measures to address these concerns.
- e. Full compliance of these disclosure requirements is a pre-requisite before banks can obtain any capital relief (i.e. adjustments in the risk weights of collateralized or guaranteed exposures) in respect of any credit risk mitigation techniques.

FORM NO. 1 CAPITAL ADEQUACY TABLE (Summary)

(Rs.In .....)

Particulars	Current Period	Previous Period
Common Equity Tier 1 Capital		
Tier 1 Capital		
Tier 2 Capital		
Total Capital		
Risk-Weighted Exposures		
Regulatory Ratios	Current Period	Previous Period
Leverage Ratio		
Common Equity Tier 1 to Risk Weighted Exposure Ratio		
Tier 1 to Risk Weighted Exposure Ratio		
Total Capital to Risk Weighted Exposure Ratio		

FORM NO. 1A CAPITAL ADEQUACY TABLE

(Rs.In .....)

1. 1 Risk Weighted Exposures		Current Period	Previous Period
a	Risk Weighted Exposure for Credit Risk		
b	Risk Weighted Exposure for Operational Risk		
c	Risk Weighted Exposure for Market Risk		
<u>Adjustments under Pillar II</u>			
	Add: 3% of the total RWE due to non compliance to Disclosure Requirement (6.4 a 9)		
Total Risk Weighted Exposures (After Bank's adjustments of Pillar II)			
1.2 CAPITAL		Current Period	Previous Period
Tier 1 Capital (Core Capital) (CET1 +AT1)		0	0
Common Equity Tier 1 (CET 1)		0	0
a	Paid up Equity Share Capital		
b	Equity Share Premium		
c	Proposed Bonus Equity Shares		
d	Statutory General Reserves		
e	Retained Earnings		
f	Un-audited current year cumulative profit/(Loss)		
g	Capital Redemption Reserve		
h	Capital Adjustment Reserve		
i	Dividend Equalization Reserves		
j	Other Free Reserve		
k	Less: Goodwill		
l	Less: Intangible Assets		
m	Less: Deferred Tax Assets		
n	Less: Fictitious Assets		
o	Less: Investment in equity in licensed Financial Institutions		
p	Less: Investment in equity of institutions with financial interests		
q	Less: Investment in equity of institutions in excess of limits		
r	Less: Investments arising out of underwriting commitments		

s	Less: Reciprocal crossholdings		
t	Less: Purchase of land & building in excess of limit & unutilized		
u	Less: Cash Flow Hedge		
v	Less: Defined Benefit Pension Assets		
w	Less: Un recognized Defined Benefit Pension Liabilities		
x	Less: Other Deductions		
<u>Adjustments under Pillar II</u>			
	Less: Shortfall in Provision (6.4 a 1)		
	Less: Loans and Facilities extended to Related Parties and Restricted lending (6.4 a 2)		
Additional Tier 1 (AT1)			
a	Perpetual Non Cumulative Preference Share Capital		
b	Perpetual Debt Instruments		
c	Stock Premium		
Supplementary Capital (Tier II)		0	0
a	Cumulative and/or Redeemable Preference Share		
b	Subordinated Term Debt		
c	Hybrid Capital Instruments		
d	Stock Premium		
e	General loan loss provision		
f	Exchange Equalization Reserve		
g	Investment Adjustment Reserve		
h	Assets Revaluation Reserve		
i	Other Reserves		
Total Capital Fund (Tier I and Tier II)		0	0
1.3 CAPITAL ADEQUACY RATIOS		Current Period	Previous Period
Common Equity Tier 1 Capital to Total Risk Weighted Exposures (After Bank's adjustments of Pillar II)			
Tier 1 Capital to Total Risk Weighted Exposures (After Bank's adjustments of Pillar II)			
Tier 1 and Tier 2 Capital to Total Risk Weighted Exposures(After Bank's adjustments of Pillar II)			

FORM NO. 2: RISK WEIGHTED EXPOSURE FOR CREDIT RISK

(Rs.In ....)

A. Balance Sheet Exposures	Book Value	Specific Provision	Eligible CRM	Net Value	Risk Weight	Risk Weighted Exposures
	a	b	c	d=a-b-c	e	f=d*e
Cash Balance	0	0		0	0%	0
Balance With Nepal Rastra Bank	0	0		0	0%	0
Gold	0	0		0	0%	0
Investment in Nepalese Government Securities	0	0		0	0%	0
All Claims on Government of Nepal	0	0		0	0%	0
Investment in Nepal Rastra Bank securities	0	0		0	0%	0
All claims on Nepal Rastra Bank	0	0		0	0%	0

Claims on Foreign Government and Central Bank (ECA 0-1)	0	0		0	0%	0
Claims on Foreign Government and Central Bank (ECA -2)	0	0	0	0	20%	0
Claims on Foreign Government and Central Bank (ECA -3)	0	0	0	0	50%	0
Claims on Foreign Government and Central Bank (ECA-4-6)	0	0	0	0	100%	0
Claims on Foreign Government and Central Bank (ECA -7)	0	0	0	0	150%	0
Claims On BIS, IMF, ECB, EC and on Multilateral Development Banks (MDB's) recognized by the framework	0	0		0	0%	0
Claims on Other Multilateral Development Banks	0	0	0	0	100%	0
Claims on Public Sector Entity (ECA 0-1)	0	0	0	0	20%	0
Claims on Public Sector Entity (ECA 2)	0	0	0	0	50%	0
Claims on Public Sector Entity (ECA 3-6)	0	0	0	0	100%	0
Claims on Public Sector Entity (ECA 7)	0	0	0	0	150%	0
Claims on domestic banks that meet capital adequacy requirements	0	0	0	0	20%	0
Claims on domestic banks that do not meet capital adequacy requirements	0	0	0	0	100%	0
Claims on foreign bank (ECA Rating 0-1)	0	0	0	0	20%	0
Claims on foreign bank (ECA Rating 2)	0	0	0	0	50%	0
Claims on foreign bank (ECA Rating 3-6)	0	0	0	0	100%	0
Claims on foreign bank (ECA Rating 7)	0	0	0	0	150%	0
Claims on foreign bank incorporated in SAARC region operating with a buffer of 1% above their respective regulatory capital	0	0	0	0	20%	0
Claims on Domestic Corporates	0	0	0	0	100%	0
Claims on Foreign Corporates (ECA 0-1)	0	0	0	0	20%	0
Claims on Foreign Corporates (ECA 2)	0	0	0	0	50%	0
Claims on Foreign Corporates (ECA 3-6)	0	0	0	0	100%	0
Claims on Foreign Corporates (ECA 7)	0	0	0	0	150%	0
Claims secured by Commercial real estate	0	0	0	0	100%	0
Past due claims	0	0	0	0	150%	0
High Risk claims	0	0	0	0	150%	0
Investments in equity and other capital instruments of institutions listed in the stock exchange	0	0	0	0	100%	0
Investments in equity and other capital instruments of institutions not listed in the stock exchange	0	0	0	0	150%	0
Staff loan secured by residential property	0	0	0	0	60%	0
Interest Receivable/claim on government securities	0	0	0	0	0%	0
Cash in transit and other cash items in the process of collection	0	0	0	0	20%	0
Other Assets (as per attachment)	0	0	0	0	100%	0
TOTAL	0	0	0	0		0

B. Off Balance Sheet Exposures	Gross Book Value	Specific Provision	Eligible CRM	Net Value	Risk Weight	Risk Weighted Exposures
	a	b	c	d=a-b-c	e	f=d*e
Revocable Commitments	0	0		0	0%	0
Bills Under Collection	0	0		0	0%	0
Forward Exchange Contract Liabilities	0	0	0	0	10%	0
LC Commitments With Original Maturity Upto 6 months	0	0	0	0	20%	0
domestic counterparty						
foreign counterparty (ECA Rating 0-1)	0	0	0	0	20%	0
foreign counterparty (ECA Rating 2)	0	0	0	0	50%	0
foreign counterparty (ECA Rating 3-6)	0	0	0	0	100%	0
foreign counterparty (ECA Rating 7)	0	0	0	0	150%	0
LC Commitments With Original Maturity Over 6 months	0	0	0	0	50%	0
domestic counterparty						
foreign counterparty (ECA Rating 0-1)	0	0	0	0	20%	0
foreign counterparty (ECA Rating 2)	0	0	0	0	50%	0
foreign counterparty (ECA Rating 3-6)	0	0	0	0	100%	0
foreign counterparty (ECA Rating 7)	0	0	0	0	150%	0
Bid Bond, Performance Bond and Counter guarantee	0	0	0	0	50%	0
domestic counterparty						
foreign counterparty (ECA Rating 0-1)	0	0	0	0	20%	0
foreign counterparty (ECA Rating 2)	0	0	0	0	50%	0
foreign counterparty (ECA Rating 3-6)	0	0	0	0	100%	0
foreign counterparty (ECA Rating 7)	0	0	0	0	150%	0
Underwriting commitments	0	0	0	0	50%	0
Lending of Bank's Securities or Posting of Securities as collateral	0	0	0	0	100%	0
Repurchase Agreements, Assets sale with recourse	0	0	0	0	100%	0
Advance Payment Guarantee	0	0	0	0	100%	0
Financial Guarantee	0	0	0	0	100%	0
Acceptances and Endorsements	0	0	0	0	100%	0
Unpaid portion of Partly paid shares and Securities	0	0	0	0	100%	0
Irrevocable Credit commitments (short term)	0	0	0	0	20%	0
Irrevocable Credit commitments (long term)	0	0	0	0	50%	0
Claims on foreign bank incorporated in SAARC region operating with a buffer of 1% above their respective regulatory capital requirement	0	0	0	0	20%	0
Other Contingent Liabilities	0	0	0	0	100%	0
Unpaid Guarantee Claims	0	0	0	0	200%	0
TOTAL	0	0	0	0		0
Total RWE for credit Risk Before Adjustment (A)+(B)	0	0	0	0		0
<i>Adjustments under Pillar II</i>						

Add: 10% of the loan and facilities in excess of Single Obligor Limits(6.4 a 3)										0
Add: 1% of the contract(sale) value in case of the sale of credit with recourse (6.4 a 4)										
Total RWE for credit Risk (After Bank's adjustments of Pillar II)										

FORM NO.3 ELIGIBLE CREDIT RISK MITIGANTS

Credit exposures	Deposits with Bank	Deposits with other banks/FI	Gold	Govt.& NRB Securities	G'tee of Govt. of Nepal	Sec/G'tee of Other Sovereigns	G'tee of domestic banks	G'tee of MD Banks	Sec/G'tee of Foreign Banks	Total
	(a)	(b)	(c)	(d)	(e)	(f)	(g)	(h)	(i)	
Balance Sheet Exposures										
Claims on Foreign government and Central Bank (ECA -2)										0
Claims on Foreign government and Central Bank (ECA -3)										0
Claims on Foreign government and Central Bank (ECA-4-6)										0
Claims on Foreign government and Central Bank (ECA -7)										0
Claims on Other Multilateral Development Banks										0
Claims on Public Sector Entity (ECA 0-1)										0
Claims on Public Sector Entity (ECA 2)										0
Claims on Public Sector Entity (ECA 3-6)										0
Claims on Public Sector Entity (ECA 7)										0
Claims on domestic banks that meet capital adequacy requirements										0
Claims on domestic banks that do not meet capital adequacy requirements										0
Claims on foreign bank (ECA Rating 0-1)										0
Claims on foreign bank (ECA Rating 2)										0
Claims on foreign bank (ECA Rating 3-6)										0
Claims on foreign bank (ECA Rating 7)										0
Claims on foreign bank incorporated in SAARC region operating with a buffer of 1% above their respective regulatory capital requirement										
Claims on Domestic Corporates										0
Claims on Foreign Corporates (ECA										0

Credit exposures	Deposits with Bank	Deposits with other banks/FI	Gold	Govt.& NRB Securities	G'tee of Govt. of Nepal	Sec/G'tee of Other Sovereigns	G'tee of domestic banks	G'tee of MD Banks	Sec/G'tee of Foreign Banks	Total
	(a)	(b)	(c)	(d)	(e)	(f)	(g)	(h)	(i)	
0-1)										
Claims on Foreign Corporates (ECA 2)										0
Claims on Foreign Corporates (ECA 3-6)										0
Claims on Foreign Corporates (ECA 7)										0
Claims secured by Commercial real estate										0
Past due claims										0
High Risk claims										0
Investments in equity and other capital instruments of institutions listed in the stock exchange										0
Investments in equity and other capital instruments of institutions not listed in the stock exchange										0
Other Assets (as per attachment)										
Total										0
Off Balance Sheet Exposures										
Forward Exchange Contract Liabilities										
LC Commitments with Original Maturity Upto 6 months domestic counterparty										0
foreign counterparty (ECA Rating 0-1)										0
foreign counterparty (ECA Rating 2)										0
foreign counterparty (ECA Rating 3-6)										0
foreign counterparty (ECA Rating 7)										0
LC Commitments with Original Maturity Over 6 months domestic counterparty										0
foreign counterparty (ECA Rating 0-1)										0
foreign counterparty (ECA Rating 2)										0
foreign counterparty (ECA Rating 3-6)										0
foreign counterparty (ECA Rating 7)										0
Bid Bond, Performance Bond and Counter guarantee domestic										0

Credit exposures	Deposits with Bank	Deposits with other banks/FI	Gold	Govt. & NRB Securities	G'tee of Govt. of Nepal	Sec/G'tee of Other Sovereigns	G'tee of domestic banks	G'tee of MD Banks	Sec/G'tee of Foreign Banks	Total
	(a)	(b)	(c)	(d)	(e)	(f)	(g)	(h)	(i)	
counterparty										
foreign counterparty (ECA Rating 0-1)										0
foreign counterparty (ECA Rating 2)										0
foreign counterparty (ECA Rating 3-6)										0
foreign counterparty (ECA Rating 7)										0
Underwriting commitments										0
Lending of Bank's Securities or Posting of Securities as collateral										0
Repurchase Agreements, Assets sale with recourse										0
Advance Payment Guarantee										0
Financial Guarantee										0
Acceptances and Endorsements										0
Unpaid portion of Partly paid shares and Securities										0
Irrevocable Credit commitments (Short Term)										0
Irrevocable Credit commitments (Long Term)										0
Other Contingent Liabilities										0
Total										
Grand Total										

FORM NO.4 EXHIBIT OF CLAIMS WITH CREDIT RISK MITIGANTS

(Rs. In .....)

S.N	Counterparty	Category	Facility	Outstanding	Eligible CRM			
					Nature	Gross Amount	Haircut	Net Amount

FORM NO.5 OTHER ASSETS

S.No.	Assets	Gross Amount	Specific Provision & Valuation Adjustment	Net Balance
1	Cash and Cash Items in Transit			0
2	Miscellaneous Expenditure not written off			0
3	Fixed Assets			0
4	Interest Receivable on Other Investment			0

5	Interest Receivable on Loan			0
6	Non Banking Assets			0
7	Reconciliation Account			0
8	Draft Paid Without Notice			0
9	Sundry Debtors			0
10	Advance payment and Deposits			0
11	Staff Loan and Advance			0
12	Stationery			0
13	Other			0
TOTAL		0	0	0

FORM NO. 6: RISK WEIGHTED EXPOSURE FOR OPERATIONAL RISK

Particulars	FY	FY	FY .....
Net Interest Income			
Commission and Discount Income			
Other Operating Income			
Exchange Fluctuation Income			
Addition/Deduction in Interest Suspense during the period			
Gross income (a)			
Alfa (b)	15%	15%	15%
Fixed Percentage of Gross Income [c=(a×b)]			
Capital Requirement for operational risk (d) (average of c)			
Risk Weight (reciprocal of capital requirement of 11%) in times (e)			9.09
Equivalent Risk Weight Exposure [f=(d×e)]			
<u>PILLAR-II ADJUSTMENTS</u>			
If Gross Income for all the last three years is negative(6.4 a 8)			
Total Credit and Investment (net of Specific Provision)			
Capital Requirement for operational risk (5%)			
Risk Weight (reciprocal of capital requirement of 11%) in times			9.09
Equivalent Risk Weight Exposure [g]			
Equivalent Risk Weight Exposure [h=f or g]			

FORM NO.7 RISK WEIGHTED EXPOSURE FOR MARKET RISK

S.No.	Currency	Open Position (FCY)	Open Position (NPR)	Relevant Open Position
1	INR			
2	USD			
3	GBP			
4	EURO			
5	THB			
6	CHF			
7	.....			
8	.....			
9	.....			
Total Open Position (a)				

Fixed Percentage (b)	5%
Capital Charge for Market Risk [c=(a×b)]	
Risk Weight (reciprocal of capital requirement of 11%) in times (d)	9.09
Equivalent Risk Weight Exposure [e=(c×d)]	

FORM NO.: 8 Leverage Ratio

(Rs. In .....

Particulars		Amount
A	Exposure Measure	-
	1. On balance sheet Assets(net of specific provisioning)	
	2. Repurchase agreements and securities finance	
	3. Derivatives	
	4. Off balance sheet exposure	
B	Capital Measure	-
	1. Common Equity Tier 1 Capital (After regulatory Adjustment)	
	2. Additional Tier 1 Capital	
		%
C	Leverage Ratio	
Note (if any):		

नेपाल राष्ट्र बैंक
केन्द्रीय कार्यालय
बैंक तथा वित्तीय संस्था नियमन विभाग

निर्देशन नं. २

कर्जा तथा सुविधा सम्बन्धी व्यवस्था

पूर्वाधार विकास बैंकले प्रवाह गरेको कर्जा सापटको वर्गीकरण र सोको सम्भावित नोक्सानीमा कायम गर्नु पर्ने व्यवस्थाका सम्बन्धमा नेपाल राष्ट्र बैंक ऐन, २०५८ को दफा ७९ ले दिएको अधिकार प्रयोग गरी देहायको निर्देशन जारी गरिएको छ ।

१. **कर्जा तथा सुविधा** : संस्थाले पूर्वाधार विकाससँग सम्बन्धित परियोजनाहरूमा मात्र कर्जाहरू प्रवाह गर्न सक्नेछ । बैंकले रु. ३० करोड प्रति परियोजना भन्दा कम कर्जा तथा सुविधाको सीमा स्वीकृति तथा प्रवाह गर्न सक्नेछैन ।

तर,

(क) आफुले जारी गरेको मुद्दती निक्षेप रसिदको धितोमा रु. ३० करोडभन्दा कम रकमको कर्जा प्रदान गर्न यो व्यवस्थाले बाधा पुगेको मानिने छैन ।

(ख) संस्थाले प्रादेशिक एवं स्थानीय तहका सरकारहरूको अगुवाईमा Public Private Partnership (PPP) Model बाट प्रवर्द्धित कृषि, स्वास्थ्य, पर्यटन, शिक्षा, फोहरमैला व्यवस्थापन र ढल निकास सम्बन्धी परियोजनाहरूमा रु. १० करोड वा सो भन्दा बढी कर्जा तथा सुविधा प्रदान गर्न यो व्यवस्थाले बाधा पुगेको मानिने छैन ।

२. **पूर्वाधार विकास परियोजनाहरूमा कर्जा तथा सुविधाप्रवाह गर्ने सम्बन्धमा:**

(क) पूर्वाधार विकास परियोजनाहरूमा कर्जा तथा सुविधा प्रवाह गर्दा परियोजनासँग सम्बन्धित विभिन्न ऐन, नियम, नीति तथा निर्देशनहरू आदिको पालना भएको एकीन गरी गर्नु पर्नेछ ।

(ख) संस्थाले स्वदेशी तथा विदेशी कम्पनीहरूसँग सहकार्य गरी नेपालमा पूर्वाधार सम्बन्धी परियोजनामा प्रचलित कानूनको पालना गर्ने गरी लगानी गर्न सक्ने ।

(ग) परियोजनाहरूको भुक्तानी तालिका (Repayment Schedule) तयार गर्दा नगद प्रवाह तथा अन्य प्रमाणको आधारमा पुष्टी हुने गरी गर्नु पर्नेछ ।

३. **कर्जा सापटको वर्गीकरण :**

संस्थाले प्रवाह गरेको कर्जा/सापटको साँवा वा ब्याज भुक्तानी हुनु पर्ने भाखा नाघेको अवधिका आधारमा सम्पूर्ण कर्जा सापटलाई देहाय बमोजिम वर्गीकरण गर्नु पर्नेछ :

(क) असल (Pass) : भाखा ननाघेका र ३ महिनासम्म भाखा नाघेका कर्जा/सापट ।

(ख) कमसल (Sub-standard) : ३ महिनादेखि बढीमा १ वर्षसम्म भाखा नाघेका कर्जा/सापट ।

(ग) खराब (Loss) : १ वर्षभन्दा बढी अवधिले भाखा नाघेका कर्जा/सापट ।

असल वर्गमा रहेका कर्जालाई “सक्रिय कर्जा” (Performing Loan) र कमसल तथा खराब कर्जालाई “निष्क्रिय कर्जा” (Non-performing Loan) भनी परिभाषित गरिएको छ ।

४. **खराब कर्जा सम्बन्धी व्यवस्था**

भाखा नाघेको वा ननाघेको कुनै पनि कर्जामा देहायको कुनै कैफियत देखिएमा त्यस्तो कर्जा तथा सापटलाई खराब कर्जामा वर्गीकरण गर्नु पर्नेछ र त्यस्तो कर्जा असुलीको प्रकृया तत्काल अगाडि बढाउनु पर्नेछ :-

(क) ऋणी टाट पल्टेमा वा टाट पल्टेको घोषणा भएमा,

- (ख) कुनै ऋणी कम्पनीलाई प्रवाह गरेको कर्जा रकम सम्बन्धित प्रयोजनमा प्रयोग नगरेको, परियोजना सञ्चालनमा नरहेको, सम्बन्धित परियोजना/व्यवसायबाट आर्जित रकम ऋण तिर्नमा नलगाई अन्य कार्यमा प्रयोग गरेको, निरीक्षण तथा सुपरिवेक्षणको क्रममा सुपरिवेक्षक, लेखा परीक्षणको क्रममा लेखापरिष्कारबाट दुरुपयोग भएको प्रमाणित भएमा ।
- (ग) परियोजना/व्यवसाय सञ्चालन हुने अवस्था नरहेमा, परियोजना वा व्यवसाय सञ्चालनमा नभएमा,
- (घ) प्रतीतपत्र, जमानत तथा अन्य सम्भावित दायित्वहरु फोर्स लोन (Force Loan) को रुपमा कोषमा आधारित कर्जामा परिणत भएको अवस्थामा त्यसरी कर्जामा परिणत भएको मितिले नब्बे दिनसम्म असुली नभएमा,
- (ङ) कर्जा असुल हुन नसकी लिलामी प्रक्रिया शुरु भएमा वा असुली प्रक्रिया अन्तर्गत अदालतमा मुद्दा चलिरहेको अवस्थामा,
- (च) कर्जा सूचना केन्द्रको कालोसूचीमा कायम रहेका ऋणीलाई नयाँ वा थप कर्जा प्रदान गरेको अवस्थामा,
- (छ) खरिद वा डिस्काउन्ट गरेको बिल्सको भुक्तानी मिति (due date) ले नब्बे दिनसम्म असुली नभएमा,
- (ज) ऋणीले एउटै मिति वा अवधिको अलग अलग वित्तीय विवरण पेश गरेको अवस्थामा ।
- (झ) पूर्वाधार विकास बैंकबाट कर्जा लिएको ऋणीले आफूसँग सम्बद्ध व्यक्ति वा संस्थालाई कर्जा/सापट प्रदान गरेमा ।

५. आवधिक कर्जा सम्बन्धी व्यवस्था

पूर्वाधार निर्माण परियोजनामा प्रदान गरिएको आवधिक कर्जाको हकमा कुनै किस्ताले ९० दिनभन्दा बढीले भाखा नाघेमा त्यस्तो किस्ताको साँवा रकमलाई मात्र खराब वर्गमा वर्गीकरण गरी किस्ताको शतप्रतिशत कर्जा नोक्सानी व्यवस्था कायम गर्नु पर्नेछ ।

६. अल्पकालीन तथा चालु पूँजी प्रकृतिका कर्जा सम्बन्धी व्यवस्था

पूर्वाधार विकास बैंकले आफ्ना ग्राहकहरुका लागि लगानी गर्ने परियोजनाहरुको सञ्चालनको सन्दर्भमा आवश्यक हुने अल्पकालीन तथा चालु पूँजी प्रकृतिका कर्जा देहायका शर्तमा प्रवाह गर्न सक्नेछन् ।

१. परियोजनाको अनुमानित लागत शुरुमै विश्लेषण गरी आवधिक कर्जा र चालु पूँजी प्रकृतिका कर्जाको आवश्यकता र सीमा यकिन भएको हुनुपर्ने छ ।

२. निर्धारित सीमाको हदसम्म मात्र यस्तो चालु पूँजी प्रकृतिको कर्जा प्रवाह गर्न सकिने छ ।

३. आफूले लगानी गरेको परियोजनाहरुको लागि आवश्यक पर्ने मालसामान, उपकरण इत्यादी प्रतीतपत्र (Letter of Credit) मार्फत आयात गर्न परियोजना कर्जाको स्वीकृत सीमाभित्र रही अल्पकालीन प्रकृतिका कर्जाहरु प्रवाह गर्न सक्नेछन् ।

७. ग्रेस अवधि सम्बन्धी व्यवस्था

बढीमा पाँच वर्षभन्दा बढी ग्रेस अवधि राखी आवधिक कर्जा प्रदान गर्न पाइने छैन । सो भन्दा बढी ग्रेस अवधि प्रदान गर्नुपर्ने मनासिव कारण भएमा सञ्चालक समितिबाट स्वीकृत गराई बढीमा एक वर्ष ग्रेस अवधि थप गर्न सकिने छ ।

८. कर्जा नोक्सानी वापत कायम गर्नु पर्ने व्यवस्था

(१) यस निर्देशन बमोजिम वर्गीकरण गरिएका कर्जा तथा बिल्स खरिदहरुको लागि बक्यौता साँवा रकमको आधारमा देहाय बमोजिम कर्जा नोक्सानी व्यवस्था कायम गर्नुपर्नेछ :-

कर्जा वर्गीकरण

- (क) असल
- (ख) कमसल
- (ग) खराब

न्यूनतम कर्जा नोक्सानी व्यवस्था

- १ प्रतिशत
- २५ प्रतिशत
- १०० प्रतिशत

कमसल अन्तर्गत वर्गीकरण गर्नुपर्ने आधार/कैफियतहरु सुधार भएको अवस्थामा कर्जामा कायम नोक्सानी व्यवस्थालाई समायोजन गरी असल वर्गमा वर्गीकरण गर्न सकिने छ ।

टिप्पणी: सक्रिय कर्जाको लागि गरिएको कर्जा नोक्सानी व्यवस्थालाई “सामान्य कर्जा नोक्सानी व्यवस्था (General Loan Loss Provision)” र निष्क्रिय कर्जाको लागि गरिएको कर्जा नोक्सानी व्यवस्थालाई “विशेष कर्जा नोक्सानी व्यवस्था (Specific Loan Loss Provision)” को रूपमा लिइने छ ।

- (२) पुनरसंरचना वा पुनरतालिकीकरण गरिएका कर्जाको साँवा किस्ता तथा ब्याजको भुक्तानी लगातार दुई वर्षसम्म नियमित भएको अवस्थामा त्यस्ता कर्जाहरुलाई असल कर्जामा परिणत गर्न सकिने छ ।
- (३) **पूर्वाधार विकास बैंकले** चाहेमा माथिल्लो वर्गको कर्जा सापटहरुलाई तल्लो वर्गमा वर्गीकरण गर्न सक्नेछ । **उदाहरणका लागि कमसल कर्जालाई खराब कर्जामा वर्गीकरण गर्न सक्नेछ ।**
- (४) संस्थाले आफ्नो कर्जाको स्थिति हेरी यस निर्देशनमा तोकिएको न्यूनतम कर्जा नोक्सानी व्यवस्थाको अतिरिक्त थप कर्जा नोक्सानी व्यवस्था कायम गर्न चाहेमा त्यसरी थप कर्जा नोक्सानी गरिएका कर्जा खाताहरु स्पष्ट खुलाउनुपर्नेछ ।
- (५) कर्जा/सापट भन्नाले बिल्स खरिद तथा डिस्काउण्ट समेतलाई सम्भन्नुपर्नेछ ।

९. **कर्जाको पुनरतालिकीकरण र पुनरसंरचना सम्बन्धी व्यवस्था:**

- (१) ऋणीले पेश गरेको लिखित कार्य योजनामा उल्लिखित देहायका आधारमा पूर्वाधार विकास बैंक विश्वस्त भएमा कर्जालाई पुनरतालिकीकरण वा पुनरसंरचना गर्न सक्नेछ :-
  - (क) कर्जा सम्बन्धी कागजात तथा सुरक्षण पर्याप्त भएको प्रमाण,
  - (ख) कर्जा असुल हुने सम्भावनाबारे पूर्वाधार विकास बैंक विश्वस्त भएको आधार, र
  - (ग) कर्जालाई पुनरतालिकीकरण वा पुनरसंरचना गर्न लिखित कार्ययोजना पेश हुनुका अतिरिक्त त्यस्तो कर्जा पुनरतालिकीकरण वा पुनरसंरचना गर्दाको दिनसम्म असुल हुन बाँकी ब्याजको कम्तीमा पच्चीस प्रतिशत ब्याज रकम असुल उपर भएको ।
- (२) कर्जा पुनरतालिकीकरण वा पुनरसंरचना गरिएका स्पष्ट आधारहरु प्रत्येक कर्जा फाइलमा संलग्न हुनु पर्नेछ ।
- (३) कर्जा पुनरतालिकीकरण वा पुनरसंरचना गर्दा असुल हुन बाँकी ब्याजलाई पुँजीकरण गर्न पाइने छैन ।
- (४) असल वर्गमा वर्गीकरण भैरहेका कर्जालाई पुनरसंरचना वा पुनरतालिकीकरण गर्दा न्यूनतम १२.५ प्रतिशत कर्जा नोक्सानी व्यवस्था गर्नु पर्नेछ । कमसल, तथा खराब वर्गमा वर्गीकरण भैसकेका कर्जाहरुलाई पुनरसंरचना वा पुनरतालिकीकरण गर्दा पूर्ववत् कायम गरिएको कर्जा नोक्सानी व्यवस्थामा लगातार दुईवर्षसम्म नियमित भएको अवस्थामा बाहेक कुनै समायोजन गर्न पाइने छैन ।
- (५) पुनरसंरचना वा पुनरतालिकीकरण गरिएका कर्जाको साँवा किस्ता तथा ब्याजको भुक्तानी लगातार दुई वर्षसम्म नियमित भएको अवस्थामा त्यस्ता कर्जालाई असल कर्जामा परिणत गर्न सकिने छ ।
- (६) उपबुँदा (१) बमोजिम वर्गीकरण गरिएका कर्जाहरुको विवरण छुट्टै तयार गर्नु पर्नेछ ।

प्रष्टीकरण:

* यस प्रयोजनको लागि “पुनरतालिकीकरण” भन्नाले ग्राहकले लिएको कर्जा/सुविधाको भुक्तानी गर्ने अवधि/समय बढाउने प्रक्रियालाई सम्भन्नु पर्छ ।

* “पुनरसंरचना” भन्नाले कर्जा/सुविधाको प्रकृति वा शर्तमा परिवर्तन गर्ने, बन्देजहरु थपघट गर्ने वा समय सीमामा हेरफेर गर्ने प्रक्रियालाई सम्भन्नु पर्छ ।

१०. **कर्जा नोक्सानी व्यवस्थालाई समायोजन गर्न पाउने अवस्था:** कर्जा नोक्सानी व्यवस्थालाई देहायको अवस्था बाहेक समायोजन गर्न पाइने छैन :-

- (क) कर्जा अपलेखन भएमा,

- (ख) कर्जाको भुक्तानी किस्तावन्दी वा आंशिक रुपमा भएमा कर्जा वर्गीकरण अनुरूपको कर्जा नोक्सानी व्यवस्था कायम गर्दा भुक्तानी भएको हदसम्मको कर्जा वापत गरिएको कर्जा नोक्सानी व्यवस्था,
- (ग) पुनरसंरचना वा पुनरतालिकीकरण गरिएका कर्जाको साँवा तथा ब्याजको भुक्तानी लगातार दुई वर्षसम्म नियमित भएमा र
- (घ) कर्जा चुक्ता भएमा ।

११. गैर-बैंकिङ्ग सम्पत्तिको नोक्सानी व्यवस्था र लिलाम बिक्री सम्बन्धमा

- (१) पूर्वाधार विकास बैंकले कुनै कर्जा असुली नभएमा सुरक्षणमा रहेको धितो बेचबिखन गरी बाँकी साँवा र ब्याज उठाउन सक्नेछ । कर्जा असुल गर्ने सिलसिलामा धितो लिलामी गर्दा लिलाम बिक्री नभएमा आफैले सकार गर्नु पर्नेछ । सकार गर्दा धितोको प्रचलित बजार मूल्य वा धितो सकार गर्न अधिल्लो दिनसम्मको सम्पूर्ण लेना रकममध्ये जुन कम हुन्छ सोही मूल्यमा मूल्याङ्कन गर्नु पर्नेछ । यदि धितोको बजार मूल्य कर्जाको लेना रकमभन्दा कम भएमा कम भएजति रकम सोही आर्थिक वर्षमा नाफा/नोक्सान हिसावमा खर्च लेख्ने व्यहोरा लेखा नीतिमा उल्लेख गर्नु पर्नेछ ।

तर, यसरी मूल्याङ्कन गर्दा त्यस्तो गैर बैंकिङ्ग सम्पत्ति वापतको रकम सम्पूर्ण रुपमा हिसाब मिलान नभएसम्म लेना रकममध्येको ब्याज रकमलाई नाफा/नोक्सान हिसाबमा आम्दानी जनाउन पाइने छैन र त्यस्तो रकमलाई गैर बैंकिङ्ग सम्पत्ति वापतको नोक्सानी व्यवस्थामा सार्नु पर्नेछ ।

- (२) सकार गरेको गैर-बैंकिङ्ग सम्पत्तिमा सकार गरेकै मितिदेखि शत प्रतिशत नोक्सानी व्यवस्था कायम गर्नु पर्नेछ ।
- (३) गैर-बैंकिङ्ग सम्पत्ति बिक्री भएको अवस्थामा तत्काल त्यस्तो सम्पत्तिका लागि खडा गरिएको नोक्सानी व्यवस्थाको आवश्यक हिसावमिलान गर्नु पर्नेछ ।
- (४) धितो सुरक्षणलाई गैर बैंकिङ्ग सम्पत्तिको रुपमा सकार गर्दा तथा सकार गरेको गैर-बैंकिङ्ग सम्पत्ति लिलाम बिक्री गर्ने सम्बन्धमा देहाय बमोजिम गर्नुपर्नेछ :

- (क) ग्राहकको सुरक्षण सम्पत्तिलाई गैर-बैंकिङ्ग सम्पत्तिको रुपमा सकार गर्दा सम्बन्धित पक्षलाई अनिवार्य रुपमा कालोसूचीमा समावेश गर्नु पर्नेछ ।
- (ख) आफ्नो संस्थाको नाममा रहेको गैर-बैंकिङ्ग सम्पत्तिको लिलाम गर्नुपुर्व स्वतन्त्र मूल्याङ्कनकर्ताबाट यथार्थपरक मूल्याङ्कन गराउनु पर्नेछ ।
- (ग) धितो सुरक्षण/गैर-बैंकिङ्ग सम्पत्ति लिलाम सम्बन्धमा बैंकले पारदर्शी र स्पष्ट व्यवस्था गरी संस्थाको हित संरक्षण हुने गरी बिक्री गर्नु पर्नेछ ।
- (घ) यसरी गैर-बैंकिङ्ग सम्पत्ति सकार गरी लिंदा लिलाम हुन नसकेको सुरक्षण वापत राखिएको सम्पूर्ण सम्पत्तिलाई नै लिनु पर्नेछ, आंशिक रुपमा मात्र लिन पाइने छैन ।
- (ङ) यसरी सकार गरी लिएको सम्पत्तिलाई यथासम्भव छिटो बिक्री गर्नु पर्नेछ । बैंकको आफ्नै प्रयोजनलाई आवश्यक भएमा सो को उपयोगका लागि सञ्चालक समितिबाट स्वीकृत गराई यस बैंकलाई समेत जानकारी गराउनु पर्नेछ ।
- (च) गैर-बैंकिङ्ग सम्पत्तिको रुपमा सकार गरेको सम्पत्ति धितो सुरक्षण धनी (गैर-बैंकिङ्ग सम्पत्तिमा आउनु अधिको धनी) लाई फिर्ता गर्दा गैर-बैंकिङ्ग सम्पत्ति लेखाङ्कन गर्दाको मूल्य वा फिर्ता गर्दाको समयमा रहेको बक्यौता रकम (साँवा र ब्याजको जोड) मध्ये जुन बढी हुन्छ सो रकममा नघट्ने गरी सम्बन्धित संस्था र सम्बन्धित सुरक्षण धनी बीचको आपसी वार्ताद्वारा सम्बन्धित सुरक्षण धनीलाई मात्र धितो/सुरक्षण फिर्ता गर्न भने यो निर्देशनले बाधा पुऱ्याएको मानिने छैन ।

१२. पूर्वाधार विकास बैंकहरूले एक आपसमा मात्र Credit Sale /Purchase/Re-purchase तथा Takeover गर्न सक्नेछन् । तर, यस बैंकले तोकेका पुँजीकोष पर्याप्त भएका पूर्वाधार विकास बैंकले इजाजतपत्रप्राप्त “क” वर्गका बैंकहरूले प्रवाह गरेका पूर्वाधार सम्बन्धित परियोजनाहरूको Credit Sale /Purchase/Re-purchase तथा Takeover पूर्वाधार विकास बैंकलाई तोकिएका अन्य शर्त लगायत देहायका शर्तको अधीनमा रही गर्न सक्नेछन् ।

१. पूर्वाधारसँग सम्बन्धित न्यूनतम रु. ३० करोड भन्दा बढीको कर्जा हुनु पर्ने ।
२. पूर्वाधार विकास बैंकले कारोबार शुरु गरेको मितिले ४ वर्षसम्म आफ्नो अधिल्लो त्रयमासमा कायम रहेको कुल कर्जा सीमाको अधिकतम एक तिहाइ मात्र Credit Sale /Purchase/Re-purchase तथा Takeover गर्न सकिने ।
३. Credit Sale /Purchase/Re-purchase तथा Takeover गरी लिने /दिने सम्बन्धमा पूर्वाधार विकास बैंकको आफ्नो कर्जा नीतिमा स्पष्ट व्यवस्था गर्नु पर्नेछ । अन्यथा त्यस्तो कारोबार गर्न पाइने छैन ।
४. आर्थिक वर्षको अन्तिम महिनामा Credit Sale /Purchase/Re-purchase तथा Takeover सम्बन्धी कार्य गर्न पाइने छैन ।
५. कर्जा खरिद (Credit Purchase) गर्दा सो कर्जा ग्राहकबाट असुलउपर गर्न सक्ने अधिकार बैंकले लिनु पर्नेछ । सो कार्यको लागि सम्बन्धित ग्राहकको सहमति समेत लिनु पर्नेछ ।
६. कर्जाको शर्त र अवस्थाको विस्तृत विवरण लिएर मात्र कर्जा खरिद गर्नु पर्नेछ ।
७. कर्जा खरिद गरी लिने पूर्वाधार विकास बैंकले सम्बन्धित ऋणीले कर्जा लिएको मिति, कर्जाको किसिम, भुक्तानी अवस्था, विगतको कर्जा कारोबारको अवस्था, जमानतकर्ताको हैसियत, कर्जा वर्गीकरणको स्थिति आदि विवरणहरू लिखित रूपमा लिनु पर्नेछ ।
८. कर्जा खरिद गर्ने पूर्वाधार विकास बैंकले कर्जा वर्गीकरणको विद्यमान व्यवस्था तथा कर्जा नोक्सानी व्यवस्था बमोजिमको कर्जा नोक्सानी व्यवस्था कायम गर्नु पर्नेछ ।
९. कर्जा खरिद गरी लिदा यस्तो कर्जा सुरक्षित रहेको तथा संस्थालाई फाइदाजनक भए/नभएको बारे यकिन हुने आधार खुल्ने कागजातहरू सम्बन्धित कर्जा फाइलमा अद्यावधिक गर्नु पर्नेछ ।
१०. Credit Sale /Purchase/Re-purchase तथा Takeover कारोबारको अर्धवार्षिक विवरण अर्धवार्षिक अवधि समाप्त भएको मितिले १५ दिनभित्र यस बैंकको सम्बन्धित सुपरिवेक्षण विभागमा पठाउनु पर्नेछ ।
११. पूर्वाधार विकास बैंकहरूले यसरी कर्जा खरिद/बिक्री (Purchase and Sale) गर्दा कथंकदाचित खरिदकर्ता संस्थाले कर्जा उठाउन नसकेमा सो कर्जा पुनः आफैले खरिद गर्ने (Credit Repurchase) शर्त रहेको अवस्थामा बिक्रीकर्ता संस्थाले त्यस्तो कर्जा Repurchase नगरुञ्जेल Contingent Liability को रूपमा आफ्नो वित्तीय विवरणको सम्भावित दायित्व र लेखा सम्बन्धी टिप्पणीको अनुसूचीमा देखाउनुपर्ने र यस्तो Contingent Liability लाई पुँजीकोष गणना गर्ने प्रयोजनका लागि १०० प्रतिशत मात्र जोखिम भार प्रदान गर्नु पर्नेछ ।
१२. पूर्वाधार विकास बैंकले कारोबार सुरु गरेको ४ वर्षपछि यस किसिमको Credit Sale /Purchase/Re-purchase तथा Takeover सम्बन्धी व्यवस्था स्वतः निष्क्रिय हुने ।

१३. स्वदेशमा स्थापना भई सञ्चालनमा रहेका बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरूले जारी गरेको वित्तीय जमानत (Financial Guarantee)का आधारमा संस्थाले कर्जा/सुविधा दिन तथा निक्षेप स्वीकार गर्न पाउने छैन ।

१४. संस्थाले अन्य इजाजतपत्रप्राप्त बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरूसँग कर्जा लिने दिने सम्बन्धी कुनै कारोबार गर्नसक्ने छैन ।

तर, यस व्यवस्थाले बढीमा ७ दिनसम्मको अन्तरबैंक कारोबार (सापटी/लगानी) गर्न बाधा पुऱ्याएको मानिने छैन ।

१५. अन्तरबैंक कारोबार/सापटी सम्बन्धमा :

पूर्वाधार विकास बैंकले अन्य इजाजतपत्रप्राप्त बैंक तथा वित्तीय संस्थासँग गर्ने सापटी कारोबारलाई नियमित कर्जा सापटीको रूपमा नभई अन्तरबैंक कारोबार/सापटी (Interbank Transactions / Borrowings) को रूपमा मात्र गर्न पाइनेछ। अन्तरबैंक सापटीको अवधि बढीमा ७ दिनसम्म मात्र हुनेछ।

१६. बैंक जमानत (Bank Guarantee) सम्बन्धमा

(क) संस्थाले जारी गरेका बैंक जमानत (Bank Guarantee) बापतको रकम Beneficiaryलाई भुक्तानी दिनु पर्ने अवस्थामा माग दावी परेको सात कार्य दिनभित्र भुक्तानी दिने/नदिने सम्बन्धमा टुङ्गो लगाइसक्नु पर्नेछ। साथै, International Chamber of Commerce, Uniform Rules for Demand Guarantee (URDG) अन्तर्गत जारी बैंक जमानतहरूको हकमा भने URDG मा भएका व्यवस्थाहरूको अधीनमा रही भुक्तानी सम्बन्धी निर्णय गर्नु पर्नेछ।

(ख) यसरी दावी परेको सात कार्य दिनभित्रमा बैंक जमानत जारी गर्ने संस्थाले Beneficiaryलाई भुक्तानी दिनु पर्ने अवस्थामा पर्याप्त आधार बिना भुक्तानी नगरेमा सम्बन्धित पूर्वाधार विकास बैंकको यस बैंकमा रहेको खाता वा यस बैंकले आदेश दिएको बैंकको खाताबाट कट्टा गरी सम्बन्धित Beneficiaryलाई भुक्तानी गर्न सकिनेछ।

(ग) यसरी भुक्तानीका लागि दावी परेको जमानत बापतको सम्भावित दायित्वलाई पुँजीकोषको अनुपात गणना गर्ने प्रयोजनका लागि २०० प्रतिशतले जोखिम भार प्रदान गर्नु पर्नेछ।

१७. सञ्चालक, प्रमुख कार्यकारी अधिकृत वा व्यवस्थापन तहको पदाधिकारीलाई प्रवाह हुने कर्जा सम्बन्धमा

संस्थाले कुनैपनि इजाजतपत्रप्राप्त संस्थाका कार्यकारी प्रमुख वा व्यवस्थापन तहको पदाधिकारीको अधिकांश स्वामित्व रहेको फर्म, कम्पनी वा संस्थामा कुनै पनि किसिमको कर्जा प्रवाह गर्न सक्ने छैनन्। यस प्रयोजनको लागि अधिकांश स्वामित्व भन्नाले ५० प्रतिशत भन्दा बढी स्वामित्व भएको फर्म, कम्पनी वा संस्था सम्झनु पर्दछ।

१८. एकाउन्टपेयी चेक मार्फत कर्जा रकम निकास गर्नुपर्ने सम्बन्धमा

स्वीकृत कर्जाको रकम निकास गर्दा सम्बन्धित बैंकमा नै खाता खोली जम्मा गर्नु पर्नेछ। सो बाहेकको अवस्थामा ऋणी कम्पनीको नाममा एकाउन्टपेयी चेक/पत्र/विद्युतीय माध्यमबाट सोभै सम्बन्धित ऋणीको खातामा जम्मा हुने गरी कर्जा रकम निकास गर्नुपर्नेछ।

१९. विदेशी धितो/सुरक्षणमा कर्जा प्रवाह गर्न नपाइने सम्बन्धमा

पूर्वाधार विकास बैंकले हक कायम गर्न नसकिने किसिमको विदेशमा रहेको धितो/सुरक्षणमा कर्जा प्रवाह गर्न पाइने छैन।

२०. ब्याज पूँजीकरण गर्ने सम्बन्धमा

परियोजना कर्जाको ग्रेस अवधिमा पाकेको ब्याजलाई पूँजीकरण गर्न पाइने छैन। तर, देहायका राष्ट्रिय प्राथमिकताप्राप्त क्षेत्रमा लगानी गरिएका कर्जाको हकमा यस बैंकको पूर्व स्वीकृति लिई पूँजीकरण गर्न बाधा पुगेको मानिने छैन।

(क) जलविद्युत उत्पादन, प्रसारण तथा वितरण लगायतका उर्जामूलक उद्योग,

(ख) स्वदेशी कच्चा पदार्थ प्रयोग हुने क्लिङ्कर तथा सिमेन्ट उत्पादन सम्बन्धी उद्योग,

(ग) औषधि उद्योग,

(घ) केबुलकार उद्योग,

(ङ) चिनी उत्पादन सम्बन्धी उद्योग,

(च) दूग्ध जन्य वस्तु उत्पादन उद्योग,

(छ) नेपाल सरकारको सम्बन्धित निकायबाट मनसाय पत्र प्राप्त गरेका मेडिकल कलेजहरु र

(ज) परिवर्त्य विदेशी मुद्रा आर्जन गर्ने पर्यटक स्तरीय होटलहरु

(झ) अस्पताल

(ञ) फलफूल, मसला, जडिबुटी लगायतका दीर्घकालीन कृषि परियोजनाहरु।

२१. पर्यावरणीय तथा सामाजिक जोखिमको विश्लेषण गरेर मात्र कर्जा प्रवाह गर्ने सम्बन्धमा :

(क) कर्जा लगानी गर्नुपूर्व परियोजना/ उद्योगको स्थापना गर्नको लागि ईजाजत/अनुमति/स्वीकृति लिन **Initial Environmental Examination (IEE)** र **Environmental Impact Assessment (EIA)** आवश्यक पर्ने परियोजना/ उद्योगको हकमा सम्बन्धित निकायबाट सो प्रतिवेदन स्वीकृत भएको आधारमा तथा IEE/EIA आवश्यक नहुने परियोजना/ उद्योगको हकमा पूर्वाधार विकास बैंक आफैले कर्जा लगानी गर्नुपूर्व पर्यावरणीय प्रभावको विश्लेषण गरी कर्जा प्रवाह गर्नुपर्नेछ ।

(ख) यस सम्बन्धमा, वातावरण संरक्षण ऐन, २०७६, वातावरण संरक्षण नियमावली, २०७६, श्रम ऐन, २०७४ तथा अन्य प्रचलित कानूनमा भएका व्यवस्थाका साथै बैंकबाट जारी **Guideline On Environmental & Social Risk Management (ESRM) For Banks And Financial Institution, 2018** को पालना हुने गरी आवश्यक नीति तर्जुमा गरी मार्गदर्शनले उल्लेख गरे अनुसारका वातावरण तथा सामाजिक सामाजिक जोखिम समेतको विश्लेषण गरी कर्जा मूल्यांकन गर्ने र सोहीबमोजिम अनुगमन तथा रिपोर्टिङ गर्ने व्यवस्था गर्नु पर्नेछ ।

(ग) **Guideline On Environmental & Social Risk Management (ESRM) For Banks And Financial Institution, 2018** को अनुसूची ११ बमोजिमको प्रतिवेदन आर्थिक वर्ष समाप्त भएको ३० दिनभित्र सम्बन्धित सुपरिवेक्षण विभागमा पेश गरिसक्नुपर्नेछ ।

२२. जमानत दिएको अवस्थामा जमानीपत्रमा उल्लेख गरेको रकमसम्म मात्र जिम्मेवार हुने

जमानत दिएको अवस्थामा जमानीपत्रमा उल्लेख गरेको रकमभन्दा बढी रकमको लागि जमानी दिने व्यक्ति/फर्म/कम्पनी/संस्थालाई कुनै पनि अवस्थामा जिम्मेवार नगराउन जमानीपत्र तयार गर्दा नै जमानी रकम, ऋणको अवधि, ऋणको प्रयोजन, प्रमुख ऋणी, साक्षी, जमानतकर्ताको नाम, ठेगाना, सो को सनाखत लगायतका विषयहरू स्पष्ट रूपमा उल्लेख हुनु पर्नेछ ।

२३. धितो फुकुवा सम्बन्धमा

कर्जा लगानीबमोजिम असुलउपर गर्नु पर्ने सम्पूर्ण रकम असुल भइसकेपछि सुरक्षणवापत राखिएको धितो ५ कार्यदिनभित्र फुकुवाको लागि सम्बन्धित कार्यालयमा लेखी पठाउनु पर्नेछ ।

२४. कर्जा सापटको वर्गीकरण विवरण पठाउने सम्बन्धमा

संस्थाले आर्थिक वर्षको असोज, पुस, चैत र असार मसान्तमा कर्जा वर्गीकरण गरी संलग्न निर्देशन फा.नं. २.१, २.२ र २.३ अनुसारका विवरणहरू त्रयमास समाप्त भएको १५ दिनभित्र यस बैंकको बैंक तथा वित्तीय संस्था नियमन विभाग र बैंक सुपरिवेक्षण विभागमा पठाउनुपर्नेछ ।

ने.रा. बैंक निर्देशन फा.नं.२.१
 कर्जा, सापट तथा बिल्स खरिद वर्गीकरण र सोको लागि व्यवस्था
 (... .. मसान्त)

(रु. दश लाखमा)

गत त्रयमास	विवरण	कर्जा तथा सापट				खरिद तथा डिस्काउन्ट गरिएका बिल्स			यस त्रयमासको जम्मा
		स्वदेशी	विदेशी	अन्य	जम्मा	स्वदेशी	विदेशी	जम्मा	
	१. सक्रिय कर्जा सापट								
	१.१ असल कर्जा								
	२. निष्क्रिय कर्जा सापट								
	२.१ कमसल								
	२.२ खराब								
	३. कुल कर्जा सापट (१ + २)								
	४. कर्जा नोक्सानी व्यवस्था								
	४.१ असल								
	४.२ कमसल								
	४.३ खराब								
	४.४ अतिरिक्त								
	४.५ एकल ग्राहक सीमा नाघेको								
	४.६ व्यक्तिगत जमानी/तेस्रोपक्षको धितोमा प्रवाह भएको कर्जाको लागि थप								
	५. गत त्रयमाससम्मको कर्जा नोक्सानी व्यवस्था								
	५.१ असल								
	५.२ कमसल								
	५.३ खराब								
	५.४ अतिरिक्त								
	५.५ एकल ग्राहक सीमा नाघेको								
	५.६ व्यक्तिगत जमानी/तेस्रोपक्षको धितोमा प्रवाह भएको कर्जाको लागि थप								
	६. यस त्रयमासको नोक्सानी व्यवस्था फिर्ता								
	७. यस त्रयमासको थप कर्जा नोक्सानी व्यवस्था								
	८. यस त्रयमासमा थप/फिर्ता								
	९. कुल कर्जा नोक्सानी व्यवस्था (५+६+७)								
	खुद कर्जा (३-४)								

मिति :

अधिकृत दस्तखत

ने.रा. बैंक निर्देशन फा.नं.२.२

ग्राहकपिच्छे, वर्गीकरण गरिएको कर्जाहरु तथा सोको नोक्सानी व्यवस्था सम्बन्धी विवरण

.....साल .....मसान्त

शाखा	समुहको नाम	ऋणीको नाम	लगानी/कारोबार मिति	कोषमा आधारित कर्जा					भुक्तानी मिति	गैर आधारित सुविधा (रु)		कोषमा कर्जा व्यवस्था		कैफियत
				कर्जा प्रकार	स्वीकृत सीमा (रु)	बाँकी साँवा (रु)	बाँकी ब्याज (रु)	भाखा नाघेको साँवा (रु)		स्वीकृत सीमा (रु)	बाँकी साँवा (रु)	वर्गीकरण	व्यवस्था (रु)	
कुल जम्मा :-														

मिति

अधिकृतको नाम

दस्तखत

- द्रष्टव्य :-
- कस्तावन्दीमा प्रदान गरिएका आवधिक कर्जाहरु(Term Loan)को हकमा पहिलो किस्ताले भाखा नाघेको मिति नै भुक्तानी मिति हुनेछ । यदि कुनै कर्जाको भुक्तानी मिति नै नभएमा कोषमा आधारित कर्जा सुविधामा परिणत भएको मिति(Booking date)लाई नै भुक्तानी मिति मान्नु पर्नेछ । (जस्तै:- ग्यारेण्टी भुक्तानी, Forced L/C, चालु खाता बिना लिमिट ओभरड्रन भएमा आदि) ।
  - भुक्तानी मिति दिन/महिना/साल(day/month/year)अनुसार राख्नुपर्नेछ ।
  - यदि कर्जाहरुलाई भुक्तानी मिति भन्दा भिन्न आधारमा वर्गीकरण गरिएमा, वर्गीकरण गरिएको कारण कैफियत महलमा उल्लेख गर्नु पर्नेछ । (उदाहरणको लागि: ऋणी कालोसूचीमा समावेश भएमा, व्यवसाय सञ्चालन नभएमा, कर्जा दुरुपयोग भएमा आदि) ।
  - विपन्न वर्ग कर्जा सम्बन्धि विवरणहरु छुट्टै विवरणको रूपमा कुल रकम सहित देखाउनुपर्नेछ ।
  - यो कर्जा विवरणमा एकै समुहका ऋणीहरुको विवरण छुट्टिने गरी पेश गर्नुपर्नेछ ।
  - कर्जा वर्गीकरणमा असल, सुक्ष्म निगरानी, पुनरतालिकीकरण/पुनरसंरचना, कमसल, शंकास्पद तथा खराबलाई क्रमशः १, १.१, २, ३, ४ र ५ उल्लेख गर्नु पर्दछ ।
  - यो विवरणको इ-कपी मात्र पठाउनु पर्नेछ । हार्डकपी पठाउनुपर्नेछैन ।

ने.रा. बैंक निर्देशन फा.नं.२.३

गैर बैकिङ्ग सम्पत्तिको नोक्सानी व्यवस्था सम्बन्धी विवरण

.....साल .....मसान्त

क्र.सं.	ऋणी वा पार्टीको नाम ठेगाना	गैर बैकिङ्ग सम्पत्ति सकार गरेको मिति	कुल गैर बैकिङ्ग सम्पत्ति रकम रु.	नोक्सानी व्यवस्था		खुद गैर बैकिङ्ग सम्पत्ति रकम रु.
				प्रतिशत	रकम रु.	
(१)	(२)	(३)	(४)	(५)	(६)	(४)-(६)
	कुल जम्मा					

मिति

अधिकृतको नाम

दस्तखत

ने.रा.बैंक निर्देशन फा.नं. २.४

पूर्वाधार विकास बैंकमा ऋणको लागि निवेदन दिंदा खुलाउनुपर्ने विवरणको ढाँचा
मिति: .....

(रु. हजारमा)

ऋण लिएको अन्य बैंक/वित्तीय संस्थाको नाम	बक्यौता रकम (मिति)	म्याद नाघेको छ/छैन
१. .... बैंक/वित्तीय संस्था चालु पुँजी कर्जा आवधिक कर्जा अन्य कर्जा गैरकोषमा आधारित सुविधा		
जम्मा		
२. .... बैंक/वित्तीय संस्था चालु पुँजी कर्जा आवधिक कर्जा अन्य कर्जा गैरकोषमा आधारित सुविधा		
जम्मा		
कुल जम्मा		

उपर्युक्त बमोजिम म/हामीले घोषणा गरेको विवरण ठीक छ भुट्टा ठहरे कानून बमोजिम कारवाही भएमा मञ्जुरी छ भनी सही गर्ने:

अधिकार प्राप्त अधिकारीको दस्तखत:

व्यक्तिको नाम/फर्म, कम्पनी र संस्थाको नाम र छाप:

नेपाल राष्ट्र बैंक
केन्द्रीय कार्यालय
बैंक तथा वित्तीय संस्था नियमन विभाग

निर्देशन नं. ३

एकल ग्राहक तथा क्षेत्रगत कर्जा सापट तथा सुविधाको सीमा निर्धारण सम्बन्धी व्यवस्था ।

पूर्वाधार विकास बैंकबाट एउटै ग्राहक, फर्म, कम्पनी वा आपसी सम्बन्ध भएका ग्राहकहरूको समुहलाई तथा अर्थव्यवस्थाको एकै क्षेत्रमा प्रवाह हुने कर्जाका सम्बन्धमा नेपाल राष्ट्र बैंक ऐन, २०५८ को दफा ७९ले दिएको अधिकार प्रयोग गरी देहायको निर्देशन जारी गरिएको छ ।

१. कर्जा सापट तथा सुविधाको सीमा निर्धारण:

संस्थाले एउटै ग्राहक, फर्म, कम्पनी वा आपसी सम्बन्ध भएका ग्राहकहरूको समुहलाई कोषमा आधारित (Fund Based) कर्जा सापट र गैरकोषमा आधारित (Non-Fund Based) सुविधाहरू समेत गरी आफ्नो प्राथमिक पुँजीको बढीमा ५० प्रतिशतसम्मको सीमा कायम गरी प्रदान गर्न सक्नेछन् । यसरी कर्जा सापट तथा सुविधाको सीमा स्वीकृत गर्दा पूर्वाधार विकास बैंकको आन्तरिक लेखापरीक्षकले प्रमाणित गरेको ठीक अधिल्लो त्रयमासको वासलातमा देखिने प्राथमिक पुँजीको आधारमा प्रतिग्राहक कर्जा सापट तथा सुविधाको सीमा निर्धारण गर्नुपर्नेछ ।

२. कर्जा सापट तथा सुविधाको सीमामा छुट

देहायका कर्जा सापट वा सुविधाको हकमा बुँदा नं. १ मा उल्लेख गरिएको सीमा लागू हुने छैन :-

(क) नेपाल सरकारको जमानत/सुरक्षणपत्र, नेपाल राष्ट्र बैंक ऋणपत्रको धितोमा र विश्व बैंक, एसियाली विकास बैंक तथा अन्तर्राष्ट्रिय वित्त निगम लगायतका नेपाल सदस्य भएको अन्तर्राष्ट्रिय बहुपक्षीय (Multilateral) वित्तीय संस्थाहरू तथा अन्तर्राष्ट्रिय श्रेणीकृत (Rated) बैंकको निःशर्त जमानतमा प्रदान गरिने परियोजना कर्जा सापट तथा सुविधाहरू । साथै, पूर्वाधार विकास बैंकबाट अनुरोध भई आएमा यस बैंकले जारी गरेको निर्देशनमा उल्लेख भएको व्यवस्था समेत कायम रहने गरी त्यस्ता अन्तर्राष्ट्रिय बहुपक्षीय संस्थाले जारी गर्ने जमानत (Guarantee) मा आधारित भई पूर्वाधार विकास बैंक संस्थाहरूले प्रदान गर्ने कर्जामा पुँजीकोषको अनुपात गणना गर्ने प्रयोजनका लागि शुन्य जोखिम भार (Zero Risk Weight) प्रदान गर्न सकिनेछ ।

स्पष्टीकरण: अन्तर्राष्ट्रिय श्रेणीकृत (Rated) बैंक भन्नाले संयुक्त अधिराज्य बेलायतको लण्डनबाट प्रकाशित The Banker पत्रिकाले प्रत्येक वर्ष जुलाई महिनामा प्रकाशन गर्ने Top Thousand World Banks को सूचीमा ठीक अधिल्लो वर्ष समावेश भएका बैंकहरूलाई सम्भन्तुपर्नेछ ।

३. आपसी सम्बन्ध भएका ग्राहकहरूलाई एउटै समुह मानिने व्यवस्था

कर्जा सापट तथा सुविधा सीमाको प्रयोजनको निमित्त आपसी सम्बन्ध भएका ग्राहकहरूको समुहलाई देहायका अवस्थामा एउटै समुह मानिने छ :-

- (क) कुनै कम्पनीले अर्को कम्पनीको पच्चीस प्रतिशत वा सोभन्दा बढी सेयर लिएको भए त्यस्ता दुवै कम्पनीहरू,
- (ख) कुनै व्यक्ति, कम्पनीको सञ्चालक, प्राइभेट लिमिटेड कम्पनीका सेयरधनी, साभेदारी फर्मका साभेदार, फर्मका प्रोप्राइटर तथा त्यस्ता व्यक्ति, सञ्चालक, सेयरधनी, साभेदार वा प्रोप्राइटरका एकाघरमा बसोबास गरी आएका वा छुट्टाभिन्न भएका पति वा पत्नी, छोरा, छोरी, धर्मपुत्र, धर्मपुत्री, बाबु, आमा, सौतेनी आमा र आफूले पालनपोषण गर्नु पर्ने दाजु, भाइ, तथा दिदी, बहिनी,

- (ग) खण्ड (ख) मा उल्लिखित व्यक्तिहरुले एकलै वा संयुक्तरूपमा अर्को कम्पनीको २५ प्रतिशत वा सो भन्दा बढी शेयर लिएको भए त्यस्ता कम्पनीहरु,
- (घ) खण्ड (ख) मा उल्लिखित व्यक्तिहरुले एकलै वा संयुक्त रूपमा अर्को कम्पनीको पच्चीस प्रतिशत भन्दा कम शेयर लिएको भए तापनि त्यस्तो कम्पनीको व्यवस्थापनमा देहायका किसिमबाट नियन्त्रण भएका त्यस्ता कम्पनीहरु:-
- (१) सञ्चालक समितिको अध्यक्ष भई,
  - (२) कम्पनीको कार्यकारी प्रमुख भई, वा
  - (३) कम्पनीको सञ्चालकहरुमध्ये २५ प्रतिशतभन्दा बढी सञ्चालकहरु नियुक्त गरी ।
- (ङ) एकै समुहका भनी आबद्ध रहेका फर्म, कम्पनी वा त्यस्ता समुहका सदस्यहरु,
- (च) खण्ड (ख) बमोजिम एउटा ग्राहक वा कम्पनीले अर्को ग्राहक वा कम्पनीलाई जमानत दिएको भए त्यस्ता ग्राहक वा कम्पनीहरु ।
- (छ) एउटै धितोमा एकभन्दा बढी ऋणीहरुलाई कर्जा प्रवाह गरेको भए त्यस्ता व्यक्तिहरु,
- (ज) फर्म, कम्पनीबाहेक अन्य संस्थाहरुको हकमा सो संस्था सञ्चालन, नियन्त्रण वा व्यवस्थापनमा प्रत्यक्ष संलग्न व्यक्ति वा निजको एकाघरमा बसोबास गरी आएका वा छुट्टीभिन्न भएका पति वा पत्नी, छोरा, छोरी, धर्मपुत्र, धर्मपुत्री, बाबु, आमा, सौतेनी आमा र आफूले पालनपोषण गर्नु पर्ने दाजु, भाइ, तथा दिदी, बहिनी ।

४. आपसी सम्बन्ध भएका ग्राहकहरुको विवरण पठाउनु पर्ने

संस्थाले आपसी सम्बन्ध भएका ग्राहकहरुको अभिलेख अर्धवार्षिक रूपमा तयार गरी पन्ध्र दिनभित्र यस बैंकको बैंक तथा वित्तीय संस्था नियमन विभाग तथा बैंक सुपरिवेक्षण विभागमा पठाउनुपर्नेछ ।

५. अलग समुहको रूपमा लिइने व्यवस्था

नेपाल सरकारको पूर्ण वा पचास प्रतिशत भन्दा बढी स्वामित्व भएको संगठित संस्था वा कम्पनीलाई छुट्टै (अलग) समुहको रूपमा लिइने छ ।

६. अधिकेन्द्रित जोखिम (Concentration Risk) न्यूनीकरण गर्ने व्यवस्था

संस्थाले कुनै एउटा ग्राहक, फर्म, कम्पनी वा आपसी सम्बन्ध भएका ग्राहकहरुको समुहलाई बुँदा नं. (१) मा तोकिएको सीमाभन्दा बढी कर्जा सापट वा सुविधा प्रदान गरेमा यस निर्देशनको उल्लंघन भएको मानिनेछ र त्यस्तो अवस्थाबाट उत्पन्न हुन सक्ने अधिकेन्द्रित जोखिम खाम्नको लागि सीमाभन्दा बढी प्रदान गरिएको कर्जा सापट वा सुविधाको शत प्रतिशत थप कर्जा नोक्सानी व्यवस्था (Loan Loss Provision) कायम गर्नु पर्नेछ । तर बुँदा नं २ (क) बमोजिम प्रवाह गरिएको कर्जा सापट वा सुविधाको हकमा यो व्यवस्था लागु हुने छैन ।

७. क्षेत्रगत कर्जा सम्बन्धी व्यवस्था

(१) जोखिम नियन्त्रण गर्नको लागि संस्थाले पर्याप्त आन्तरिक नीति नियमहरुको व्यवस्था गरी क्षेत्रगत कर्जा सघनताको अनुगमन गर्नु पर्नेछ । अर्थव्यवस्थाका विभिन्न क्षेत्रहरुको सूची संलग्न निर्देशन फा.नं. ९.३ मा उल्लेख गरिएको छ ।

(२) क्षेत्रगत रूपमा प्रवाह गरिएको कर्जा तथा सुविधालाई संस्थाले कर्जा सघनता अनुसार देहाय बमोजिम छुट्याएर अनुगमन, नियन्त्रण तथा सूचना प्रणालीको व्यवस्था गर्नु पर्नेछ :- (फा.नं. ९.३ को ढाँचा अनुसार मासिक रूपमा १५ दिनभित्र पेश गर्नुपर्ने)

प्राथमिक पुँजीको शत प्रतिशतभन्दा बढी एउटै क्षेत्रमा प्रवाहित कर्जा सापट र सुविधाका सम्बन्धमा यस्तो कर्जाको पूर्वाधार विकास बैंकको सञ्चालक समितिबाट समेत अनुमोदन गराइएको हुनु पर्नेछ । पूर्वाधार विकास बैंकको सञ्चालक समितिले त्यस्ता कर्जाहरुको सीमा प्राथमिक पुँजीको शत प्रतिशत भन्दा बढी कायम राख्ने वा नराख्ने भन्ने सम्बन्धमा वार्षिक रूपमा निर्णय गर्नु पर्नेछ र सो निर्णयको जानकारी यस बैंकको बैंक तथा वित्तीय संस्था नियमन विभाग र सम्बन्धित सुपरिवेक्षण विभागमा पठाउनुपर्नेछ ।

- (३) संस्थाले एकै प्रकारका परियोजनाहरुमा आफ्नो कुल कर्जा बक्ष्यौताको बढीमा ५० प्रतिशतसम्म कर्जा प्रवाह गर्न पाइने व्यवस्था गरिएको छ । तर, सञ्चालनमा आएको चार वर्षसम्म यस व्यवस्थामा छुट प्रदान गरिएको छ । परियोजनागत कर्जाको विवरण फा.नं. ३.१ बमोजिम मासिक रुपमा पेश गर्नुपर्ने छ ।

ने.रा.बैंक निर्देशन फा.नं. ३.१

क्षेत्रगत कर्जा

(रु. दश लाखमा)

क्र. सं.	उद्योग/क्षेत्रहरु	रकम रु.	प्राथमिक पुँजीको प्रतिशत	कुल कर्जा सापटको प्रतिशत
१	उर्जा सम्बन्धी परियोजना			
१.१	जलविद्युत परियोजना			
१.२	उत्पादन, प्रसारण र वितरण सम्बन्धी परियोजना			
१.३	वायु उर्जा सम्बन्धी परियोजना			
१.४	सौर उर्जा सम्बन्धी परियोजना			
१.५	नवीकरणीय उर्जा सम्बन्धी परियोजना			
१.६	अन्य विद्युत सेवा सम्बन्धी परियोजना			
१.७	ग्यास तथा ग्यास पाइप लाइन सेवा सम्बन्धी परियोजना			
२	ठूला (पुँजी १० अर्ब माथि भएका) परियोजनाहरु			
३	उद्योग -कल कारखाना /निर्माण			
३.१	सिमेण्ट उद्योग			
३.२	किङ्कर उद्योग			
३.३	खनिज उत्खनन			
४	कृषि सम्बन्धी पूर्वाधार			
४.१	सिचाई परियोजना			
४.२	चिस्यान केन्द्र (cold storage)			
४.३	कृषि गोदाम (Agro Warehouse)			
४.४	कृषि सम्बन्धी उपकरण निर्माण गर्ने कारखाना (Agro related equipment/ tools manufacturing company)			
४.५	व्यवसायिक कृषि (Commercial Agro Farming)			
५	निर्यात प्रवर्धन क्षेत्र			
६	विशेष व्यापार प्रवर्धन क्षेत्र निर्माण			
७	सूचना तथा संचार सम्बन्धी पूर्वाधार तथा उपकरण निर्माण			
८	भौतिक पूर्वाधार र यातायात			
८.१	राजमार्ग निर्माण			
८.२	Mass Public Transportation System (BRT)			
८.३	जेटबोट/जल यातायात			
८.४	विमानस्थल- वायु सेवा तथा वायुयान			
८.५	केवलकार सम्बन्धी परियोजना			
८.६	रेलमार्ग तथा सडक यात्री ओसारपसारका साधनहरु			
८.७	सुरुङ्ग मार्ग			
८.९	पूल			
८.१०	रोपवे			
८.११	बन्दरगाह निर्माण			
९	पर्यटन सेवा			
९.१	रिसोर्ट : ट्रेकिङ्ग, पर्वतारोहण, राफ्टिङ्ग, क्याम्पिङ्ग आदिको व्यवस्था भएको			
९.२	होटल (तीन तारे र सो भन्दा माथिका) परियोजना			
९.३	मनोरंजन, रिक्लिसन सम्बन्धी पूर्वाधार			
९.४	अन्तर्राष्ट्रिय सम्मेलन केन्द्र निर्माण			
१०	स्वास्थ्य सम्बन्धी पूर्वाधार			
१०.१	१०० सैया माथिका अस्पतालहरु			
१०.१	जिल्ला स्वास्थ्य चौकी			
१०.२	मेडिकल कलेज (बार्षिक १०० प्रशिक्षार्थी उत्पादन क्षमता भएको)			
११	शिक्षा सम्बन्धी पूर्वाधार			
११.१	विश्वविद्यालय निर्माण			
११.२	प्रविधिक शिक्षालय निर्माण (कम्तिमा १००० प्रशिक्षार्थी क्षमता भएको)			
१२	सहरी तथा ग्रामीण वातावरण क्षेत्र			
१२.१	फोहोरमैला व्यवस्थापन			
१२.२	पिउने पानी			
१२.३	ढल निकास र सरसफाइ			
१३	सेवा र सुविधाजन्य सहरी पूर्वाधारहरु			
१४	अन्य			
	जम्मा			

नोट : उपर्युक्तानुसार उल्लिखित शीर्षकहरुमध्ये संस्थाले आफूले गर्न पाउने वित्तीय कारोबारहरुसँग सम्बन्धित शीर्षकहरु मात्र प्रयोगमा ल्याउनु पर्नेछ ।

मिति

अधिकृत दस्तखत

नेपाल राष्ट्र बैंक
केन्द्रीय कार्यालय
बैंक तथा वित्तीय संस्था नियमन विभाग

निर्देशन नं. ४

लेखा नीति तथा वित्तीय विवरणहरूको ढाँचा सम्बन्धी व्यवस्था

पूर्वाधार विकास बैंकले पालना गर्नुपर्ने लेखानीति तथा वित्तीय विवरणहरूको ढाँचा सम्बन्धमा नेपाल राष्ट्र बैंक ऐन, २०५८ को दफा ७९ ले दिएको अधिकार प्रयोग गरी देहायको निर्देशन जारी गरिएको छ ।

(१) वित्तीय विवरण सम्बन्धी व्यवस्था

संस्थाले देहायको व्यवस्था बमोजिम वित्तीय विवरणहरू तयार गर्नुपर्नेछ ।

क. आर्थिक वर्ष:

आर्थिक वर्ष भन्नाले प्रत्येक वर्षको साउन १ गतेदेखि अर्को वर्षको असार मसान्तसम्मको अवधिलाई जनाउनेछ । तर संस्थापना भएको वर्षका लागि संस्थापना भएको मितिदेखि असार मसान्तसम्मको अवधिलाई आर्थिक वर्ष मान्नुपर्नेछ ।

ख. यस बैंकले तोकेको ढाँचालाई वैधानिक ढाँचा (Statutory Form) को रूपमा लिनुपर्ने

यस बैंकले तोकिएको ढाँचा र विधि अनुसार वित्तीय विवरण तयार गर्नु पर्नेछ । यसप्रकार तयार गरिएको वित्तीय विवरणको लेखापरीक्षण बैंक तथा वित्तीय संस्था सम्बन्धी ऐन, २०७३ मा तोकिएको समयावधिभित्र सम्पन्न गराउनुपर्नेछ ।

ग. प्रचलित लेखा मापदण्डको अनुशरण गर्नुपर्ने

संस्थाले आफ्नो वित्तीय विवरणहरू नेपाल वित्तीय प्रतिवेदनमान (NFRSs) अनुसार तयार गर्नु पर्नेछ । नेपाल वित्तीय प्रतिवेदनमानले समावेश नगरेका क्षेत्रहरूमा अन्तर्राष्ट्रिय वित्तीय प्रतिवेदनमान (IFRSs) लाई आधारको रूपमा लिनुपर्नेछ ।

घ. वार्षिक वित्तीय विवरणहरू प्रकाशन गर्नुपर्ने

कानुनी व्यवस्था र तोकिएको अवधिभित्र लेखापरीक्षण सम्पन्न भइसकेपछि वित्तीय विवरण वार्षिक प्रतिवेदन पुस्तिकामा प्रकाशित गर्नुका साथै वार्षिक पुस्तिका आफ्नो वेबसाइटमा अद्यावधिक गर्नु पर्नेछ । साथै, सर्वसाधारणको जानकारीका लागि वित्तीय अवस्थाको विवरण, नाफा वा नोक्सानको विवरण, विस्तृत आयको विवरण (Statement of Comprehensive Income), नगद प्रवाह विवरण, इक्विटीमा भएको परिवर्तनको विवरण र यस इ.प्रा.निर्देशन नं. १ बमोजिमको पुँजीकोष तालिका र प्रमुख वित्तीय सूचकाङ्क अनुसारको विवरण राष्ट्रियस्तरको पत्रिकामा बैंक तथा वित्तीय संस्था सम्बन्धी ऐन, २०७३ मा तोकिएको समयावधि भित्र अनिवार्य रूपमा प्रकाशित गर्नुपर्नेछ ।

ङ. अन्तरिम वित्तीय प्रतिवेदन प्रकाशन गर्नुपर्ने

(१) एकीकृत वित्तीय प्रतिवेदन लगायत प्रमुख वित्तीय परिसूचकहरूको अन्तरिम वित्तीय प्रतिवेदन (संक्षिप्त प्रतिवेदन) यस प्रयोजनका लागि तोकिएको ढाँचामा हरेक त्रयमासको महिना व्यतीत भएको **मितिले ७ दिनभित्र** कुनै एक राष्ट्रिय स्तरको दैनिक पत्रिकामा अनिवार्य रूपमा प्रकाशित गरी सोको एक प्रति बैंक तथा वित्तीय संस्था नियमन विभाग र सम्बन्धित सुपरिवेक्षण विभागलाई समेत उपलब्ध गराउनु पर्नेछ । साथै, अन्तरिम वित्तीय प्रतिवेदनको विस्तृत विवरण यस बैंकले

तोकिएको ढाँचामा आफ्नो वेबसाइटमा राख्नु पर्नेछ । यसरी विस्तृत अन्तरिम वित्तीय प्रतिवेदन वेबसाइटमा राखिएको व्यहोरा पत्रिकामा प्रकाशन गरिने प्रतिवेदनमा समेत उल्लेख गर्नुपर्नेछ ।

- (२) अन्तरिम वित्तीय प्रतिवेदन प्रकाशन गर्दा अनिवार्य रूपमा आन्तरिक लेखापरीक्षकबाट प्रमाणित गराएर मात्र प्रकाशन गर्नुपर्नेछ ।
- (३) हरेक आर्थिक वर्षको अन्त्यमा सम्बन्धित संस्थाको अपरिष्कृत अन्तरिम वित्तीय प्रतिवेदन र लेखापरीक्षण भएको वित्तीय विवरण बीच देखिएको अन्तर सम्बन्धमा कारण खुलाई तालिकाकै रूपमा संस्थाको वार्षिक प्रतिवेदनको अलग्गै पानामा यस बैंकले तोकेको ढाँचामा प्रकाशित गर्नुपर्नेछ ।
- (४) अन्तरिम वित्तीय प्रतिवेदन प्रकाशित गर्दा उक्त अवधिको कर्मचारी बोनस, कर्मचारीसँग सम्बन्धित खर्चहरू तथा आयकर लगायतका सम्पूर्ण खर्चहरू एवम् नियमनकारी समायोजन समेतलाई समावेश गरेर मात्र प्रकाशित गर्नुपर्नेछ ।
- (५) सर्वसाधारणको जानकारीका लागि अपरिष्कृत अन्तरिम वित्तीय प्रतिवेदन प्रकाशन गर्दा “सुपरिवेक्षण गर्ने निकाय तथा वाह्य लेखापरीक्षकले थप/घट गर्न निर्देशन दिएमा परिष्कृत वित्तीय विवरणमा फरक पर्न सक्नेछ” भन्ने व्यहोराको फुटनोट राखी प्रकाशन गर्नुपर्नेछ ।
- (६) ऐन, नीति, नियम तथा निर्देशनमा स्पष्ट गरिएका विषयमा समेत पूर्वाधार विकास बैंकका व्यवस्थापनले समयमै समायोजन नगरी वित्तीय प्रतिवेदनमा फरक परेको अवस्थामा सम्बन्धित संस्थालाई आवश्यक कारवाही गरिनेछ ।

च . यस निर्देशनको प्रयोजन सम्बन्धमा

यस निर्देशन बमोजिम संस्थाले आफ्नो लेखानीति अनुसार लेखाङ्कन, मूल्याङ्कन तथा प्रस्तुतीकरण गरेका कर्जा, निक्षेपहरू लगायतका अन्य सम्पति तथा दायित्वहरू पूर्ण रूपमा वित्तीय विवरण प्रस्तुतीकरणका लागि मात्र प्रयोग गर्न पाइनेछ । यस बैंकको विभिन्न निर्देशन बमोजिम यस बैंकका विभिन्न विभागहरूमा पेश गर्नु पर्ने तथा प्रकाशन गर्नु पर्ने तथ्याङ्कहरू यस बैंकको सम्बन्धित निर्देशन बमोजिम नै हुनेछ । साथै, यस बैंकको निर्देशन बमोजिम यस बैंकको विभिन्न विभाग तथा कार्यालयहरूमा पेश गर्नु पर्ने विभिन्न तथ्याङ्क फारामहरू तथा प्रकाशन गर्नु पर्ने गरी तोकिएका विवरण सम्बन्धी अन्य कुनै पनि निर्देशनलाई यस निर्देशनले बाधा पुऱ्याएको मानिने छैन ।

छ. आन्तरिक प्रयोजनका लागि तयार गरिने लेखा विवरण सम्बन्धमा

यस निर्देशनले सम्बन्धित पूर्वाधार विकास बैंकको आन्तरिक प्रयोजनको निमित्त तयार गरिने अन्य लेखा विवरणहरू तयार गर्न बाधा पुऱ्याएको मानिने छैन ।

ज. यस बैंकले तोकेको ढाँचा र शीर्षकमा कुनै परिवर्तन गर्न नपाइने सम्बन्धमा

वित्तीय विवरणको कुनै शीर्षक अन्तर्गत रकम नरहेको भए तापनि सो शीर्षक कायमै राखी यस बैंकले तोकेको ढाँचामा कुनै परिवर्तन गर्न पाइने छैन । तर, अनुसूचीहरूमा उल्लेख भएको “अन्य” शीर्षकभित्र रहने गरी आवश्यकता अनुसार अरु शीर्षकहरू समावेश गर्न सकिनेछ ।

झ. वार्षिक वित्तीय विवरणहरू पेश गर्नुपर्ने

आफ्नो वार्षिक हिसाबको आधारमा तयार पारेको वार्षिक वित्तीय विवरण वाह्य लेखापरीक्षकबाट प्रारम्भिक लेखापरीक्षण कार्य समाप्त भएपछि तयार भएको प्रारम्भिक प्रतिवेदन, सो प्रतिवेदन उपर व्यवस्थापनको जवाफ तथा सोका आधारमा यस बैंकले तोकिएको ढाँचामा तयार पारिएको वित्तीय विवरणहरू आर्थिक वर्ष समाप्त भएको ३ महिनाभित्र सम्बन्धित सुपरिवेक्षण विभागमा स्वीकृतिका लागि पेश गर्नु पर्नेछ । उक्त विवरणहरूका सम्बन्धमा यस बैंकको गैर-स्थलगत सुपरिवेक्षणबाट कुनै संशोधन गर्नु पर्ने निर्देशन भएमा सो बमोजिम समायोजन गरी आर्थिक वर्ष समाप्त भएको ४ महिना भित्र (म्याद थप भएको अवस्थामा बढीमा थप दुई महिनाभित्र) लेखापरीक्षण कार्य सम्पन्न गर्नु पर्नेछ । साथै, समायोजित वित्तीय विवरणहरू, लेखापरीक्षकको अन्तिम प्रतिवेदन तथा लंगफर्म अडिट रिपोर्ट (Long Form Audit Report, LFAR)लेखापरीक्षण सम्पन्न भएको १५ दिनभित्र यस बैंकको सम्बन्धित सुपरिवेक्षण विभागहरूमा पेश गर्नु

पर्नेछ । वार्षिक साधारण सभामा स्वीकृतिको लागि पेश गर्ने प्रयोजनार्थ तयार गरेको वार्षिक हिसाब (Annual Accounts) यस बैंकको सम्बन्धित सुपरिवेक्षण विभागको सहमति लिएर मात्र सार्वजनिक गर्नुपर्नेछ ।

(२) वित्तीय विवरण तयार गरिने आधार तथा प्रमुख लेखानीति

- (क) वित्तीय विवरण तयार गर्दा नेपाल वित्तीय प्रतिवेदनमान (NFRSs) बमोजिम तयार गर्नु पर्नेछ । नेपाल लेखा प्रतिवेदनमानले समावेश नगरेका क्षेत्रहरूमा अन्तर्राष्ट्रिय वित्तीय प्रतिवेदनमान (IFRSs) लाई आधारको रूपमा लिनुपर्नेछ ।
- (ख) विवरण तयार गर्दा अपनाइने लेखानीतिहरू नेपाल वित्तीय प्रतिवेदनमान (NFRSs) मा उल्लेखित व्यवस्थाको अधीनमा रही पूर्वाधार विकास बैंकका सञ्चालक समितिबाट पारित गराई अवलम्बन गरेबमोजिम हुनेछ । संस्थाले अपनाएका लेखानीतिहरूको व्याख्यात्मक विवरण वित्तीय विवरणको लेखा सम्बन्धी टिप्पणी अन्तर्गत प्रमुख लेखानीति (Significant Accounting Policies) शीर्षकमा उल्लेख गर्नु पर्नेछ । लेखानीतिहरू परिवर्तन गर्नु परेमा नेपाल वित्तीय प्रतिवेदनमान (NFRSs) को अधीनमा रही परिवर्तन गर्न सकिने छ । परिवर्तन गरिएको लेखानीतिहरूको विवरण वित्तीय विवरणको लेखा सम्बन्धी टिप्पणी अन्तर्गत Basis of Preparation को Changes in Accounting Policies अन्तर्गत उल्लेख गर्नुपर्नेछ ।

(३) नियमनकारी समायोजन

संस्थाले अवलम्बन गरेको लेखानीति बमोजिम कायम हुने खुद मुनाफाबाट बैंक तथा वित्तीय संस्था सम्बन्धी ऐन, २०७३ तथा यस बैंकको निर्देशन बमोजिमको बैधानिक तथा अन्य कोषहरूमा रकम बाँडफाँड गरी बाँकी रहेको मुनाफाबाट देहाय बमोजिमको नियमनकारी समायोजन गरी कायम भएको रकमबाट लाभांश विवरण गर्न सकिनेछ ।

(क) संस्थाले पहिलो NFRSs Compliant वित्तीय विवरण तयार गर्दा Opening Statement of Financial Position तथा गत वर्षको वित्तीय विवरणमा NFRSs बमोजिम विभिन्न शीर्षकहरूमा समायोजन गरी सञ्चित मुनाफामा रकम जम्मा गरेकोमा सो बराबरको रकमलाई Statement of Changes in Equity माफत सञ्चित मुनाफा (Retained Earning) खाता खर्च गरी नियमनकारी कोष (Regulatory Reserve) मा जम्मा गर्नुपर्नेछ ।

(ख) पहिलो NFRSs Compliant वित्तीय विवरण तथा त्यस पश्चातका वर्षहरूको वित्तीय विवरणहरूमा देहाय बमोजिमको नियमनकारी समायोजन गरी नियमनकारी कोष (Regulatory Reserve) मा रकम जम्मा/खर्च गर्नुपर्नेछ ।

(अ) पूर्वाधार विकास बैंकको लेखानीतिबमोजिम लेखाङ्कन गरिएको कर्जाको व्याज आम्दानीमध्ये यस बैंकको निर्देशन बमोजिम प्रोदभावी आधार (Accrual Basis) मा लेखाङ्कन गरिने व्याज आम्दानी (जस्तै: यस बैंकको पूर्व स्वीकृति लिई राष्ट्रिय प्राथमिकता प्राप्त क्षेत्रमा लगानी गरिएको कर्जामा पूँजीकरण गरिएको व्याज रकम तथा आर्थिक वर्ष समाप्त भएको १५ दिनभित्र प्राप्त भएको व्याज रकम) बाहेकका अन्य प्राप्त हुन बाँकी व्याज आम्दानी बराबरको रकममा **प्रचलित नियमानुसारको आयकर तथा कर्मचारी बोनस कट्टा गरी बाँकी रकमलाई** सञ्चित मुनाफा (Retained Earning) लाई खर्च गरी नियमनकारी कोषमा जम्मा गर्नु पर्नेछ । उक्त व्याज रकम प्राप्त हुन आएमा नियमनकारी कोषबाट सञ्चित मुनाफा (Retained Earning) मा फिर्ता गर्न सकिनेछ ।

(आ) संस्थालेहरेक कर्जामा आफ्नो लेखानीति बमोजिम लेखाङ्कन गर्ने हानी नोक्सानी (Impairment Loss) तथा यस बैंकको इ.प्रा.निर्देशन नं. २ बमोजिम कायम हुने कर्जा नोक्सानी व्यवस्था (LoanLossProvision) को विस्तृत विवरण प्रत्येक त्रयमासमा तयार गर्नु पर्नेछ । NFRSs बमोजिम लेखाङ्कन हुने कर्जा हानी नोक्सानीको रकम इ.प्रा. निर्देशन नं. २ बमोजिम कायम हुने कर्जा नोक्सानी व्यवस्था रकम भन्दा कम भएमा कम भएजति रकम वार्षिक रूपमा सञ्चित मुनाफा (Retained Earning) खातालाई खर्च गरी नियमनकारी कोषमा जम्मा गर्नु पर्नेछ । NFRSs बमोजिम लेखाङ्कन हुने कर्जा हानी नोक्सानीको रकम बढेदैं गएमा सो बढेजति रकम नियमनकारी कोषबाट सञ्चित मुनाफामा फिर्ता गर्न सकिनेछ ।

(इ) पूर्वाधार विकास बैंकले नेपाल वित्तीय प्रतिवेदनमान (NFRSs) बमोजिम **Fair value through profit or loss** मा लेखाङ्कन गरेको लगानीका साथै अन्य कुनै सम्पत्तिहरूमा **Fair value gain**

(unrealized gain) भएमा उक्त नाफा रकमलाई सञ्चित मुनाफा (Retained Earning) खातालाई खर्च गरी नियमनकारी कोषमा जम्मा गर्नु पर्नेछ । नियमनकारी कोषमा जम्मा भएको रकम NFRSs बमोजिम सम्बन्धित सम्पत्तिको Fair value gain घटेको वा Fair value loss भएको अवस्थामा सो रकमलाई वार्षिक रूपमा नियमनकारी कोषबाट सञ्चित मुनाफामा फिर्ता गर्न सकिनेछ ।

- (ई) आफ्नो लेखानीति बमोजिम लेखाङ्कन गरिएको गैर बैकिङ्ग सम्पत्तिको कुल रकम गैर बैकिङ्ग सम्पत्ति सकार गर्दाको वर्षमा सञ्चित मुनाफा खातालाई खर्च गरी नियमनकारी कोषमा जम्मा गर्नु पर्नेछ । यस्तो रकम गैर बैकिङ्ग सम्पत्ति बिक्री भएको वर्षमा वा स्वप्रयोजनका लागि प्रयोग गरेको वर्षमा नियमनकारी कोषबाट सञ्चित मुनाफा खातामा फिर्ता गर्न सकिनेछ ।
- (उ) वित्तीय अवस्थाको विवरणमा रहेको स्थगन कर सम्पत्ति बराबरको रकम सञ्चित मुनाफा खातालाई खर्च गरी नियमनकारी कोषमा जम्मा गर्नु पर्नेछ । स्थगन करको पुन गणना गर्दा स्थगन कर सम्पत्तिको मूल्य (CarryingAmount) मा कमी आएको वर्षमा कमी आएको बराबरको रकम नियमनकारी कोषबाट सञ्चित मुनाफा खातामा फिर्ता गर्न सकिनेछ ।
- (ऊ) आफ्नो लेखानीति बमोजिम Goodwill लेखाङ्कन गर्दा लेखाङ्कन गर्दाको वर्षमा Goodwillको किताबी मूल्य (CarryingAmount) बराबरको रकम सञ्चित मुनाफा खातालाई खर्च गरी नियमनकारी कोषमा जम्मा गर्नु पर्नेछ । साथै, Goodwillको हानी नोक्सानी (ImpairmentLoss) नाफा नोक्सान हिसाबमा खर्च लेखाङ्कन गरी Goodwillको किताबी मूल्य (CarryingAmount) घटेको अवस्थामा हानी नोक्सानी बराबरको रकम नियमनकारी कोषबाट सञ्चित मुनाफा खातामा फिर्ता गर्न सकिनेछ ।
- (ए) आफ्नो लेखानीति बमोजिम Merger/acquisition बाट सिर्जित BargainPurchaseGain को लेखाङ्कन गरेमा लेखाङ्कन गर्दाको वर्षमा सोको किताबी मूल्य (CarryingAmount) बराबरको रकम सञ्चित मुनाफा खातालाई खर्च गरी नियमनकारी कोषमा जम्मा गर्नु पर्नेछ र सो रकम Bonus Share जारी गर्ने प्रयोजनका लागि मात्र प्रयोग गर्न सकिने छ । साथै, BargainPurchaseGain को रकमबाट BonusShare स्वीकृतिका लागि सम्बन्धित सुपरिवेक्षण विभागमा पेश गर्दा सोको विस्तृत विवरण सहित पेश गर्नु पर्नेछ । यस बैकबाट स्वीकृति प्रदान भएको अवस्थामा Bonus Share जारी गरेको रकमसम्म नियमनकारी कोषबाट सञ्चित मुनाफा खातामा फिर्ता गर्न सकिनेछ ।
- (ऐ) आफ्नो लेखानीति बमोजिम कर्मचारी खर्चको लेखाङ्कन गर्दा वीमांकिक मूल्याङ्कन (ActuaryValuation) बमोजिम सिर्जना भएको ActuarialLossलाई OtherComprehensiveIncome मा लेखाङ्कन भएको अवस्थामा सो बराबरको रकम सञ्चित मुनाफा खातालाई खर्च गरी नियमनकारी कोषमा जम्मा गर्नु पर्नेछ । ActuarialLossकम भएमा कम भएजति रकम नियमनकारी कोषबाट सञ्चित मुनाफा खातामा फिर्ता गर्न सकिनेछ ।
- (ओ) लेखानीति बमोजिम कुनै खर्च रकम नाफा नोक्सान हिसाबमा लेखाङ्कन नभई OtherComprehensiveIncome मार्फत वा सोभै इक्विटीमा लेखाङ्कन भई इक्विटी हिसाव अन्तर्गतको सम्बन्धित शीर्षक ऋणात्मक भएमा सो बराबरको सञ्चित मुनाफा खातालाई खर्च गरी नियमनकारी कोषमा जम्मा गर्नु पर्नेछ । कुनै आर्थिक वर्षमा सोही शीर्षकमा आम्दानी लेखाङ्कन भएको अवस्थामा सो आम्दानी बराबरको रकम (नियमनकारी कोषमा जम्मा भएको रकम भन्दा बढी नहुने गरी) नियमनकारी कोषमा खर्च गरी सञ्चित मुनाफा खातामा जम्मा गर्न सकिनेछ ।
- (औ) माथी उल्लेखित व्यवस्था बाहेकका सम्बन्धित सुपरिवेक्षण विभागले निर्देशन दिएबमोजिमको रकम नियमनकारी कोषमा समायोजन गर्नुपर्नेछ ।
- (अं) सञ्चित मुनाफा खर्च गरी नियमनकारी कोषमा जम्मा भएको रकम नियमनकारी कोषबाट पुनः सञ्चित मुनाफामा फिर्ता हुने अवस्था भएमा नियमनकारी कोषबाट फिर्ता हुने रकम सो कोषमा जम्मा भएको रकम भन्दा बढी हुने छैन ।
- (ग) नियमनकारी कोषमा जम्मा भएको रकम यस बुँदामा उल्लेखित व्यवस्था एवम् यस बैकले दिएको स्वीकृति बाहेकका अवस्थामा खर्च गर्न पाइने छैन ।

(घ) नियमनकारी कोषमा जम्मा भएको तथा खर्च भएको रकम सहित कोषमा भएको परिवर्तनको विवरण आफ्नो वित्तीय विवरणको लेखा सम्बन्धी टिप्पणी (Notes to Accounts) मा उल्लेख (Disclose) गर्नुपर्नेछ ।

(४) नाफा नोक्सान हिसाबमा लेखाइकन नभई Other Comprehensive Income माफत लेखाइकन हुने आय पछि Retained Earning मा लेखाइकन हुँदा वा लाभांश वितरण गर्ने गरी लेखाइकन हुँदा २० प्रतिशत रकम General Reserve मा जम्मा गर्नु पर्नेछ ।

Name of the Infrastructure Development Bank
Consolidated Statement of Financial Position

As on .....Asar 20.....

	Note	Group		Bank	
		Current Year	Previous Year	Current Year	Previous Year
Assets					
Cash and cash equivalent	4.1				
Due from Nepal Rastra Bank	4.2				
Placement with Bank and Financial Institutions	4.3				
Derivative financial instruments	4.4				
Other trading assets	4.5				
Loan and advances to B/FIs	4.6				
Loans and advances to customers	4.7				
Investment securities	4.8				
Current tax assets	4.9				
Investment in subsidiaries	4.10				
Investment in associates	4.11				
Investment property	4.12				
Property and equipment	4.13				
Goodwill and Intangible assets	4.14				
Deferred tax assets	4.15				
Other assets	4.16				
Total Assets					
	Note	Current Year	Previous Year	Current Year	Previous Year
Liabilities					
Due to Bank and Financial Institutions	4.17				
Due to Nepal Rastra Bank	4.18				
Derivative financial instruments	4.19				
Deposits from customers	4.20				
Borrowing	4.21				
Current Tax Liabilities	4.9				
Provisions	4.22				
Deferred tax liabilities	4.15				
Other liabilities	4.23				
Debt securities issued	4.24				
Subordinated Liabilities	4.25				
Total liabilities					
Equity					
Share capital	4.26				
Share premium					

Retained earnings					
Reserves	4.27				
Total equity attributable to equity holders					
Non-controlling interest					
Total equity					
Total liabilities and equity					
Contingent liabilities and commitment	4.28				
Net assets value per share					

Name of the Infrastructure Development Bank

Consolidated Statement of Profit or Loss

For the year ended .....Asar 20.....

	Note	Group		Bank	
		Current Year	Previous Year	Current Year	Previous Year
Interest income	4.29				
Interest expense	4.30				
Net interest income					
Fee and commission income	4.31				
Fee and commission expense	4.32				
Net fee and commission income					
Net interest, fee and commission income					
Net trading income	4.33				
Other operating income	4.34				
Total operating income					
Impairment charge/(reversal) for loans and other losses	4.35				
Net operating income					
Operating expense					
Personnel expenses	4.36				
Other operating expenses	4.37				
Depreciation & Amortization	4.38				
Operating Profit					
Non operating income	4.39				
Non operating expense	4.40				
Profit before income tax					
Income tax expense	4.41				
Current Tax					

Deferred Tax				
Profit for the year				
Profit attributable to:				
Equity holders of the Bank				
Non-controlling interest				
Profit for the year				
Earnings per share				
Basic earnings per share				
Diluted earnings per share				

Name of the Infrastructure Development Bank

Consolidated Statement of Comprehensive Income

For the year ended .....Asar 20.....

	Note	Group		Bank	
		Current Year	Previous Year	Current Year	Previous Year
Profit for the year					
Other comprehensive income, net of income tax					
a) Items that will not be reclassified to profit or loss					
• Gains/(losses) from investments in equity instruments measured at fair value					
• Gains/(losses) on revaluation					
• Actuarial gains/(losse) on defined benefit plans					
• Income tax relating to above items					
Net other comprehensive income that will not be reclassified to profit or loss					
b) Items that are or may be reclassified to profit or loss					
• Gains/(losses) on cash flow hedge					
• Exchange gains/(losses) (arising from translating financial assets of foreign operation)					
• Income tax relating to above items					
• Reclassify to profit or loss					
Net other comprehensive income that are or may be reclassified to profit or loss					
c) Share of other comprehensive income of associate accounted as per equited method					
Other comprehensive income for the year, net of income tax					
Total comprehensive income for the year					
Total comprehensive income attributable to:					
Equity holders of the Bank					
Non-controlling interest					
Total comprehensive income for the period					

Name of the Infrastructure Development Bank

Group

Attributable to equity holders of the Bank

	Share Capital	Share premium	General reserve	Exchange equalization reserve	Regulatory reserve	Fair value reserve	Revaluation reserve	Retained earning	Other reserve	Total	Non-controlling interest	Total equity
Balance at Sawan 1, 20...												
Adjustment/Restatement												
Adjusted/Restated balance at Sawan 1, 20.....												
Comprehensive income for the year												
Profit for the year												
Other comprehensive income, net of tax												
Gains/(losses) from investments in equity instruments measured at fair value												
Gains/(losses) on revaluation												
Atuarial gains/(losse) on defined benefit plans												
Gains/(losses) on cash flow hedge												
Exchange gains/(losses) (arising from translating financial assets of foreign operation)												
Total comprehensive income for the year												
Transfer to reserve during the year												
Transfer from reserve during the year												
Transactions with owners, directly recognised in equity												
Share issued												
Share based payments												
Dividends to equity holders												
Bonus shares issued												
Cash dividend paid												
Other												
Total contributions by and distributions												
Balance at Asar end 20.....												
Balance at Sawan 1, 20.....												
Comprehensive income for the year												
Profit for the year												
Other comprehensive income, net of tax												
Gains/(losses) from investments in equity instruments measured at fair value												
Gains/(losses) on revaluation												
Atuarial gains/(losse) on defined benefit plans												
Gains/(losses) on cash flow hedge												
Exchange gains/(losses) (arising from translating financial assets of foreign operation)												
Total comprehensive income for the year												

Transfer to reserve during the year
 Transfer from reserve during the year

Transactions with owners, directly recognized in equity

Share issued
 Share based payments
 Dividends to equity holders
 Bonus shares issued
 Cash dividend paid
 Other

Total contributions by and distributions

Balance at Asar end 20.....

Bank

Attributable to equity holders of the Bank

Share Capital	Share premium General reserve	Exchange equalizatio n reserve	Regulatory reserve	Fair value reserve	Revaluatio n reserve	Retained earning	Other reserve	Total	Non-controlling interest	Total equity
------------------	--	--------------------------------------	-----------------------	-----------------------	-------------------------	---------------------	------------------	-------	-----------------------------	--------------

---

Balance at Sawan 1, 20...

Adjustment/Restatement

Adjusted/Restated balance at Sawan 1, 20.....

Comprehensive income for the year

Profit for the year

Other comprehensive income, net of tax

Gains/(losses) from investments in equity instruments measured at fair value
 Gains/(losses) on revaluation
 Atuarial gains/(losse) on defined benefit plans
 Gains/(losses) on cash flow hedge
 Exchange gains/(losses) (arising from translating financial assets of foreign operation)

Total comprehensive income for the year

Transfer to reserve during the year
 Transfer from reserve during the year

Transactions with owners, directly recognised in equity

Share issued
 Share based payments
 Dividends to equity holders

Bonus shares issued

Cash dividend paid

Other

Total contributions by and distributions

Balance at Asar end 20.....

Balance at Sawan 1, 20.....

Comprehensive income for the year

Profit for the year

Other comprehensive income, net of tax

Gains/(losses) from investments in equity instruments measured at fair value

Gains/(losses) on revaluation

Atuarial gains/(losse) on defined benefit plans

Gains/(losses) on cash flow hedge

Exchange gains/(losses) (arising from translating financial assets of foreign operation)

Total comprehensive income for the year

Transfer to reserve during the year

Transfer from reserve during the year

Transactions with owners, directly recognized in equity

Share issued

Share based payments

Dividends to equity holders

Bonus shares issued

Cash dividend paid

Other

Total contributions by and distributions

Balance at Asar end 20.....

Name of the Infrastructure Development Bank

Consolidated Statement of cash flows

For the year ended .....Asar 20.....

	Group		Bank	
	Current	Previous	Current	Previous
	Year	Year	Year	Year
CASH FLOWS FROM OPERATING ACTIVITIES				
Interest received				
Fees and other income received				
Divided received				
Receipts from other operating activities				
Interest paid				
Commission and fees paid				
Cash payment to employees				
Other expense paid				
Operating cash flows before changes in operating assets and liabilities				
(Increase)/Decrease in operating assets				
Due from Nepal Rastra Bank				
Placement with bank and financial institutions				
Other trading assets				
Loan and advances to bank and financial institutions				
Loans and advances to customers				
Other assets				
Increase/(Decrease) in operating liabilities				
Due to bank and financial institutions				
Due to Nepal Rastra Bank				
Deposit from customers				
Borrowings				
Other liabilities				
Net cash flow from operating activities before tax paid				
Income taxes paid				
Net cash flow from operating activities				

CASH FLOWS FROM INVESTING ACTIVITIES

Purchase of investment securities
 Receipts from sale of investment securities
 Purchase of property and equipment
 Receipt from the sale of property and equipment
 Purchase of intangible assets
 Receipt from the sale of intangible assets
 Purchase of investment properties
 Receipt from the sale of investment properties

Interest received
Dividend received

Net cash used in investing activities

CASH FLOWS FROM FINANCING ACTIVITIES

Receipt from issue of debt securities
Repayment of debt securities
Receipt from issue of subordinated liabilities
Repayment of subordinated liabilities
Receipt from issue of shares
Dividends paid
Interest paid
Other receipt/payment

Net cash from financing activities

Net increase (decrease) in cash and cash equivalents

Cash and cash equivalents at Sawan 1, 20.....

Effect of exchange rate fluctuations on cash and cash equivalents held

---

Cash and cash equivalents at Asar end 20.....

Name of the Infrastructure Development Bank
Notes to the consolidated financial statements

for the year
ended.....Asar.....

1	Reporting entity
	General and background information of infrastructure developmentbank and its subsidiary. This shall also include the principal activities and location of the head office of the reporting entity.
2	Basis of Preparation
2.1	Statement of compliance
2.2	Reporting period and approval of financial statements
2.3	Functional and presentation currency
2.4	Use of Estimates, assumptions and judgments
2.5	Changes in Accounting policies
2.6	New standards issued but not yet effective
2.7	New Standards and interpretation not adopted
2.8	Discounting
3	Significant Accounting Policies
3.1	Basis of Measurement
3.2	Basis of consolidation
	a. Business combination
	b. non controlling interest (NCI)
	c. Subsidiaries
	d. Loss of Control
	e. Special Purpose Entity (SPE)
	f. Transaction elimination on consolidation
3.3	Cash and cash equivalent
3.4	Financial assets and financial liabilities
	Recognition
	Classification
	Measurement
	De-recognition
	Determination of fair value
	Impairment
3.5	Trading assets
3.6	Derivatives assets and derivative liabilities
3.7	Property and Equipment
3.8	Goodwill Intangible assets

3.9	Investment Property
3.10	Income tax
	Current Tax
	Deferred Tax
3.11	Deposits, debt securities issued and subordinated liabilities
3.12	Provisions
3.13	Revenue Recognition
	Interest income
	Fee and commission income
	Dividend income
	Net trading income
	Net income from other financial instrument at fair value through Profit or Loss
3.14	Interest expense
3.15	Employees Benefits
3.16	Leases
3.17	Foreign Currency translation
3.18	Financial guarantee and loan commitment
3.19	Share capital and reserves
3.20	Earnings per share including diluted
3.21	Segment reporting

Cash and cash equivalent	Group		Bank		4.1
	Current Year	Previous Year	Current Year	Previous Year	
Cash in hand					
Balances with B/FIs					
Money at call and short notice					
Other					
Total					
Due from Nepal Rastra Bank	Group		Bank		4.2
	Current Year	Previous Year	Current Year	Previous Year	
Statutory balances with NRB					
Securities purchased under resale agreement					
Other deposit and receivable from NRB					
Total					
Placements with Bank and Financial Institutions	Group		Bank		4.3
	Current Year	Previous Year	Current Year	Previous Year	
Placement with domestic B/FIs					
Placement with foreign B/FIs					
Less: Allowances for impairment					
Total					
Derivative financial instruments	Group		Bank		4.4
	Current Year	Previous Year	Current Year	Previous Year	
<i>Held for trading</i>					
Interest rate swap					
Currency swap					
Forward exchange contract					
Others					
<i>Held for risk management</i>					
Interest rate swap					
Currency swap					
Forward exchange contract					
Other					

Total				
Other trading assets				4.5
	Group		Bank	
	Current	Previous	Current	Previous
	Year	Year	Year	Year
Treasury bills				
Government bonds				
NRB Bonds				
Domestic Corporate bonds				
Equities				
Other				
Total				
Pledged				
Non-pledged				
Loan and advances to B/FIs				4.6
	Group		Bank	
	Current	Previous	Current	Previous
	Year	Year	Year	Year
Loans to bank and financial institutions				
Less: Allowances for impairment				
Total				
4.6.1: Allowances for impairment				
Balance at Sawan 1				
Impairment loss for the year:				
Charge for the year				
Recoveries/reversal				
Amount written off				
Balance at Asar end				
Loans and advances to customers				4.7
	Group		Bank	
	Current	Previous	Current	Previous
	Year	Year	Year	Year
Loan and advances measured at amortized cost				
Less: Impairment allowances				
Collective impairment				
Individual impairment				
Net amount				
Loan and advances measured at				

FVTPL				
Total				

4.7.1: Analysis of loan and advances - By Product

	Group		Bank	
	Current Year	Previous Year	Current Year	Previous Year
<u>Product</u>				
Term loans				
Overdraft				
Trust receipt/Import loans				
Demand and other working capital loans				
Personal residential loans				
Real estate loans				
Margin lending loans				
Hire purchase loans				
Deprived sector loans				
Bills purchased				
Staff loans				
Other				
Sub total				
Interest receivable				
Grand total				

4.7.2: Analysis of loan and advances - By Currency

	Group		Bank	
	Current Year	Previous Year	Current Year	Previous Year
Nepalese rupee				
Indian rupee				
United State dollar				
Great Britain pound				
Euro				
Japanese yen				
Chinese Yuan				
Other				
Total				

4.7.3: Analysis of loan and advances - By Collateral

	Group		Bank	
	Current Year	Previous Year	Current Year	Previous Year
<u>Secured</u>				

Movable/immovable assets				
Gold and silver				
Guarantee of domestic B/FIs				
Government guarantee				
Guarantee of international rated bank				
Collateral of export document				
Collateral of fixed deposit receipt				
Collateral of Government securities				
Counter guarantee				
Personal guarantee				
Other collateral				
Subtotal				
Unsecured				
Grant Total				

4.7.4: Allowances for impairment

	<u>Group</u>		<u>Bank</u>	
	<u>Current</u>	<u>Previous</u>	<u>Current</u>	<u>Previous</u>
	<u>Year</u>	<u>Year</u>	<u>Year</u>	<u>Year</u>
<u>Specific allowances for impairment</u>				
Balance at Sawan 1				
Impairment loss for the year:				
Charge for the year				
Recoveries/reversal during the year				
Write-offs				
Exchange rate variance on foreign currency impairment				
Other movement				
Balance at Asar end				
<u>Collective allowances for impairment</u>				
Balance at Sawan 1				
Impairment loss for the year:				
Charge/(reversal) for the year				
Exchange rate variance on foreign currency impairment				
Other movement				
Balance at Asar end				
Total allowances for impairment				

Investment securities				4.8
	Group		Bank	

	Current Year	Previous Year	Current Year	Previous Year
Investment securities measured at amortized cost				
Investment in equity measured at FVTOCI				
Total				

4.8.1: Investment securities measured at amortized cost

	Group		Bank	
	Current Year	Previous Year	Current Year	Previous Year
Debt securities				
Government bonds				
Government treasury bills				
Nepal Rastra Bank bonds				
Nepal Rastra Bank deposits instruments				
Other				
Less: specific allowances for impairment				
Total				

4.8.2: Investment in equity measured at fair value through other comprehensive income

	Group		Bank	
	Current Year	Previous Year	Current Year	Previous Year
Equity instruments				
Quoted equity securities				
Unquoted equity securities				
Total				

4.8.3: Information relating to investment in equities

	Group				Bank			
	Current Year		Previous Year		Current Year		Previous Year	
	Cost	Fair Value	Cost	Fair Value	Cost	Fair Value	Cost	Fair Value

Investment in quoted equity

.....Ltd.
 .....shares of Rs. ....each

.....Ltd.

.....shares of Rs. ....each

Investment in unquoted equity

.....Ltd.

.....shares of Rs. ....each

.....Ltd.

.....shares of Rs. ....each

Total

Current tax assets

4.9

	Group		Bank	
	<u>Current Year</u>	<u>Previous Year</u>	<u>Current Year</u>	<u>Previous Year</u>
Current tax assets				
Current year income tax assets				
Tax assets of prior periods				
Current tax liabilities				
Current year income tax liabilities				
Tax liabilities of prior periods				
Total				

Investment in subsidiaries

4.10

	Bank	
	<u>Current Year</u>	<u>Previous Year</u>
Investment in quoted subsidiaries		
Investment in unquoted subsidiaries		
Total investment		
Less: Impairment allowances		
Net carrying amount		

4.10.1: Investment in quoted subsidiaries

Bank			
<u>Current Year</u>		<u>Previous Year</u>	
<u>Cost</u>	<u>Fair Value</u>	<u>Cost</u>	<u>Fair Value</u>

.....Ltd.
 .....shares of Rs. ....each
 .....Ltd.
 .....shares of Rs. ....each

_____
 Total
 _____

_____
 _____

4.10.2: Investment in unquoted subsidiaries

.....Ltd.
 .....shares of Rs. ....each
 .....Ltd.
 .....shares of Rs. ....each

_____
 Total
 _____

Bank			
Current Year		Previous Year	
Cost	Fair Value	Cost	Fair Value
_____	_____	_____	_____
_____	_____	_____	_____

4.10.3: Information relating to subsidiaries of the Bank

.....Ltd.
 .....Ltd.
 .....Ltd.
 .....Ltd.

_____

Bank	
Percentage of ownership held by the Bank	
Current Year	Previous Year
_____	_____
_____	_____

Equity interest held by NCI (%)
 Profit/(loss) allocated during the year
 Accumulated balances of NCI as on Asar end.....
 Dividend paid to NCI

_____

Group			
Current Year			
...Ltd	...Ltd.	...Ltd	...Ltd.
_____	_____	_____	_____
_____	_____	_____	_____
Previous Year			
...Ltd	...Ltd.	...Ltd	...Ltd.
_____	_____	_____	_____
_____	_____	_____	_____

Equity interest held by NCI (%)

Profit/(loss) allocated during the year
 Accumulated balances of NCI as on Asar end.....
 Dividend paid to NCI

Investment in associates

	Group		
	<u>Current Year</u>	<u>Previous Year</u>	<u>Current Year</u>
Investment in quoted associates			
Investment in unquoted associates			
Total investment			
Less: Impairment allowances			
<u>Net carrying amount</u>			

4.11.1: Investment in quoted associates

	Group				Bank			
	<u>Current Year</u>		<u>Previous Year</u>		<u>Current Year</u>		<u>Previous Year</u>	
	<u>Cost</u>	<u>Fair Value</u>	<u>Cost</u>	<u>Fair Value</u>	<u>Cost</u>	<u>Fair Value</u>	<u>Cost</u>	<u>Fair Value</u>
.....Ltd.								
.....shares of Rs. ....each								
.....Ltd.								
.....shares of Rs. ....each								
<u>Total</u>								

4.11.2: Investment in unquoted associates

	Group				Bank			
	<u>Current Year</u>		<u>Previous Year</u>		<u>Current Year</u>		<u>Previous Year</u>	
	<u>Cost</u>	<u>Fair Value</u>	<u>Cost</u>	<u>Fair Value</u>	<u>Cost</u>	<u>Fair Value</u>	<u>Cost</u>	<u>Fair Value</u>
.....Ltd.								
.....shares of Rs. ....each								

.....Ltd.				
.....shares of Rs. ....each				
Total				

4.11.3: Information relating to associates of the Bank

	Group		Bank	
	Percentage of ownership held by the Bank		Percentage of ownership held by the Bank	
	<u>Current Year</u>	<u>Previous Year</u>	<u>Current Year</u>	<u>Previous Year</u>
.....Ltd.				
.....Ltd.				
.....Ltd.				
.....Ltd.				

4.11.4: Equity value of associates

	Group	
	<u>Current Year</u>	<u>Previous Year</u>
.....Ltd.		
.....Ltd.		
Total		

Investment properties

4.12

	Group		Bank	
	<u>Current Year</u>	<u>Previous Year</u>	<u>Current Year</u>	<u>Previous Year</u>
Investment properties measured at fair value				
Balance as on Sawan 1, ...				
Addition/disposal during the year				
Net changes in fair value during the year				
Adjustment/transfer				
Net amount				

Investment properties measured at cost

Balance as on Sawan 1, ...
Addition/disposal during the year
Adjustment/transfer
Accumulated depreciation

Accumulated impairment loss					
Net amount					
Total					

Property and Equipment

4.13

Group

Particulars	Land	Building	Leasehold Properties	Computer & Accessories	Vehicles	Furniture & Fixture	Machinery	Equipment & Others	Total Asar end 20X2	Total Asar End 20X1
Cost										
As on Sawan 1, 20X0										
Addition during the Year										
Acquisition										
Capitalization										
Disposal during the year										
Adjustment/Revaluation										
Balance as on Asar end 20X1										
Addition during the Year										
Acquisition										
Capitalization										
Disposal during the year										
Adjustment/Revaluation										
Balance as on Asar end 20X2										
Depreciation and Impairment										
As on Sawan 1, 20X0										
Depreciation charge for the Year										
Impairment for the year										
Disposals										
Adjustment										
As on Asar end 20X1										
Impairment for the year										
Depreciation charge for the Year										
Disposals										
Adjustment										
As on Asar end 20X2										
Capital Work in Progress										
Net Book Value										
As on Asar end 20X0										
As on Asar end 20X1										
As on Asar end 20X2										

Bank

Particulars	Land	Building	Leasehold Properties	Computer & Accessories	Vehicles	Furniture & Fixture	Machinery	Equipment & Others	Total 31st Asar 20X2	Total Asar End 20X1
Cost										
As on Sawan 1, 20X0										
Addition during the Year										
Acquisition										
Capitalization										

Disposal during the year										
Adjustment/Revaluation										
Balance as on Asar end 20X1										
Addition during the Year										
Acquisition										
Capitalization										
Disposal during the year										
Adjustment/Revaluation										
Balance as on Asar end 20X2										
Depreciation and Impairment										
As on Sawan 1, 20X0										
Depreciation charge for the Year										
Impairment for the year										
Disposals										
Adjustment										
As on Asar end 20X1										
Impairment for the year										
Depreciation charge for the Year										
Disposals										
Adjustment										
As on Asar end 20X2										
Capital Work in Progress										
Net Book Value										
As on Asar end 20X0										
As on Asar end 20X1										
As on Asar end 20X2										

**Goodwill and Intangible Assets
Group**

4.14

Particulars	Goodwill	Software		Other	Total Asar end 20X2	Total Asar end 20X1
		Purchased	Developed			
Cost						
As on Sawan 1, 20X0						
Addition during the Year						
Acquisition						
Capitalization						
Disposal during the year						
Adjustment/Revaluation						
Balance as on Asar end 20X1						
Addition during the Year						
Acquisition						
Capitalization						
Disposal during the year						
Adjustment/Revaluation						
Balance as on Asar end 20X2						
Amortization and Impairment						
As on Sawan 1, 20X0						
Amortization charge for the Year						
Impairment for the year						
Disposals						
Adjustment						
As on Asar end 20X1						
Amortization charge for the Year						
Impairment for the year						
Disposals						

Adjustment						
As on Asar end 20X2						
Capital Work in Progress						
Net Book Value						
As on Asar end 20X0						
As on Asar end 20X1						
As on Asar end 20X2						

Bank

Particulars	Goodwill	Software		Other	Total Asar end 20X2	Total Asar end 20X1
		Purchased	Developed			
Cost						
As on Sawan 1, 20X0						
Addition during the Year						
Acquisition						
Capitalization						
Disposal during the year						
Adjustment/Revaluation						
Balance as on Asar end 20X1						
Addition during the Year						
Acquisition						
Capitalization						
Disposal during the year						
Adjustment/Revaluation						
Balance as on Asar end 20X2						
Amortization and Impairment						
As on Sawan 1, 20X0						
Amortization charge for the Year						
Impairment for the year						
Disposals						
Adjustment						
As on Asar end 20X1						
Amortization charge for the Year						
Impairment for the year						
Disposals						
Adjustment						
As on Asar end 20X2						
Capital Work in Progress						
Net Book Value						
As on Asar end 20X0						
As on Asar end 20X1						
As on Asar end 20X2						

Deferred Tax

4.15

Group			Bank		
Current Year			Current Year		
Deferred Tax Assets	Deferred Tax Liabilities	Deferred Tax Assets/ (Liability)	Deferred Tax Assets	Deferred Tax Liabilities	Deferred Tax Assets/ (Liability)

Deferred tax on temporary differences on following items

- Loan and Advance to B/FIs
- Loans and advances to customers
- Investment properties
- Investment securities
- Property & equipment
- Employees' defined benefit plan
- Lease liabilities
- Provisions
- Other temporary differences

Deferred tax on temporary differences

Deferred tax on carry forward of unused tax losses

Deferred tax due to changes in tax rate

Net Deferred tax asset/(liabilities) as on year end of .....

Deferred tax (asset)/liabilities as on sawan 1, ...

Origination/(Reversal) during the year

Deferred tax expense/(income) recognized in profit or loss

Deferred tax expense/(income) recognized in other comprehensive income

Deferred tax expense/(income) recognized in directly in equity

Previous Year

Previous Year

Deferred
Tax
Assets

Deferred
Tax
Liabilities

Deferred
Tax
Assets/
(Liabilitie

Deferred
Tax
Assets

Deferred
Tax
Liabilities

Deferred
Tax
Assets/
(Liabilitie

Deferred tax on temporary differences on following items

- Loan and Advance to B/FIs
- Loans and advances to customers
- Investment properties
- Investment securities
- Property & equipment
- Employees' defined benefit plan
- Lease liabilities
- Provisions
- Other temporary differences

Deferred tax on temporary differences

Deferred tax on carry forward of unused tax losses

Deferred tax due to changes in tax rate

Net Deferred tax asset/(liabilities) as on year end of .....

Deferred tax (asset)/liabilities as on sawan 1, ...

Origination/(Reversal) during the year

Deferred tax expense/(income) recognized in profit or loss
Deferred tax expense/(income) recognized in other comprehensive income
Deferred tax expense/(income) recognized in directly in equity

---

Other assets	Group		Bank		4.16
	Current	Previous	Current	Previous	
	Year	Year	Year	Year	
Assets held for sale					
Other non banking assets					
Bills receivable					
Accounts receivable					
Accrued income					
Prepayments and deposit					
Income tax deposit					
Deferred employee expenditure					
Other					
Total					

Due to Bank and Financial Institutions	Group		Bank		4.17
	Current	Previous	Current	Previous	
	Year	Year	Year	Year	
Money market deposits					
Interbank borrowing					
Other deposits from BFIs					
Settlement and clearing accounts					
Other deposits from BFIs					
Total					

Due to Nepal Rastra Bank	Group		Bank		4.18
	Current	Previous	Current	Previous	
	Year	Year	Year	Year	
Refinance from NRB					
Standing Liquidity Facility					
Lender of last report facility from NRB					
Securities sold under repurchase agreements					
Other payable to NRB					

Derivative financial instruments				4.19	
		Group		Bank	
		Current Year	Previous Year	Current Year	Previous Year
<i>Held for trading</i>					
Interest rate swap					
Currency swap					
Forward exchange contract					
Others					
<i>Held for risk management</i>					
Interest rate swap					
Currency swap					
Forward exchange contract					
Other					
Total					

Deposits from customers				4.20	
		Group		Bank	
		Current Year	Previous Year	Current Year	Previous Year
Institutions customers:					
Term deposits					
Call deposits					
Current deposits					
Other					
Individual customers:					
Term deposits					
Saving deposits					
Current deposits					
Other					
Total					

4.20.1: Currency wise analysis of deposit from customers

		Group		Bank	
Nepalese rupee					
Indian rupee					
United State dollar					
Great Britain pound					
Euro					

Japanese yen				
Chinese yuan				
Other				
Total				
Borrowing				4.21
	Group		Bank	
	Current	Previous	Current	Previous
	Year	Year	Year	Year
<i>Domestic Borrowing</i>				
Nepal Government				
Other Institutions				
Other				
Sub total				
<i>Foreign Borrowing</i>				
Foreign Bank and Financial				
Institutions				
Multilateral Development				
Banks				
Other Institutions				
Sub total				
Total				
Provisions				4.22
	Group		Bank	
	Current	Previous	Current	Previous
	Year	Year	Year	Year
Provisions for redundancy				
Provision for restructuring				
Pending legal issues and tax				
litigation				
Onerous contracts				
Other				
4.21.1: Movement in provision				
	Group		Bank	
	Current	Previous	Current	Previous
	Year	Year	Year	Year
Balance at Sawan 1				
Provisions made during the				
year				
Provisions used during the				
year				
Provisions reversed during the				

year

Unwind of discount

Balance at Asar end

Other liabilities

4.23

	Group		Bank	
	Current Year	Previous Year	Current Year	Previous Year
Liability for employees defined benefit obligations				
Liability for long-service leave				
Short-term employee benefits				
Bills payable				
Creditors and accruals				
Interest payable on deposit				
Interest payable on borrowing				
Liabilities on deferred grant income				
Unpaid Dividend				
Liabilities under Finance Lease				
Employee bonus payable				
Other				
Total				

4.22.1: Defined benefit obligations

	Group	Bank
--	--------------	-------------

The amounts recognized in the statement of financial position are as follows:

	Current Year	Previous Year	Current Year	Previous Year
Present value of unfunded obligations				
Present value of funded obligations				
Total present value of obligations				
Fair value of plan assets				
Present value of net obligations				
Recognized liability for defined benefit obligations				

4.22.2: Plan assets

	Group	Bank		
Plan assets comprise	Current	Previous	Current	Previous

	Year	Year	Year	Year
Equity securities				
Government bonds				
Bank deposit				
Other				
Total				
Actual return on plan assets				

4.22.3: Movement in the present value of defined benefit obligations

	Group		Bank	
	Current Year	Previous Year	Current Year	Previous Year
Defined benefit obligations at Sawan 1				
Actuarial losses				
Benefits paid by the plan				
Current service costs and interest				
Defined benefit obligations at Asar end				

4.22.4: Movement in the fair value of plan assets

	Group		Bank	
	Current Year	Previous Year	Current Year	Previous Year
Fair value of plan assets at Sawan 1				
Contributions paid into the plan				
Benefits paid during the year				
Actuarial (losses) gains				
Expected return on plan assets				
Fair value of plan assets at Asar end				

4.22.5: Amount recognized in profit or loss

	Group		Bank	
	Current Year	Previous Year	Current Year	Previous Year
Current service costs				
Interest on obligation				
Expected return on plan assets				
Total				

4.22.6: Amount recognized in other comprehensive income

	Group		Bank	
	Current Year	Previous Year	Current Year	Previous Year
Actuarial (gain)/loss				
Total				

4.22.7: Actuarial assumptions

	Group		Bank	
	Current Year	Previous Year	Current Year	Previous Year
Discount rate				
Expected return on plan asset				
Future salary increase				
Withdrawal rate				

Debt securities issued

4.24

	Group		Bank	
	Current Year	Previous Year	Current Year	Previous Year
Debt securities issued designated as at fair value through profit or loss				
Debt securities issued at amortized cost				
Total				

Subordinated Liabilities

4.25

4.25

	Group		Bank	
	Current Year	Previous Year	Current Year	Previous Year
Redeemable preference shares				
Irredeemable cumulative preference shares (liabilities component)				
Other				
Total				

Share capital

4.26

	Group		Bank	
	Current Year	Previous Year	Current Year	Previous Year
Ordinary shares				
Convertible preference shares (equity component only)				
Irredeemable preference shares (equity component only)				
Perpetual debt (equity component only)				
Total				

4.25.1: Ordinary shares

Bank

Current Year	Previous Year

Authorized Capital

.....Ordinary share of Rs.
100 each

Issued capital

.....Ordinary share of Rs.
100 each

Subscribed and paid up capital

.....Ordinary share of Rs.
100 each

Total**4.25.2: Ordinary share ownership**

	Bank			
	Current Year		Previous Year	
	Percent	Amount	Percent	Amount
Domestic ownership				
Nepal Government				
"A" class licensed institutions				
Other licensed institutions				
Other Institutions				
Public				
Other				
Foreign ownership				
Total				

Reserves**4.27**

	Group		Bank	
	Current Year	Previous Year	Current Year	Previous Year
Statutory general reserve				
Exchange equalization reserve				
Corporate social responsibility reserve				
Capital redemption reserve				
Regulatory reserve				
Investment adjustment reserve				
Capital reserve				
Assets revaluation reserve				
Fair value reserve				
Dividend equalization reserve				
Actuarial gain				
Special reserve				
Other reserve				
Total				

Contingent liabilities and commitments

4.28

	Group		Bank	
	<u>Current Year</u>	<u>Previous Year</u>	<u>Current Year</u>	<u>Previous Year</u>
Contingent liabilities				
Undrawn and undisbursed facilities				
Capital commitment				
Lease Commitment				
Litigation				
Total				

4.28.1: Contingent liabilities

	Group		Bank	
	<u>Current Year</u>	<u>Previous Year</u>	<u>Current Year</u>	<u>Previous Year</u>
Acceptance and documentary credit				
Bills for collection				
Forward exchange contracts				
Guarantees				
Underwriting commitment				
Other commitments				
Total				

4.28.2: Undrawn and undisbursed facilities

	Group		Bank	
	<u>Current Year</u>	<u>Previous Year</u>	<u>Current Year</u>	<u>Previous Year</u>
Undisbursed amount of loans				
Undrawn limits of overdrafts				
Undrawn limits of credit cards				
Undrawn limits of letter of credit				
Undrawn limits of guarantee				
Total				

4.28.3: Capital commitments

Capital expenditure approved by relevant authority of the bank but provision has not been made in financial statements

	Group		Bank	
	<u>Current Year</u>	<u>Previous Year</u>	<u>Current Year</u>	<u>Previous Year</u>
<i>Capital commitments in relation to Property and Equipment</i>				
Approved and contracted for				
Approved but not contracted for				
Sub total				
Capital commitments in relation to Intangible assets				
Approved and contracted for				
Approved but not contracted for				
Sub total				
Total				
4.28.4: Lease commitments				
	Group		Bank	
	<u>Current Year</u>	<u>Previous Year</u>	<u>Current Year</u>	<u>Previous Year</u>
Operating lease commitments				
Future minimum lease payments under non cancellable operating lease, where the bank is lessee				
Not later than 1 year				
Later than 1 year but not later than 5 years				
Later than 5 years				
Sub total				
Finance lease commitments				
Future minimum lease payments under non cancellable operating lease, where the bank is lessee				
Not later than 1 year				
Later than 1 year but not later than 5 years				
Later than 5 years				
Sub total				
Grand total				

4.28.5: Litigation

Explanatory paragraphs are required for litigation contingent liabilities as per their own case of each bank

Interest income	Bank		Group		4.29
	Current Year	Previous Year	Current Year	Previous Year	
Cash and cash equivalent					
Due from Nepal Rastra Bank					
Placement with bank and financial institutions					
Loan and advances to bank and financial institutions					
Loans and advances to customers					
Investment securities					
Loan and advances to staff					
Other					
Total interest income					
Interest expense	Bank		Group		4.30
	Current Year	Previous Year	Current Year	Previous Year	
Due to bank and financial institutions					
Due to Nepal Rastra Bank					
Deposits from customers					
Borrowing					
Debt securities issued					
Subordinated liabilities					
Other					
Total interest expense					
Fees and Commission Income	Bank		Group		4.31
	Current Year	Previous Year	Current Year	Previous Year	
Loan administration fees					
Service fees					
Consortium fees					
Commitment fees					
DD/TT/Swift fees					
Credit card/ATM issuance and renewal fees					
Prepayment and swap fees					
Investment banking fees					
Asset management fees					
Brokerage fees					
Remittance fees					
Commission on letter of credit					

Commission on guarantee contracts issued				
Commission on share underwriting/issue				
Locker rental				
Other fees and commission income				
Total fees and Commission Income				

Fees and commission expense				4.32
	Bank		Group	
	Current Year	Previous Year	Current Year	Previous Year
ATM management fees				
VISA/Master card fees				
Guarantee commission				
Brokerage				
DD/TT/Swift fees				
Remittance fees and commission				
Other fees and commission expense				
Total fees and Commission Expense				

Net trading income				4.33
	Bank		Group	
	Current Year	Previous Year	Current Year	Previous Year
Changes in fair value of trading assets				
Gain/loss on disposal of trading assets				
Interest income on trading assets				
Dividend income on trading assets				
Gain/loss foreign exchange transaction				
Other				
Net trading income				

Other operating income				4.34
	Bank		Group	
	Current Year	Previous Year	Current Year	Previous Year
Foreign exchange revaluation gain				
Gain/loss on sale of investment securities				

Fair value gain/loss on investment properties				
Dividend on equity instruments				
Gain/loss on sale of property and equipment				
Gain/loss on sale of investment property				
Operating lease income				
Gain/loss on sale of gold and silver				
Other				
Total				
Impairment charge/(reversal) for loan and other losses				4.35
	Bank		Group	
	Current Year	Previous Year	Current Year	Previous Year
Impairment charge/(reversal) on loan and advances to B/FIs				
Impairment charge/(reversal) on loan and advances to customer				
Impairment charge/(reversal) on financial Investment				
Impairment charge/(reversal) on placement with banks and financial institutions				
Impairment charge/(reversal) on property and equipment				
Impairment charge/(reversal) on goodwill and intangible assets				
Impairment charge/(reversal) on investment properties				
Total				
Personnel Expense				4.36
	Bank		Group	
	Current Year	Previous Year	Current Year	Previous Year
Salary				
Allowances				
Gratuity expense				
Provident fund				
Uniform				
Training & development expense				
Leave encashment				
Medical				
Insurance				
Employees incentive				
Cash-settled share-based payments				
Pension expense				
Finance expense under NFRSs				
Other expenses related to staff				
Subtotal				

Employees bonus				
Grand total				
				4.37
Other operating expense				
	Bank		Group	
	Current	Previous	Current	Previous
	Year	Year	Year	Year
Directors' fee				
Directors' expense				
Auditors' remuneration				
Other audit related expense				
Professional and legal expense				
Office administration expense				
Operating lease expense				
Operating expense of investment properties				
Corporate social responsibility expense				
Onerous lease provisions				
Other				
Total				
				4.38
Depreciation & Amortization				
	Bank		Group	
	Current	Previous	Current	Previous
	Year	Year	Year	Year
Depreciation on property and equipment				
Depreciation on investment property				
Amortization of intangible assets				
Total				
				4.39
Non operating income				
	Bank		Group	
	Current	Previous	Current	Previous
	Year	Year	Year	Year
Recovery of loan written off				
Other income				
Total				

Non operating expense**4.40**

	Bank		Group	
	<u>Current Year</u>	<u>Previous Year</u>	<u>Current Year</u>	<u>Previous Year</u>
Loan written off				
Redundancy provision				
Expense of restructuring				
Other expense				
Total				

Income tax expense**4.41**

	Bank		Group	
	<u>Current Year</u>	<u>Previous Year</u>	<u>Current Year</u>	<u>Previous Year</u>
Current tax expense				
Current year				
Adjustments for prior years				
Deferred tax expense				
Origination and reversal of temporary differences				
Changes in tax rate				
Recognition of previously unrecognized tax losses				
Total income tax expense				

4.41.1: Reconciliation of tax expense and accounting profit

	Bank		Group	
	<u>Current Year</u>	<u>Previous Year</u>	<u>Current Year</u>	<u>Previous Year</u>
Profit before tax				
Tax amount at tax rate of.....%				
Add: Tax effect of expenses that are not deductible for tax purpose				
Less: Tax effect on exempt income				
Add/less: Tax effect on other items				
Total income tax expense				
Effective tax rate				

Statement of distributable profit or loss

For the year ended .....Asar 20.....

(As per NRB Regulation)

	Bank Current Year	Previous Year
Opening Retained Earning		
Add:Net profit or (loss) as per statement of profit or loss		
<u>Appropriations:</u>		
<i>a. General reserve</i>		
<i>b. Foreign exchange fluctuation fund</i>		
<i>c. Capital redemption reserve</i>		
<i>d. Corporate social responsibility fund</i>		
<i>e. Employees' training fund</i>		
<i>f. Other</i>		
Profit or (loss) before regulatory adjustment		
<u>Regulatory adjustment :</u>		
<i>a. Interest receivable (-)/previous accrued interest received (+)</i>		
<i>b. Short loan loss provision in accounts (-)/reversal (+)</i>		
<i>c. Short provision for possible losses on investment (-)/reversal (+)</i>		
<i>d. Short loan loss provision on Non Banking Assets (-)/reversal (+)</i>		
<i>e. Deferred tax assets recognized (-)/ reversal (+)</i>		
<i>f. Goodwill recognized (-)/ impairment of Goodwill (+)</i>		
<i>g. Bargain purchase gain recognized (-)/reversal (+)</i>		
<i>h. Actuarial loss recognized (-)/reversal (+)</i>		
<i>i. Other (+/-)</i>		
Total Distributable Profit or (Loss) as on year end date		

5. Disclosure & Additional Information

5.1	Risk management
	Credit risk
	Market risk
	Liquidityrisk
	Fair value of financial assets and liabilities
5.2	<p>Capital management</p> <p>Bank or Financial Instituion shall disclose following information in regard of capital management:</p> <p>(i) Qualitative disclosures Summary information of objectives, policies and processes for managing capital, terms and conditions of the main features of all capital instruments, especially in the case of innovative, complex or hybrid capital instruments.</p> <p>(ii) Quantitative disclosures</p> <p><i>1. Capital structure and capital adequacy</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ○ Tier 1 capital and a breakdown of its components; ○ Tier 2 capital and a breakdown of its components; ○ Detailed information about the Subordinated Term Debts with information on the outstanding amount, maturity, and amount raised during the year and amount eligible to be reckoned as capital funds. ○ Deductions from capitla; ○ Total qualifying capitla; ○ Capital adequacy ratio; ○ Summary of the bank’s internal approach to assess the adequacy of its capital to support current and future activities, if applicable; and ○ Summary of the terms, conditions and main features of all capital instruments, especially in case of subordinated term debts including hybrid capital instruments. <p><i>2. Risk exposures</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ○ Risk weighted exposures for Credit Risk, Market Risk and Operational Risk; ○ Risk Weighted Exposures under each of 11 categories of Credit Risk; ○ Total risk weighted exposure calculation table; ○ Amount of NPAs (both Gross and Net) <p>(iii) Compliance with external requirement</p> <p>Whether during the period it complied with any externally imposed capital requirements to which it is subject and the consequences of such non-compliance in case the institution has not complied with those requirements.</p>
5.3	Classification of financial assets and financial liabilities

5.4 Operating Segment Information

1. General information

- (a) Factors that management used to identify the entity's reportable segments
- (b) Description of the types of products and services from which each reportable segment derives its revenues

2. Information about profit or loss, assets and liabilities

Particulars		Reportable Segment 1	Reportable Segment 2	Reportable Segment 3	.....	All Other	Total
(a)	Revenues from external customers						
(b)	Intersegment revenues						
(c)	Net Revenue						
(d)	Interest revenue						
(e)	Interest expense						
(f)	Net interest revenue(b)						
(g)	Depreciation and amortisation						
(h)	Segment profit /(loss)						
(i)	Entity's interest in the profit or loss of associates accounted for using equity method						
(j)	Other material non-cash items:						
	.....						
	.....						
	.....						
(k)	Impairment of assets						
(l)	Segment assets						
(m)	Segment liabilities						

An entity shall disclose the following about each reportable segment if the specified amounts are included in the measure of segment assets reviewed by the chief operating decision maker or are otherwise regularly provided to the chief operating decision maker.

- (a) Investment in associates accounted for by the equity method
- (b) Amounts of additions to non-current assets other than financial instruments, deferred tax assets, post-employment benefit assets and rights arising under insurance contracts.

3. Measurement of operating segment profit or loss, assets and liabilities

- (a) Basis of accounting for any transactions between reportable segments.
- (b) Nature of any differences between the measurements of the reportable segments' profits or losses and the entity's profit or loss before income tax.
- (c) Nature of any differences between the measurements of the reportable segments' assets and the entity's asset.
- (d) Nature of any changes from prior periods in the measurement methods used to determine reported segment profit or loss and the effect, if any, and

(e) Nature and effect of any asymmetrical allocations to reportable segments.

4. Reconciliations of reportable segment revenues, profit or loss, assets and liabilities

(a) Revenue

Total revenues for reportable segments	XXXX
Other revenues	XXXX
Elimination of intersegment revenues	(XXXX)
Entity's revenues	XXXX

(b) Profit or loss

Total profit or loss for reportable segments	XXXX
Other profit or loss	XXXX
Elimination of intersegment profits	(XXXX)
Unallocated amounts:	
.....	XXXX
.....	(XXXX)
Profit before income tax	XXXX

(c) Assets

Total assets for reportable segments	XXXX
Other assets	XXXX
Unallocated amounts	(XXXX)
Entity's assets	XXXX

(d) Liabilities

Total liabilities for reportable segments	XXXX
Other liabilities	XXXX
Unallocated liabilities	(XXXX)
Entity's liabilities	XXXX

5. Information about products and services

Revenue from each type of product and services described in point no. 1(b) above

(a)	.....	XXXX
(b)	.....	XXXX
(c)	.....	XXXX

6. Information about geographical areas

Revenue from following geographical areas

(a) Domestic	XXXX
Province 1	XXXX

	Province 2	xxxx
	Province 3	xxxx
	Province 4	xxxx
	Province 5	xxxx
	Province 6	xxxx
	Province 7	xxxx
(b)	Foreign	xxxx
	Total	xxxx

7. Information about major customers

Information about the extent of its reliance on its major customers, if revenue from a single external customer amounts to 10 percent or more of the entity's revenue.

Particular	Revenue	Segment
Customer 1*	xxxx	Segment 1
Customer 2*	xxxx	Segment 3
.....	xxxx	Segment 2
Total	xxxx	

* The entity does not need to disclose the name of the customer

5.5	Share options and share based payment
5.6	Contingent liabilities and commitment
5.7	Related parties disclosures
5.8	Merger and acquisition
5.9	Additional disclosures of non consolidated entities
5.10	Events after reporting date.

5.11 Disclosure effect of transition from previous GAAP to NFRSs

1. Reconciliation of equity

	As 01.04.2073	at	As 31.03.2074	at
Explanato ry Note *	(Date Transition)	of	(End of last period presented under previous GAAP)	
Total equity under Previous GAAP				
<u>Adjustments under NFRSs:</u>				
<i>Impairment on loan and advances</i>				
<i>Fair value & employees benefit accounting of staff loan</i>				
<i>Lease accounting</i>				
<i>Measurement of investment securities at fair value</i>				

Revaluation of property & equipment
Recognition of investment property
Amortisation of debt securities issued
Deferred tax
Defined benefit obligation of employees
Goodwill/Bargain purchase gain
Interest income
Other

.....		
.....		
Total Adjustment to equity	_____	_____
Total Equity under NFRSs	_____	_____

* Explanatory note is required for each line item presented in adjustment on which transition effect has been arisen

2. Reconciliation of profit or loss

	For the year ended 31.03.2074
Explanatory Note*	(the latest period presented under previous GAAP)
	Profit/(Loss) for the year
Previous GAAP	
<u>Adjustments under NFRSs:</u>	
<i>Interest income</i>	
<i>Impairment of loan and advances</i>	
<i>Employees benefit amortisation under staff loan</i>	
<i>Defined benefit obligation of employee</i>	
<i>Operating lease expense</i>	
<i>Amortisation expense of debt securities</i>	
<i>Other operating income</i>	
<i>Interest expense</i>	
<i>Depreciation & Amortisation</i>	
<i>Other</i>	
.....	
.....	
Total Adjustment to profit or loss	_____
Profit or loss under NFRSs	_____
Other Comprehensive Income	_____
Total Comprehensive income under NFRSs	_____

* Explanatory note is required for each line item presented in adjustment on which transition effect has been arisen

3. Effect of NFRSs adoption for the statement of financial position

Particulars	Explanatory Note*	As at 01.04.2073 (Date of Transition)			As at 31.03.2074 (End of last period presented under previous GAAP)		
		Previous GAAP	Effect of Transition to NFRSs	Opening NFRSs statement financial position	Previous GAAP	Cumulative Effect of Transition to NFRSs	Amount as per NFRSs
Assets							
Cash and cash equivalent							
Due from Nepal Rastra Bank							
Placement with Bank and Financial Institutions							
Derivative financial instruments							
Other trading assets							
Loan and advances to B/FIs							
Loans and advances to customers							
Investment securities							
Current tax assets							
Investment in subsidiaries							
Investment in associates							
Investment property							
Property and equipment							
Goodwill and Intangible assets							
Deferred tax assets							
Other assets							
Total Assets							
Liabilities							
Due to Bank and Financial Institutions							
Due to Nepal Rastra Bank							
Derivative financial instruments							
Deposits from customers							
Borrowing							
Current Tax Liabilities							
Provisions							
Deferred tax liabilities							
Other liabilities							
Debt securities issued							
Subordinated Liabilities							
Total liabilities							

Equity							
Share capital							
Share premium							
Retained earnings							
Reserves							
Total equity attributable to equity holders							
Non-controlling interest							
Total equity							
Total liabilities and equity							

* Explanatory note is required for each line item which has been impacted by transition

4. Effect of NFRSs adoption for statement of profit or loss and other comprehensive income

Particulars	Explanatory Note*	For the year ended 31.03.2074 (the latest period presented under previous GAAP)		
		Previous GAAP	Effect of Transition to NFRSs	Amount as per NFRSs
Interest income				
Interest expense				
Net interest income				
Fee and commission income				
Fee and commission expense				
Net fee and commission income				
Net interest, fee and commission income				
Net trading income				
Other operating income				
Total operating income				
Impairment charge/(reversal) for loans and other losses				
Net operating income				
Operating expense				
Personnel expenses				
Other operating expenses				
Depreciation & Amortisation				
Operating Profit				
Non operating income				

Non operating expense			
Profit before income tax			
Income tax expense			
Current Tax			
Deferred Tax			
Profit for the year			
Other comprehensive income			
Total Comprehensive			

* Explanatory note is required for each line item presented in adjustment on which transition effect has been arisen

5. Effect of NFRSs adoption for statement of cash flows

Particulars	Explanatory Note*	For the year ended 31.03.2074 (the latest period presented under previous GAAP)		
		Previous GAAP	Effect of Transition to NFRSs	Amount as per NFRSs
Net cash flows from operating activities				
Net cash flows from investing activities				
Net cash flows from financing activities				
Net increase/(decrease) in cash and cash equivalent				
Cash and cash equivalent at the beginning of the period				
Cash and cash equivalent at the end of the period				

* Explanatory note is required for each line item

Format for Interim Financial Reporting

Name of the Infrastructure Development Bank

Unaudited Financial Results (Quarterly)

.....Quarter ended of Fiscal Year 20...../20.....

Statement of Financial Position	This Quarter Ending	Previous Quarter Ending	Rs. in '000'	
			Corresponding Previous Quarter Ending	Quarter Ending
Assets				
Cash and cash equivalent				
Due from NRB and placements with BFIs				
Loan and advances				
Investments Securities				

Investment in subsidiaries and associates			
Goodwill and intangible assets			
Other assets			
Total Assets			
Capital and Liabilities			
Paid up Capital			
Reserves and surplus			
Deposits			
Borrowings			
Bond and Debenture			
Other liabilities and provisions			
Total Capital and Liabilities			

Statement of Profit or Loss	Up to this Quarter	Up to Previous Quarter	Up to Corrospoding Previous Year Quarter
Interest income			
Interest expense			
Net interest income			
Fee and commission income			
Fee and commission expense			
Net fee and commission income			
Other operating income			
Total operating income			
Impairment charge/(reversal) for loans and other losses			
Net operating income			
Personnel expenses			
Other operating expenses			
Operating profit			
Non operating income/expense			
Profit before tax			
Income tax			
Profit /(loss) for the period			
Other comprehensive income			
Total comprehensive income			
Distributable Profit			
Net profit/(loss) as per profit or loss			
Add/Less: Regulatory adjustment as per NRB Directive			
Profit/(loss) after regulatory adjustments			

Ratios

Capital fund to RWA			
Nonperforming loan (NPL) to al loan (As per NRB Directive)			
Total loan loss provision to Total NPL (As per NRB Directive)			
Cost of Funds			
Credit to Deposit Ratio (As per NRB Directive)			
Base Rate			
Basic Earnings Per Share			
Diluted Earnings Per Share			

Segmental Reporting

The reportable segment of each bank may differ from the other; the commercial banks should publish the segmental reporting as per the requirement of NFRSs in their own format.

Name of the Bank or Financial Institution

Comparison Unaudited and Audited Financial Statements as of FY ...../.....

Rs. in
'000'

Statement of Financial Position	As per unaudited Financial Statement	As per Audited Financial Statement	Variance		Reasons for Variance
			In amount	In %	
Assets					
Cash and cash equivalent					
Due from NRB and placements with BFIs					
Loan and advances					
Investments Securities					
Investment in subsidiaris and associates					
Goodwill and intangible assets					
Other assets					
Total Assets					
Capital and Liabilities					
Paid up Capital					
Reserves and surplus					
Deposits					
Borrowings					
Bond and Debenture					
Other liabilities and provisions					
Total Capital and Liabilities					

Statement of Profit or Loss					
Interest income					

Interest expense					
Net interest income					
Fee and commission income					
Fee and commission expense					
Net fee and commission income					
Other operating income					
Total operating income					
Impairment charge/(reversal) for loans and other losses					
Net operating income					
Personnel expenses					
Other operating expenses					
Operating profit					
Non operating income/expense					
Profit before tax					
Income tax					
Profit /(loss) for the period					
Other comprehensive income					
Total comprehensive income					
Distributable Profit					
Net profit/(loss) as per profit or loss					
Add/Less: Regulatory adjustment as per NRB Directive					
Profit/(loss) after regulatory adjustments					

Brief explanations on accounts head of the Statement of Financial Position

Assets Side

1. Cash and cash equivalent

This account shall be used for presenting the total amount of cash-in-hand, balances with other bank and financial institutions, money at call and short notice, and highly liquid financial assets with original maturities of three months or less from the acquisition date that are subject to an insignificant risk of changes in their fair value, and are used by the licensed institution in the management of its short term commitments.

2. Due from Nepal Rastra Bank

Statutory balances held with Nepal Rastra Bank for compulsory cash reserve, securities purchased from Nepal Rastra Bank under resale agreement and other deposits with and receivables from Nepal Rastra Bank shall be presented under this account head.

3. Placement with bank and financial institutions

Placements with domestic as well as foreign bank and financial institutions with original maturities of more than three months from the acquisition date are presented under this account head

4. Derivative financial instruments

Derivative instruments like interest rate swap, currency swap, forward foreign exchange contract etc. held for trading as well as risk management purposes shall be presented under this head.

5. Other trading assets

Trading assets are those assets that the licensed institution acquires principally for the purpose of selling in the near term, or holds as part of a portfolio that is managed together for short-term profit shall be presented under this account head. The other trading asset includes non derivative financial assets. It includes Government bonds, NRB Bonds, Domestic Corporate bonds, Treasury bills, Equities etc held primarily for the trading purpose.

6. Loan and advances to bank and financial institutions

Loan and advances given to bank and financial institutions shall be presented under this head. Specific impairment on loan and advance to bank and financial institutions shall be deducted.

7. Loan and advances to customers.

Under this head, sum of the outstanding amount of all loans and advances extended to the customers other than BFIs as well as bills purchased and discounted less the amount of impairment allowances shall be presented. Loan to employees provided according to the Employees Bylaws of the licensed institution shall also be presented under this head.

8. Investments securities

Investments made by the licensed institutions in financial instruments shall be presented under this account head in three categories i.e. investment securities designated at fair value through profit or loss, investment securities measured at amortized cost and investment in equity measured at fair value through other comprehensive income. Investment other than those measured at amortized cost shall be measure at fair value and changes in fair value shall be recognized in profit or loss, or other comprehensive income as per the business model adopted by the infrastructure developmentbank for the specific securities. Where income from the investment is received in the form of bonus shares, the valuation of investment shall be made by increasing the number of shares only without changing in the cost of investment. The financial institutions shall disclose following particulars in respect of investment in shares and debenture/bond.

a. Following particulars shall clearly be disclosed in respect of investment in shares of other companies

- (1) Name of the company
- (2) Type of share (ordinary or preference), in case of preference shares, including the rate of dividend.
- (3) Total number of shares subscribed (including bonus shares if received).
- (4) Face value per share
- (5) The cost price to licensed institution.

- (6) Fair value of the shares at the end of the fiscal year.
  - (7) Where a company, in which the licensed institution has investment in shares, has not declared dividend for previous 3 years, particulars indicating the same.
- b. Following particulars shall clearly be disclosed in respect of investment in debentures and bonds of other companies
- (1) Name of the company
  - (2) Rate of Interest
  - (3) Installment of Debenture/bond subscribed.
  - (4) Face value per debenture/bond.
  - (5) Maturity date of debenture/bond
  - (6) The purchase price of the debentures/bond
  - (7) Fair value of the debentures/bond measured at fair value

The infrastructure development bank shall recognize impairment loss if any on the investment instruments measured at amortized cost. The calculation of impairment loss shall be as per requirement of NFRSs.

The infrastructure development bank shall recognize, measure, present and disclose the investment instruments as per the requirement of NFRSs.

9. Current tax assets

This will include any advance payment made by the licensed institution towards income tax liabilities or other tax liabilities to the taxing authorities.

10. Investment in Subsidiaries

Subsidiaries are the entities that are controlled by the bank. Investment made by the bank in its subsidiaries shall be presented in this head under separate financial statements. Since, the investment amount is eliminated in consolidation process, no amount shall be presented under group financial statements.

11. Investment in Associates

Associates are those entities in which the bank has significant influence but not control over the financial and operating policies. Investment made by the bank in its associates shall be presented in this head under this account head.

12. Investment properties

Land or land and building other than those classified as property and equipment; and non current assets held for sale under relevant accounting standard shall be presented under this account head. This shall include land, land and building acquired as non banking assets by the Bank but not sold.

13. Property and equipment

All assets of long-term nature (fixed) like land, building, IT equipment, fixtures and fittings, office equipment and appliances, vehicles, machinery, leasehold developments and capital work in progress owned by the licensed institution shall be presented under this head.

14. Goodwill and intangible assets

Goodwill and intangible assets like computer software both purchased and internally generated, trade mark etc. shall be presented under this account head.

15. Deferred tax assets

Deferred tax assets recognized as per NFRSs on temporary deductible differences, carry forward of unused tax losses, changes in tax rate etc. shall be presented under this account head.

16. Other Assets

This account will include any other tangible or intangible asset not mentioned above. Assets held for sale, non banking assets (other than land or land and building), restricted deposits with central banks, accounts receivable, interest receivable, accrued income, prepayments and deposit are some of the items to be included under this head.

Liabilities and Equity side

1. Due to bank and financial institutions

The balances in accounts maintained with the institution by other local and foreign banks and financial institution shall be presented under this head. Interbank borrowing, interbank deposit, balances on settlement and clearing accounts as well as other amount due to bank and financial institution shall be presented under this account head.

2. Due to Nepal Rastra Bank

This account head shall also contain the amount of payable to Nepal Rastra Bank. Amount payable to NRB shall include amount of refinance facilities, standing liquidity facility, lender of last resort, sale and repurchase agreements, deposit from NRB etc.

3. Derivative financial instruments

It includes all derivative liabilities. Derivative instruments like interest rate swap, currency swap, forward foreign exchange contract etc. held for trading as well as risk management purposes shall be presented under this head.

4. Deposits from customers

All deposit accounts other than deposit from BFIs (local and foreign) and NRB shall be presented under this account head.

5. Borrowing

All domestic as well as foreign borrowing other than interbank borrowing and borrowing from Nepal Rastra Bank shall be presented under this heading. It includes borrowing from Nepal Government, borrowing from other domestic institutions, borrowing from foreign bank and financial institutions, multilateral development banks etc.

6. Current Tax Liabilities

The liabilities recognized for the purpose of current income tax, including fees, penalties shall be included under this head.

7. Provisions

A provision is recognized when as a result of a past event, the licensed institution has a present legal or constructive obligation that can be estimated reliably, and it is probable that an outflow of economic benefits will be required to settle the obligation. Provision

for redundancy, provision for onerous contracts, provision for restructuring, pending legal issues and tax litigation, credit commitments and guarantees etc. shall be presented under this account head. Followings are the additional clarification on accounts presented under this account head.

(a) Provision for Redundancy

It shall include benefits payable as a result of employment being terminated or based on a dismissal plan of the licensed institution. Provision for employees' termination benefits like voluntary retirement scheme shall be presented under this account head.

(b) Provision for restructuring

Restructuring includes sale or termination of a line of business, closure of business locations or relocation in a region, changes in management structure, fundamental reorganizations that have a material effect on the nature and focus of the bank's operations etc. The provision of restructuring that is recognized as per the requirement of NFRSs shall be presented under this account head

(c) Pending legal issues and tax litigation

Provisions recognized for any pending legal issues and tax litigation matters shall be presented under this account head.

(d) Onerous contracts

Provision for onerous contract is recognized when the expected benefits to be derived by the licensed institution from a contract is lower than the unavoidable cost of meeting its obligation under the contract. The provision amount that is recognized for onerous contract as per NFRSs shall be presented under this heading.

8. Deferred tax liabilities

Deferred tax liabilities are the amounts of income taxes payable in future periods in respect of taxable temporary differences, shall be included under this head. Deferred tax liabilities that are recognised as per requirement of NFRSs shall be presented under this account head.

9. Other liabilities

Any residual liabilities not captured above, shall be presented under an appropriate head in this account. Liabilities relating to employees benefits like liabilities for defined benefit obligation gratuity and pension fund, liabilities for long-service leave, cash settled share based payment liabilities, short-term employee benefits etc., Creditors and accruals, Interest payable on deposit and borrowing, unearned income, unpaid dividend etc. shall be presented under this account head.

10. Debt securities issued

Debenture, bond or other debt securities issued by bank shall be presented under this broad account head.

11. Subordinated Liabilities

Liabilities subordinated, at the event of winding up, to the claims of depositors, debt securities issued and other creditors shall be included here. It shall include redeemable preference share, subordinated notes issued, borrowingsetc.

12. Share capital

The amount of paid up share capital of the licensed institution shall be mentioned under this head. Amount credited in share capital by issuing bonus shares utilizing the accumulated profit and reserves shall also be disclosed under this heading. This shall include paid up amount of ordinary share capital and equity component of preference share capital. The convertible preference shares which includes an option for the holder of the shares to convert the preferred shares into a fixed number of ordinary shares at any time after a predetermined date, irredeemable preference share and perpetual debt instruments, the equity component that is recognized and measured as per NFRSs as equity as well shall be presented under this heading.

13. Share premium

The amount of money collected on issue of shares in excess of its face value shall be presented under this heading. The outstanding amount in this account shall not be considered eligible for distribution of cash dividend.

14. Retained earnings

The accumulated profits which has not been distributed to shareholders and has been ploughed back in the licensed institution's operations and is free for distribution of dividend to the shareholders shall be presented under this heading.

15. Reserves

Licensed institution shall include the amounts received from allocation of profits or retained earnings in connection with maintaining reserves or created from any other process. Normally, amount shall be credited to this heading having debited the accumulated profit and while using these reserves, the concerned reserve account shall have to be debited. Followings are the additional clarification of account head under reserve.

(a) General Reserve:

General reserve is the statutory reserve. In this reserve, the amount transformed from appropriation of net profit according to the Banks and Financial Institutions Act, 2073 shall be included. No type of dividend (cash or bonus share) shall be distributed from the amount in general/statutory reserve. Approval of NRB shall be required in order to use the amount in this reserve.

(b) Exchange Equalization reserve

Exchange equalization reserve is a statutory reserve. A bank which has earned foreign exchange revaluation gain on foreign currency other than India currency has to allocate 25 percent of such revaluation gain to this reserve as per provision of the Bank and Financial Institution Act. Any amount allocated to exchange equalization reserve as per the provision of the Bank and Financial Institutions Act, shall be presented under this heading.

(c) Fair Value Reserves

The fair value reserve comprises the cumulative net change in the fair value of financial assets that are measured at fair value and the changes in fair value is recognized in other comprehensive income, until the assets are derecognized. The cumulative amount of changes in fair value of those financial assets shall be presented under this account head.

(d) Assets Revaluation Reserve

Any reserve created from revaluation of assets (such as Property & Equipment, Intangible Assets, Investment Property) shall be presented under this heading. Revaluation reserves often serve as a cushion against unexpected losses but may not be fully available to absorb unexpected losses due to the subsequent deterioration in market values and tax consequences of revaluation.

(e) Capital Reserve

The capital reserve represents the amount of those reserves which are in nature of capital and which shall not be available for distribution of cash dividend. The amount from share forfeiture due to non-payment of remaining amount for the unpaid shares, capital grants received in cash or kind, capital reserve arising out of merger and acquisition etc should be presented under this heading.

(f) Special Reserve

Any special reserve that is created as per the specific requirement of NRB directive or special instruction of NRB shall represent special reserve. The amount allocated to this reserve by debiting retained earning account shall be presented under this heading.

(g) Capital Redemption Reserve

This head shall include the statutory reserve created for making payment towards Redeemable Non-Convertible Preference Shares.

(h) Dividend Equalization Fund

For the purpose of maintaining uniformity in dividend payment, certain amount of profit during the year of profit making may be transferred shall be presented under this account head. Dividend may be distributed by debiting this account with the approval of the Board of Directors and endorsed by the General meeting.

(i) Capital Adjustment/Equalization Fund

Any amount that is allocated from the amount retained profit to a reserve that is created for the raising capital of the Bank as well as calls is advance amount to make up minimum paid up capital amount shall be presented under this account head.

(j) Corporate Social Responsibility Fund

The fund created for the purpose of corporate social responsibility by allocating profit shall be presented under this account head.

(k) Investment Adjustment Reserve

It is a regulatory reserve created as a cushion for adverse price movements in bank's investments as directed by the Directives of Nepal Rastra Bank.

(l) Actuarial Gain/Loss Reserve

Actuarial gain or loss that represents change in actuarial assumptions used to value employee obligations shall be presented under this account head.

(m) Regulatory Reserve

The amount that is allocated from profit or retained earnings of the Bank to this reserve as per the Directive of NRB for the purpose of implementation of NFRSs and which shall not be regarded as free for distribution of dividend (cash as well as bonus shares) shall be presented under this account head. The amount allocated to

this reserve shall include interest income recognized but not received in cash, difference of loan loss provision as per NRB directive and impairment on loan and advance as per NFRSs (in case lower impairment is recognized under NFRSs), amount equals to deferred tax assets, actual loss recognized in other comprehensive income, amount of goodwill recognized under NFRSs etc.

(n) Other Reserve Fund

Any reserve created with specific or non-specific purpose (except stated in above) shall be presented under this by disclosing accounting heads.

16. Non-controlling interest

Non-controlling interest (NCI) is the portion of equity ownership in a subsidiary not attributable to the parent company, which has a controlling interest and consolidates the subsidiary's financial results with its own. The bank who has a subsidiary and consolidates the financial statement of subsidiary in its own shall present the equity portion of the subsidiary that are attributable to the shareholders other than the bank under this account head.

Brief Explanations on Accounting Heads of the Statement of Profit or Loss Account

1. Interest income

The interest income recognized as per NFRSs shall be presented under this head. This heading shall include interest income on loan and advance, investment securities except on those investment securities measure at fair value through profit or loss, cash and cash equivalent, due from Nepal Rastra Bank, due from BFIs, loan and advances to staff etc.

2. Interest expense

The interest expenses recognized as per NFRSs shall be presented under this head. The interest accrued on deposits collected, debt securities issued, borrowings obtained, subordinated liabilities, amount due to bank and financial institutions, due to NRB etc. shall be presented under this heading.

3. Fees and commission income

Fee income is earned for diverse ranges of services provided by the bank to its customers. Fee income arises on the execution of a significant act completed or from provision of services like asset management, portfolio management, management advisory and service fees etc. Loan documentation fee, loan management fee, consortium fee, commitment fee, card issuance and renewal fees, prepayment and swap fee, remittance fee, investment banking fee, asset management fee, brokerage, commission on letter of credit, commission on guarantee, locker rental income, etc. should be presented under this heading. The fees and commission income that are integral to the effective interest rate on the financial assets are included in the measurement of the effective interest rate and shall not be recognized as income, however immaterial amount can be recognized in profit or loss account as income.

4. Fees and commission expense

Payouts on account of fee and commission for services obtained by the bank shall be presented under this account head. This account head shall include card related fees, guarantee commission, brokerage expenses etc. The fees and commission expense that

are integral to the effective interest rate on the financial liability are included in the measurement of the effective interest rate and shall not be recognized as expense

5. Net trading income

Trading income comprises gains less losses relating to trading assets and liabilities, and includes all realized interest, dividend and foreign exchange differences as well as unrealized changes in fair value of trading assets and liabilities shall be presented under this account head.

6. Other operating income

Receipt of all other operating income not specifically provided under the income heads above shall be booked and presented under this head. This shall include foreign exchange revaluation gain, gain/loss on sale of available for sale securities, dividend on available for sale securities, gain/loss on sale of property and equipment, gain/loss on sale of investment properties, operating lease income, gain/loss on sale of gold and silver, finance income of finance lease etc.

7. Impairment charge/(reversal) for loan and other losses.

Impairment loss recognized as per NFRSs on loan and other losses shall be presented under this account head. It shall include impairment charge/reversal on loan and advances to customers, loan and advances to bank and financial institutions, investment securities, placement with bank and financial institutions, property and equipment, goodwill and intangible assets, investment properties etc.

8. Personnel expenses

All expenses related to employees of a bank shall be included under this head. Expenses covered under this head include employees' salary, allowances, pension, gratuity, contribution to provident fund, training expenses, uniform expenses, insurance, staff bonus, finance expense under NFRSs, cash-settled share-based payments etc.

9. Other Operating expenses

All operating expense other than those relating to personnel expense are recognized and presented under this account head. The expenses covered under this account head shall include office administration expense, other operating and overhead expense, directors' emoluments, remuneration and non audit fee paid to auditors, professional and legal expense, branch closure cost expense, redundancy cost expense, expense of restructuring, impairment of non financial assets, expense of corporate social responsibility, onerous lease provisions etc.

10. Depreciation and amortization

Depreciation is the systematic allocation of the depreciable amount of an asset over its useful life. Amortization is the systematic allocation of the depreciable amount of an intangible asset over its useful life. Depreciation measured and recognized as per NFRSs on property and equipment, and investment properties, and amortization of intangible assets shall be presented under this account head.

11. Non operating income/expense

The income and expenses that have no direct relationship with the operation of transactions shall be presented under this head. The income/expense covered under this

account head shall include loan written off, recovery of loan, redundancy provision, expense of restructuring etc.

12. Income tax expense

The amount of income tax on net taxable profit shall be recognized and presented under this account head. This account head shall include current tax expense and deferred tax expense/deferred tax income.

Brief Explanations on Accounting Heads of the Statement of Other Comprehensive Income

1. Fair value reserve relating to investment in equity instruments

Net changes in fair value of equity instrument that are measured at fair value and the changes in fair value is required to be recognized in other comprehensive income shall be recognized and presented under this account head. The changes may be subsequently reclassified to profit and loss in accordance with the relevant NFRSs shall also be deducted from the fair value reserve.

2. Changes in revaluation reserve

Changes in revalued amount of property and equipment, and intangible assets shall be presented under this account head.

3. Cash flow hedge

When a derivative is designated as the hedging instrument in a hedge of the variability in cash flows attributable to a particular risk associated with a recognised asset or liability or a highly probable forecast transaction that could affect profit or loss, the effective portion of changes in the fair value (losses) of the derivative is recognised and presented in Other comprehensive income under this account head. The changes may be subsequently reclassified to profit and loss in accordance with the relevant NFRSs shall also be deducted from the fair value reserve.

4. Net actuarial gain/loss on defined benefit plans

Re-measurement gain/losses arising from experience adjustments and changes in actuarial assumptions are recognized in the period in which they occur, directly in other comprehensive income and shall be presented under this account head.

5. Income tax relating to these items

The income tax relating to the items shown in other comprehensive income shall be presented under this head.

नेपाल राष्ट्र बैंक

केन्द्रीय कार्यालय

बैंक तथा वित्तीय संस्था नियमन विभाग

निर्देशन नं. ५

कारोबारमा निहित जोखिम न्यूनीकरण गर्ने सम्बन्धी व्यवस्था

पूर्वाधार विकास बैंकको कारोबारमा निहित कर्जा, सञ्चालन, तरलता, बजार, ब्याजदर तथा विदेशी विनिमय लगायतका जोखिम व्यवस्थापनका सम्बन्धमा नेपाल राष्ट्र बैंक ऐन, २०५८ को दफा ७९ ले दिएको अधिकार प्रयोग गरी यो निर्देशन जारी गरिएको छ ।

१. जोखिम व्यवस्थापन

संस्थाले सामना गर्नुपर्ने जोखिमको पहिचान, मापन, अनुगमन, व्यवस्थापन, नियन्त्रण र रिपोर्टिङका लागि सुदृढ जोखिम व्यवस्थापन संरचना तयार गरी कार्यान्वयनमा ल्याउनु पर्नेछ । प्रभावकारी जोखिम व्यवस्थापनका लागि पूर्वाधार विकास बैंकको सम्पूर्ण क्षेत्र समेट्ने गरी पूर्ण एवम् एकीकृत पद्धति अनुशरण गर्नु पर्नेछ । संस्थागत सुशासन र सुदृढ जोखिम व्यवस्थापनबीच प्रभावकारी सम्बन्ध स्थापित हुने गरी जोखिम व्यवस्थापनप्रति संस्थाले पूर्ण प्रतिबद्धता व्यक्त गर्नुपर्नेछ ।

२. जोखिम व्यवस्थापन कार्यक्रम (Risk Management Program)

(१) संस्थाले कम्तीमा देहायबमोजिमका विषयहरू समेट्ने गरी जोखिम व्यवस्थापन संरचना कायम गर्नुपर्नेछ:

१. सञ्चालक समिति र उच्च व्यवस्थापनबाट सक्रिय निगरानी (Oversight),
२. नीति एवम् प्रक्रियागत विषयको पर्याप्तता,
३. प्रभावकारी जोखिम व्यवस्थापन कार्य (Risk Management Function),
४. उपयुक्त व्यवस्थापन सूचना प्रणाली, र
५. प्रभावकारी आन्तरिक नियन्त्रण प्रणाली एवम् सीमा (Limit)

(२) पूर्वाधार विकास बैंकको सञ्चालक समितिले संस्थाले बहन गर्न चाहेको जोखिम (RiskAppetite) र संस्थालाई ग्राह्य हुने सीमा (Tolerance Limit) पहिचान गरी जोखिम रणनीति तय गर्नुपर्नेछ । संस्थाको समग्र जोखिम व्यवस्थापनका लागि सञ्चालक समिति उत्तरदायी हुनुपर्नेछ ।

(३) पूर्वाधार विकास बैंकमा अन्तर्निहित खास महत्वका मूलभूत जोखिम (Material Risks) को सामना गर्ने नीति तथा कार्यविधि संस्थाको सञ्चालक समितिबाट स्वीकृत हुनुपर्नेछ र त्यस्ता नीति तथा कार्यविधि कम्तीमा पनि वर्षको एकपटक पुनरावलोकन गर्ने तथा आवश्यक देखिएमा अद्यावधिक समेत गर्नु पर्नेछ । त्यसैगरी संस्थाको जोखिम व्यवस्थापन सम्बद्ध नीति, कार्यविधि र प्रक्रियाको कार्यान्वयन गर्नु उच्च व्यवस्थापनको कर्तव्य हुनेछ । संस्थाको सञ्चालक समिति र उच्च व्यवस्थापनले जोखिम सम्बन्धी प्रतिवेदन कम्तीमा त्रैमासमा एकपटक र आवश्यकता अनुरूप जुनसुकै समयमा अध्ययन तथा छलफल गर्नुपर्नेछ ।

(४) पूर्वाधार विकास बैंकमा प्रमुख जोखिम अधिकृत (Chief Risk Officer - CRO) वा यस्तै समान पद अन्तर्गत रहने गरी स्वतन्त्र जोखिम व्यवस्थापन कार्यको व्यवस्था गर्नु पर्नेछ । संस्थाको आकार एवम् कारोबारको विशिष्टतासँग तादात्म्य हुने गरी आवश्यकता अनुसार प्रत्येक जोखिम व्यवस्थापनको लागि छुट्टाछुट्टै वा गाभेर इकाइ/महाशाखाको व्यवस्था गर्न सकिनेछ । जोखिम व्यवस्थापन कार्यले कम्तीमा देहायका विषयहरू समेट्नुपर्नेछ ।

१. जोखिमसम्बन्धी नीति तथा कार्यविधिको तर्जुमा तथा अद्यावधिक गर्ने सम्बन्धी प्रक्रियाको व्यवस्थापन गर्ने,
२. पूर्वाधार विकास बैंकको सबै कार्यगत इकाइहरूको मूलभूत जोखिमको नियमित अनुगमन गर्ने तथा अनपेक्षित जोखिमवारे निर्णयकर्ताहरूलाई समय समयमा सजग गराउने,

३. जोखिम सम्बन्धी प्रतिवेदन तयार गर्ने र सो प्रतिवेदन जोखिम व्यवस्थापन समिति र सञ्चालक समितिमा पेश गर्ने, र
  ४. जोखिम व्यवस्थापन कार्यका सबै पक्षहरुको प्रभावकारी कार्यन्वयनमा सघाउ पुऱ्याउने ।
- (५) पूर्वाधार विकास बैंकको आकार, प्रकृति एवम् कार्यसंग तादात्म्य हुने गरी प्रमुख जोखिम अधिकृतको काम, कर्तव्य र अधिकार उल्लेख गर्नु पर्नेछ । प्रमुख जोखिम अधिकृतले सोभै सञ्चालक समिति स्तरीय जोखिम व्यवस्थापन समितिमा आवधिक रुपमा रिपोर्टिङ्ग गर्नुपर्नेछ ।
  - (६) व्यवसायिक कार्य र जोखिम व्यवस्थापन कार्यलाई कुनै किसिमको स्वार्थ नबाफिने (Conflict of Interest) गरी अलग्याउनु पर्नेछ । तर, जोखिम व्यवस्थापनलाई जोखिम व्यवस्थापन विभाग/इकाईको मात्र जिम्मेवारीको रुपमा लिनु हुँदैन । जोखिम व्यवस्थापनका लागि व्यवसायिक कार्य (Main Business Function) पहिलो सुरक्षाधेरा (First Line of Defence) को रुपमा रहन आवश्यक छ । संस्थाका प्रत्येक कर्मचारी जोखिम व्यवस्थापनका लागि आ-आफ्नो जिम्मेवारीप्रति सजग हुनेगरी जोखिम संस्कृति (Risk Culture) को विकास गर्नुपर्नेछ ।
  - (७) जोखिम रणनीति अनुरूप जोखिमलाई संस्थाले “बहन गर्न चाहेको जोखिम” (Risk Appetite) तथा ग्राह्य हुने सीमा (Tolerance Limit) भित्र रहने गरी संस्थाभित्र सबल आन्तरिक नियन्त्रण प्रणाली (Internal Control System) कायम गर्नुपर्नेछ । आन्तरिक नियन्त्रण प्रणालीको सबलता र पर्याप्तता सुनिश्चित हुने गरी संस्थामा प्रभावकारी लेखापरीक्षण हुनुपर्नेमा सञ्चालक समिति/जोखिम व्यवस्थापन समिति प्रतिबद्ध हुनुपर्नेछ ।
  - (८) संस्थाले सबै प्रकारका मुलभुत जोखिमहरु (All Material Risks) को व्यवस्थापनका लागि कार्यान्वयनमा रहेको नीति, प्रक्रिया एवम् प्रमुख जोखिम अधिकृतको कार्यादेश जोखिम सुशासन संरचना (Risk Governance Structure) लगायतका विषय समेटी वार्षिक प्रतिवेदन तयार गरी आर्थिक वर्ष समाप्त भएको एक महिनाभित्र सम्बन्धित सुपरिवेक्षण विभागमा पेश गर्नुपर्नेछ ।

३. जोखिम वर्गीकरण

प्रभावकारी जोखिम व्यवस्थापनका लागि संस्थाले देहायबमोजिम जोखिमको वर्गीकरण गर्नुपर्नेछ :-

- (क) कर्जा जोखिम ।
- (ख) सञ्चालन जोखिम ।
- (ग) तरलता जोखिम ।
- (घ) बजार जोखिम ।
- (ङ) ब्याजदर जोखिम ।
- (च) विदेशी विनिमय जोखिम ।
- (छ) अन्य जोखिम ।

४. कर्जा जोखिम व्यवस्थापन गर्ने सम्बन्धी व्यवस्था

- (१) यस बैंकबाट जारी गरिएको “कर्जा तथा सुविधासम्बन्धी व्यवस्था (निर्देशन नं. २)” र “एकल ग्राहक तथा क्षेत्रगत कर्जा सापट र सुविधाको सीमा निर्धारणसम्बन्धी व्यवस्था (निर्देशन नं. ३) तथा लगानीसम्बन्धी व्यवस्था (निर्देशन नं. ८) लाई नै कर्जा तथा लगानी सम्बन्धी जोखिम न्यूनीकरण गर्ने आधारको रुपमा लिनुपर्ने छ ।
- (२) कर्जा जोखिमको पहिचान, मापन, अनुगमन र नियन्त्रण गर्न सक्षम हुने गरी संस्थाले उपयुक्त नीति तथा कार्यविधि अवलम्बन गरेको हुनुपर्नेछ ।
- (३) कर्जा सम्बन्धी समग्र अख्तियारी संरचना स्वीकृत गर्ने जिम्मेवारी सम्बन्धित पूर्वाधार विकास बैंकको सञ्चालक समितिको हुनेछ । पूर्वाधार विकास बैंकको आकार एवम् कारोबारको विशिष्टताका आधारमा उच्च व्यवस्थापनलाई प्रत्यायोजित कर्जा अख्तियारी स्पष्ट हुनुपर्नेछ ।
- (४) पूर्वाधार विकास बैंक ले कर्जा सम्बद्ध कार्यहरु: Business Solicitation, कर्जा मूल्याङ्कन, कर्जा स्वीकृति, कर्जा प्रवाह तथा ऋणीसंगको सम्बन्ध व्यवस्थापन जस्ता कार्यहरु छुट्टाछुट्टै हुने गरी व्यवस्थित गरेको हुनुपर्ने छ ।

- (५) संस्थाले नयाँ कर्जा प्रवाह गर्दा, कर्जा नवीकरण गर्दा वा विद्यमान कर्जा सुविधा थप गर्दा कर्जा विश्लेषण सम्बन्धी मूल्याङ्कनका पर्याप्त आधारहरू तय गरेको हुनुपर्नेछ । जुन प्रयोजन वा उद्देश्यका लागि कर्जा प्रवाह हुने हो सोही उद्देश्य वा प्रयोजनमा नै कर्जा उपयोग हुनेमा तथा भईरहेको सम्बन्धमा सम्बन्धित संस्थाले पर्याप्त विश्लेषण गरी यकीन गरेको हुनुपर्ने छ ।
- (६) पूर्वाधार विकास बैंक को हकमा कर्जा प्रस्ताव मूल्याङ्कन प्रयोजनार्थ कर्जा जोखिम मूल्याङ्कन प्रणाली (Credit Risk Rating System) को विकास सम्बन्धित संस्थाले गरेको हुनु पर्नेछ । त्यस्तो प्रणालीले ग्राहक र व्यवसायको साख एवम् विश्वसनियतालाई प्रभावकारी ढंगले समेटेको हुनु पर्नेछ । त्यस्तो मूल्याङ्कनलाई ऋणीको Due Diligence को आधारको रूपमा लिनुपर्नेछ । संस्थाले यस्तो मूल्याङ्कन प्रणाली तयार गर्दा अन्तराष्ट्रिय उत्कृष्ट अभ्यासहरूलाई समेत अनुशरण गर्न सक्नेछ ।
- (७) कर्जा सम्बन्धी कागजात, कर्जा भुक्तानीको अनुगमन, कर्जा फाईल एवम् सुरक्षण सम्बन्धी कागजातहरूको अभिलेख तथा व्यक्तिगत सूचनाको अद्यावधिक अभिलेख कायम गर्ने प्रयोजनका लागि संस्थाले उचित प्रकारको कर्जा प्रशासन सम्बन्धी कार्य (Credit Administration Function) अवलम्बन गर्नुपर्ने छ ।
- (८) सम्पूर्ण कर्जाहरूको एकल तथा क्षेत्रगत रूपमा आवधिक पुनरावलोकन हुने व्यवस्था गर्नुपर्नेछ । त्यस्तो पुनरावलोकनलाई ग्राहकसंगको सम्बन्ध व्यवस्थापनको रणनीति तर्जुमा गर्ने आधारको रूपमा लिनुपर्ने छ ।
- (९) पूर्वाधार विकास बैंकको सञ्चालक समितिले तय गरेको “बहन गर्न चाहेको जोखिम” (Risk Appetite) तथा ग्राह्य हुने सीमा (Tolerance Limit) एवम् नियमन सम्बन्धी व्यवस्थाहरू समेतलाई दृष्टिगत गरी संस्थाले आफ्नै कर्जा सीमाहरू (जस्तै: क्षेत्रगत, उद्देश्यगत, निष्कृत्य कर्जा सीमा आदि) निर्धारण गर्न समेत प्रेरित गरिएको छ ।
- (१०) पूर्वाधार विकास बैंकसँग निष्कृत्य कर्जाको यथोचित व्यवस्थापनका लागि उचित नीति तथा प्रक्रिया कार्यान्वयनमा रहेको हुनुपर्नेछ ।
- (११) सहवित्तीयकरण कर्जाको हकमा जोखिमको विश्लेषण गर्ने प्रमुख जिम्मेवारी अगुवा बैंकको हुनेछ । तथापि, सहभागी बैंकहरूले आ-आफ्नो ढंगबाट जोखिमको विश्लेषण गर्न सक्नेछन् ।

५. सञ्चालन जोखिम व्यवस्थापन गर्ने सम्बन्धी व्यवस्था

- (क) कार्यरत जनशक्ति, प्रक्रिया, प्रणाली एवम् बाह्य घटनाका कारण सिर्जित सञ्चालन जोखिम व्यवस्थापनका लागि उचित नीति तथा कार्यविधि कार्यान्वयन गर्नु पर्नेछ । लेखा, सूचना प्रविधि, जनशक्ति एवम् नगद तथा बैकिङ्ग कारोवार जस्ता सबै सञ्चालन एकाइहरूमा उत्पन्न हुनसक्ने जोखिमलाई यस्तो नीतिले समेटनुपर्नेछ ।
- (ख) संस्थाले आफ्नो कारोवारसँग सम्बन्धित सञ्चालन जोखिमलाई व्यवस्थापन गर्न प्रभावकारी आन्तरिक नियन्त्रण प्रणाली तथा सूचना प्रणालीको विकास गर्नुपर्नेछ । आन्तरिक लेखापरीक्षकले प्रत्येक शाखा/विभाग/कार्यालयको लेखापरीक्षण प्रतिवेदनमा सञ्चालन जोखिमलाई प्रभावकारी रूपमा व्यवस्थापन गर्न अवलम्बन भएका उपायहरूको पर्याप्तताको सम्बन्धमा समेत टिप्पणी/प्रतिक्रिया समावेश गर्नुपर्नेछ ।
- (ग) सूचना प्रविधिबाट हुन सक्ने सञ्चालन जोखिमलाई न्युनीकरण गर्ने व्यवस्थालाई बढी प्रभावकारी बनाई सोको निरीक्षण तथा सुपरिवेक्षणलाई व्यवस्थित गर्न सूचना प्रविधि सम्बन्धी मार्गदर्शन (Information Technology Guidelines) जारी गरिएको छ । सो मार्गदर्शन बमोजिम वार्षिक रूपमा सूचना प्रणालीको लेखापरीक्षण गर्नुपर्ने व्यवस्था भएबमोजिम नियमित रूपमा त्यस्तो लेखापरीक्षण गराउनु पर्नेछ र सोको प्रतिवेदन यस बैंकको बैंक सुपरिवेक्षण विभागमा पेश गर्नुपर्नेछ ।
- (घ) जोखिम व्यवस्थापन कार्यबाट सञ्चालन सम्बद्ध जोखिमहरूको अनुगमन नियमित रूपमा हुने व्यवस्था सहित क्षतिको घटनाहरूबारे महत्वपूर्ण सूचनाहरू: (जस्तै: घटनाको प्रकृति, गाम्भीर्यता, यसबाट भएको वित्तीय क्षति आदि) व्यवस्थित ढंगबाट रहने प्रणाली अवलम्बन गर्नुपर्ने छ ।
- (ङ) उचित Disaster Recovery र Business Continuity Plan तर्जुमा गरी विभिन्न किसिमका प्रकोपहरूका बाबजुद व्यवसाय निरन्तरताको सुनिश्चितता गर्नुपर्नेछ । यस्ता योजनाहरू वार्षिक रूपमा अभ्यास (Drill) गरी अद्यावधिक गर्नुपर्ने छ ।

- (च) कुनै कर्मचारी प्रति अधिक निर्भरता, एउटै कर्मचारी लामो समय एकै स्थानमा रहेर कार्य गर्ने तथा कर्मचारी बीच मिलोमोतोका कारण उत्पन्न हुन सक्ने कर्मचारी सम्बद्ध जोखिम न्यूनीकरणका लागि कर्मचारी पदस्थापन एवम् सरुवा लगायतका कार्य प्रभावकारी हुनुपर्ने छ ।

६. तरलता जोखिम व्यवस्थापन गर्ने सम्बन्धी व्यवस्था

- (१) पूर्वाधार विकास बैंकमा व्यावसायिक प्रकृति, आकार एवम् कारोवारको विशिष्टताका आधारमा कार्यविधि तथा मार्गदर्शन सहितको उपयुक्त तरलता जोखिम व्यवस्थापन नीति कार्यान्वयन गर्नुपर्ने छ ।
- (२) तरलता सम्बन्धी जोखिम न्यूनीकरण गर्न संस्थाले आफ्नो सम्पत्ति तथा दायित्वलाई भुक्तानी अवधि (Maturity Period) को आधारमा विभिन्न समय अन्तराल (Time Interval) मा वर्गीकरण गर्नु पर्नेछ । यस प्रयोजनको निमित्त संलग्न निर्देशन फा.नं. ५.१ बमोजिमको तरलता विवरण (Liquidity Profile) त्रैमासिक रूपमा तयार गरी त्रयमास (असोज, पुस, चैत र असार मसान्त) समाप्त भएको पन्ध्र दिनभित्र यस बैंकको बैंक सुपरिवेक्षण विभागमा पठाउनुपर्नेछ ।
- (३) संस्थाले सम्पत्ति तथा दायित्वको भुक्तानी अवधिको आधारमा निम्नानुसार समय अन्तरालको वर्गीकरण गर्नुपर्ने छ ।
- (क) ९० दिन सम्मको भुक्तानी अवधि भएका सम्पत्ति तथा दायित्व।
 (ख) ९० दिन भन्दा बढी १८० दिनसम्मको भुक्तानी अवधि भएका सम्पत्ति तथा दायित्व ।
 (ग) १८० दिन भन्दा बढी २७० दिनसम्मको भुक्तानी अवधि भएका सम्पत्ति तथा दायित्व ।
 (घ) २७० दिन भन्दा बढी १ वर्ष सम्मको भुक्तानी अवधि भएका सम्पत्ति तथा दायित्व ।
 (ङ) १ वर्ष भन्दाबढी भुक्तानी अवधि भएका सम्पत्ति तथा दायित्व ।
- (४) निश्चित भुक्तानी अवधि भएका सम्पत्ति तथा दायित्वलाई उपबुँदा (३) बमोजिमको समय अन्तरालमा समावेश गर्नु पर्नेछ ।
- (५) पूर्वाधार विकास बैंकको तरलता सम्बन्धी जोखिमलाई न्यूनीकरण गर्ने उद्देश्यले स्रोत परिचालन (स्वदेशी मुद्रामा भएको निक्षेप तथा प्राथमिक पुँजी) मा स्वदेशी मुद्रामा प्रवाह भएको कर्जा सापटको अनुपात (Credit to Core Capital and Domestic Deposits – CCD) ९० प्रतिशत नाघ्न नहुने गरी सीमा तोकिएको छ ।

तर, स्वदेशी मुद्रामा ५ वर्ष वा सो भन्दा बढी अवधिको ऋणपत्र जारी गरेको वा विदेशी बैंक, वित्तीय संस्था वा अन्य संस्थासँग विदेशी मुद्रामा ३ वर्ष वा सो भन्दा बढी अवधिको दीर्घकालीन ऋण लिएको भएमा त्यस्तो रकमलाई यस खण्डको प्रयोजनको लागि स्रोत परिचालनमा गणना गर्न सकिनेछ ।

- (६) कर्जा/स्रोत परिचालन अनुपात (CCD Ratio) को अनुगमन तथा हर्जाना सम्बन्धी व्यवस्था :

- (क) कर्जा/स्रोत परिचालन अनुपात CCD Ratioको अनुगमन दैनिक रूपमा गरिनेछ ।
 (ख) मासिक औसत आधारमा त्यस्तो अनुपात नाघेमा हर्जाना लगाइनेछ ।
 (ग) प्रत्येक महिनाको १ गतेदेखि मसान्तसम्मको प्रत्येक कार्यदिन (सार्वजनिक विदा बाहेक) को आधारमा मासिक औसत अनुपात निर्धारण गरिनेछ ।
 (घ) तोकिएको सीमा नाघेको हकमा नेपाल राष्ट्र बैंक ऐन, २०५८ को दफा ९९ अनुसार हर्जाना लगाइनेछ । यसरी हर्जाना लगाउदा हर्जाना रकम निम्नानुसार निर्धारण गरिनेछ ।

(प्रत्येक महिनाको मासिक औसत कर्जा बक्यौता रकम – ९० प्रतिशतले कायम हुने मासिक औसत रकम) X बैंक दर
 १०० X १२

स्पष्टीकरण :

यस व्यवस्थाको प्रयोजनको लागि CCD Ratio गणना गर्दा प्राथमिक पुँजीको हकमा अधिल्लो त्रयमासमा कायम भएको प्राथमिक पुँजीलाई एवम् कर्जा तथा सापट र स्वदेशी निक्षेपको हकमा

सोही दिनको रकमलाई लिनु पर्नेछ । तर, त्रयमास समाप्त भएपछि हकप्रद सेयर एवम् FPO को बाँडफाँड भई सो वापतको पैसा प्राप्त भई पुँजी वृद्धि हुन गएमा प्राथमिक पुँजी गणना प्रयोजनको लागि सो समेत समावेश गर्न सकिने छ ।

- (७) पूर्वाधार विकास बैंकमा तरलताको समग्र व्यवस्थापनका लागि सम्पत्ति-दायित्व समिति (Assets Liabilities Committee - ALCO) जस्ता विशिष्ट संरचना कायम रहेको हुनुपर्नेछ । पूर्वाधार विकास बैंकको तरलता स्थितिको पुनरावलोकन गर्न यस्तो समितिको बैठक नियमित अन्तरालमा बस्नु पर्नेछ र तरलता जोखिम ग्राह्य सीमाभित्र रहने गरी आवश्यक उपायहरूको अवलम्बन गरेको हुनुपर्नेछ । पूर्वाधार विकास बैंकको तरलता स्थितिको पुनरावलोकन गरिएको विवरण हरेक त्रयमास बितेको १५ दिनभित्र बैंक सुपरिवेक्षण विभागमा पठाउनु पर्नेछ ।
- (८) संस्थाले तरलतामा चाप परेको समयमा आवश्यक कोष जुटाउन Contingency Funding Plan तर्जुमा गरेको हुनुपर्नेछ ।
- (९) सञ्चालक समिति र उच्च व्यवस्थापनले तरलता तथा तरलता जोखिम सम्बन्धी प्रतिवेदन नियमित रूपमा अध्ययन तथा छलफल गर्नु पर्नेछ । सम्पत्ति दायित्व व्यवस्थापन समितिको बैठकको छलफलका विषयहरू र निर्णयहरू छलफलका लागि त्रैमासिक रूपमा सञ्चालक समिति समक्ष पेश गर्नुपर्नेछ ।
- (१०) संस्थालाई सञ्चालक समितिबाट स्वीकृत “वहन गर्न चाहेको जोखिम” (Risk appetite) तथा ग्राह्यहुने सीमा (Tolerance Limit) तथा नियामक निकायले तोकेको सीमा समेतलाई मध्यनजर गरी आफ्नो व्यवसायको आकार र प्रकृति अनुसार तरलता सीमाहरू (जस्तै: अनिवार्य नगद मौज्जात, वैधानिक तरलता तथा कर्जा/स्रोत परिचालन अनुपात जस्ता सीमा) निर्धारण गर्न प्रेरित गरिएको छ ।

७. बजार जोखिम व्यवस्थापन गर्ने सम्बन्धी व्यवस्था

- (१) मूल्य एवम् व्याजदर जस्ता परिसूचकहरूमा आउने उतारचढावका कारण सिर्जना हुन सक्ने मूलभूत बजार जोखिमको व्यवस्थापनका लागि संस्थासँग आवश्यक नीति तथा कार्यविधि हुनुपर्नेछ ।
- (२) कोष व्यवस्थापन (Treasury Management)सँग सम्बन्धित जोखिम अनुगमन, मापन एवम् विश्लेषणका लागि Middle office स्थापना गर्नुपर्नेछ । यस्तो Office कोष व्यवस्थापन सम्बन्धी कार्य (Treasury Functions) बाट स्वतन्त्र रहनुका साथै उक्त Office ले जोखिम व्यवस्थापन विभाग/एकाइलाई समेत रिपोर्टिङ गर्नुपर्नेछ ।

८. व्याजदर जोखिम व्यवस्थापन गर्ने सम्बन्धी व्यवस्था

- (१) व्याजदर सम्बन्धी उतारचढावबाट सिर्जना हुने जोखिमलाई उपयुक्त ढंगबाट सम्बोधन गर्न सक्ने गरी उचित नीति तथा कार्यविधि हुनुपर्नेछ ।
- (२) व्याजदरबाट उत्पन्न हुने जोखिमलाई न्यूनीकरण गर्न देहाय बमोजिमका उपायहरू अवलम्बन गर्नुपर्नेछ, :-
  - (क) व्याजदरमा भएको परिवर्तनका कारण प्रभावित हुने सम्पत्तिहरू तथा दायित्वहरू (Interest Sensitive Assets and Liabilities) लाई मात्र सम्पत्ति तथा दायित्वमा समावेश गर्नुपर्नेछ ।
  - (ख) व्याजदर जोखिमलाई व्यवस्थित तथा न्यूनीकरण गर्न संलग्न निर्देशन फा.नं.५.२ बमोजिमको विवरण त्रैमासिक (असोज, पुस, चैत र असार मसान्त) रूपमा तयार गरी त्रयमास समाप्त भएको १५ दिनभित्र यस बैंकको बैंक सुपरिवेक्षण विभागमा पेश गर्नुपर्नेछ ।
  - (३) व्याजदर जोखिमको अनुगमन गर्न लिइनु पर्ने समय अन्तराल (Time Interval) को वर्गीकरण गर्दा बुँदा २ अनुसार गर्नुपर्नेछ ।
  - (४) निश्चित भुक्तानी अवधि (Fixed Maturity Period) नभएका सम्पत्ति तथा दायित्वलाई देहाय बमोजिम समावेश गर्नुपर्नेछ :-

(क) निश्चित भुक्तानी अवधि नभएका सम्पत्तिहरु

- (१) आवधिक रुपमा ब्याजदर समायोजन हुने गरी प्रवाह गरिएको कर्जा (Floating rate loan with interest adjusted periodically) लाई जुन अवधिमा ब्याजदर समायोजन गरिन्छ, सोही समय अन्तरालभित्र समावेश गर्नुपर्नेछ।
- (२) कुनै ब्याजदर विशेष परिवर्तनसँग समायोजन हुने (जस्तै: ट्रेजरी बिलको ब्याजदर) गरी प्रवाह गरिएको आवधिक कर्जालाई सबैभन्दा कम अवधिको समय अन्तरालभित्र समावेश गर्नुपर्नेछ।

(ख) निश्चित भुक्तानी अवधि नभएका दायित्वहरु

ब्याजदरमा भएको परिवर्तनका कारण प्रभावित हुने निश्चित भुक्तानी अवधि नभएका दायित्वहरु (Interest Sensitive Liabilities, Floating Rate Liabilities etc.) लाई मात्र जुन अवधिमा ब्याजदर समायोजन गरिन्छ, सोही समय अन्तरालभित्र समावेश गर्नुपर्नेछ।

(५) अन्तर (Gap) मापन देहाय बमोजिम गर्नु पर्नेछ :-

- (क) विभिन्न समय अन्तरालका ब्याजदर संवेदनशील सम्पत्तिबाट ब्याजदर संवेदनशील दायित्व घटाएर अन्तर (Gap) निर्धारण गर्नुपर्नेछ।
- (ख) ब्याजदर जोखिम न्युनिकरण गर्ने प्रयोजनको निमित्त प्रत्येक समय अन्तरालको सञ्चित अन्तर (Cumulative Gap) समेत निर्धारण गर्नुपर्नेछ।
- (ग) ब्याजदरमा हुन सक्ने सम्भावित परिवर्तनलाई अनुमान (Estimate) गर्नुपर्नेछ। सो प्रयोजनको लागि सामान्यतया १ प्रतिशतले ब्याजदर परिवर्तनबाट पर्न जाने असरलाई हेर्न सकिनेछ।
- (घ) परिवर्तन हुने अनुमान गरिएको ब्याजदर उपखण्ड (ग) बमोजिम प्रत्येक समय अन्तरालको समयावधिसँग समायोजित हुने गरी निर्धारण गर्नुपर्नेछ। सो प्रयोजनको निमित्त ब्याजदरमा हुने समायोजित ब्याजदर परिवर्तन (Interest Rate Change - IRC) लाई देहायको अनुपातले गुणन गर्नुपर्नेछ :-

समय अन्तरालमा रहेका दिन / ३६५ दिन

जस्तै :- १ प्रतिशतले ब्याजदर परिवर्तन भएमा, ९० दिनको समय अन्तराल हुँदा

$$\text{Interest Rate Change (IRC)} = ९० / ३६५ \times ०.०१ = ०.००२५$$

- (६) कुनै नयाँ बैकिङ्ग सेवा (New Product) को अबधारणा तयार गर्दा ब्याजदरको उतारचढावका कारण संस्थाको वासलातमा यस्तो बैकिङ्ग सेवाका कारण पर्ने असरको मूल्याङ्कन गर्नुपर्नेछ। ब्याजदर जोखिमलाई दृष्टिगत गरी Pricing र Repricing लगायत प्रतिस्पर्धात्मक विश्लेषण (Competitive Analysis) सम्बन्धी विधि तथा रणनीतिहरु तर्जुमा गरी लागू गर्न प्रेरित गरिएको छ।

९. विदेशी विनिमय जोखिम व्यवस्थापन गर्ने सम्बन्धी व्यवस्था

- (१) विदेशी विनिमय दरमा हुने उतारचढावबाट उत्पन्न जोखिमलाई व्यवस्थापन गर्न उचित नीति तथा कार्यविधि हुनुपर्नेछ। विनिमयदरको उतारचढावबाट आय एवम् पूँजीमा पर्नसक्ने सम्भावित जोखिमको मूल्याङ्कन गर्नुपर्नेछ।
- (२) विदेशी विनिमय दरमा आउने सम्भावित परिवर्तनबाट वित्तीय अवस्थामा पर्न सक्ने असरलाई अनुगमन गर्ने उद्देश्यले संलग्न निर्देशन फा.नं. ५.३ बमोजिमको विवरण मासिक रुपमा महिना वितेको १५ दिनभित्र यस बैंकको बैंक सुपरिवेक्षण विभागमा पठाउनुपर्ने छ।
- (३) विदेशी विनिमय दरमा आउने परिवर्तनबाट उत्पन्न हुनसक्ने जोखिमलाई न्यूनीकरण गर्न यस बैंकले जारी गरेको लेखा सम्बन्धी नीति तथा वित्तीय विवरणहरुको ढाँचा सम्बन्धी निर्देशन (निर्देशन नं. ४) मा उल्लेख भए बमोजिमको सटही घटबढ कोष कायम राख्नुपर्नेछ।

- (४) अल्पकालीन तथा दीर्घकालीन भुक्तानी अवधिका आधारमा विदेशी विनिमयलाई मुद्रागत रूपमा वर्गीकरण गरी दुवै अवधिको खुद अवस्था (Net Position) देखाउनुपर्नेछ ।

स्पष्टीकरण: यस प्रयोजनको लागि “अल्पकालीन” अवधि भन्नाले १ महिना वा सोभन्दा कम अवधि सम्झनुपर्छ ।

- (५) पूर्वाधार विकास बैंकको विदेशी विनिमयको दैनिक खुद अवस्था (Absolute value)बढीमा प्राथमिक पुँजीको ३० प्रतिशतसम्म हुने गरी सीमा कायम गरिएको छ । खुद अवस्था उक्त सीमाभन्दा बढी हुन गएमा सीमाभित्र ल्याउन प्रयास गर्नु पर्नेछ । १ महिनाभित्र पनि खुद अवस्थालाई सीमाभित्र नल्याएमा नेपाल राष्ट्र बैंक ऐन, २०५८ बमोजिम कारवाही हुनेछ ।

१०. अन्य जोखिम व्यवस्थापन गर्ने सम्बन्धी व्यवस्था

माथि उल्लेख गरिए बाहेकका अन्य जोखिम जस्तै: Reputation Risk, रणनीतिक जोखिम (Strategic Risk), सम्पति शुद्धीकरण/आतंककारी क्रियाकलापमा वित्तीय लगानी सम्बन्धी जोखिम (AML/CFT Risk)हरुको पहिचान गर्नु पर्नेछ । यस्ता सबै किसिमका जोखिमहरुको व्यवस्थापन गर्न पर्याप्त नीति, कार्यविधि तर्जुमा गर्नुपर्नेछ ।

११. जोखिम व्यवस्थापन सम्बन्धी मार्गदर्शन

पूर्वाधार विकास बैंकहरुको जोखिम व्यवस्थापनलाई सफल बनाउन जारी गरिएको जोखिम व्यवस्थापन सम्बन्धी मार्गदर्शन (Risk Management Guidelines)लागू गरिएकोले उक्त मार्गदर्शनलाई समेत आधारको रूपमा लिनुपर्नेछ ।

१२. दबाव परीक्षण सम्बन्धी मार्गदर्शन

- (क) पूर्वाधार विकास बैंकले तोकिएको दबाव परीक्षण मार्गदर्शन (Stress Testing Guidelines) बमोजिम नियमित रूपमा दबाव परीक्षण (स्ट्रेस टेष्टिङ्ग) गर्नुपर्नेछ ।
- (ख) त्रयमास वित्तीय विवरणका आधारमा दबाव परीक्षण गरी त्यस्तो परीक्षणको परिणाम बारे सञ्चालक समिति तथा उच्च व्यवस्थापनमा छलफल गर्नुपर्नेछ ।
- (ग) दबाव परीक्षणसँग सम्बन्धित तथ्याङ्क एवम् परिणाम हरेक त्रयमास बितेको १५ दिनभित्र बैंक सुपरिवेक्षण विभागमा उपलब्ध गराउनुपर्नेछ ।

पूर्वाधार विकास बैंकको नाम:

अवधि :

संरचनागत तरलता (Structural Liquidity) विवरण तालिका

(रु. लाखमा)

क्र.स.	विवरण	१ - ९० दिन	९१ - १८० दिन	१८१ - २७० दिन	२७१ - ३६५ दिन	१ वर्ष भन्दा बढी	कूल रकम
	सम्पत्ति						
१.	नगद मौज्जात						
२.	बैंक तथा वित्तीय संस्थामा रहेको मौज्जात						
३.	विदेशी बैंकमा गरिएको लगानी						
४.	कल मनि						
५.	सरकारी सुरक्षणपत्र						
६.	ने.रा.बैंक ऋणपत्र						
७.	अन्तर बैंक तथा वित्तीय संस्था कर्जा						
८.	कर्जा सापट						
९.	पाउनु पर्ने ब्याज						
१०.	रिभर्स रिपो						
११.	प्रतिबद्धता अन्तर्गत अन्य संस्थाहरुबाट प्राप्त हुने						
१२.	क्र.स. २०, २१ र २२ का सुविधाहरुको भुक्तानी						
१३.	अन्य						
	कूल सम्पत्ति						
	दायित्व						
१४.	चलती निक्षेप						
१५.	बचत निक्षेप						
१६.	मुद्दति निक्षेप						
१७.	ऋणपत्रहरु						
१८.	सापटी :						
	माग/अल्प सुचना						
	अन्तर बैंक/वि.संस्था						
	पुनरकर्जा						
	अन्य						
१९.	अन्य दायित्व तथा व्यवस्थाहरु :						
	सण्डी क्रेडिटर्स						
	भुक्तानी दिनुपर्ने बिल						
	भुक्तानी दिनुपर्ने ब्याज						
	व्यवस्थाहरु						
	अन्य						
२०.	प्रतिबद्धता अन्तर्गत अन्य संस्थाहरुलाई दिनुपर्ने						
२१.	उपभोग भैनसकेको स्वीकृत सुविधाहरु						
२२.	प्रतितपत्र/जमानत (खुद)						
२३.	रिपो						
२४.	क्र.स. ११ अन्तर्गतको सुविधाको भुक्तानी						
२५.	अन्य						
	कूल दायित्व						
	खुद सम्पत्ति						
	सञ्चित खुद सम्पत्ति						

लेखा शीर्षक	अवधिको विवरण
सम्पत्ति	
पाउनुपर्ने ब्याज	जुन समयमा ब्याज प्राप्त हुने हो, सोही समयको सम्बन्धित Bucket मा राख्ने ।
रिभर्स रिपो	भुक्तानी अवधि अनुसारको सम्बन्धित Bucket मा राख्ने ।
प्रतिबद्धता अन्तर्गत अन्य संस्थाहरुबाट प्राप्त हुने	जुन समयमा सुविधा प्राप्त हुने अपेक्षा गरिएको छ, सोही समयको सम्बन्धित Bucket मा राख्ने ।
क्र.स. २०, २१ र २२ का सुविधाहरुको भुक्तानी	जमानत बाहेक अन्य सुविधाहरुको हकमा भुक्तानी अवधि अनुसारको सम्बन्धित Bucket मा र जमानतको हकमा १ वर्षभन्दा बढीको Bucket मा राख्ने ।
अन्य शीर्षकहरु	एकीकृत निर्देशनको निर्देशन नं ५ मा व्यवस्था गरिए बमोजिम गर्ने ।
दायित्व	
सण्डी क्रेडिटर्स	१ देखि ९० दिनको Bucket मा राख्ने ।
भुक्तानी दिनुपर्ने बिल	भुक्तानी अवधि अनुसारको सम्बन्धित Bucket मा राख्ने ।
भुक्तानी दिनुपर्ने ब्याज	भुक्तानी अवधि अनुसारको सम्बन्धित Bucket मा राख्ने ।
व्यवस्थाहरु*	निश्चित भुक्तानी अवधि भएको अवस्थामा सोही बमोजिम र नभएको अवस्थामा १ देखि ९० दिनको Bucket मा राख्ने ।
प्रतिबद्धता अन्तर्गत अन्य संस्थाहरुलाई दिनुपर्ने	विगतको Trend विश्लेषणबाट मागको Pattern अनुमान गरी सोही अनुसारको सम्बन्धित Bucket मा राख्ने ।
उपभोग भइनसकेको स्वीकृत सुविधाहरु	विगतको Trend विश्लेषणबाट मागको Pattern अनुमान गरी सोही अनुसारको सम्बन्धित Bucket मा राख्ने ।
प्रतितपत्र/जमानत (खुद)	प्रतितपत्रको हकमा भुक्तानी अवधि अनुसारको सम्बन्धित Bucket मा र जमानतको हकमा विगतको Trend विश्लेषणबाट Claim Pattern स्थापित गरी आउने रकम जमानतको अवधि समाप्त हुने Bucket मा राख्ने ।
रिपो	भुक्तानी अवधि अनुसारको सम्बन्धित Bucket मा राख्ने ।
क्र.स. ११ अन्तर्गतको सुविधाको भुक्तानी	भुक्तानी अवधि अनुसारको सम्बन्धित Bucket मा राख्ने ।
अन्य शीर्षकहरु	एकीकृत निर्देशनको निर्देशन नं ५ मा व्यवस्था गरिए बमोजिम गर्ने ।

* सम्भावित नोक्सानी वापत कायम गरिएका व्यवस्थाहरु बाहेकका खर्च शीर्षकसँग सम्बन्धित व्यवस्थाहरु ।

ने.रा. बैंक निर्देशन फा.नं. ५.२

ब्याजदर सम्बन्धी जोखिम अनुगमन तालिका

पूर्वाधार विकास बैंकको नाम:

अवधि :

(रु. लाखमा)

विवरण	अवधि	१ - ९० दिन	९१ - १८० दिन	१८१ - २७० दिन	२७१ - ३६५ दिन	१ वर्ष भन्दा बढी	कुल रकम
१. कुल सम्पत्ति*							
२. कुल दायित्व**							
३. अन्तराल (१ - २)							
४. सञ्चित अन्तराल							
५. समायोजित ब्याजदर (IRC)***							
६. त्रैमासिक मुनाफा स्थितिमा प्रभाव (सञ्चित अन्तरालx IRC)							
७. सञ्चित मुनाफा स्थिति फरक (क्र.सं. ६ को जोड गर्दै जाने)							

* कुल सम्पत्ति अन्तर्गत ब्याजदरमा भएको परिवर्तनका कारण प्रभावित हुने सम्पत्ति(Interest Sensitive Assets) मात्र समावेश गर्नु पर्नेछ ।

** कुल दायित्व अन्तर्गत ब्याजदरमा भएको परिवर्तनका कारण प्रभावित हुने दायित्व(Interest Sensitive Liabilities) मात्र समावेश गर्नु पर्नेछ ।

*** InterestRateChange

विदेशी विनिमय सम्बन्धी जोखिम अनुगमन तालिका

पूर्वाधार विकास बैंकको नाम :

अवधि:

(रु. लाखमा)

विदेशी मुद्रा	अल्पकालीन		अल्पकालीन खुद अवस्था	दीर्घकालीन		दीर्घकालीन खुद अवस्था	कुल खुद अवस्था	खुद अवस्था ÷ प्राथमिक पुँजी
	सम्पत्ति	दायित्व		सम्पत्ति	दायित्व			
यु. एस. डलर								
स्टर्लिङ्ग पाउण्ड								
जापानी येन								
युरो								
अन्य मुद्रा								
भारतीय रुपैयाँ								
कुल								

नेपाल राष्ट्र बैंक
केन्द्रीय कार्यालय
बैंक तथा वित्तीय संस्था नियमन विभाग

निर्देशन नं. ६

संस्थागत सुशासन सम्बन्धी व्यवस्था

पूर्वाधार विकास बैंकले पालना गर्नु पर्ने संस्थागत सुशासन सम्बन्धी व्यवस्था सम्बन्धमा नेपाल राष्ट्र बैंक ऐन, २०५८ को दफा ७९ ले दिएको अधिकार प्रयोग गरी देहायको निर्देशन जारी गरिएको छ ।

१. सञ्चालकले पालना गर्नु पर्ने आचरण सम्बन्धी व्यवस्था:

- (१) सञ्चालकले न्यूनतम स्वीकारयोग्य आचरण कायम गर्नुपर्ने
  - (क) यस बैंकले जारी गरेको आचरण सम्बन्धी व्यवस्था पालना गर्ने वचनवद्धतापत्रमा हस्ताक्षर गर्नुपर्नेछ ।
  - (ख) कुनै व्यक्ति सञ्चालकमा नियुक्त भएपछि कार्यभार सम्हाल्नुभन्दा पहिले आफ्नो संस्थासँग वित्तीय स्वार्थ भए नभएको कुरा सञ्चालक समितिलाई लिखित रूपमा जानकारी गराउनुपर्नेछ ।
  - (ग) व्यवस्थापनको दैनिक कामकारवाहीमा हस्तक्षेप गर्नु हुँदैन ।
  - (घ) आफ्नो अधिकारक्षेत्र नाघी गरेको कामकारवाहीप्रति सञ्चालक स्वयं जवाफदेही हुनु पर्नेछ । त्यस्तो अवस्थामा पूर्वाधार विकास बैंक उत्तरदायी हुनुपर्नेछैन ।
- (२) पूर्वाधार विकास बैंकको हित विपरितका गतिविधिमा संलग्न हुन नहुने
  - (क) सञ्चालक प्रत्यक्ष वा अप्रत्यक्ष रूपमा पूर्वाधार विकास बैंकको हित विपरित हुने कुनै पनि किसिमको गतिविधिमा संलग्न हुनु हुँदैन ।
  - (ख) सञ्चालक ग्राहकसँगको कारोबारमा प्रत्यक्ष वा अप्रत्यक्ष रूपमा संलग्न हुनु हुँदैन । कुनै ग्राहकसँग त्यस्तो सञ्चालकको कुनै पनि किसिमले स्वामित्व, साभेदार वा जमानतकर्ता भई ऋण लिने वा दिने विषयमा वित्तीय स्वार्थ गाँसिएको छ भने निज सञ्चालक पदमा बहाल रहन योग्य मानिने छैन ।
  - (ग) सञ्चालक समितिले निजको वित्तीय स्वार्थ गाँसिएको छ भनी प्रमाणित नगरेसम्म सार्वजनिक रूपमा निष्कासन गरिएका सेयर/ऋणपत्रहरूको कारोबारको हकमा यस किसिमको प्रतिबन्ध लागू हुने छैन ।
  - (घ) सञ्चालकको एकाघर परिवारका सदस्यले धितोपत्र व्यवसायी (दलाल, बजार निर्माता आदि) को रूपमा स्थापित संगठित संस्थाको दश प्रतिशतभन्दा बढी स्वामित्व ग्रहण गरी धितोपत्र कारोबारमा संलग्न हुन पाइने छैन ।
  - (ङ) सञ्चालक वा १ प्रतिशतभन्दा बढी सेयर लिएका सेयरधनी वा निजको परिवारको स्वामित्वमा रहेको/वित्तीय स्वार्थ रहेको फर्म, कम्पनीसँग घर भाडा लिई कारोबार गर्न पाइने छैन ।
- (३) एकभन्दा बढी इजाजतपत्रप्राप्त संस्थाको सञ्चालक,सल्लाहकार वा कार्यकारी अधिकार प्रयोग गर्ने अन्य कुनै पदमा रहन नपाइने

एउटा संस्थामा सञ्चालक रहेको व्यक्ति एकैपटक अर्को इजाजतपत्रप्राप्त संस्था लगायत सहकारी ऐन, २०४८ अन्तर्गत संचालित बचत तथा ऋण सहकारी संस्था तथा बीमा सम्बन्धी व्यवसाय सञ्चालन गर्ने संगठित संस्थासमेतको सञ्चालक, सल्लाहकार वा कुनै पनि पदमा रहन पाइने छैन ।

साथै, नेपाल राष्ट्र बैंकसँग सम्बन्धित अन्तर्राष्ट्रिय निकायद्वारा सञ्चालित परियोजनामा प्रत्यक्ष वा परोक्ष रूपमा आवद्ध भएको व्यक्ति सञ्चालक पदमा नियुक्त हुन योग्य हुने छैन ।

(४) संरक्षकको हैसियतमा रहन नहुने

सञ्चालकले ग्राहकको जमीन तथा जायजैथा सम्बन्धी कारोबारमा प्रशासक वा संरक्षकको हैसियतले संलग्न हुनु हुँदैन । यदि यस्तो कार्यमा संलग्न भई ग्राहकको खातामा हस्ताक्षर गर्ने अधिकार प्राप्त गरेमा सञ्चालक समितिबाट त्यसको लिखित स्वीकृति लिनुपर्नेछ ।

(५) पदको दुरुपयोग गर्न नहुने

सञ्चालकले आफ्नो पद र नाम दुरुपयोग गरी कुनै पनि किसिमको व्यक्तिगत फाइदा हुने क्रियाकलापमा संलग्न हुन पाइने छैन । सञ्चालक र निजका परिवारले समेत निज बहाल रहेको संस्थासँग कारोबार गर्दा पारिवारिक सम्बन्धलाई जोड्न पाइने छैन । परिवारको विवरण खुलाई त्यस्ता परिवारले संस्थाबाट कर्जा लिने भएमा सो सम्बन्धी छलफल र निर्णयमा भाग लिन पाइने छैन । साथै, सामानहरूको खरिद बिक्री गर्दा सेयर लगायत अन्य प्रत्याभूतिहरूको कारोबारमा प्राथमिकता पाउन वा दिनका लागि पदको उपयोग गर्न पाइने छैन । यसैगरी सुन, चाँदी, विदेशी विनिमय र विदेशी सुरक्षणपत्रहरूको सट्टापट्टा गर्दा पदीय प्रभाव पार्न पाइने छैन ।

(६) अभिलेख र प्रतिवेदन पूर्ण एवम् दुरुस्त राख्नुपर्ने

लेखा सम्बन्धी अभिलेख र प्रतिवेदन पूर्ण एवम् दुरुस्त रूपमा राखेको हुनुपर्नेछ । सञ्चालकले पूर्वाधार विकास बैंकको आधिकारिक लेखा सम्बन्धी अभिलेख र कागजातमा व्यक्तिगत रूपमा थपघट गर्न पाइने छैन ।

(७) गोपनीयता कायम राख्नुपर्ने

(क) सञ्चालकले ग्राहकको सुचना र कारोबारको गोपनीयता कायम राख्नुपर्नेछ । निज सञ्चालक पदबाट निवृत्त भइसकेपछि पनि संस्थाले कुनै ग्राहकसँग गरेको गोप्य कार्य (संस्थाको लिखित स्वीकृति नभएकोमा), प्रतिलिपी अधिकार, अन्य पत्राचार, लेखा र ग्राहकसँग भएको अन्य कारोबारको विवरण आफ्नो वित्तीय स्वार्थको लागि प्रयोग गर्न पाइने छैन ।

(ख) कुनै ग्राहकको व्यावसायिक वा वित्तीय सुचना ग्राहकको लिखित स्वीकृति लिएर अन्य व्यक्ति वा संस्थालाई दिन सकिने छ ।

तर, प्रचलित कानूनको अधिनमा रही वित्तीय कारोबार सम्बन्धी विवरणहरू तेस्रो पक्षलाई उपलब्ध गराउँदा गोपनीयता भंग भएको मानिने छैन ।

(८) निष्पक्ष र समान व्यवहार गर्नुपर्ने

सञ्चालकले ग्राहकसँगको मित्रता र सम्बन्धबाट प्रभावित नभई निष्पक्ष एवम् समानताको आधारमा व्यावसायिक व्यवहार गर्नुपर्नेछ ।

(९) लिखित रूपमा जानकारी दिनुपर्ने

संस्थाले माथि लेखिए बमोजिमको आचरण सम्बन्धी व्यवस्था स्वीकार गरी तथा आवश्यक देखेमा आफ्नो आन्तरिक कार्य प्रणालीको लागि थप आचरण सम्बन्धी व्यवस्था समेत तयार गरी यस बैंकको बैंक तथा वित्तीय संस्था नियमन विभाग र बैंक सुपरिवेक्षण विभागलाई लिखित रूपमा जानकारी दिनुपर्नेछ ।

(१०) विवरण पेश गर्नुपर्ने

पूर्वाधार विकास बैंकले आफ्ना सञ्चालकले यस निर्देशनमा तोकिएका आचरणहरू पालना गरे नगरेको विवरण आर्थिक वर्ष समाप्त भएको पन्ध्र दिनभित्र अनिवार्य रूपमा यस बैंकको बैंक तथा वित्तीय संस्था नियमन विभाग र बैंक सुपरिवेक्षण विभागमा पठाउनुपर्नेछ । कुनै सञ्चालकले उक्त आचरणहरूको पालना नगरेमा सो पालना नगरेको विवरण र निजमाथि गरिएको कारवाही यस बैंकका उपर्युक्त विभागहरूमा तुरुन्त पठाउनुपर्नेछ ।

- (११) सञ्चालक समितिको सदस्य समितिको बैठकमा नियमित रूपमा उपस्थिति हुनु पर्नेछ । मनासिव माफिकको कारण तथा पुर्व सुचना बिना लगातार ३ पटकभन्दा बढी समितिको बैठकमा अनुपस्थित भएमा त्यस्तो सञ्चालकको पद स्वतः रिक्त भएको मानिने छ ।
- (१२) एकाघर परिवार, फर्म, कम्पनी, संगठित संस्था वा एउटै समुहको कम्पनीबाट एक भन्दा बढी व्यक्ति सञ्चालक वा कार्यकारी प्रमुख पदमा मनोनयन/निर्वाचन/नियुक्त हुनसक्ने छैन ।
- (१३) नेपाल सरकार वा नेपाल सरकारको स्वामित्व प्राप्त संगठित संस्था वा यस बैंक वा यस बैंकबाट इजाजतपत्रप्राप्त बैंक वा वित्तीय संस्थाको बहालवाला कर्मचारी बैंक तथा वित्तीय संस्था सम्बन्धी ऐन, २०७३ को दफा १८ को उपदफा (१) को खण्ड (अ) बमोजिम संस्थामा सञ्चालक मनोनित गर्न बाधा पुऱ्याएको मानिने छैन ।
- (१४) कुनै पनि फर्म तथा कम्पनी कालोसूचीमा परेको भए कालोसूचीमा रहेको अवधि र कालोसूचीबाट हटेको तीन वर्षसम्म त्यस्तो फर्म तथा कम्पनीहरूको तर्फबाट सञ्चालक मनोनयन/नियुक्तिको लागि योग्य हुने छैन ।
- (१५) (क) संस्थापक/संस्थापक समुहको सेयर धारण गरेका सेयरधनी संस्थापक समुह बाहेक अन्य समुहबाट सञ्चालकमा उम्मेदवारी दिन पाउने छैन ।
- (ख) कुनै पूर्वाधार विकास बैंकमा कुनै व्यक्ति वा निजको प्रतिनिधि आफ्नो र आफ्नो वित्तीय स्वार्थ रहेको फर्म/कम्पनी/संस्थाका तर्फबाट एकै पटक एक भन्दा बढी सञ्चालक पदमा नियुक्त/मनोनयन हुन सक्ने छैनन् ।
- (१६) संघीय संरचना बमोजिमको स्थानीय, प्रादेशिक वा संघीय तहको पदाधिकारीमा निर्वाचित व्यक्तिहरू पूर्वाधार विकास बैंकमा सञ्चालक रहँदा संस्थागत सुशासनको पक्ष कमजोर हुने हुँदा त्यस्ता पदाधिकारीहरूले पदमा बहाल रहुञ्जेल पूर्वाधार विकास बैंकको सञ्चालक समितिमा प्रतिनिधित्व गर्न पाउने छैनन् ।

१७. सभामा भाग लिन र मतदान गर्न नपाउने अवस्था :

- (क) आफू र पूर्वाधार विकास बैंकबीचमा भएको वा हुने कुनै शर्त बन्देजको सम्बन्धमा हुने छलफलमा कुनै व्यक्तिले शेयरधनीको हैसियतबाट आफै वा आफ्नो प्रतिनिधिद्वारा साधारण सभामा भाग लिन र मतदान गर्न पाउने छैन ।
- (ख) आफूले गरेको वा गर्न छुटाएको वा गलत ढङ्गले गरेको कामको जवाफदेही वा आफ्नो स्वार्थ निहित रहेको कुनै पनि विषयका सम्बन्धमा साधारण सभामा हुने छलफलमा सञ्चालक वा निजको हिस्सेदार वा प्रतिनिधिले मतदान गर्न पाउनेछैन ।
- (ग) कुनै सेयर धनीले सम्बन्धित संस्थाको सञ्चालकलाई प्रतिनिधि नियुक्त गरेको अवस्थामा त्यस्तो सञ्चालकले आफ्नो निजी स्वार्थ वा सरोकार भएको विषयमा वा आफुलाई नियुक्त गर्ने विषयमा कसैको प्रतिनिधिको हैसियतले साधारण सभामा मतदान गर्न पाउने छैन ।
- (घ) यस बैंकबाट इजाजतपत्रप्राप्त बैंक तथा वित्तीय संस्थामा आफूले लिएको पूर्वाधार विकास बैंकको शेयर धितो वा बन्धक राखी ऋण लिने शेयरधनीले त्यस्तो ऋण भुक्तान नगरेको कारणबाट निजउपर कानूनी कारबाही चलाई शेयर बापत मतदान गर्नबाट रोक लगाउन सम्बन्धित बैंक तथा वित्तीय संस्थाबाट लेखिई आएका त्यस्तो शेयरधनीलाई निजले लिएको शेयर बापत ऋण चुक्ता नभएको अवधिभर मतदान गर्नबाट रोक लगाउनु पर्नेछ ।
- (ङ) नेपाल राष्ट्र बैंक ऐन २०५८ को दफा १०० को उपदफा २ को खण्ड ख,ग,घ तथा ड बमोजिमको कारबाहीमा परेका सञ्चालक/शेयरधनी वा निजको प्रतिनिधिले कारबाही भएको मितिले एक वर्ष मतदान गर्न पाउनेछैन ।

२. सञ्चालक/सञ्चालक समितिको कर्तव्य र उत्तरदायित्व

सञ्चालकहरूको असल आचरण तथा क्रियाकलापबाट सम्बन्धित पूर्वाधार विकास बैंकका साथै देशको समग्र वित्तीय प्रणालीमा अनुकूल प्रभाव पर्न जाने हुँदा त्यस्ता संस्थाका सञ्चालकहरूको नियुक्ती, निजहरूले पालना गर्नु पर्ने कर्तव्य तथा बहन गर्नुपर्ने उत्तरदायित्व सम्बन्धमा देहाय बमोजिमको व्यवस्था गरिएको छ :-

- (क) संस्थालाई दक्ष, विवेकपूर्ण एवम् व्यावसायिक रूपमा सञ्चालन गर्न उपयुक्त किसिमको कर्मचारी सेवा विनियमावली तयार गरी योग्य तथा सक्षम उच्च पदाधिकारीहरूको छनौट तथा नियुक्ति गर्नुपर्नेछ ।
- (ख) आन्तरिक लेखापरीक्षकबाट नियमित रूपमा आन्तरिक लेखापरीक्षण गराउनुपर्नेछ। आन्तरिक लेखापरीक्षकले कम्तीमा त्रैमासिक रूपमा आफ्नो प्रतिवेदन सिधै लेखापरीक्षण समिति समक्ष पेश गर्ने व्यवस्था गर्नुपर्नेछ ।
- (ग) कुनै एउटा संस्थाको Internal Audit सम्बन्धी कार्य गर्न जिम्मेवारी तोकिएको व्यक्ति वा संस्था तथा सो संस्थाका साभेदार वा कर्मचारीले सो संस्थाको Statutory Audit सम्बन्धी कार्यमा संलग्न हुन पाउने छैन । त्यसैगरी कुनै एउटा संस्थाको Statutory Audit सम्बन्धी कार्य गर्न जिम्मेवारी तोकिएको व्यक्ति वा संस्था तथा सो संस्थाका साभेदार वा कर्मचारीले सो संस्थाको Internal Audit सम्बन्धी कार्यमा संलग्न हुन नपाउने व्यवस्था समितिले मिलाउनुपर्नेछ ।
- (घ) पूर्वाधार विकास बैंकका कर्मचारीहरूलाई अख्तियार प्रत्यायोजन गरे पनि निजहरूको क्रियाकलापको अन्तिम दायित्व सञ्चालकहरूले नै बहन गर्नु पर्ने हुँदा सञ्चालक समितिको बैठकमा कर्मचारीहरू माथि गरिएका सुपरिवेक्षण तथा कारवाही सम्बन्धी अभिलेख राख्नुपर्नेछ ।
- (ङ) संस्थाको लगानी तथा कर्जा नीति, सम्पत्ति तथा दायित्व व्यवस्थापन, बजेटिङ्ग, योजना र अन्य आवश्यक विषयमा लिखित नीति तथा योजना तर्जुमा गरी कर्मचारीहरूलाई पालन गर्न लगाउनुपर्नेछ ।
- (च) सञ्चालकहरूले पूर्वाधार विकास बैंकको अवस्था एवम् गतिविधि र व्यवस्थापनले अख्तियार गरेका नीति सम्बन्धमा नियमित रूपमा जानकारी लिई आवश्यकता अनुसार सुधारात्मक उपाय अपनाउनुपर्नेछ ।
- (छ) सञ्चालक समितिको बैठक प्रचलित कानूनमा व्यवस्था भए अनुसार बस्नुपर्नेछ ।
- (ज) प्रचलित कानून र यस बैंकबाट जारी भएका नीति निर्देशन तथा नियमनको परिपालना नभएमा सञ्चालकहरू आफ्नो पदबाट बर्खास्त समेत हुनसक्ने हुनाले त्यस्ता कानून, नीति निर्देशन तथा नियमन विषयमा सञ्चालकहरू पूर्ण जानकार हुनुका साथै पूर्वाधार विकास बैंकबाट त्यस्ता कानून, नीति निर्देशन तथा नियमन पालना भए नभएको सम्बन्धमा नियमित अनुगमन गर्नुपर्नेछ ।
- (झ) पूर्वाधार विकास बैंकका सञ्चालकहरूले निक्षेपकर्ताको हकहित विपरित कार्य गरेमा वा यस बैंकले माग गरेका कागजातहरू उपलब्ध नगराएमा नेपाल राष्ट्र बैंक ऐन, २०५८ को दफा १०० बमोजिम त्यस्ता सञ्चालक तथा पदाधिकारीलाई लगाइएको जरिवाना व्यक्तिगत रूपमा तिर्नुपर्नेछ । यसरी व्यक्तिगत रूपमा तिरेको जरिवाना रकमलाई संस्थाले आफ्नो हिसावमा खर्च लेखी भुक्तानी दिन पाउने छैन ।
- (ञ) संस्थापक, सञ्चालक वा शून्य दशमलव एक प्रतिशतभन्दा बढी शेयर लिएको शेयरधनी तथा निजको परिवार सोही संस्थाको स्वतन्त्र सञ्चालक हुन पाउने छैन । स्वतन्त्र सञ्चालकले धारण गरेको शेयर स्वामित्व गणना गर्दा परिवारका सबै सदस्यहरूले धारण गरेको कुल शेयर संख्यालाई आधार मान्नुपर्नेछ ।
- (ट) प्रचलित कानूनले तोकेको अवस्थामा बाहेक गैर कार्यकारी सञ्चालक तथा अन्य सञ्चालकहरूले प्रमुख कार्यकारी अधिकृतको अनुपस्थितिमा प्रमुख कार्यकारी अधिकृतको हैसियतले दैनिक कार्यसञ्चालन गर्न पाइने छैन । साथै, अध्यक्ष तथा सञ्चालकहरूले आफ्नो संस्थाको लेटरप्याड तथा छाप प्रयोग गरी कुनै पनि पत्राचार गर्न पाइने छैन । तर, अध्यक्षलाई बैंक तथा वित्तीय संस्था सम्बन्धी ऐन, २०७३ को दफा २३ को उपदफा (४) बमोजिम सञ्चालकले बैंक तथा वित्तीय संस्थाको व्यवस्थापनको दैनिक काम कारवाहीमा हस्तक्षेप गर्नु हुँदैन भन्ने व्यवस्थाको अधिनमा रही

दैनिक कार्यसञ्चालनसँग सम्बन्धित बाहेकका विषयमा लेटरप्याड तथा छाप प्रयोग गरी पत्राचार गर्न भने यस व्यवस्थाले बाधा पर्नेछैन ।

- (ड) सञ्चालक समितिको बैठकमा सञ्चालक बाहेकका सदस्यहरुलाई आमन्त्रण गरी सञ्चालक सरह बैठक भत्ता तथा अन्य सुविधा प्रदान गर्न पाइने छैन । तर सञ्चालक समितिले आवश्यकता महशुस गरेमा खासखास विषयमा ठोस राय/ परामर्शका लागि वित्तीय स्वार्थ नभएको विज्ञ व्यक्तिलाई सञ्चालक समितिको बैठकमा आमन्त्रण गरी आवश्यक राय/परामर्श प्राप्त गरी सो वापत पारिश्रमिक प्रदान गर्न भने यो व्यवस्थाले बाधा पुऱ्याएको मानिने छैन ।

(प्रष्टीकरण : यस प्रयोजनका लागि सञ्चालक बाहेक अन्य पदाधिकारीले सञ्चालक संयोजक वा सदस्य रहने समिति/उप-समितिमा बैठक भत्ता लिन पाउने छैनन् । तर, सचिवालय सम्बन्धी काम गर्ने अन्य पदाधिकारीलाई समितिले तोकि छुट्टै भत्ता दिन सकिने छ ।)

- (ढ) निर्वाचित/मनोनयन भएको प्रत्येक सञ्चालकले आफू निर्वाचित वा मनोनित भएको मितिले बढीमा पैतीस दिनभित्र बैंक तथा वित्तीय संस्था सम्बन्धी ऐन, २०७३ को दफा १२७ बमोजिम गभर्नर/डेप्युटी गभर्नर समक्ष पद तथा गोपनीयताको शपथ लिइ सक्नु पर्नेछ । त्यसैगरी, कार्यकारी प्रमुखले सम्बन्धित पूर्वाधार विकास बैंकको अध्यक्ष समक्ष पद तथा गोपनीयताको शपथ लिनु पर्नेछ । यस व्यवस्था बमोजिम सपथ नलिएमा सम्बन्धित अध्यक्ष, सञ्चालक, पदाधिकारी वा कर्मचारीको पद स्वतः खारेज हुनेछ ।
- (ण) **कार्यकारी प्रमुखको सेवा सुविधाको निर्धारण तोकिएको मार्गदर्शन अनुसार गर्नु पर्ने** : पूर्वाधार विकास बैंकको लागि बैंक तथा वित्तीय संस्था सम्बन्धी ऐन, २०७३ को दफा १२०मा भएको व्यवस्था समेतको आधारमा व्यवस्थापन खर्च एवम् कार्यकारी प्रमुखको तलव, भत्ता तथा अन्य आर्थिक सुविधाहरु निर्धारण गर्ने सम्बन्धमा यस बैंकद्वारा जारी मार्गदर्शनमा उल्लिखित मापदण्ड अनुसार गर्नुपर्ने छ ।

३ सञ्चालक शिक्षा कार्यक्रम :

- (१) नयाँ सञ्चालक नियुक्त/मनोनित भई आए पश्चात् सम्बन्धित संस्थाले आफ्नो संरचना, व्यवसायको प्रकृति, संस्थागत सुशासन, संस्थागत रणनीति, व्यवसायिक योजना, सञ्चालकको कर्तव्य तथा उत्तरदायित्व, जोखिम व्यवस्थापनका सम्बन्धमा अपनाइएका रणनीति, समष्टिगत आर्थिक एवम् वित्तीय अवस्था, वर्तमान कानूनी व्यवस्था, प्रचलनमा रहेका बैंकिङ्ग सेवा तथा पद्धति र यस बैंकबाट जारी गरिएका निर्देशन आदि विषयहरु समेटि एक महिनाभित्र अभिमुखीकरण (Orientation) गराउनुपर्नेछ ।
- (२) समग्र बैंकिङ्ग प्रणालीको संस्थागत सुशासन एवम् जोखिम व्यवस्थापनको गुणस्तर सुधार गर्नका लागि Transparency, Disclosure, Conflict of Interest, Compliance र अन्य नियामक निकायसंगको सम्बन्ध एवम् समन्वय लगायतका विषयमा अन्तर्राष्ट्रिय असल अभ्यास (International Best Practice) समेटि आफ्ना सबै सञ्चालकहरुलाई हरेक वर्ष कम्तीमा एकपटक अभिमुखीकरण/पुनर्ताजगीकरण गराउने व्यवस्था मिलाउनु पर्नेछ ।

४. कार्यकारी प्रमुखको नियुक्ति सम्बन्धी व्यवस्था

- (१) सञ्चालक समितिले प्रचलित कानून तथा पूर्वाधार विकास बैंकको प्रबन्धपत्र र नियमावलीको अधिनमा रही कार्यकारी प्रमुखको नियुक्ति गर्नुपर्नेछ ।
- (२) कार्यकारी प्रमुखको रूपमा नियुक्त हुने व्यक्तिमा प्रचलित बैंक तथा वित्तीय संस्था सम्बन्धी कानूनमा उल्लिखित योग्यता तथा अनुभवका अतिरिक्त देहायका थप योग्यता, अनुभव तथा गुणहरु हुनुपर्नेछ ।
- (क) लगानी (Investment) तथा बैंकिङ्ग सम्बन्धी व्यावसायिक अनुभव,
- (ख) संस्थाको दैनिक कार्य सम्पादनमा आन्तरिक नियन्त्रण र प्रचलित कानूनको परिपालना गर्ने गराउने सक्षमता,
- (ग) बैंकिङ्ग वा वित्तीय क्षेत्रको कार्यकारी तहमा कार्य गरेको,

- (घ) दामासाहीमा नपरेको ।
- (ङ) चोरी ठगी वा अन्य फौजदारी अभियोग तथा बैंकिङ कसूरमा सजाय नपाएको,
- (च) यस बैंकबाट निलम्बन नगरिएको वा यस बैंकबाट भएको अनुसन्धानमा शंकास्पद कारोबारमा संलग्न भनी किटान नगरिएको वा त्यस्तो निलम्बनबाट फुकुवा भएको पाँच वर्ष पुगेको वा त्यस्तो शंकास्पद कारोबारको संलग्नताबाट सफाई पाएको,
- (छ) कालोसूचीमा समावेश नभएको वा त्यस्तो सूचीबाट फुकुवा भएको तीन वर्ष पुगेको ।
- (२) कार्यकारी प्रमुखको नियुक्ति गर्दा र सञ्चालक समितिमा हेरफेर हुँदा यस बैंकको बैंक तथा वित्तीय संस्था नियमन विभाग र बैंक सुपरिवेक्षण विभागलाई जानकारी दिनुपर्नेछ ।
- (४) कार्यकारी प्रमुख सात दिनभन्दा बढी समय विदामा बसेमा, देश बाहिर गएमा वा आफ्नो ओहोदाको कार्य गर्न नसक्ने भएमा निजको स्थानमा काम गर्ने व्यक्तिको नाम यस बैंकको बैंक तथा वित्तीय संस्था नियमन विभाग र बैंक सुपरिवेक्षण विभागलाई पुर्व जानकारी दिनुपर्नेछ ।
- (५) संस्थाको कार्यसञ्चालन, कारोबार, व्यावसायिक योजना तथा मुनाफास्थिति समेतलाई दृष्टिगत गरी कार्यकारी प्रमुख, अन्य पदाधिकारी तथा कर्मचारीहरूको तलव तथा सुविधा निर्धारण गर्नुपर्नेछ । पूर्वाधार विकास बैंकबाट कार्यकारी प्रमुखलाई प्रदान गरिने तलव, भत्ता, बोनस तथा अन्य सुविधा सम्बन्धी विवरण र सो सम्बन्धमा भएको कुनै पनि परिवर्तनको विवरण नियुक्त भएको, परिवर्तनको निर्णय भएको र आर्थिक वर्ष समाप्त भएको एक महिनाभित्र यस बैंकको बैंक तथा वित्तीय संस्था नियमन विभाग र बैंक सुपरिवेक्षण विभागलाई उपलब्ध गराउनुपर्नेछ ।
- (६) आंशिक रुपमा काम गर्न नहुने
कार्यकारी प्रमुखले आफू कार्यरत संस्था बाहेक यस बैंकबाट इजाजतपत्रप्राप्त अन्य कुनै पनि संस्थामा आंशिक रुपमा काम गर्नु हुँदैन । तर, यस दफाले सञ्चालक समितिको पुर्व स्वीकृति लिई संस्थाको हित विपरित नहुने गरी अन्य व्यावसायिक गतिविधिमा संलग्न हुन भने बन्देज लगाएको मानिने छैन । संस्थाको हितमा प्रतिकूल असर नपर्ने भएमा मात्र संस्थाले निजलाई त्यस्तो स्वीकृति दिन सक्नेछ ।
- (७) कुनै बैंक वा वित्तीय संस्थाको कार्यकारी प्रमुख अर्को कुनै व्यवसायिक संस्थामा सञ्चालक, कार्यकारी प्रमुख, अन्य पदाधिकारी, कर्मचारी वा अन्य कुनै पदमा रही काम गर्न पाउने छैन । तर बैंक वा वित्तीय संस्थाले 'पूर्वाधार विकास बैंक' मा लगानी गरेको अवस्थामा सो संस्थाको सञ्चालक हुन यस व्यवस्थाले बाधा पुऱ्याएको मानिने छैन ।
यस प्रयोजनका लागि 'व्यवसायिक संस्था' भन्नाले मुनाफा आर्जन गर्ने उद्देश्य राखी सञ्चालित कुनै पनि संस्थालाई बुझ्नुपर्नेछ ।
- (८) चुक्ता पुँजीको १ प्रतिशत वा सोभन्दा बढी हुने गरी शेयर धारण गर्ने शेयरधनी सो संस्थाको सञ्चालक पद बाहेक कार्यकारी प्रमुख लगायत कुनै पनि तहको कर्मचारी पदमा नियुक्त हुन योग्य हुने छैन ।
- (९) प्रमुख कार्यकारी अधिकृत पद रिक्त भएको तीन महिनाभित्र अनिवार्य रुपमा पदपूर्ति गरिसक्नु पर्नेछ । त्यसैगरी संस्थाले व्यवस्थापकीय पद भनी तोकेका पदहरू समेत रिक्त भएको तीन महिनाभित्र अनिवार्य रुपमा पदपूर्ति गरिसक्नु पर्नेछ । सोही बमोजिमको व्यवस्था आफ्नो कर्मचारी सेवा विनियमावलीमा समेत उल्लेख गर्नुपर्नेछ ।
- (१०) सञ्चालक समितिले प्रमुख कार्यकारी अधिकृत नियुक्त गर्दा पारिश्रमिक र अन्य सुविधाका विषयमा करार सम्भौतामा सेवा शर्तहरू स्पष्ट रुपमा उल्लेख गर्नु पर्नेछ । संस्थालाई वित्तीय भार पर्ने सेवा सुविधा सम्बन्धी शर्तहरू उल्लेख गर्दा प्रचलित कानूनी व्यवस्था वा विनियमावलीको व्यवस्था बमोजिम हुने भनी द्विविधायुक्त र अनेकार्थी शब्द प्रयोग गरी करार सम्भौता गर्न पाइने छैन । संस्थाकै कर्मचारीहरूमध्येबाट प्रमुख कार्यकारी अधिकृत पदमा नियुक्त भएको अवस्थामा निजले खाइपाइ आएको सेवा सुविधा पाउने भए सो समेत करारनामामा उल्लेख गर्नुपर्नेछ ।

५. कर्मचारीहरूले पालना गर्नु पर्ने आचरण सम्बन्धी व्यवस्था :

- (१) न्यूनतम स्वीकारयोग्य आचरण सम्बन्धी व्यवस्था पालना गर्नु पर्नेछ ।
- (२) कर्मचारीहरूले संस्थाको हित विपरितका देहायका गतिविधिमा संलग्न हुन पाइने छैन :
  - (क) कर्मचारीहरू प्रत्यक्ष वा अप्रत्यक्ष रूपमा पूर्वाधार विकास बैंकको हित विपरित हुने कुनै पनि किसिमको गतिविधिमा संलग्न हुनु हुँदैन ।
  - (ख) आफ्नो वित्तीय स्वार्थ रहेको ग्राहकसँगको कारोबारमा प्रत्यक्ष वा अप्रत्यक्ष रूपमा संलग्न हुनु हुँदैन ।
  - (ग) आफ्ना ग्राहकसँग सेयर स्वामित्व, साभेदार, ऋण लिने वा दिने आदि कुनै किसिमको वित्तीय स्वार्थ गाँसिएको छ भने निजले आफ्ना निकटतम सुपरिवेक्षकलाई तत्कालै त्यस कुराको जानकारी दिनुपर्नेछ ।

तर, निकटतम सुपरिवेक्षकले निजको वित्तीय स्वार्थ गाँसिएको छ भनी प्रमाणित नगरेसम्म सार्वजनिक रूपमा निष्काशन गरिएका सेयर/ऋणपत्रहरूको कारोबारको हकमा यस किसिमको प्रतिबन्ध लागू हुने छैन ।
  - (घ) आफू कार्यरत रहेको संस्थाको अतिरिक्त अन्य कुनै पनि स्थानमा पूर्णकालीन रूपमा व्यवसाय सञ्चालन गर्नु हुँदैन ।
- (३) आंशिक रूपमा काम गर्न स्वीकृति लिनुपर्ने

कर्मचारीले सो संस्था बाहेक अन्य कुनै पनि संस्थामा आंशिक रूपमा काम गर्नु वा अन्य व्यावसायिक गतिविधिमा संलग्न हुनुभन्दा पहिले व्यवस्थापनबाट लिखित स्वीकृति लिनुपर्नेछ । आफ्नो संस्थाको हितमा प्रतिकूल असर नपर्ने भएमा मात्र निजलाई आंशिक रूपमा काम गर्न लिखित स्वीकृति दिन सक्नेछ ।
- (४) कर्मचारी सञ्चालक हुन पाउने वा नपाउने सम्बन्धी व्यवस्था

संस्था वा संस्थाको अधिकांश स्वामित्व वा नियन्त्रणमा रहेको संस्थाको बहालवाला कर्मचारी यस बैंकबाट इजाजतपत्रप्राप्त संस्थाको सञ्चालक/सल्लाहकार हुन पाउने छैन ।
- (५) कर्मचारीले अनुशासन वा नियम उल्लंघन गरी कारवाहीमा परेको भएमा सोको प्रतिवेदन सुपरिवेक्षणको क्रममा यस बैंकको सुपरिवेक्षण टोलीलाई उपलब्ध गराउनुपर्नेछ ।
- (६) पदको दुरुपयोग गर्न नहुने

कर्मचारीले आफ्नो पद र नाम दुरुपयोग गरी कुनै पनि किसिमको व्यक्तिगत फाइदा हुने क्रियाकलापमा संलग्न हुन पाइने छैन ।
- (७) सुचनाको दुरुपयोग गर्न नहुने

कर्मचारीले संस्थाको कारोबारको सिलसिलामा प्राप्त कुनै पनि सुचनाको दुरुपयोग गर्न तथा कुनै पनि सुचीकृत भएको कम्पनी वा सुचीकृत हुन बाँकी रहेको कम्पनीको धितोपत्र व्यवसायीको रूपमा कारोबारमा संलग्न हुन पाइने छैन । निजहरूले कामको सिलसिलामा बाहेक आफू मातहतका कर्मचारीलाई समेत गोप्य राख्नु पर्ने सुचना तथा अभिलेखको जानकारी दिनु हुँदैन ।
- (८) अभिलेख र कारोबारको प्रतिवेदन राख्नु पर्ने

संस्थाको लेखा सम्बन्धी अभिलेख र प्रतिवेदन पूर्ण एवम् दुरुस्त हुनुपर्नेछ । कर्मचारीले अनाधिकृत रूपमा पूर्वाधार विकास बैंकको लेखा अभिलेख र कागजातमा व्यक्तिगत रूपमा थपघट गर्न पाइने छैन ।
- (९) गोपनीयता कायम राख्नु पर्ने

कर्मचारीले प्रचलित कानून बमोजिम ग्राहकको सुचना र ग्राहकसँग भएको कारोबारको गोपनीयता कायम राख्नु पर्नेछ । निज सेवाबाट निवृत्त भइसकेपछि पनि त्यस्तो कारोबारको गोपनीयता(प्रतिलिपी

अधिकार, अन्य पत्राचार, लेखा र ग्राहकसँग भएको अन्य कारोबारको विवरण) आफ्नो वा अरु कसैको वित्तीय स्वार्थको लागि प्रयोग गर्न पाइने छैन ।

तर, प्रचलित कानूनको अधिनमा रही बैकिङ्ग कारोबार सम्बन्धी विवरणहरू तेश्रो पक्षलाई उपलब्ध गराउँदा गोपनीयता भंग भएको मानिने छैन ।

(१०) निष्पक्ष र समान व्यवहार गर्नुपर्ने

कर्मचारीहरूले ग्राहकसँगको मित्रता र सम्बन्धबाट प्रभावित नभई निष्पक्ष एवम् समानताको आधारमा व्यावसायिक कारोबार गर्नुपर्नेछ ।

(११) आचरण सम्बन्धी व्यवस्था पालना भए/नभएको जानकारी दिनुपर्ने

क) कर्मचारीहरूले उपरोक्त बमोजिमको आचरण सम्बन्धि व्यवस्था पालना गर्ने बचनबद्धता सहित हस्ताक्षर गर्नुपर्ने छ ।

ख) कर्मचारीले यस निर्देशनमा तोकिएका आचरणहरू अनिवार्य रूपमा पालना गरे नगरेको विवरण आर्थिक वर्ष समाप्त भएको १५ दिनभित्र अनिवार्य रूपमा यस बैंकको बैंक तथा वित्तीय संस्था नियमन विभाग र बैंक सुपरिवेक्षण विभागमा पठाउनुपर्नेछ ।

ग) कुनै कर्मचारीले उक्त आचरणहरूको पालना नगरेमा सो सम्बन्धी विवरण र निजमाथि गरिएको कारवाही बारेको जानकारी यस बैंकका उपर्युक्त विभागमा तुरुन्त पठाउनुपर्नेछ ।

(१२) संस्थापक वा सञ्चालकका एकाघर परिवारका सदस्य वा १ प्रतिशत भन्दा कम संस्थापक सेयर धारण गर्ने सेयरधनीले सोही संस्थामा कर्मचारीको रूपमा कार्य गरेको अवस्थामा त्यस्तो कर्मचारी कुनै पनि कर्मचारी संघ/संगठनको पदाधिकारी भई कार्य गर्नु हुँदैन ।

(१३) कुनै पनि बैंक तथा वित्तीय संस्था र ऋण असूली न्यायाधिकरण लगायत अन्य निकायहरूबाट गरिने लिलाम बढाबढ लगायत ऋण असूली सम्बन्धी कार्यहरूमा सम्बन्धित संस्थाका कर्मचारी प्रत्यक्ष वा अप्रत्यक्ष रूपमा सहभागी हुन पाउने छैनन् । संस्थाले आफ्नो कर्मचारी सेवा विनियमावलीमा समेत सोही अनुरूप परिमार्जन गर्नुपर्नेछ ।

(१४) Job Specification र Know Your Employee सम्बन्धमा सञ्चालन जोखिम (Operational Risk) न्यूनीकरणका लागि संस्थाले शाखा प्रमुख लगायत व्यवस्थापन तहका पदाधिकारीलाई जिम्मेवारी सुम्पदा निश्चित योग्यता तथा अनुभव पुगेकाहरूबाट कार्य-सम्पादन हुने गरी स्पष्ट कार्यविवरण (Job Specification) तयार गरी लागू गर्नु पर्नेछ र कर्मचारी सम्बन्धी विवरण नियमित रूपमा अद्यावधिक गरी अभिलेख राख्नुपर्नेछ ।

६. **कर्मचारी दक्षता अभिवृद्धि सम्बन्धमा :**

आफ्ना कर्मचारीहरूको दक्षता अभिवृद्धिका लागि प्रत्येक वर्ष कुल कर्मचारी तलब/भत्ता खर्चको वार्षिक न्यूनतम ३ प्रतिशत रकम तालिम तथा वृत्ति विकासमा खर्च गर्नु पर्नेछ । यस्तो खर्च गर्दा निम्नानुसारका शर्तहरू पालना गर्नुपर्ने छ :

(क) तालिम तथा वृत्ति विकास खर्चको गणना गर्दा गत वर्षको कुल कर्मचारी खर्चलाई आधार लिनु पर्नेछ ।

(ख) तालिम तथा वृत्ति विकास खर्चबाट संस्थाका सबै कर्मचारीहरूले दक्षता अभिवृद्धिमा समान अवसर प्राप्त गर्ने गरी आवश्यक व्यवस्था मिलाउनु पर्नेछ ।

(ग) सञ्चालक समितिका अध्यक्ष, सञ्चालक र प्रमुख कार्यकारी अधिकृतको विदेश भ्रमण सम्बन्धी कुनै पनि खर्च र आफ्नो संस्थाको तर्फबाट प्रतिनिधित्व गर्दै सभा वा सम्मेलनमा सहभागी हुँदाको प्रतिनिधि मण्डलको खर्च यस अन्तर्गत समावेश गर्न पाइने छैन ।

(घ) प्राथमिक बैकिङ्ग कार्य (Core Banking Functions) सँग प्रत्यक्ष सम्बन्धित बढीमा तीन महिनासम्मको स्वदेशी वा विदेशी तालिम तथा गोष्ठी सम्बन्धी खर्च समावेश गर्न पाइनेछ ।

- (ड) तालिममा मनोनित/सहभागी हुँदा पूर्वाधार विकास बैंकको नियमानुसार लाग्ने खर्च यस अन्तर्गत समावेश गर्न पाइनेछ ।
- (छ) तालिम प्रदायक संस्थाको छनौट गर्दा त्यस्तो संस्थाको ख्याति, प्रतिष्ठा र विश्वसनीयतालाई आधार बनाउनु पर्नेछ ।
- (ज) स्वदेशी तालिम तथा गोष्ठीको हकमा राष्ट्रिय स्तरका बैकिङ्ग तालिम प्रदायक संस्थाहरु जस्तै: नेशनल बैकिङ्ग इन्स्टिच्यूट, नेपाल चार्टर्ड एकाउन्टेन्टस संस्था, नेपाल राष्ट्र बैंक, नेपाल सरकारले आयोजना गरेका तालिम तथा गोष्ठी, अनुशिक्षण कार्यक्रम, सेमिनार आदिमा सहभागी गराउँदा लाग्ने खर्च तथा संस्था आफैले तालिम सञ्चालन गर्दा लाग्ने खर्चलाई तालिम तथा वृत्ति विकास खर्चमा समावेश गर्न पाइनेछ । साथै, संस्थाले आफ्नै आवासीय तालिम केन्द्र मार्फत् तालिम सञ्चालन गर्दा लाग्ने खर्चहरु यस अन्तर्गत समावेश गर्न पाइनेछ ।
- (झ) कथम कदाचित् चालु आर्थिक वर्षमा कर्मचारीहरुको दक्षता अभिवृद्धिमा तोकिए अनुसार खर्च हुन नसकेमा त्यस्तो बाँकी रकमलाई कर्मचारीको दक्षता अभिवृद्धि कोषमा जम्मा गरी आगामी आर्थिक वर्षमा खर्च गर्नुपर्नेछ ।
- (ञ) सञ्चालक समितिले कर्मचारीहरुको दक्षता अभिवृद्धि सम्बन्धमा कार्यविधि बनाई लागु गर्नुपर्नेछ ।

७. आन्तरिक समिति/उप-समिति सम्बन्धी व्यवस्था

- (१) बैंक तथा वित्तीय संस्था सम्बन्धी ऐन, २०७३ को दफा २२, २६, २७, ६० र ६१ मा भएको व्यवस्था अनुसार सञ्चालक समितिले आफ्नो जवाफदेहीमा देहाय बमोजिम हुने गरी समिति/उप-समिति गठन गरी काम, कर्तव्य र अधिकार समेत तोक्नुपर्ने छ ।
  - (क) संस्थाले आफ्नो काम कारवाहीलाई प्रभावकारी रूपमा सञ्चालन गर्न सञ्चालकको संयोजकत्वमा देहायका समिति वा उप-समिति मात्र गठन गर्न सक्नेछ ।
    १. लेखापरीक्षण समिति
    २. जोखिम व्यवस्थापन समिति
    ३. कर्मचारी सेवा सुविधा समिति
    ४. सम्पत्ति शुद्धीकरण निवारण सम्बन्धी समिति
  - (ख) खण्ड (क) मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भएता पनि कुनै खास प्रयोजनको लागि समय तोक्यो गैह्र कार्यकारी सञ्चालकको संयोजकत्वमा उप-समिति गठन गर्न भने बाधा पुगेको मानिने छैन ।
  - (ग) सञ्चालक समितिका अध्यक्ष सञ्चालक समिति बाहेक अन्य कुनै पनि आन्तरिक समिति वा उप-समितिको समावेश हुन पाउने छैन ।
  - (घ) खण्ड (क) बमोजिम समिति गठन गर्दा लेखापरीक्षण समितिमा ३ जना र अन्य समितिमा आवश्यकता अनुसार आमन्त्रण गरिने विशेषज्ञ व्यक्ति सहित कम्तीमा ३ देखि बढीमा ५ जनासम्म सदस्य हुन सक्नेछन् ।
  - (ङ) सम्बन्धित संस्थाले सबै सञ्चालकहरुको योग्यता र अनुभव खुलेको Profile तयार गरी सोको आधारमा सञ्चालकहरुलाई उपयुक्त समितिमा राख्ने व्यवस्था गर्नुपर्नेछ ।
  - (च) समितिका सदस्यहरुको बैठक भत्ता सञ्चालक समितिका सदस्यले पाउने बैठक भत्ता भन्दा बढी नहुने गरी तोक्नु पर्नेछ ।
  - (छ) नायव कार्यकारी प्रमुख पदमा बढुवा वा नयाँ पदपूर्ति प्रक्रियाबाट नियुक्ति गर्दा कार्यकारी प्रमुखको सिफारिसमा समितिले गर्नुपर्नेछ । नायव कार्यकारी प्रमुख भन्दा तल्लो तहका कर्मचारीको बढुवा वा नयाँ पदपूर्ति गर्दा नायव कार्यकारी प्रमुखको संयोजकत्वमा गठित पदपूर्ति समितिको सिफारिसमा कार्यकारी प्रमुखले गर्नेछ ।

तर, नायव कार्यकारी प्रमुख भन्दा निकटतम तल्लो वा नायव कार्यकारी प्रमुख समान पदमा बहुवा गर्दा कार्यकारी प्रमुखको सिफारिसमा संस्थाको कर्मचारी विनियमावलीमा भएका व्यवस्थाको अधिनमा रही संचालक समितिले गर्नुपर्नेछ ।

- (ज) एउटा समितिमा संयोजक रहेको सञ्चालक अर्को समितिमा संयोजक हुन पाउने छैन ।
- (झ) आन्तरिक लेखापरीक्षण विभागका प्रमुख र कर्मचारीहरूको कार्यसम्पादन मूल्याङ्कन क्रमशः लेखापरीक्षण समितिले र लेखापरीक्षण विभागका प्रमुखले गर्ने गराउने व्यवस्था गर्नुपर्नेछ ।
- (ञ) एउटा सञ्चालक एक कार्यकाल भन्दा बढी लगातार एउटै समितिमा संयोजक रहन पाउने छैन ।

(२) लेखापरीक्षण समिति सम्बन्धी व्यवस्था :

सञ्चालक समितिले गैर-कार्यकारी सञ्चालकको मातहतमा एउटा लेखापरीक्षण समिति गठन गर्नु पर्नेछ । सो समितिको सदस्य-सचिव आन्तरिक लेखापरीक्षण विभागको प्रमुख हुनेछ । सो समितिले संस्थाको आर्थिक अवस्थाको समीक्षा, आन्तरिक नियन्त्रण, लेखापरीक्षण सम्बन्धी कार्यक्रम र लेखापरीक्षणको परिणाम सम्बन्धमा विस्तृत छलफल गरी पूर्वाधार विकास बैंकको व्यवस्थापनलाई आवश्यक निर्देशन दिनेछ । संस्थाको आन्तरिक र बाह्य लेखापरिक्षकहरूले सो समितिमा सिधै पहुँच राख्न सक्नेछन् । निजहरूले पेश गर्ने प्रतिवेदन र यस समितिको प्रतिवेदन उपर सञ्चालक समितिले विस्तृत छलफल गर्नुपर्नेछ । लेखापरीक्षण समितिमा कार्यकारी प्रमुखलाई सदस्यको रूपमा राख्न पाइने छैन तर आवश्यकता परेको अवस्थामा आमन्त्रित सदस्यको रूपमा बोलाउन बाधा पुगेको मानिने छैन ।

समितिको प्रमुख उत्तरदायित्व

- (क) प्रचलित कानून बमोजिम संस्थाको समग्र वित्तीय अवस्था, आन्तरिक नियन्त्रण, लेखापरीक्षण योजना र आन्तरिक लेखापरीक्षणमा औल्याइएका विषयहरूमा आवधिक रूपमा समीक्षा गरी सो सम्बन्धमा अपनाउनु पर्ने कदमबारे व्यवस्थापनलाई आवश्यक निर्देशन दिने र सो सम्बन्धी सुझाव सञ्चालक समितिमा पेश गर्ने ।
- (ख) बाह्य लेखापरिक्षकले पेश गरेको लेखापरीक्षण प्रतिवेदनमा औल्याइएका बुँदा/कैफियतहरू उपर समीक्षा गरी सुधारात्मक कदम चाल्न व्यवस्थापनलाई निर्देशन दिने ।
- (ग) नेपाल राष्ट्र बैंकबाट निरीक्षण तथा सुपरिवेक्षण गरी प्रतिवेदनमा औल्याइएका बुँदा/कैफियतहरूको कार्यान्वयन भए/नभएको सम्बन्धमा समीक्षा गर्ने तथा ती विषयहरूको अभिलेख गरी सञ्चालक समितिलाई जानकारी गराउने ।
- (घ) वार्षिक वित्तीय विवरणलाई सही र यथार्थ बनाउन व्यवस्थापनलाई सहयोग गर्ने ।
- (ङ) कारोवारको हर-हिसाव सही र यथार्थ भएको सम्बन्धमा सञ्चालक समितिलाई विश्वस्त तुल्याउनुको साथै सम्भावित दायित्व र कर्जा वर्गीकरण गरी सोको लागि राख्नु पर्ने व्यवस्था सम्बन्धमा नियमित रूपमा समीक्षा गर्ने ।
- (च) प्रचलित कानून तथा नेपाल राष्ट्र बैंकबाट जारी गरिएका नियमन व्यवस्थाहरू पालना गरे/नगरेको सम्बन्धमा समितिले समीक्षा गर्नुका साथै सो सम्बन्धी व्यहोरा आफ्नो प्रतिवेदनमा उल्लेख गर्नु पर्ने ।
- (छ) आन्तरिक लेखापरीक्षण सम्बन्धी विस्तृत कार्य प्रणाली तयार गरी सोको आधारमा आन्तरिक लेखापरीक्षण गराउनु पर्ने ।
- (ज) संस्थाको काम कारवाहीमा नियमितता, मितव्ययिता, औचित्यता, प्रभावकारिता जस्ता कुराहरू अवलम्बन भए/नभएको बारे समीक्षा गरी सञ्चालक समितिलाई आवश्यक सुझाव दिने ।
- (झ) त्रैमासिक वित्तीय विवरणको समीक्षा गरी सञ्चालक समिति समक्ष प्रतिवेदन पेश गर्ने ।
- (ञ) बैंक तथा वित्तीय संस्था सम्बन्धी ऐन, २०७३ को दफा ६१ र कम्पनी ऐन, २०६३ को दफा १६५ मा उल्लेख भएका कार्यहरू गर्ने ।

(३) कर्मचारी व्यवस्थापन र सेवा सुविधा समिति सम्बन्धी व्यवस्था

सञ्चालक समितिले एक जना गैर कार्यकारी सञ्चालकको संयोजकत्वमा एउटा “कर्मचारी सेवा सुविधा समिति” गठन गर्न सक्नेछ। उक्त समितिमा संस्थाको प्रमुख कार्यकारी अधिकृत, लेखा सम्बन्धी विभागका विभागीय प्रमुख सदस्य, जनशक्ति सम्बन्धी विभागका विभागीय प्रमुख सदस्य सचिव हुनेछन्।

समितिको काम कर्तव्य र उत्तरदायित्व

- (क) संस्थाको “पारिश्रमिक निर्धारण नीति” तर्जुमा गर्न सञ्चालक समितिलाई आवश्यक सहयोग गर्ने।
- (ख) समितिले समय समयमा सम्पूर्ण कर्मचारीहरूको पारिश्रमिक संरचनाको अध्ययन तथा विश्लेषण गर्ने र बजारको पारिश्रमिक संरचनामा आएको परिवर्तनले पूर्वाधार विकास बैकमा पार्ने प्रभावका सम्बन्धमा नियमित रूपले अध्ययन गरी सञ्चालक समिति समक्ष प्रतिवेदन पेश गर्ने।
- (ग) संस्थाको “पारिश्रमिक निर्धारण नीति” बमोजिम प्रचलित कानून तथा नीति निर्देशनमा उल्लिखित व्यवस्थाहरूको पालना हुने गरी प्रमुख कार्यकारी अधिकृत लगायत सम्पूर्ण कर्मचारीहरूको पारिश्रमिक वृद्धि गर्नु पर्ने देखिएमा सोको आधारहरू सहित सञ्चालक समितिमा सिफारिश गर्ने।
- (घ) संस्थाका कर्मचारीहरूले सम्पादन गर्नु पर्ने कार्य विवरण, लक्ष्य र प्रगति मूल्याङ्कनका परिसूचकहरू समेत विकास गरी सो बमोजिम निजहरूको कार्यसम्पादन मूल्याङ्कन प्रणालीको पुनरावलोकन गर्ने।
- (ङ) जनशक्ति व्यवस्थापन सम्बन्धी कार्यहरू भर्ना, छनौट, नियुक्ति, पदस्थापना, सरुवा, बढुवा, वृत्ति विकास, कार्यसम्पादन मूल्याङ्कन, पुरस्कार तथा सजाय र श्रम सम्बन्ध सम्बन्धी योजना, नीति तथा मापदण्डहरू तयार गरी सञ्चालक समिति समक्ष पेश गर्ने।
- (च) कर्मचारी नीति तथा कार्यरत कर्मचारी संरचनाको समीक्षा गर्ने र Succession Planning तयार गरी स्वीकृतिका लागि सञ्चालक समिति समक्ष सिफारिश गर्ने।
- (छ) प्रमुख कार्यकारी अधिकृत आफूसंग सम्बन्धित सेवा सुविधा सम्बन्धमा समितिको बस्ने बैठकमा भाग लिन पाउने छैनन्।

(४) जोखिम व्यवस्थापन समिति सम्बन्धी व्यवस्था

सञ्चालक समितिले एक जना गैर कार्यकारी सञ्चालकको संयोजकत्वमा एउटा जोखिम व्यवस्थापन समिति गठन गर्नु पर्नेछ। समितिको सदस्यहरू मध्ये सञ्चालन (अपरेसन) विभागका विभागीय प्रमुख सदस्य र कर्जा विभागका विभागीय प्रमुख वा जोखिम व्यवस्थापन सम्बन्धी कार्य गर्ने अलगगै इकाई भएमा सोको प्रमुख सदस्य सचिव हुनेछ। लेखापरीक्षण समितिका संयोजक जोखिम व्यवस्थापन समितिको पदेन सदस्य हुनेछ। समितिको बैठक तीन महिनामा कम्तीमा एक पटक बस्नुपर्नेछ।

समितिको काम कर्तव्य र उत्तरदायित्व

- (क) विद्यमान जोखिम पहिचान तथा व्यवस्थापन प्रणालीको पर्याप्तता र उपयुक्तता सम्बन्धमा सञ्चालक समितिलाई जानकारी गराउने र उपयुक्त प्रणालीको विकासका लागि सुझाव दिने।
- (ख) व्यावसायिक गतिविधिमा निहित जोखिमको स्तर, जोखिम बहन क्षमता, जोखिम व्यवस्थापनको लागि विकास गरेको रणनीति, नीतिगत व्यवस्था र मार्गदर्शनको नियमित पुनरावलोकन गरी सोको पर्याप्तताका सम्बन्धमा सञ्चालक समितिमा सुझाव पेश गर्ने।
- (ग) व्यवस्थापनबाट नियमित रूपमा जोखिम व्यवस्थापन प्रतिवेदन लिई जोखिमको आंकलन, मूल्याङ्कन, नियन्त्रण तथा अनुगमन के कसरी भइरहेको छ सो सम्बन्धमा छलफल गर्ने र सञ्चालक समितिमा आवश्यक सुझाव पेश गर्ने।
- (घ) जोखिम सम्पत्ति अनुसार पुँजीको पर्याप्तता, आन्तरिक पुँजी विश्लेषण पद्धति (ICAAP), व्यावसायिक रणनीति अनुरूप नीतिगत व्यवस्थाको पर्याप्तता, संस्थाले लिन सक्ने अधिकतम जोखिम सम्बन्धमा नियमित रूपमा छलफल तथा विश्लेषण गरी सञ्चालक समितिलाई आवश्यक राय, सुझाव दिने।

- (ङ) जोखिम व्यवस्थापनका लागि नेपाल राष्ट्र बैंकबाट जारी गरिएका निर्देशन/मार्गनिर्देशन, संस्थाले निर्धारण गरेका आन्तरिक सीमा, उपयुक्त प्रचलन अनुरूप आवश्यक नीति एवम् संरचना विकास गर्नका लागि सञ्चालक समितिलाई सुझाव दिने ।
- (च) संस्थाले नियमित रूपमा दबाव परीक्षण (Stress Testing) गरी सोको परिणाम माथि छलफल गरी सोका आधारमा भविष्यमा अपनाउनुपर्ने आवश्यक नीति निर्माण वा निर्णय प्रक्रियाका लागि सञ्चालक समितिमा सुझाव पेश गर्ने ।
- (छ) सञ्चालक समितिबाट भएको अख्तियार प्रत्यायोजनको सीमा तथा औचित्यता विश्लेषण गरी सञ्चालक समितिमा आवश्यक सुझाव सहितको प्रतिवेदन पेश गर्ने ।
- (ज) सम्पत्ति संरचना, ती सम्पत्तिहरू परिचालनको अवस्था, त्यसबाट प्राप्त गर्न सकिने आय, सम्पत्तिहरूको गुणस्तरमा हुने वृद्धि/न्हास र सम्पत्ति दायित्व समिति (ALCO) बाट भएका कार्यहरूको सम्बन्धमा त्रैमासिक रूपमा विश्लेषण/समिक्षा गरी सञ्चालक समितिमा प्रतिवेदन पेश गर्ने ।
- (झ) अर्थतन्त्रको कुनै क्षेत्रमा उत्पन्न हुने समस्या वा परिवर्तनले संस्थाको वित्तीय अवस्थामा पार्न सक्ने असरको सम्बन्धमा अध्ययन गरी सोको निराकरणको लागि के कस्तो नीति अवलम्बन गर्नु पर्ने हो आवश्यक सुझाव सहित सञ्चालक समितिमा प्रतिवेदन पेश गर्ने ।
- द. आफ्ना सञ्चालक, संस्थापक, प्रमुख कार्यकारी अधिकृत, सेयरधनी, धितो मूल्याङ्कनकर्ता, लेखापरीक्षक, कानूनी सल्लाहकार, कर्मचारी एवम् निजसँग सम्बन्धित फर्मलाई कर्जा प्रदान गर्न बन्देज सम्बन्धी व्यवस्था**
- (क) सञ्चालकको हकमा देहाय बमोजिम कर्जा सापटी/गैर कोषमा आधारित सुविधा प्रदान गर्न पाइने छैन :
- (१) सञ्चालक र निजको एकाघर परिवारका सदस्यलाई,
  - (२) सञ्चालक वा निजको एकाघर परिवारका सदस्य व्यवस्थापक, साभेदार, एजेन्ट वा जमानतकर्ता भएको वा निजको प्रत्यक्ष वित्तीय स्वार्थ भएको व्यक्ति, फर्म, कम्पनी वा संस्थालाई,
  - (३) सञ्चालक वा निजका एकाघर परिवारका सदस्यले १० प्रतिशतभन्दा बढी सेयर लिएको फर्म, कम्पनीलाई र संस्थालाई,
  - (४) सञ्चालक वा निजका एकाघर परिवारका सदस्य जमानत बसेको व्यक्ति, फर्म कम्पनीलाई वा संस्थालाई ।
- (ख) देहायका अवस्थामा पूर्वाधार विकास बैंकका संस्थापक, सेयरधनी, लेखापरीक्षक, कानूनी सल्लाहकार तथा कर्मचारीलाई कर्जा तथा गैरकोषमा आधारित सुविधा प्रदान गर्न बन्देज गरिएको छ :-
- (१) संस्थापक वा संस्थापक समूहका सेयरधनी वा चुक्ता पुँजीको कुल सेयरको एक प्रतिशतभन्दा बढी सेयर लिएका सेयरधनी तथा निजका परिवारका सदस्य र कर्मचारीलाई,
  - (२) संस्थापक, एक प्रतिशत वा सोभन्दा बढी सेयर लिएका व्यक्ति/फर्म/कम्पनी/संस्था, कार्यकारी प्रमुख, बहालवाला लेखापरीक्षक, कानूनी सल्लाहकार तथा कर्मचारी वा त्यस्ता व्यक्तिको परिवारका सदस्य वा सञ्चालक मनोनित वा नियुक्ति गर्ने अधिकार पाएका फर्म, कम्पनी वा संस्थालाई ,
  - (३) चुक्ता पुँजीको सेयरको एक प्रतिशतभन्दा बढी सेयर लिएको सेयरधनी र पूर्वाधार विकास बैंकका कर्मचारी साभेदार भएको वा जमानत बसेको वा अन्य किसिमको वित्तीय स्वार्थ भएको व्यक्ति, फर्म, कम्पनी वा संस्थालाई,
  - (४) यस बैंकले निर्देशन दिएकोमा बाहेक एक प्रतिशत भन्दा बढी सेयर धारण गरेका सेयरधनी र कर्मचारीले दश प्रतिशतभन्दा बढी सेयर लिई मताधिकार लिएको फर्म, कम्पनी वा संस्थालाई,
- (ग) संस्थापक, सञ्चालक, कार्यकारी प्रमुख र निजको परिवारका सदस्यहरूको स्वामित्वमा रहेको सम्पत्तिको धितोमा सोही संस्थाबाट धितो राखी कर्जा प्रवाह गर्न पाइने छैन ।

तर, पूर्वाधार विकास बैंकको आफ्नै मुद्दति निक्षेप रसिद र शत प्रतिशत नगद मार्जिनमा जमानत जारी गर्न तथा नेपाल सरकार तथा नेपाल राष्ट्र बैंक ऋणपत्रको धितोमा कर्जा प्रदान गर्न यस खण्डमा भएको कुनै पनि व्यवस्थाले बाधा पुऱ्याउने छैन ।

- (घ) कार्यकारी प्रमुख र पूर्वाधार विकास बैंकका कर्मचारीहरूलाई पूर्वाधार विकास बैंकको कर्मचारी विनियमावली अनुसार सुविधायुक्त सापटी प्रदान गर्न यो निर्देशनले बाधा पुऱ्याएको मानिने छैन ।
उपर्युक्त व्यवस्थाका अतिरिक्त सरकारको घोषित उद्देश्य पुरा गर्न स्थापना भएका विकासमूलक संस्था वा कम्पनीलाई कर्जा प्रदान गर्न यस बैंकले छुट दिनसक्नेछ ।
- (ङ) आफ्नो संस्थाको संस्थापक/सञ्चालक/कर्मचारी तथा निजको एकाघर परिवारको सदस्यको चेक खरिद गर्न पाइने छैन ।
- (च) कर्जा प्रवाहका क्रममा धितो मुल्यांकन गर्नका लागि तयार गरेको सूचीमा रहेका धितो मूल्याङ्कनकर्तालाई कर्जा सापटी/गैर कोषमा आधारित सुविधा प्रदान गर्न पाइने छैन ।
- (छ) उपरोक्तको व्यवस्था अनुपालना गर्ने प्रयोजनको लागि पूर्वाधार विकास बैंकहरूले सम्बद्ध पक्षहरु (Related Parties) को सूची तयार गर्नुपर्नेछ ।

९. आचारसंहिता तथा सुशासन सम्बन्धी व्यवस्था

१. संस्थाले सुशासन ऐनको भावना अनुसार आ-आफ्नो संस्थामा आचारसंहिता निर्माण गरी लागू गर्नुपर्नेछ ।
२. आ-आफ्नो संस्थामा सुशासन इकाइ गठन गरी सुशासनको स्थितिवारे मासिक रूपमा अनुगमन गर्दै जानुपर्नेछ ।

१०. स्वःघोषणा सम्बन्धी व्यवस्था

- (क) सञ्चालकहरूले आफ्नो बारेमा यसैसाथ संलग्न स्वघोषणा(Self-Declaration)गरे/गराएको विवरण (अनुसूची ६.१) सहितको जानकारी तथा सम्बन्धित संस्थाले आफ्ना सञ्चालकहरूको सम्बन्धमा तयार गरेको दर्ता/लगत किताबको ढाँचा (अनुसूची ६.२)सहितको विवरण यस बैंकमा पेश गर्नुपर्नेछ ।
- (ख) सञ्चालकले आफू वा आफ्नो परिवारका सदस्य तथा आफ्नो वा परिवारको स्वामित्वमा रहेको फर्म/कम्पनीको नाममा विभिन्न बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरूबाट लिएको कर्जा सम्बन्धी स्वघोषणा विवरण वार्षिक रूपमा आर्थिक वर्ष समाप्त भएको मितिले ३५ दिनभित्र सञ्चालक समितिमा पेश गरी अद्यावधिक गरी राख्नुपर्नेछ ।
- (ग) प्रमुख कार्यकारी अधिकृत तथा अधिकृत स्तरका कर्मचारीहरु नियुक्ति गर्दा यस निर्देशनको अनुसूची नं. ६.३ बमोजिमको स्वःघोषणा गराई अभिलेख राख्नु पर्नेछ ।
- (घ) सञ्चालक, प्रमुख कार्यकारी अधिकृत तथा अधिकृत स्तरका कर्मचारीहरु र निजका परिवारको नाममा रहेको चलअचल सम्पत्ति र बैंक तथा वित्तीय संस्थाबाट लिएको ऋणको विवरण हरेक आर्थिक वर्ष समाप्त भएको ३५ दिनभित्र अद्यावधिक गरी राख्नुपर्नेछ ।

११. नियमावलीमा तोकिए बमोजिम सञ्चालक समितिको अध्यक्ष, सञ्चालक, वैकल्पिक सञ्चालक बैठकमा उपस्थित भए बापत पाउने बैठक भत्ता, सञ्चालक कार्यकारी भई कार्य गरेमा पारिश्रमिक समेत र टेलिफोन, मोवाइल तथा पत्रपत्रिका खर्च एवम् संस्थाको काममा स्वदेश र विदेशमा भ्रमण गर्दा लाग्ने खर्च जस्ता अन्य सुविधा बाहेक अध्यक्ष तथा अन्य सञ्चालकहरूले व्यक्तिगत फाइदा हुने आर्थिक र गैर आर्थिक कुनै पनि प्रकृतिका सुविधा लिन पाइने छैन । यसरी आर्थिक र गैर आर्थिक सुविधा लिएको खण्डमा बैंक तथा वित्तीय संस्था सम्बन्धी ऐन, २०७३ को दफा २३ को उपदफा (१) को व्यवस्था उल्लंघन गरेको मानी सम्बन्धित सञ्चालकबाट असुलउपर गरिनेछ ।

१२. इजाजतपत्रप्राप्त गर्ने क्रममा रहेका पूर्वाधार विकास बैंकका प्रस्तावित सञ्चालक/वा प्रबन्ध सञ्चालकहरूले वित्तीय कारोबार गर्ने इजाजतपत्रप्राप्त नगरेसम्म कुनै पनि प्रकारको पारिश्रमिक, भत्ता तथा अन्य आर्थिक सुविधाहरु लिन पाइने छैन । प्रस्तावित संस्थामा कार्यरत कर्मचारीहरूले प्रस्तावित सञ्चालक समितिले निर्णय गरे बमोजिमको पारिश्रमिक लिन भने बाधा पर्नेछैन । वित्तीय कारोबारको इजाजतपत्रप्राप्त गरी

सकेका तर सर्वसाधारणमासार्वजनिक सेयर निष्काशन नगरेका संस्थाका सञ्चालक, प्रबन्ध सञ्चालक तथा प्रमुख कार्यकारी अधिकृत लगायतका अधिकारीहरूले प्राप्त गर्ने पारिश्रमिक, भत्ता तथा अन्य आर्थिक सुविधाहरू उक्त संस्थाको सर्वसाधारण सेयरधनीको प्रतिनिधित्व भएको प्रथम साधारणसभा सम्पन्न नभएसम्म वृद्धि गर्न पाइने छैन ।

१३. अख्तियार प्राप्त निकायले कुनै व्यक्ति तथा निज सहभागी हुने वा भएको साभेदारी फर्म, कम्पनी तथा संस्थाहरू समेतलाई विपक्षी बनाई मुद्दा दायर गरेमा सो व्यक्ति तथा निजका साभेदारी फर्मलाई लेखापरीक्षकमा नियुक्त गर्न पाइने छैन ।

तर, सफाई पाएको खण्डमा आधिकारिक पत्र प्राप्त भए पछि लेखापरीक्षकमा नियुक्त गर्न सकिनेछ । मुद्दा दायर हुनुभन्दा अगाडि पूर्वाधार विकास बैंकको साधारणसभाबाट लेखापरीक्षक नियुक्ति भएको हकमा भने काम सम्पन्न गर्न यस व्यवस्थाले कुनै बाधा पर्ने छैन ।

- १४.(१) सञ्चालक, प्रमुख कार्यकारी अधिकृत वा उच्च व्यवस्थापन तहको पदाधिकारीले शिक्षा कर्जा, हायर पर्चेज कर्जा, घर कर्जा वा घरायसी प्रयोजनका सामग्री कर्जा बाहेक निजहरूको व्यक्तिगत नाममा अन्य कुनै किसिमका कर्जा लिन पाउने छैनन् ।

तर सरकारी ऋणपत्र, मुद्दती रसिद, सुनचाँदीको धितोमा वा Credit Card कर्जा लिन यस व्यवस्थाले बाधा पुऱ्याएको मानिने छैन ।

प्रष्टीकरण: उच्च व्यवस्थापन तहको पदाधिकारी भन्नाले पूर्वाधार विकास बैंकको प्रमुख कार्यकारी अधिकृत भन्दा दुई तह मुनिसम्मको पद धारण गरेको पदाधिकारीलाई जनाउँनेछ ।

- (२) संस्थाले कुनैपनि इजाजतपत्रप्राप्त संस्थाका कार्यकारी प्रमुख वा व्यवस्थापन तहको पदाधिकारीको अधिकांश स्वामित्व रहेको फर्म, कम्पनी वा संस्थामा कुनै पनि किसिमको कर्जा प्रवाह गर्न सक्ने छैन । यस प्रयोजनको लागि अधिकांश स्वामित्व भन्नाले ५० प्रतिशत भन्दा बढी स्वामित्व भएको फर्म, कम्पनी वा संस्था सम्भन्नुपर्दछ ।

१५. संस्थाको एक प्रतिशत वा सो भन्दा बढी सेयर धारण गरेका सेयरधनी वा निजको व्यक्तिगत वा साभेदारी फर्मले लेखापरीक्षण गरेको फर्म/कम्पनी/संस्थालाई सम्बन्धित संस्थाले ऋण प्रदान गर्न पाउने छैन ।

१६. संस्थाले संस्थागत सामाजिक उत्तरदायित्व सम्बन्धी कार्यमा थप क्रियाशील हुन आफ्नो हरेक आर्थिक वर्षको खुद मुनाफाको कम्तीमा १ प्रतिशत रकम छुट्ट्याई संस्थागत सामाजिक उत्तरदायित्व कोष खडा गरी जम्मा गर्नु पर्नेछ । सो कोषमा जम्मा भएको रकम निम्नानुसार हुने गरी अर्को आर्थिक वर्ष खर्च गर्ने व्यवस्था मिलाउनुपर्नेछ ।

(क) संस्थागत सामाजिक उत्तरदायित्व कोषमा जम्मा भएको रकमबाट निम्न क्षेत्रहरूमा हुने खर्च व्यहोर्न सकिनेछ :

- (१) सामाजिक परियोजनाहरूमा हुने खर्च : शिक्षा, स्वास्थ्य, दैवी प्रकोप व्यवस्थापन, वातावरण संरक्षण, सांस्कृतिक प्रबर्द्धन, दुर्गम क्षेत्रमा पूर्वाधार सुधार, सामाजिक रूपले पिछडिएका वर्गको आय आर्जन क्षमता अभिवृद्धि, वित्तीय साक्षरता, ग्राहक संरक्षण सम्बन्धी कार्यक्रम आदिमा गर्ने प्रत्यक्ष तथा अप्रत्यक्ष खर्च । परियोजना छनौट गर्दा सम्बन्धित क्षेत्रमा कार्य गरिरहेका विशिष्टकृत संस्थाहरूबाट सार्वजनिक सूचना माफत प्रस्ताव माग गरी छनौट गर्नुपर्नेछ ।

- (२) प्रत्यक्ष अनुदान खर्च : अति विपन्न वर्गका लागि शिक्षा तथा स्वास्थ्यमा हुने खर्च व्यहोरिदिने गरी हुने प्रत्यक्ष अनुदान खर्च वा त्यस्ता क्षेत्रमा संलग्न तथा क्रियाशील संस्थाहरूको भौतिक संरचना निर्माण, साधन खरिद सञ्चालन खर्च आदिमा दिइने प्रत्यक्ष अनुदान खर्च ।

- (३) दिगो विकास लक्ष्य : नेपालको दिगो विकास लक्ष्य, २०१६-२०३० (SustainableDevelopmentGoals, 2016-2030) ले पहिचान गरेका १७ वटा क्षेत्रहरूमा तोकिएका लक्ष्यहरूको प्राप्तिमा सहयोग हुने गरी गरिने अन्य प्रत्यक्ष तथा अप्रत्यक्ष खर्चहरू ।

- (४) आफ्नो संस्थामा कार्यरत कर्मचारीहरूका लागि Child Day Care Centre को व्यवस्था गर्दा लाग्ने खर्च ।

- (ख) संस्थाको ब्राण्ड प्रवर्द्धन हुने गरी गरिने खर्च यस कोषबाट व्यहोर्न पाइने छैन । तर, संस्थागत सामाजिक उत्तरदायित्वमा गरेको खर्चमा संस्थाको नाम सौजन्यको रूपमा उल्लेख गर्न भने बाधा पुगेको मानिने छैन ।
- (ग) संस्थाले संस्थागत सामाजिक उत्तरदायित्वमा खर्च गर्दा एकै भौगोलिक क्षेत्र तथा विषय (जस्तै: शिक्षा, स्वास्थ्य आदि) मा मात्र सीमित नभई आफ्नो कार्यक्षेत्रभित्रका विभिन्न भौगोलिक क्षेत्र तथा विषयहरूमा न्यायोचित ढङ्गले खर्च गर्ने व्यवस्था मिलाउनु पर्नेछ ।
- (घ) सञ्चालक समितिका सदस्यहरूलाई व्यक्तिगत तथा राजनैतिक लाभ हुने गरी खर्च गर्न पाइने छैन ।
- (ङ) सञ्चालक समितिले संस्थागत सामाजिक उत्तरदायित्वका लागि यस व्यवस्था अनुसार पहिचान हुने क्षेत्रहरू, सो क्षेत्रमा खर्चका लागि प्राप्त हुने प्रस्ताव मूल्याङ्कन गर्ने प्रक्रिया, कोषको सञ्चालन तथा व्यवस्थापन प्रक्रिया लगायतका विषयहरू समेटि छुट्टै कार्यविधि बनाई लागु गर्नु पर्नेछ ।
- (च) यस्तो कोषको व्यवस्था तथा सोबाट भएको खर्च सम्बन्धी जानकारी आफ्नो वार्षिक वित्तीय विवरणको लेखा सम्बन्धी टिप्पणी अन्तर्गत खुलाउनुपर्नेछ ।

१७. सम्पत्ति विवरण तथा स्व:घोषणा सम्बन्धी व्यवस्था

आफना सञ्चालक, प्रमुख कार्यकारी अधिकृत तथा अधिकृत स्तरकाकर्मचारीहरू र निजका परिवारको नाममा रहेको चलअचल सम्पत्ति र बैंक तथा वित्तीय संस्थाबाट लिएको ऋणकोविवरण हरेक आर्थिक वर्ष समाप्त भएको ३५ दिनभित्र अद्यावधिक गरी राख्नुपर्नेछ । साथै, संस्थाले प्रमुख कार्यकारी अधिकृत तथा अधिकृत स्तरका कर्मचारीहरू नियुक्ति गर्दा यस निर्देशनको अनुसूची नं. ६.३ बमोजिमको स्व:घोषणा गरी गराई अभिलेख राख्नु पर्नेछ ।

अनुसूची - ६.१

श्री सञ्चालक समिति,

मिति : २०७३/...../.....

.....पूर्वाधार विकास बैंक लिमिटेड,

.....।

बिषय : जानकारी गराएको बारे ।

उपर्युक्त सम्बन्धमा म .....ले यस पूर्वाधार विकास बैंकको सञ्चालकको पदमा मिति २०७३/...../.....वाट बहाल गरेकोले बैंक तथा वित्तीय संस्था सम्बन्धी ऐन, २०७३ बमोजिम देहायका विषयहरूको बारेमा जानकारी गराएको छु ।

- (१) यस पूर्वाधार विकास बैंकसँग म वा मेरो परिवारको कुनै सदस्यले कुनै किसिमको करार गरेको वा गर्न लागेको छैन ।
- (२) पूर्वाधार विकास बैंकको कार्यकारी प्रमुख, प्रबन्ध सञ्चालक वा कम्पनी सचिव, लेखापरिक्षक तथा महाप्रबन्धकको नियुक्तिको सम्बन्धमा मेरो कुनै प्रकारको स्वार्थ वा सरोकार छैन ।
- (३) म र मेरो परिवारको कुनै सदस्यले यस पूर्वाधार विकास बैंकको सेयर संख्या.....लिएको छु/छौं, सो बाहेक बैंकको अन्य सेयर वा डिबन्चर लिएको छैन ।
- (४) म यस बाहेक नेपाल राष्ट्र बैंकबाट स्वीकृत प्राप्त कुनै बैंक तथा वित्तीय संस्थाको सञ्चालक छैन ।
- (५) मेरो परिवारको कुनै पनि सदस्यले यस पूर्वाधार विकास बैंकको पदाधिकारी/कर्मचारीको हैसियतले काम गरेका छन्/छैनन् ।
(रहेको भए खुलाउने .....)
- (६) बैंक तथा वित्तीय संस्था सम्बन्धी ऐन, २०७३ बमोजिम म यस बाहेक अन्य कुनै पनि प्रकारको निक्षेप सम्बन्धी व्यवसाय सञ्चालन गर्ने संस्थाको (प्रचलित कानून बमोजिम बचत तथा ऋणको कारोबार गर्ने सहकारी संस्था समेतको) सञ्चालक, कर्मचारी वा बहालवाला लेखापरिक्षक वा सल्लाहाकारको पदमा रहेको छैन । साथै, यस संस्थाको सञ्चालक रहेसम्म म अन्य कुनै प्रकारको बचत तथा ऋण सम्बन्धी कारोबार गर्ने संस्थाको सञ्चालक हुने छैन ।
- (७) यस पूर्वाधार विकास बैंकको संस्थापक सेयर धितो राखी कर्जा लिएको छ/छैन ।
यदि छ भने सोको विवरण खुलाउनु पर्नेछ ।
- (८) माथि घोषणा गरिएका/पेश गरिएका विवरणहरू ठीक सांचो हो, भुङ्गा ठहरिएमा कानून बमोजिम सहुला बुझाउँला ।

सञ्चालकको दस्तखत:

नाम थर

बाबुको नाम:

बाजेको/पतिको नाम:

ठेगाना:

नागरिकता लिएको जिल्ला र नागरिकता नं.

(द्रष्टव्य :: यो विवरण पूर्वाधार विकास बैंकको सञ्चालकको पदमा निर्वाचित वा मनोनित भएको मितिले ७ दिनभित्र र परिवर्तन भएमा परिवर्तन भएको मितिले ७ दिनभित्र सम्बन्धित पूर्वाधार विकास बैंकमा पेश गर्नुपर्नेछ । साथै, संस्थाले सञ्चालकबाट यो विवरण प्राप्त भएको मितिले ७ दिनभित्र यस बैंक समक्ष पेश गर्नुपर्नेछ ।)

.....पूर्वाधार विकास बैंक लिमिटेड
सञ्चालकहरुको दर्ता/लगत किताब

क्र.सं.	सञ्चालकको नाम	बाबुको नाम	बाजेको/पतिको नाम	पेशा, व्यवसाय	सञ्चालक नियुक्त भएको मिति	सञ्चालकबाट हटेको मिति

तयार गर्ने:

प्रमाणित गर्ने :

अनुसूची - ६.३

श्री जनशक्ति व्यवस्थापन विभाग,

मिति : २०७९/...../.....

.....पूर्वाधार विकास बैंक लिमिटेड,

.....।

बिषय : स्व:घोषणा गरिएको बारे ।

उपर्युक्त सम्बन्धमा म .....ले यस पूर्वाधार विकास बैंकको ..... पदमा मिति २०७९/...../.....नियुक्त भएकोले नेपाल राष्ट्र बैंकबाट पूर्वाधार विकास बैंकलाई जारी गरिएको निर्देशन बमोजिम देहाय बमोजिमको स्वघोषणा गर्दछु ।

- (१) टाट नपल्टेको वा बेइमानी वा जालसाजीको आरोपमा सजाय नपाएको,
- (२) आफ्नो पूर्व कारोबारमा नेपाल राष्ट्र बैंक वा बैंक तथा वित्तीय संस्थाबाट निलम्बन नगरिएको वा नेपाल राष्ट्र बैंकबाट भएको अनुसन्धानमा शंकास्पद कारोबारमा संलग्न भनी किटान नगरिएको वा त्यस्तो निलम्बनबाट फुकुवा भएको पाँच वर्ष पुगेको वा त्यस्तो शंकास्पद कारोबारको संलग्नताबाट सफाई पाएको,
- (३) कालोसूचीमा समावेश नभएको वा त्यस्तो सूचीबाट फुकुवा भएको तीन वर्ष पुगेको ।
- (४) सम्पत्ति शुद्धीकरण तथा आतङ्कवादी क्रियाकलापमा वित्तीय लगानी सम्बन्धी कसूरमा सजाय नपाएको वा मुद्दा नचलेको ।
- (५) अपराधिक क्रियाकलाप विरुद्ध अदालतमा मुद्दा नचलेको ।
- (६) प्रचलित कानून बमोजिम तिर्नुपर्ने कर चुक्ता गरेको ।

माथि घोषणा गरिएका/पेश गरिएका विवरणहरु ठीक छन्, भुट्टा ठहरिएमा कानून बमोजिम सहुंला बुझाउँला ।

दस्तखत:

नाम थर

बाबुको नाम:

बाजेको/पतिको नाम:

ठेगाना:

नागरिकता लिएको जिल्ला र नागरिकता नं.

नेपाल राष्ट्र बैंक
केन्द्रीय कार्यालय
बैंक तथा वित्तीय संस्था नियमन विभाग

निर्देशन नं. ७

सुपरिवेक्षकीय निर्देशन लागू गर्ने कार्य तालिका सम्बन्धी व्यवस्था

पूर्वाधार विकास बैंकको निरीक्षण तथा सुपरिवेक्षणको क्रममा दिइएको निर्देशनहरूलाई देहाय बमोजिम लागू गर्न/गराउन नेपाल राष्ट्र बैंक ऐन, २०५८ को दफा ७९ ले दिएको अधिकार प्रयोग गरी देहायको निर्देशन जारी गरिएको छ ।

१. निरीक्षण प्रतिवेदन उपरको प्रतिक्रिया

निरीक्षण प्रतिवेदन उपरको प्रतिक्रिया स्थलगत निरीक्षण प्रतिवेदन प्राप्त भएको मितिले बढीमा तीस दिनभित्र पूर्वाधार विकास बैंकको सञ्चालक समितिले उक्त प्रतिवेदनमा उल्लिखित कैफियतहरूको सुधार तथा दिएका निर्देशनहरूको पालना गरी सो निरीक्षण प्रतिवेदनमा उठाइएका बुँदाहरूको सुधारको स्थिति सहितको प्रतिक्रिया यस बैंकको सम्बन्धित सुपरिवेक्षण विभागमा पठाउनुपर्ने छ । तोकिएको समयभित्र आवश्यक सुधार गरी प्रतिक्रिया पठाउन नसक्ने अवस्था भएमा संस्थाले यस बैंकको स्वीकृति लिई थप भएको अवधिभित्र उक्त प्रतिवेदन यस बैंकमा पेश गर्नुपर्ने छ ।

२. कर्जा नोक्सानी व्यवस्था

निरीक्षण प्रतिवेदन मार्फत थप कर्जा नोक्सानी व्यवस्था गर्ने निर्देशन प्राप्त भएमा चालु त्रैमासिक हिसावमा थप कर्जा नोक्सानी व्यवस्था गरी सोको जानकारी यस बैंकमा दिनुपर्ने छ ।

३. Loan Portfolio सुधार योजना

निरीक्षण प्रतिवेदन मार्फत निर्देशन प्राप्त भएको तीस दिनभित्र निष्कृत कर्जाहरूको स्थिति सुधार्ने योजना बनाई यस बैंकको बैंक सुपरिवेक्षण विभागमा पेश गर्नुपर्नेछ ।

४. पुँजीकोषको पर्याप्तता

निरीक्षण प्रतिवेदन मार्फत निर्देशन प्राप्त भएको बढीमा पैंतिस दिनभित्र संस्थाले पर्याप्त पुँजीकोष कायम राख्नको लागि देहायका विषयहरू समेत समावेश भएको लिखित पुँजी योजना यस बैंकको बैंक सुपरिवेक्षण विभागमा पेश गर्नुपर्ने छ :-

- (क) पर्याप्त पुँजीकोष कायम गर्नका लागि हाल र भविष्यमा आवश्यक पर्ने पुँजीको विवरण,
- (ख) वर्गीकृत तथा पुनःवर्गीकृत सम्पत्तिको विवरण,
- (ग) सञ्चित नाफाको अनुमानित रकम
- (घ) यस सम्बन्धी निर्देशनमा व्यवस्था भए अनुसार भविष्यमा आवश्यक पर्ने पुँजी पुरा गर्न व्यवस्था गरिएको अतिरिक्त स्रोत र समय तालिका ।

५. सम्पत्ति/दायित्व व्यवस्थापन

निरीक्षण प्रतिवेदन मार्फत निर्देशन प्राप्त भएको तिस दिनभित्र संस्थाले पर्याप्त तरलता कायम राख्न आफ्नो सम्पत्ति/दायित्व व्यवस्थापन नीति तथा कार्यविधिमा आवश्यकता अनुसार संशोधन गरी देहायका विषयहरू यस बैंकको बैंक सुपरिवेक्षण विभागमा पेश गर्नु पर्नेछ । उक्त संशोधनमा अन्य विषयहरूको अतिरिक्त देहायका बुँदाहरूमा ध्यान पुऱ्याउनुपर्ने छ :-

- (क) ऋण लिइएको रकम (Borrowed Funds) को लागत तथा उपयोग,
- (ख) भैपरि आउने आवश्यकता पुरा गर्न चाहिने तरल सम्पत्तिको परिमाण,

- (ग) निक्षेपको सम्भावित उतार-चढावको लागि पर्याप्त तरलताको व्यवस्था गर्न अल्पकालीन वित्तीय स्रोतको व्यवस्था,
- (घ) कर्जाको परिमाण र वासलात बाहिरका कारोबारहरूमा लगानी गर्न आवश्यक रकम र लगानीको स्रोत बीचको तालमेल र
- (ङ) व्यवस्थापनबाट सञ्चालक समिति समक्ष नियमित रूपमा सम्पत्ति/दायित्व सम्बन्धी प्रतिवेदन पेश गर्ने व्यवस्था ।

६. आन्तरिक लेखापरीक्षण तथा नियन्त्रण

संस्थाले विद्यमान नीति, नियम तथा कानुनी प्रावधानको दायराभित्र कार्य सम्पादन गरी आन्तरिक नियन्त्रण प्रणालीमा प्रभावकारीता ल्याउन सकिने गरी कार्यविधि तर्जुमा गर्नुपर्ने छ । उक्त कार्यविधि अन्तर्गत कम्तीमा देहायका विषयहरू समावेश भएको हुनुपर्नेछ :-

- (क) संस्थाको यथार्थ अवस्थाको चित्रण गर्ने तथा सम्पत्ति सुरक्षित हुने गरी व्यवस्थापन तथा लेखा नियन्त्रण प्रणालीको समीक्षा सम्बन्धमा,
- (ख) तथ्याङ्कको विश्वसनियता जाँच गर्ने सम्बन्धमा,
- (ग) कर्जा प्रवाह, कोष सञ्चालन (Treasury Operation), विदेशी विनिमय व्यवस्थापन, तरलता व्यवस्थापन, पुँजीकोषको पर्याप्तता, कर्मचारी, व्यवस्थापन सुचना प्रणालीका साथै बैंकिङ्ग नियम कानूनहरूको पालना सम्बन्धी व्यवहार जाँचबुझ गर्ने सम्बन्धमा,
- (घ) सम्पत्तिको गुणस्तर समीक्षा सम्बन्धमा,
- (ङ) वित्तीय जोखिम व्यवस्थापनको (तरलता, सम्पत्ति/दायित्व, विदेशी मुद्रा व्यवस्थापन) समीक्षा सम्बन्धमा ।

७. योजना, नीति तथा कार्यविधिहरूको कार्यान्वयन

बुँदा नं. ३ देखि ६ सम्म उल्लेख भए बमोजिम निरीक्षण प्रतिवेदनले माग गरेको योजना, नीति तथा कार्यविधिहरू समीक्षाको लागि यस बैंकको बैंक सुपरिवेक्षण विभागमा पेश गर्नुपर्नेछ ।

८. प्रगति विवरणको अनुगमन

यस बैंकबाट पूर्वाधार विकास बैंकको कारोबार र प्रगति विवरण सम्बन्धमा निरन्तर रूपमा अनुगमन गरिनेछ । यस बैंकले सम्बन्धित पूर्वाधार विकास बैंकको प्रत्येक तीन महिनामा क्रियाकलाप, योजना, नीति तथा यस बैंकले दिएको निर्देशन कार्यान्वयनको अनुगमन गरी दिएको सुझाव सम्बन्धित संस्थाले कार्यान्वयन गर्नु गराउनुपर्नेछ ।

नेपाल राष्ट्र बैंक
केन्द्रीय कार्यालय
बैंक तथा वित्तीय संस्था नियमन विभाग

निर्देशन नं. ८

लगानी सम्बन्धी व्यवस्था

पूर्वाधार विकास बैंकले वित्तीय स्रोतको लगानीका सम्बन्धमा नेपाल राष्ट्र बैंक ऐन, २०५८ को दफा ७९ ले दिएको अधिकार प्रयोग गरी देहायको निर्देशन जारी गरिएको छ ।

१. सरकारी सुरक्षणपत्र, नेपाल राष्ट्र बैंक ऋणपत्र, पूर्वाधार विकास सम्बन्धी परियोजनाहरूमा लगानी, पूर्वाधार विकास सम्बन्धी परियोजना सञ्चालन गर्ने कम्पनीहरूको धितोपत्रमा लगानी तथा संगठित संस्थाहरूको सेयर तथा डिबेञ्चरमा लगानी गर्ने नीति तथा कार्यविधि सञ्चालक समितिबाट स्वीकृत गराएर मात्र लागू गर्नु पर्नेछ ।

२. सरकारी सुरक्षणपत्र र नेपाल राष्ट्र बैंक ऋणपत्रमा लगानी गर्न कुनै सीमा तोकिएको छैन । यस सम्बन्धी संलग्न निर्देशन फा.नं. ८.१ बमोजिमको विवरण महिना बितेको १५ दिन भित्र यस बैंकको बैंक सुपरिवेक्षण विभागमा पठाउनु पर्नेछ ।

३. **संगठित संस्थाको सेयर, डिबेञ्चर तथा अन्य लगानी सम्बन्धी व्यवस्था**

(क) सर्वसाधारणमा सेयर विक्री गरी नेपाल स्टक एक्सचेञ्ज लिमिटेडमा सूचीकृत भइसकेको संगठित संस्थाको सेयर तथा डिबेञ्चरमा मात्र लगानी गर्नु पर्नेछ । धितोपत्र विनिमय बजारमा सूचीकृत भइसकेका संगठित संस्थाको सेयर तथा डिबेञ्चरमा लगानी गरेमा लगानी गरेको मितिले एक वर्षभित्र उक्त सेयर तथा डिबेञ्चर सूचीकृत नभएको खण्डमा लगानी भए बराबरको रकम लगानी समायोजन कोष हिसाबमा राख्नु पर्नेछ ।

तर, प्रचलित कानून बमोजिम सूचीकृत हुन नपर्ने संस्थामा शतप्रतिशत लगानी रहेको अवस्थामा र पूर्वाधार निर्माण सम्बन्धी संस्थाको सेयर डिबेञ्चरमा गरेको लगानीमा लगानी समायोजन कोष खडा गर्न अनिवार्य हुने छैन ।

(ख) यसैगरी, औद्योगिक व्यवसाय ऐन, २०७३ को अनुसूची-९ बमोजिम स्थापना भएका राष्ट्रिय प्राथमिकता प्राप्त उद्योगको सेयरमा लगानी गर्दा माथि उल्लेख भए अनुसारको लगानी समायोजन कोष खडा गर्नुपर्ने विद्यमान व्यवस्थामा छुट प्रदान गरिएको छ ।

(घ) वित्तीय स्वार्थ भएको कम्पनीको हकमा आफ्नो प्राथमिक पुँजीको २० प्रतिशतसम्म लगानी गर्न सक्नेछ । वित्तीय स्वार्थ भएको संगठित संस्थाहरूको सेयर तथा डिबेञ्चरमा गरेको कुल लगानी रकमलाई पुँजीकोष गणना गर्दा प्राथमिक पुँजीबाट घटाई पुँजीकोष कायम गर्नु पर्नेछ ।

(ङ) मुख्य कम्पनीको सञ्चालक समिति वा सञ्चालक समितिका अध्यक्ष/सदस्य सहायक कम्पनीको सञ्चालक समिति वा सञ्चालक समितिको अध्यक्ष/सदस्यको रूपमा रहन पाउने छैनन् ।

४. **लगानीको पुनरावलोकन सम्बन्धी व्यवस्था**

संस्थाले अर्धवार्षिक रूपमा आफ्नो लगानीको पुनरावलोकन गर्ने व्यवस्था गर्नु पर्नेछ । यसरी पुनरावलोकन गर्दा आन्तरिक लेखापरीक्षकबाट विद्यमान लगानी नीति तथा यस निर्देशन बमोजिम लगानी गरिएको व्यहोरा प्रमाणित गराई अर्धवार्षिक अवधि समाप्त भएको १ महिनाभित्र संस्थाको व्यवस्थापनबाट स्वीकृत गराउनु पर्नेछ ।

५. **स्व:प्रयोजनको लागि अचल सम्पत्ति खरिद तथा निर्माण सम्बन्धमा**

संस्थाको प्रयोजनको निमित्त आवश्यक परेमा बाहेक अचल सम्पत्ति खरिद गर्न पाउने छैन । आफ्नो प्रयोजनको निमित्त जग्गा, भवन वा दुवै आवश्यक परेमा देहायको शर्तहरूको अधिनमा रही खरिद वा निर्माण गर्न सक्नेछ ।

- (क) संस्थापना गर्दाको सम्पूर्ण पुर्व सञ्चालन खर्च (Pre operating expenses)अपलेखन भईसकेको हुनुपर्नेछ ।
- (ख) प्रबन्धपत्र/नियमावलीमा उल्लेख भए बमोजिमको सेयर सर्वसाधारणमा जारी गरी सकेपछिको पहिलो साधारण सभा सम्पन्न भएको हुनुपर्नेछ ।
- (ग) विगत २ वर्षदेखि निरन्तर खुद मुनाफामा सञ्चालन भएको र सञ्चित नोक्सानीमा नरहेको हुनुपर्नेछ ।
- (घ) यस बैंकले जारी गरेको निर्देशन बमोजिम पुँजीकोष पर्याप्त रहेको हुनुपर्नेछ ।
- (ङ) जग्गा, भवन वा दुवै खरिद तथा भवन निर्माण गर्दा आफ्नो प्राथमिक पुँजीको १० प्रतिशतको सीमाभित्र रही गर्नुपर्नेछ ।
- (च) खण्ड (क) देखि (ङ) सम्म उल्लिखित अवस्था पुरा नगरी जग्गा, भवन वा दुवै खरिद वा निर्माण गरेमा सो बराबरको रकम प्राथमिक पुँजीकोष गणना गर्दा घटाउनु पर्नेछ ।
- (छ) जग्गा, भवन वा दुवै खरिद गरेको वा भवन निर्माण सम्पन्न भएको मितिबाट ३ वर्षसम्म आफ्नो प्रयोगमा नआएमा सो बराबरको रकम प्राथमिक पुँजीकोष गणना गर्दा घटाउनु पर्नेछ ।
- (ज) त्यस्तो जग्गा, भवन वा दुवै आफ्नो प्रयोजनमा नआउने देखिएमा बिक्री गर्नुपर्नेछ ।

६. विवरण पठाउनु पर्ने

लगानी सम्बन्धी संलग्न निर्देशन फा.नं. ८.१, ८.२ र ८.३ का विवरणहरु महिना बितेको १५ दिनभित्र यस बैंकको बैंक सुपरिवेक्षण विभागमा पठाउनु पर्नेछ ।

ने.रा. बैंक निर्देशन फा.नं. ८.१
सरकारी ऋणपत्र र नेपाल राष्ट्र बैंक ऋणपत्रमा भएको लगानी विवरण (मासिक)
२० .....साल .....महिना

(रकम रु. दश
लाखमा)

क्र.सं.	विवरण	रकम
	कुल	

मिति

अधिकृत दस्तखत

ने.रा. बैंक निर्देशन फा.नं. ८.२
कम्पनीको शेयरपुँजीमा भएको लगानी विवरण (मासिक)
२० .....साल .....महिना

(रकम रु. दश
लाखमा)

क्र.सं.	कम्पनीको नाम	शेयर संख्या	परल मूल्य	बजार मूल्य	नाफा/(नोक्सान) वा कोष समायोजन रकम
	कुल				

मिति

अधिकृत दस्तखत

ने.रा. बैंक निर्देशन फा.नं. ८.३
संगठित संस्थाहरुको डिभेञ्चरमा भएको लगानी विवरण (मासिक)
२० .....साल .....महिना

(रकम रु. दश लाखमा)

क्र.सं.	कम्पनीको नाम	लगानी मिति	रकम
	कुल		

मिति

अधिकृत दस्तखत

नेपाल राष्ट्र बैंक केन्द्रीय कार्यालय

बैंक तथा वित्तीय संस्था नियमन विभाग

निर्देशन नं. ९

तथ्याङ्क विवरण सम्बन्धी व्यवस्था

देशको आर्थिक, मौद्रिक एवं बैकिङ गतिविधिको मूल्याङ्कन तथा विश्लेषण गर्नुका साथै पूर्वाधार विकास बैंकको सुपरीवेक्षण गर्ने सन्दर्भमा बैकिङ तथा वित्तीय तथ्याङ्कको महत्वपूर्ण भूमिका रहने हुँदा समयमै शुद्ध र यथार्थपरक तथ्याङ्क विवरणहरू उपलब्ध गराउन नेपाल राष्ट्र बैंक ऐन, २०५८ को दफा ७९ ले दिएको अधिकार प्रयोग गरी नेपाल राष्ट्र बैंकमा पेश गर्नुपर्ने तथ्याङ्क सम्बन्धी व्यवस्था सम्बन्धमा देहायको निर्देशन जारी गरिएको छ:-

१. अनुसूची-१ र २ मा उल्लेखित विवरणहरू सोही अनुसूचीमा तोकिएको अवधिभित्र तोकिएको ढाँचामा यस बैंकको रिपोर्टिङ पोर्टलमा अपलोड गर्नु पर्नेछ ।
२. अन्तर-बैंक कारोबारको विवरण कारोबार सम्पन्न गर्नासाथ र दैनिक तरलता विवरण अर्को कार्यदिनको मध्यान्ह १२:०० बजेसम्म यस बैंकको रिपोर्टिङ पोर्टलमा अपलोड गर्नु पर्नेछ । सम्बन्धित सुपरिवेक्षण विभागले माग गरेको खण्डमा उपरोक्त तथ्याङ्क विवरणको Hard Copy सम्बन्धित अधिकृतको सहिछाप गरी पठाउनु पर्नेछ ।
३. यस बैंकमा तथ्याङ्क पठाउने प्रयोजनकालागि एकजना छुट्टै पदाधिकारी तोकिएको निजको नाम, फोन नं. र इमेल ठेगाना सहितको जानकारी यस बैंकलाई उपलब्ध गराउनु पर्नेछ । तथ्याङ्क विवरण पठाउँदा तोकिएको पदाधिकारीको नाम, फोन नं. र इमेल ठेगाना समेत उल्लेख गर्नुपर्नेछ ।
४. यस बैंकमा तथ्याङ्क पठाउने प्रयोजनका लागि एकजना छुट्टै पदाधिकारी तोकिएको निजको नाम, फोन नम्बर र इमेल ठेगाना यस बैंकको रिपोर्टिङ पोर्टलमा अद्यावधिक गर्नुपर्नेछ । तथ्याङ्क विवरण पठाउँदा तोकिएको पदाधिकारीको नाम, फोन नं. र इमेल ठेगाना समेत उल्लेख गर्नु पर्नेछ ।
५. यस बैंकमा पेश गर्नुपर्ने तथ्याङ्क तथा जानकारीहरू सुपरिवेक्षकीय सूचना प्रणाली (Supervisory Information System-SIS) मा तोकिए बमोजिमका रिटर्नहरू तथा ad hoc तथ्यांक र विवरणहरू निर्धारित समयवाधिभित्र यस बैंक समक्ष पठाउनु पर्नेछ ।

अनुसूची-१

इजाजतपत्रप्राप्त संस्थाहरूले वेबसाइट मार्फत यस बैंकमा पठाउनु पर्ने तथ्याङ्कहरू सम्बन्धी विवरण

अनुसूची/ फाराम नं.	विषय	तथ्याङ्कको प्रकृति	पठाउनु पर्ने अवधि
९.२०	तरलता मौज्जात विवरण		अर्को दिनको १२ बजेभित्र
९.१६	शाखा तथा अन्य कार्यालयको विवरण	यथा समयमा	संचालन भएको दिन
६.२	संचालक तथा कार्यकारी प्रमुखको विवरण	यथा समयमा	नियुक्त वा निवृत्त भएको दिन
१३.१	अनिवार्य मौज्जात विवरण	द्वि साप्ताहिक	एक हप्ता भित्र
९.१६क	निक्षेप खाता संख्याको शाखागत विवरण	मासिक	अर्को महिनाको १५ गते भित्र
९.१६ख	कर्जा र निक्षेप रकमको शाखागत विवरण	मासिक	
९.२२	प्रमुख वित्तीय परिसूचकहरूको विवरण	मासिक	
९.११	ठुला ऋणीहरू र समूह तथा कोषमा आधारित कर्जा र गैह्रकोषमा आधारित सहूलियत सम्बन्धी विवरण	त्रैमासिक	
९.१४	त्रैमासिक वित्तीय विवरण	त्रैमासिक	
९.१९क	कर्मचारीहरूको विवरण	अर्धवार्षिक	
९.१९ख	संस्थापक सेयरधनीहरूको विवरण	अर्धवार्षिक	

अनुसूची-२

इजाजतपत्रप्राप्त संस्थाहरूले Excel Sheet मार्फत यस बैंकमा पठाउनु पर्ने तथ्याङ्कहरू सम्बन्धी विवरण

अनुसूची/फाराम नं.	विषय	तथ्याङ्कको किसिम	तथ्याङ्क पठाउने विधि	पठाउनु पर्ने अवधि
५.३	विदेशी विनिमय अनुगमन विवरण	साप्ताहिक	१. https://reporting.nrb.org.np	१५ दिन भित्र
Capital Adequacy Framework बमोजिमका फर्महरू	पुँजीकोष र जोखिम भारत सम्पत्ति	मासिक	२. मा login गर्ने ३. Reports Upload Select गर्ने ४. Bulk Excel Upload Select गर्ने	
३.१, ९.३	क्षेत्रगत कर्जा विवरण	मासिक	५. Add Report Select गर्ने	
९.१, ९.२, ९.३, ९.८, ९.९	मासिक तथ्याङ्क विवरण	मासिक	६. Fiscal Year Select गर्ने	
१३.२	वैधानिक तरलता विवरण	मासिक	७. Reporting Month Select गर्ने	
५.१	तरलता अनुगमन विवरण	त्रैमासिक	८. उपयुक्त Category Select गर्ने	
५.२	ब्याजदर जोखिम अनुगमन विवरण	त्रैमासिक	९. Description मा आवश्यकतानुसार संक्षिप्त विवरण भर्ने	
९.६, ९.६.१, ९.१० र ९.१२	त्रैमासिक तथ्याङ्क विवरण	त्रैमासिक	१०. आफुले Upload गर्न चाहेको रिपोर्टको किसिम Select गर्ने	
२.१, २.२, २.३	कर्जा सापट र व्यवस्था, ग्राहक अनुसार कर्जा र गैर बैकिङ्ग सम्पत्ति	त्रैमासिक	११. Choose File बाट आफुले Upload गर्न चाहेको FileSelect गर्ने	
११.१	सह-वित्तीयकरण कर्जा विवरण	त्रैमासिक	१२. Save गर्ने	
	आपसी सम्बन्ध भएका ग्राहकको कर्जा विवरण	त्रैमासिक	एक पटक Upload भई Submit भएको File परिवर्तन गर्नु परेमा देहाय बमोजिमका प्रकृया अवलम्बन गर्ने १. Reports Upload List Click गर्ने २. सम्बन्धित महिना र Category मिल्ने गरी View Columnमा रहेको icon click गर्ने ३. Unlock Request Button Click गर्ने ४. Unlock Details Window खुल्छ यसमा Resubmit Reason: * मा कुनै एउटा कारण चयन गर्ने ५. Save गर्ने ६. त्यस पछि पुनः शुरु देखिको प्रकृया अवलम्बन गरी Upload भएको File Submit गर्ने ।	

निर्देशनमा उल्लेख भएदेखि बाहेक यस बैंकको अन्य विभाग/कार्यालयमा पठाउनु पर्ने विवरणहरू नियमित रूपमा पठाउनु पर्नेछ ।

ने.रा.बैंक निर्देशन फा.नं.९.१

..... लिमिटेड

सम्पत्ति र दायित्वको गोश्वारा हिसाव (मासिक)

२०७..... साल ..... महिनाको विवरण

(रु. दश लाखमा)

पुँजी तथा दायित्व	रकम	सम्पत्ति	रकम
१. पुँजी तथा जगेडा कोषहरु		१. नगद मौज्जात	
१.१ चुक्ता पुँजी		१.१ स्वदेशी मुद्रा	
१.१.१ साधारण सेयर		२. बैंक मौज्जात	
१.१.२ नन्ऱिडिमेवल प्रिफरेन्स सेयर		२.१ स्वदेशी मुद्रा	
१.१.३ रिडिमेवल प्रिफरेन्स सेयर		२.१.१ नेपाल राष्ट्र बैंकमा	
१.१.४ कन्भर्टिबल प्रिफरेन्स सेयर		२.१.२ "क" वर्गको इजाजतपत्रप्राप्त संस्थामा	
१.२ कल इन एड्भान्स		२.१.३ "ख" वर्गको इजाजतपत्रप्राप्त संस्थामा	
१.३ प्रस्तावित बोनस सेयर		२.१.४ "ग" वर्गको इजाजतपत्रप्राप्त संस्थामा	
१.४ साधारण जगेडा कोष		२.१.५ अन्य वित्तीय संस्थामा	
१.५ सेयर प्रिमियम		२.२ विदेशी मुद्रा	
१.६ सञ्चित नाफा/नोक्सान (Retained Earning)		२.२.१ नेपाल राष्ट्र बैंकमा	
१.७ अन्य जगेडा तथा कोषहरु*		२.२.२ "क" वर्गको इजाजतपत्रप्राप्त संस्थामा	
१.७.१ भैपरी आउने जगेडा कोष		२.२.३ "ख" वर्गको इजाजतपत्रप्राप्त संस्थामा	
१.७.२ सम्पत्ति पुनर्मुल्याङ्कन कोष		२.२.४ "ग" वर्गको इजाजतपत्रप्राप्त संस्थामा	
१.७.३ पुँजीगत जगेडा कोष		२.२.५ अन्य वित्तीय संस्थामा	
१.७.४ संस्था विकास कोष		२.२.६ विदेशी बैंकमा	
१.७.५ विशेष जगेडा कोष		२.२.६.१ भारतमा	
१.७.६ लाभांश समीकरण कोष		२.२.६.२ अन्य विदेशी मुलुकमा	
१.७.७ अन्य स्वतन्त्र कोष		३. मागेका बखत प्राप्त हुने रकम	
१.८ पुँजी फिर्ता जगेडा कोष		३.१ स्वदेशी मुद्रा	
१.९ सटही घटबढ कोष		३.१.१ "क" वर्गको इजाजतपत्रप्राप्त संस्थामा	
१.१० लगानी समायोजन कोष		३.१.२ "ख" वर्गको इजाजतपत्रप्राप्त संस्थामा	
१.११ अन्य कोष		३.१.३ "ग" वर्गको इजाजतपत्रप्राप्त संस्थामा	
२. सापटी		३.१.४ अन्य वित्तीय संस्थामा	
२.१ नेपाल राष्ट्र बैंकबाट सापटी		३.२ विदेशी मुद्रा	
२.१.१ पुनरकर्जा		३.२.१ नेपाल राष्ट्र बैंकमा	
२.१.२ रिपो कर्जा		३.२.२ "क" वर्गको इजाजतपत्रप्राप्त संस्थामा	
२.१.३ नेपाल राष्ट्र बैंकबाट प्राप्त अन्य सापटी		३.२.३ "ख" वर्गको इजाजतपत्रप्राप्त संस्थामा	
२.२ अन्तरबैंक सापटी		३.२.४ "ग" वर्गको इजाजतपत्रप्राप्त संस्थामा	

२.२.१ स्वदेशी मुद्रा		३.२.५ अन्य वित्तीय संस्थामा	
२.२.१.१ "क" वर्गको इजाजतपत्रप्राप्त संस्थाबाट		३.२.६ विदेशी बैंकमा	
२.२.१.२ "ख" वर्गको इजाजतपत्रप्राप्त संस्थाबाट		३.२.६.१ भारतमा	
२.२.१.३ "ग" वर्गको इजाजतपत्रप्राप्त संस्थाबाट		३.२.६.२ अन्य विदेशी मुलुकमा	
२.२.२ विदेशी मुद्रा		४. ऋणपत्र तथा अन्य उपकरणमा लगानी	
२.२.२.१ "क" वर्गको इजाजतपत्रप्राप्त संस्थाबाट		४.१ नेपाल सरकार	
२.३ अन्य सापटी		४.१.१ ट्रेजरी बिल	
२.३.१ स्वदेशी मुद्रा		४.१.२ विकास ऋणपत्र	
२.३.१.१ "क" वर्गको इजाजतपत्रप्राप्त संस्थाबाट		४.१.३ राष्ट्रिय बचत पत्र	
२.३.१.२ "ख" वर्गको इजाजतपत्रप्राप्त संस्थाबाट		४.१.४ विशेष ऋणपत्र	
२.३.१.३ "ग" वर्गको इजाजतपत्रप्राप्त संस्थाबाट		४.१.५ रिभर्स रिपो	
२.३.१.४ अन्य वित्तीय संस्था		४.२ ने.रा.बैंक	
२.३.२ विदेशी मुद्रा		४.२.१ ऋणपत्र	
२.३.२.१ "क" वर्गको इजाजतपत्रप्राप्तसंस्थाबाट		४.२.२ डिपोजिट अक्सन	
२.३.२.२ विदेशी बैंक तथा वित्तीय संस्था		४.३ "घ" वर्गको इजाजतपत्रप्राप्त संस्थाको ऋणपत्र	
२.३.२.२ अन्य वित्तीय संस्था		४.४ सरकारी गैर वित्तीय संस्था	
२.४ ऋणपत्र तथा बन्ड		४.५ अन्य गैर वित्तीय संस्था	
२.५ युवास्वरोजगार कोष		४.६ गैर आवासीय क्षेत्र (Non-Resident)	
२.६ गरिबी निवारण कोष		५. सेयर तथा अन्य लगानी	
२.७ ग्रामीण स्वावलम्बन कोष		५.१ सेयरमा लगानी	
२.८ अन्य कोष		५.१.४ "घ" वर्गका इजाजतपत्रप्राप्त संस्थाहरु	
३ निक्षेप		५.१.६ पेन्सन कोष तथा बीमा संस्थाहरु	
३.३ मुहति		५.१.७ अन्य वित्तीय संस्थाहरु	
३.३.१ स्वदेशी मुद्रामा		५.१.८ गैर वित्तीय सरकारी संस्थाहरु	
३.३.१.१ संस्थागत		५.१.९ निजी गैर वित्तीय संस्थाहरु	
३.३.१.१.४ "घ" वर्ग इजाजतपत्रप्राप्त संस्थाहरु		५.१.१० जग्गा तथा आवास विकास कम्पनीहरु	
३.३.१.१.५ बचत तथा ऋण सहकारी संस्थाहरु		५.१.११ गैर आवासीय क्षेत्र	
३.३.१.१.६ गैरसरकारी संस्थाहरु		५.२ अन्तरबैंक लगानी	
३.३.१.१.७ कर्मचारी संचयकोष		५.२.१ स्वदेशी मुद्रामा	
३.३.१.१.८ नागरिक लगानी कोष		५.२.१.१ "क" वर्गका इजाजतपत्रप्राप्त संस्थाहरु	
३.३.१.१.९ पेन्सन कोष तथा बीमा कम्पनीहरु		५.२.१.२ "ख" वर्गका इजाजतपत्रप्राप्त संस्थाहरु	
३.३.१.१.१० अन्य वित्तीय संस्थाहरु		५.२.१.३ "ग" वर्गका इजाजतपत्रप्राप्त संस्थाहरु	
३.३.१.१.११ नेपाली सेना		५.२.१.४ "घ" वर्गका इजाजतपत्रप्राप्त संस्थाहरु	
३.३.१.१.१२ नेपाल प्रहरी		५.२.२ विदेशी मुद्रामा	

३.३.१.१.१३ सशस्त्र प्रहरी बल		५.२.२.१ "क" वर्गका इजाजतपत्रप्राप्त संस्थाहरु	
३.३.१.१.१४ स्थानीय सरकार		५.२.२.२ "ख" वर्गका इजाजतपत्रप्राप्त संस्थाहरु	
३.३.१.१.१५ अन्य सरकारी निकाय		५.२.२.३ "ग" वर्गका इजाजतपत्रप्राप्त संस्थाहरु	
३.३.१.१.१६ गैर वित्तीय सरकारी संस्थाहरु		५.२.२.४ "घ" वर्गका इजाजतपत्रप्राप्त संस्थाहरु	
३.३.१.१.१७ गैर वित्तीय निजी संस्थाहरु		५.४ सुन (विनिमय योग्य)	
३.३.१.१.१८ अन्य संस्थाहरु		५.५ अन्य लगानी	
३.३.१.१.१९ विदेशी बैंकहरु		५.५.१ स्वदेशी मुद्रामा	
३.३.१.१.२० विदेशी संस्थाहरु		५.५.२ विदेशी मुद्रामा	
३.३.१.१.२१ अन्य आवासीय क्षेत्र		५.६ जग्गा तथा आवास विकास	
३.३.१.१.२२ गैरआवासीय क्षेत्र		५.६.१ जग्गा खरिद तथा विकास	
३.३.१.२ व्यक्तिगत		५.६.२ आवास निर्माण	
३.३.१.२.१ आवासीय		६. कर्जा तथा सापट	
३.३.१.२.२ गैरआवासीय		६.१ पूर्वाधार विकास परियोजना	
३.३.२ विदेशी मुद्रामा		६.१.१ अन्य परियोजना	
३.३.२.१ संस्थागत		७. बिल खरिद	
३.३.२.१.४ अन्य संस्थाहरु		७.१ स्वदेशी बिल खरिद	
३.३.२.१.५ विदेशी बैंकहरु		७.२ विदेशी बिल खरिद	
३.३.२.१.६ विदेशी संस्थाहरु		७.३ आयात बिल खरिद	
३.३.२.१.७ अन्य आवासीय क्षेत्र		८. कलेक्सनमा लिइएका बिलहरुमा सापट	
३.३.२.१.८ गैरआवासीय क्षेत्र		८.१ स्वदेशी बिलको धितोमा	
३.३.२.२ व्यक्तिगत		८.२ विदेशी बिलको धितोमा	
३.३.२.२.१ आवासीय		९. स्थिर सम्पत्ति	
३.३.२.२.२ गैरआवासीय		९.१ जग्गा	
३.५. सर्टिफिकेट अफ डिपोजिट		९.२ भवन	
३.५.१ संस्थागत		९.३ फर्निचर/फिक्सचर	
३.५.१.१ आवासीय		९.४ सवारी साधन	
३.५.१.२ गैरआवासीय		९.५ कम्प्युटर तथा मेशीनरी	
३.५.२ व्यक्तिगत		९.६ पुँजीगत निर्माण खर्च	
३.५.२.१ आवासीय		९.७ लिज होल्ड सम्पत्ति	
३.५.२.२ गैरआवासीय		९.८ सफ्टवेयर	
३.६ मार्जिन हिसाब		९.९ अन्य	
३.६.१ स्वदेशी मुद्रा		१०. अन्य सम्पत्ति	
३.६.१.१ आवासीय		१०.१ असुल गर्न बाँकी ब्याज	
३.६.१.२ गैरआवासीय		१०.१.१ लगानीमा	

३.६.२	विदेशी मुद्रा		१०.१.१.१ सरकारी ऋणपत्रमा	
३.६.२.१	आवासीय		१०.१.१.२ अन्य लगानीमा	
३.६.२.२	गैरआवासीय		१०.१.२ कर्जा सापटमा	
४.	भुक्तानी दिनुपर्ने बिलहरू		१०.२ मसलन्द मौज्दात	
४.१	स्वदेशी मुद्रा		१०.३ कर्मचारी सापटी/पेशकी	
४.१.१	ड्राफ्ट		१०.४ सण्डी डेटर्स	
४.१.१.१	आवासीय क्षेत्र		१०.५ अग्रिम भुक्तानी	
४.१.१.२	गैर आवासीय क्षेत्र		१०.६ क्लियरिड चेक	
४.१.२	भुक्तानी आदेश (Pay order)		१०.६.१ स्वदेशी मुद्रा	
४.१.२.१	आवासीय क्षेत्र		१०.६.२ विदेशी मुद्रा	
४.१.२.२	गैर आवासीय क्षेत्र		१०.७ मार्गस्थ नगद (Cash in Transit)	
४.२	विदेशी मुद्रा		१०.८ बिना सुचना भुक्तानी दिइएका ड्राफ्ट	
४.२.१	ड्राफ्ट		१०.९ अग्रिम कर भुक्तानी	
४.२.१.१	आवासीय क्षेत्र		१०.१० ख्याति	
४.२.१.२	गैर आवासीय क्षेत्र		१०.१२ अन्य	
४.२.२	भुक्तानी आदेश		११. अपलेखन हुन बाँकी खर्च	
४.२.२.१	आवासीय क्षेत्र		११.१ पुर्व सञ्चालन खर्च	
४.२.२.२	गैर आवासीय क्षेत्र		११.२ मर्जर खर्च	
५.	अन्य दायित्व तथा व्यवस्थाहरू		११.३ अन्य	
५.१	सण्डी क्रेडिटर्स		१२. गैर बैकिङ्ग सम्पत्ति	
५.२	पेन्सन तथा उपदान कोष		१३. हिसाब मिलान	
५.३	कर्मचारी संचयकोष		१३.१ केन्द्रीय कार्यालय	
५.४	कर्मचारी कल्याणकोष		१३.२ शाखा कार्यालय	
५.५	कर्मचारी तालिमकोष		१३.३ निवृत्तिभरण	
५.६	कर्मचारी बोनस व्यवस्था		१३.४ सरकारी कारोवार	
५.७	प्रस्तावित तथा भुक्तानी दिन बाँकी लाभांश		१३.५ ऋणकोष	
५.८	आयकर व्यवस्था		१४. कट्टा हिसाब	
५.९	कर्जा नोक्सानी व्यवस्था		१४.१ कलेक्सनमा लिइएका बिलहरू	
५.९.१	सामान्य कर्जा नोक्सानी व्यवस्था		१४.१.१ स्वदेशी मुद्रा	
५.९.२	विशेष कर्जा नोक्सानी व्यवस्था		१४.१.१.१ आवासीय	
५.९.२.१	पुनरसंरचना/पुनरतालिकिकरण कर्जा		१४.१.१.२ गैर आवासीय	
५.९.२.२	कमसल कर्जा		१४.१.२ विदेशी मुद्रा	
५.९.२.४	खराब कर्जा		१४.१.२.१ आवासीय	
५.९.२.५	एकल ग्राहक सीमा नाघेको कर्जा		१४.१.२.२ गैर आवासीय	

५.९.२.६	व्यक्तिगत जमानी/तेस्रोपक्षको धितोमा प्रवाह भएको कर्जा (थप २० प्रतिशत)		१५. नाफा/नोक्सान हिसाब
५.९.३	अतिरिक्त कर्जा नोक्सानी व्यवस्था		१५.१ गत महिनासम्मको
५.१०	लगानी सम्बन्धी नोक्सानी व्यवस्था		१५.२ यस महिनाको
५.११	गैर बैकिङ्ग सम्पत्ति नोक्सानी व्यवस्था		
५.१२	अन्य सम्पत्ति नोक्सानी व्यवस्था		
५.१३	ब्याज मुलतबी हिसाब		
५.१३.१	गत अवधिसम्मको		
५.१३.२	यस अवधिमा थप		
५.१३.३	यस अवधिमा असुली भएको		
५.१४	निक्षेपमा दिनुपर्ने ब्याज		
५.१५	निक्षेप ब्याजकर		
५.१६	हास कट्टी कोष		
५.१७	पाकी नसकेको आम्दानी		
५.१८	अन्य		
६. हिसाब मिलान			
६.१	केन्द्रीय कार्यालय		
६.२	क्षेत्रीय/शाखा कार्यालय		
६.३	निवृत्ति भरण		
६.४	सरकारी कारोबार		
६.५	ऋणकोष		
७. कन्ट्रा हिसाब			
७.१	कलेक्सनमा लिइएका बिलहरु		
७.१.१	स्वदेशी मुद्रा		
७.१.१.१	आवासीय		
७.१.१.२	गैर आवासीय		
७.१.२	विदेशी मुद्रा		
७.१.२.१	आवासीय		
७.१.२.२	गैर आवासीय		
८. नाफा नोक्सान हिसाब			
८.१	गत महिनासम्मको		
८.२	यस महिनाको		
जम्मा			जम्मा

नोट: माथि तोकिएको कुनै शीर्षक अन्तर्गत रकम नरहेको भए तापनि सो शीर्षक कायमै राखी यस बैकले तोकेको ढाँचामा कुनै परिवर्तन गर्न पाइने छैन । यस फारामका उपशीर्षकहरुमा भएका कारोबारहरु निर्दिष्ट स्थानमा अनिवार्य रुपमा देखाई त्यसको जोड प्रत्येक उप-शीर्षक हुँदै मूल शीर्षकसम्म गर्नु पर्नेछ ।

वासलात बाहिरका कारोबार (सम्भावित दायित्वहरु) :

१. कलेक्सनमा रहेका बिलहरु:
  - क. स्वदेशी मुद्रा
  - ख. विदेशी मुद्रा
२. फरवार्ड एक्स्चेञ्ज कन्ट्राक्टको बाँकी दायित्वहरु
३. प्रतितपत्रहरु (मार्जिन नघटाई पुरा रकम):
  - क. ६ महिनाभन्दा कम अवधिको
  - ख. ६ महिनाभन्दा बढी अवधिको
४. अन्तर्राष्ट्रिय श्रेणीकृत (Rated) विदेशी इजाजतपत्रप्राप्त संस्थाको काउण्टर ग्यारेण्टीमा जारी गरेको ग्यारेण्टी
५. म्याद नाघिनसकेको ग्यारेण्टी बन्ड:
  - क. बिड बन्ड
  - ख. परफरमेन्स बन्ड
६. प्रत्याभूति सम्बन्धी प्रतिबद्धता (Underwriting commitment)
७. पुनः खरिद गर्ने शर्तमा विक्री गरेको कर्जा
८. अग्रिम भुक्तानी ग्यारेण्टी (Advance Payment Guarantee)
९. वित्तीय तथा अन्य जमानत (Financial and other Guarantee)
१०. अपरिवर्त्य कर्जा प्रतिबद्धता (Irrevocable Loan Commitment)
११. आयकर वापत सम्भावित दायित्व (Contingent Liabilities on Income Tax)
१२. Acceptance, Endorsement सहित अन्य सबै प्रकारका सम्भावित दायित्वहरु
१३. पुनः डिस्काउन्ट गरिएका बिलहरु
१४. चुक्ता वा भुक्तान हुन बाँकी सेयर लगानी
१५. भुक्तानीको लागि दावी परेको जमानत
१६. संस्थाउपर दावी परेको तर संस्थाले दायित्व स्वीकार नगरेको सम्भावित दायित्वहरु

* अन्य जगेडा तथा कोषहरु अन्तर्गत लगानीमा रहेको रकमलाई समेत खुलाउनु (Disclose) पर्नेछ ।

** इजाजतपत्रप्राप्त संस्थाहरुको नाम खुलाउनु पर्नेछ । यसको लागि छुट्टै फाराम प्रयोग गर्न सकिनेछ ।

विवरण तयार गर्नेको

नाम :
दर्जा :
दस्तखत :
मिति :

विवरण पेश गर्ने अधिकृतको

नाम :
दर्जा :
दस्तखत :
मिति :

लिमिटेड

नाफा नोक्सान हिसाव

२० ..... देखि २० ..... सम्म (मासिक)

(रु. दश लाखमा)

खर्च	यस महिना सम्मको रू.	गत महिना सम्मको रू.	आम्दानी	यस महिना सम्मको रू.	गत महिना सम्मको रू.
१. ब्याज खर्च			१. ब्याज आम्दानी		
१.१ निक्षेप दायित्वमा			१.१ कर्जा सापटमा		
१.२ अन्तर बैंक/ वित्तीय संस्था सापटी			१.२ लगानीमा		
१.३ अन्य सापटी			१.२.१ नेपाल सरकारको सुरक्षणपत्र		
२. कमिसन खर्च			१.२.२ विदेशी ऋणपत्र		
३. कर्मचारी खर्च			१.२.३ नेपाल राष्ट्र बैंकको ऋणपत्र		
३.१ तलब भत्ता			१.२.४ डिबेञ्चर तथा बन्ड		
३.२ अन्य खर्च			१.३ एजेन्सी मौज्दातमा		
४. सञ्चालन खर्च			१.४ अन्यमा		
४.१ घरभाडा			२. कमिसन तथा डिष्काउण्ट		
४.२ हासकट्टी			२.१ बिल खरिद तथा डिष्काउण्ट		
४.३ मसलन्द			२.२ कमिशन		
४.४ ईंधन			२.३ अन्य		
४.५ अन्य सञ्चालन खर्च			३. सटही घटबढ आम्दानी		
५. सटही घटबढ नोक्सानी			३.१ विनिमयदरमा भएको फरकबाट		
५.१ विनिमयदरमा भएको फरकबाट			३.२ विदेशी मुद्रा कारोबारबाट (बट्टा बाहेक)		
५.२ विदेशी मुद्रा कारोबारबाट (बट्टा बाहेक)			४. अन्य सञ्चालन आम्दानी		
६. गैर सञ्चालन खर्च			५. गैर सञ्चालन आम्दानी		
७. जोखिम सम्बन्धी व्यवस्था			६. जोखिम सम्बन्धी व्यवस्थाबाट फिर्ता (आम्दानी)		
७.१ कर्जा नोक्सानी व्यवस्था			६.१ सामान्य कर्जा नोक्सानी व्यवस्था		
७.१.१ सामान्य कर्जा नोक्सानी व्यवस्था			६.२ विशेष कर्जा नोक्सानी व्यवस्था		
७.१.२ विशेष कर्जा नोक्सानी व्यवस्था			६.२.१ पुनरसंरचना/पुनरतालिकिकरण कर्जा नोक्सानी व्यवस्था		
७.१.२.१ पुनरसंरचना/पुनरतालिकिकरण कर्जा नोक्सानी व्यवस्था			६.२.२ कमसल कर्जा नोक्सानी व्यवस्था		
७.१.२.२ कमसल कर्जा नोक्सानी व्यवस्था			६.२.३ खराब कर्जा नोक्सानी व्यवस्था		
७.१.२.३ खराब कर्जा नोक्सानी व्यवस्था			६.२.४ एकल ग्राहक सीमा नाघेको कर्जाको नोक्सानी व्यवस्था		

<p>,७.१.२.४ एकल ग्राहक सीमा नाघेको कर्जाको नोक्सानी व्यवस्था</p> <p>,७.१.२.५ व्यक्तिगत जमानी/तेस्रोपक्षको धितोमा प्रवाह भएको कर्जाको थप नोक्सानी व्यवस्था</p> <p>७.१.३ अतिरिक्त कर्जा नोक्सानी व्यवस्था</p> <p>७.२ गैर वैकिक सम्पत्ति नोक्सानी व्यवस्था</p> <p>७.३ लगानीमा सम्भावित नोक्सानी व्यवस्था</p> <p>७.४ लगानी समायोजन कोष</p> <p>७.५ अन्य सम्पत्तिको नोक्सानी व्यवस्था</p> <p>८. असुली हुन नसक्ने कर्जाको अपलेखन</p> <p>९. असामान्य कारोबारहरुबाट भएको खर्च</p> <p>१०. कर्मचारी बोनस व्यवस्था</p> <p>११. आयकर व्यवस्था</p> <p>१२. खुद नाफा</p>			<p>,६.२.५ व्यक्तिगत जमानी/तेस्रोपक्षको धितोमा प्रवाह भएको कर्जाको थप नोक्सानी व्यवस्था</p> <p>६.३ अतिरिक्त कर्जा नोक्सानी व्यवस्था</p> <p>६.४ गैर वैकिक सम्पत्ति नोक्सानी व्यवस्था</p> <p>६.५ लगानीमा सम्भावित नोक्सानी व्यवस्था</p> <p>६.६ लगानी समायोजन कोष फिर्ता</p> <p>६.७ अन्य सम्पत्तिको नोक्सानी व्यवस्था</p> <p>७. अपलेखन भएको कर्जाको असुली</p> <p>८. असामान्य कारोबारहरुबाट भएको आम्दानी</p> <p>९. खुद नोक्सान</p>		
जम्मा			जम्मा		

विवरण तयार गर्ने
दस्तखत :
नाम :
दर्जा :
मिति :

विवरण पेश गर्ने अधिकृत
दस्तखत :
नाम :
दर्जा :
मिति :

- नोट :
- १) मासिक रुपमा ह्यास कट्टी खर्च र अन्य खर्च सम्बन्धित खर्च शीर्षक अन्तर्गत समावेश हुनु पर्नेछ ।
  - २) हरेक त्रयमास अन्तको नाफा नोक्सान हिसाव तयार गर्दा अनिवार्य रुपले कर्जा नोक्सानी व्यवस्था लगायत अन्य नोक्सानी व्यवस्थामा भएको थप वा घट रकम यथार्थ चित्रण हुने गरी लेखाइनु गर्नु पर्नेछ ।
  - ३) कर्मचारी बोनस र आयकरको लागि उपर्युक्त अनुमान गरी बैक व्यवस्थापनले सम्बन्धित अवधिहरुमा व्यवस्था गर्ने तथा लेखाइनु गर्नु पर्नेछ ।

..... लिमिटेड
क्षेत्रगत (प्रयोजन) अनुसारको कर्जा तथा सापटको विवरण (मासिक)

२० ..... साल ..... महिनाको विवरण

(रु. दश लाखमा)

क्र.सं.		मसान्तसम्ममा उठाउन बाँकी			भाखा नाघेको		
		संख्या	साँवा	व्याज	संख्या	साँवा	व्याज
	उद्योग/क्षेत्रहरु						
१	उर्जा सम्बन्धी परियोजना						
१.१	जलविद्युत परियोजना						
१.२	उत्पादन, प्रसारण र वितरण सम्बन्धी परियोजना						
१.३	वायु उर्जा सम्बन्धी परियोजना						
१.४	सौर्य उर्जा सम्बन्धी परियोजना						
१.५	नवीकरणीय उर्जा सम्बन्धी परियोजना						
१.६	अन्य विद्युत सेवा सम्बन्धी परियोजना						
१.७	ग्याँस तथा ग्याँस पाइप लाइन सेवा सम्बन्धी परियोजना						
२	टूला (पूँजी १० अर्ब माथि भएका) परियोजनाहरु						
३	उद्योग -कल कारखाना /निर्माण						
३.१	सिमेण्ट उद्योग						
३.२	किङ्कर उद्योग						
३.३	खनिज उत्खनन्						
४	कृषि सम्बन्धी पूर्वाधार						
४.१	सिचाइ परियोजना						
४.२	घिसान केन्द्र (cold storage)						
५	निर्यात प्रवर्धन क्षेत्र						
६	विशेष व्यापार प्रवर्धन क्षेत्र निर्माण						
७	सूचना तथा संचार सम्बन्धी पूर्वाधार तथा उपकरण निर्माण						
८	भौतिक पूर्वाधार र यातायात						
८.१	राजमार्ग निर्माण						
८.२	Mass Public Transportation System (BRT)						
८.३	जेटबोट/जल यातायात						
८.४	विमानस्थल- वायु सेवा तथा वायुयान						
८.५	केवलकार सम्बन्धी परियोजना						
८.६	रेलमार्ग तथा सडक यात्री ओसारपसारका साधनहरु						
८.७	सुरुङ्ग मार्ग						
८.९	पुल						
८.१०	रोपवे						
८.११	बन्दरगाह निर्माण						
९	पर्यटन सेवा						

९.१	रिसोर्ट : ट्रेकिङ्ग, पर्वतारोहण, राफ्टिङ्ग, क्याम्पिङ्ग आदिको व्यवस्था भएको आदि						
९.२	होटल (तीन तारे र सो भन्दा माथिका) परियोजना						
९.३	मनोरंजन, रिक्तिएसन सम्बन्धी पूर्वाधार						
९.४	अन्तर्राष्ट्रिय सम्मेलन केन्द्र निर्माण						
१०	स्वास्थ्य सम्बन्धी पूर्वाधार						
१०.१	१०० सैया माथिका अस्पतालहरू						
१०.१	जिल्ला स्वास्थ्य चौकी						
१०.२	मेडिकल कलेज (वार्षिक १०० प्रशिक्षार्थी उत्पादन क्षमता भएको)						
११	शिक्षा सम्बन्धी पूर्वाधार						
११.१	विश्वविद्यालय निर्माण						
११.२	प्रविधिक शिक्षालय निर्माण (कम्तिमा १००० प्रशिक्षार्थी क्षमता भएको)						
१२	सहरी तथा ग्रामीण बातावरण क्षेत्र						
१२.१	फोहोरमैला व्यवस्थापन						
१२.२	पिउने पानी						
१२.३	ढल निकास र सरसफाइ						
१३	सेवा र सुविधाजन्य सहरी पूर्वाधारहरू						
१४	अन्य						
		जम्मा					

ने.रा.बैंक निर्देशन फा.नं.९.६

.....लिमिटेड

सञ्चालक/कार्यकारी प्रमुख/संस्थापक/कर्मचारी तथा सेयरहोल्डरहरूलाई गएको कर्जा सापट विवरण (त्रैमासिक)

(२० साल महिनाको विवरण)

खरिद तथा डिस्काउन्ट गरिएका विलहरू र कर्जा, सापट तथा अधिविकर्षमा प्रवाहित कुल रकममध्ये सञ्चालक, कार्यकारी प्रमुख, संस्थापक, कर्मचारी, १ प्रतिशत भन्दा बढी सेयर लिने सेयर होल्डरहरू र निजहरूको एकाघर परिवारका व्यक्ति वा त्यस्ता व्यक्ति जमानी बसेको वा म्यानेजिग एजेन्ट भएको कुनै संस्था वा कम्पनीलाई गएको रकमको विवरण देहाय बमोजिम छ ।

(रु. लाखमा)

क्र.सं.	संस्थापक सेयरधनीको नाम	स्वामित्वमा रहेको सेयर संख्या	चुक्तापुँजीको प्रतिशत	कर्जाको धितोमा रहेको सेयर संख्या	कर्जा विवरण		धितोमा रहेको सेयर (% मा)	कैफियत
					कर्जा रकम	कर्जा प्रवाह गर्ने संस्थाको नाम		
कुल संस्थापक सेयर संख्या								

विवरण तयार गर्ने

दस्तखत :

नाम :

दर्जा :

मिति :

विवरण पेश गर्ने अधिकृत :

दस्तखत :

नाम :

दर्जा :

मिति :

ने.रा.बैंक निर्देशन फा.नं.९.६.१

..... लिमिटेड

संस्थापक/संस्थापक समुहको सेयर अन्य बैंक तथा वित्तीय संस्थामा

धितो राखी लिएको कर्जा विवरण (त्रैमासिक)

(२० साल महिनाको विवरण)

क्र.सं.	संस्थापक सेयरधनीको नाम	स्वामित्वमा रहेको सेयर संख्या	चुक्तापुँजीको प्रतिशत	कर्जाको धितोमा रहेको सेयर संख्या	कर्जा विवरण		धितोमा रहेको सेयर (% मा)	कैफियत
					कर्जा रकम	कर्जा प्रवाह गर्ने संस्थाको नाम		
कुल संस्थापक सेयर संख्या								

विवरण तयार गर्ने

दस्तखत :

नाम :

दर्जा :

मिति :

विवरण पेश गर्ने अधिकृत :

दस्तखत :

नाम :

दर्जा :

मिति :

द्रष्टव्यः

१. इजाजतपत्रप्राप्त संस्थाका संस्थापक सेयरधनीले उपभोग गरेको कर्जा सम्बन्धमा जानकारी लिन कर्जा प्रवाह गर्ने संस्थाले सेयर रोक्काको लागि सम्बन्धित संस्थामा लेखी पठाउंदा अनिवार्यरूपमा कर्जा रकम समेत उल्लेख गरी पठाउनु पर्ने र रोक्का राख्ने

संस्थाले सोको विवरण अद्यावधिक गर्नु पर्नेछ । साथै, सेयर धितो फुकुवाको जानकारी समेत ७ दिनभित्रमा सम्बन्धित संस्थालाई उपलब्ध गराउनु पर्नेछ ।

२. सेयर रजिष्ट्रेसन लगायतका कार्य मर्चेन्ट बैकिङ्ग सम्बन्धी कारोबार गर्ने संस्थाबाट गराइएको भएमा समेत इजाजतपत्रप्राप्त संस्थाका सञ्चालक वा संस्थापकहरूले प्रचलित नीतिगत व्यवस्था बमोजिम सेयर धितो राखी लिएको कर्जाको अभिलेख सम्बन्धित संस्थाले समेत राख्नु पर्नेछ ।

ने.रा.बैंक निर्देशन फा.नं.९.८

..... लिमिटेड

निक्षेपको विवरण (मासिक)

२०७ ..... साल ..... महिनाको विवरण

(रु.लाखमा)

खातावालाको विवरण	चलती	बचत	मुद्दति	मागेको बखत दिनु पर्ने रकम	सर्टिफिकेट अफ डिपोजिट	मार्जिन	अन्य	जम्मा (१) देखि (७) सम्म
	(१)	(२)	(३)	(४)	(५)	(६)	(७)	(८)
(क) स्वदेशी मुद्रामा खोलिएको खाता								
१. विदेशी संघ संस्था तथा व्यक्ति								
१.१ विदेशी कूटनैतिक र सहायक नियोगहरू								
१.२ विदेशी सरकारबाट संचालित आयोजनाहरू								
१.३ अन्तर्राष्ट्रिय संस्थाहरू (UNO लगायतका)								
१.४ अन्य गैर सरकारी विदेशी संस्थाहरू								
१.४.१ आवासीय								
१.४.२ गैर आवासीय								
१.५ विदेशी बैंकहरू								
१.६ अन्य वित्तीय संस्थाहरू								
१.७ विदेशी एयरलाइन्सहरू								
१.८ विदेशी सरकारको पेन्सन क्याम्पहरू								
१.८.१ भारतीय सरकार								
१.८.२ ब्रिटिस सरकार								
१.९ विदेशी नागरिकहरू								
१.९.१ आवासीय								
१.९.२ गैर आवासीय								
१.१० अन्य								
१.१०.१ आवासीय								
१.१०.२ गैर आवासीय								
२. नगरपालिका , गा.वि.स. तथा जिल्ला विकास समितिहरू								
३. वित्तीय संस्थाहरू								
३.१ निक्षेप स्वीकार गर्ने वित्तीय संस्थाहरू								
३.१.१ "क" वर्गका इजाजतपत्रप्राप्त संस्थाहरू								
३.१.२ "ख" वर्गका इजाजतपत्रप्राप्त संस्थाहरू								
३.१.३ "ग" वर्गका इजाजतपत्रप्राप्त संस्थाहरू								
३.१.४ "घ" वर्गका इजाजतपत्रप्राप्त संस्थाहरू								
३.१.५ सहकारी संस्थाहरू (सीमित बैकिङ्ग कारोबार गर्ने)								
३.१.६ गैर सरकारी संस्थाहरू वित्तीय मध्यस्थताको कार्य गर्ने)								
३.१.७ हुलाकसेवा विभागद्वारा संचालित हुलाक बचत बैंकहरू (बचत निक्षेप मात्र)								
३.२ अन्य वित्तीय संस्थाहरू								
३.२.१ नेपाल औद्योगिक विकास निगम								
३.२.२ कृषि विकास बैंक (वाणिज्य बैकिङ्ग कारोबार गर्ने बाहेक)								
३.३ निक्षेप स्वीकार नगर्ने वित्तीय संस्थाहरू								
३.३.१ बीमा संस्था तथा कम्पनीहरू								
३.३.२ कर्मचारी संचयकोष								
३.३.३ नागरिक लगानी कोष								
३.३.४								
३.४ अन्य सहायक वित्तीय इकाइहरू								

३.४.१	ग्रामीण स्वावलम्बन कोष							
३.४.२	मनी चेन्जर							
३.४.३	धितोपत्र दलाल							
३.४.४	धितोपत्र खरिद विक्री केन्द्र							
३.४.५	.....							
४.	गैर वित्तीय संस्थाहरु							
४.१	सरकारी संस्था तथा कम्पनीहरु							
४.१.१	औद्योगिक							
४.१.२	व्यापारिक							
४.१.३	अन्य							
४.२	गैर सरकारी संस्था तथा कम्पनीहरु							
४.२.१	औद्योगिक							
४.२.२	व्यापारिक							
४.२.३	अन्य							
५.	मुनाफा कमाउने उद्देश्य नभएका संस्थाहरु							
५.१	विद्यालय, महाविद्यालय							
५.२	हस्पिटल, नर्सिङ होम							
५.३	अन्य							
५.३.१	आवासीय							
५.३.२	गैर आवासीय							
६.	व्यक्तिगत							
६.१	आवासीय							
६.२	गैर आवासीय							
७.	अन्य							
७.१	आवासीय							
७.२	गैर आवासीय							
८.	खजाञ्चीको जमानत							
स्वदेशी मुद्रामा खोलिएको निक्षेपको जम्मा (१-८)								
(ख)	विदेशी मुद्रामा खोलिएको खाता							
१.	विदेशी संघ संस्था तथा व्यक्ति							
१.१	विदेशी कूटनैतिक र सहायक नियोगहरु							
१.२	विदेशी सरकारबाट संचालित आयोजनाहरु							
१.३	अन्तर्राष्ट्रिय संस्थाहरु (UNO लगायतका)							
१.४	अन्य गैर सरकारी विदेशी संस्थाहरु							
१.४.१	आवासीय							
१.४.२	गैर आवासीय							
१.५	विदेशी बैंकहरु							
१.६	अन्य वित्तीय संस्थाहरु							
१.७	विदेशी एयरलाइन्सहरु							
१.८	विदेशी सरकारको पेन्सन क्याम्पहरु							
१.८.१	भारतीय सरकार							
१.८.२	ब्रिटिस सरकार							
१.९	विदेशी नागरिकहरु							
१.९.१	आवासीय							
१.९.२	गैर आवासीय							
१.१०	अन्य							
१.१०.१	आवासीय							
१.१०.२	गैर आवासीय							
२.	स्वदेशी संघसंस्था तथा कम्पनीहरु							
२.१	"क" वर्गका इजाजतपत्रप्राप्त संस्थाहरु							
२.२	अन्य आवासीय क्षेत्र							
२.३	गैर आवासीय क्षेत्र							
३.	व्यक्तिगत							
३.१	आवासीय							
३.२	गैर आवासीय							
विदेशी मुद्रामा खोलिएको निक्षेपको जम्मा (१ - ३)								
जम्मा रकम (क) + (ख)								
जम्मा खाता संख्या								

विवरण तयार गर्नेको

नाम :
दर्जा :
दस्तखत :
मिति :

विवरण पेश गर्ने अधिकृतको

नाम :
दर्जा :
दस्तखत :
मिति

ने.रा.बैंक निर्देशन फा.नं.९.९

..... लिमिटेड
वैदेशिक सम्पत्तिको विवरण (मासिक)

२० ..... साल ..... महिनाको विवरण

	नगद विदेशी मुद्रा मौज्दात	विदेशी बैंक मौज्दात	स्वदेशी बैंक वित्तीय संस्था मौज्दात				बैंक/वित्तीय संस्थालाई सापटी				मागेको बखत प्राप्त हुने रकम				खरिद/भुक्तानी गरिएको विदेशी बिल	विदेशी सरकारको ट्रेजरी बिल	विदेशी बन्ड	समासोधनले देखाएको डेबिट ब्यालेन्स	अन्य
			ने.रा. बैंक	क वर्ग	ख वर्ग	ग वर्ग	क वर्ग	ख वर्ग	ग वर्ग	विदेश	क वर्ग	ख वर्ग	ग वर्ग	विदेश					
१ अमेरिकी डलर																			
२ यूरो																			
३ स्वीस फ्रेन्क																			
४ अष्ट्रेलियन डलर																			
५ क्यानेडियन डलर																			
६ सिंगापुर डलर																			
७ जापानी येन																			
८ स्विडिस क्रोनर																			
९ डेनिस क्रोनर																			
१० हंगकङ्ग डलर																			
११ साउदी रियाल																			
१२ कतार रियाल																			
१३ चिनिया युआन																			
१४ भारतीय रु.																			
जम्मा																			

द्रष्टव्य : उपर्युक्त विदेशी सम्पत्ति विवरणहरूलाई फारम नं. ९.९ का सम्पत्तितर्फ देहायका सम्बन्धित शीर्षकहरूमा क्रमशः प्रविष्टि गर्नु पर्नेछ ।

१.२.१ भारत	२.६.१ भारत	२.१.	२.	२.३	२.	६.१	६.	६.३	५.२.	३.१	३.	३.३.	३.५.१ भारत	७.२.१ भारत	४.६	४.६	५.२.२.१०	५.२.२.१०
१.२.२ अन्य	२.६.२ अन्य	२	२.२	२	४.२	२	२.२	२	२.१०	२	२.२	२	३.५.२ अन्य	७.२.२ अन्य				

विवरण तयार गर्ने :

दस्तखत :

नाम :

विवरण पेश गर्ने अधिकृत:

दस्तखत :

नाम :

..... लिमिटेड

ठूला निक्षेपकर्ताको विवरण (त्रैमासिक)

२० ..... साल ..... महिनाको विवरण

(रु. दश लाखमा)

क्र.सं.	निक्षेपकर्ताको नाम	खाताको प्रकार	निक्षेप रकम	व्याज दर	कैफियत
५० ठूला प्राकृतिक निक्षेपकर्ताको विवरण					
जम्मा (क)					
५० ठूला संस्थागत निक्षेपकर्ताको विवरण					
जम्मा (ख)					
क र ख को जम्मा					

विवरण तयार गर्ने :

दस्तखत :

नाम :

दर्जा :

विवरण पेश गर्ने अधिकृत :

दस्तखत :

नाम :

दर्जा :

..... लिमिटेड

ठूला ऋणीहरूसँग उठाउन बाँकी कर्जाको विवरण (त्रैमासिक)

२० ..... साल ..... महिनाको विवरण

(रु.लाखमा)

ऋणीको नाम	कर्जाको उद्देश्य	प्रवाहित कुल कर्जा तथा सुविधा	लगानीमा रहिरहेको कुल रकम				सुविधा (अफ व्यालेन्सिट कारोबार)			
			उठाउन बाँकी कुल कर्जा रकम		उठाउन बाँकी रकम मध्ये भाखा नाघेको कर्जा रकम		कारोबार को किसिम	स्वीकृत सीमा	सुविधा को अवधि	उपयोग भएको रकम
			साँवा	ब्याज	साँवा	ब्याज				
जम्मा										

द्रष्टव्य: १. ठूला ऋणीहरु भन्नालेरु. ५ करोड वा सो भन्दा बढी कर्जा लिएको ऋणीलाई जनाउँदछ ।

२. एकै समूहका विभिन्न कम्पनीहरुले छुट्टाछुट्टै लगेको कर्जा एकमुष्ट गर्दा उपर्युक्त सीमा नाघेमा एकै समूहका कम्पनी शीर्षक अन्तर्गत विभिन्न कम्पनीहरुले उपयोग गरेको कर्जालाई छुट्टाछुट्टै (सीमा ननाघे पनि) यस विवरणमा देखाउनु पर्नेछ ।

विवरण तयार गर्ने

दस्तखत :

नाम :

दर्जा :

विवरण पेश गर्ने अधिकृत

दस्तखत :

नाम :

दर्जा :

..... लिमिटेड

अवधि अनुसार भाखा नाघेको कर्जा तथा सापटको विवरण (त्रैमासिक)

२० ..... साल ..... महिनाको विवरण

(रु. दश लाखमा)

कर्जा क्षेत्र	प्रवाहित कुल कर्जा		सक्रिय कर्जा				निष्क्रिय कर्जा										
			असल		सूक्ष्म निगरानी		पुनरसंरचना तथा पुनरतालिकिकरण		३ देखि ६ महिनासम्म भाखा नाघेको		६ महिनादेखि १ वर्ष सम्म भाखा नाघेको		१ वर्षभन्दा बढी अवधिले भाखा नाघेको		कुल निष्क्रिय कर्जा		
	कर्जा संख्या	रकम	कर्जा संख्या	रकम	कर्जा संख्या	रकम	कर्जा संख्या	रकम	कर्जा संख्या	रकम	कर्जा संख्या	रकम	कर्जा संख्या	रकम	कर्जा संख्या	रकम	
१. कृषि र वन सम्बन्धी																	
२. माछापालन सम्बन्धी																	
३. खानी सम्बन्धी																	
४. कृषि, वन तथा पेय पदार्थ उत्पादन सम्बन्धी																	
५. गैरखाद्य वस्तु उत्पादन सम्बन्धी																	
६. निर्माण																	
७. विद्युत, ग्याँस तथा पानी																	
८. धातुका उत्पादनहरु, मेशिनरी तथा इलेक्ट्रोनिक औजार तथा जडान																	
९. यातायात, भंडार र संचार																	
१०. थोक तथा खुद्रा विक्रेता																	
११. वित्त, बीमा तथा अचल सम्पत्ति																	
१२. पर्यटन सेवा																	
१३. अन्य सेवाहरु																	
१४. उपभोग्य कर्जा																	
१५. स्थानीय सरकार																	
१६. अन्य																	
जम्मा																	

विवरण तयार गर्ने :

विवरण पेश गर्ने अधिकृत

दस्तखत :

दस्तखत :

नाम :

नाम :

दर्जा :

दर्जा :

..... लिमिटेड

अन्तरबैंक सापटी कारोबार विवरण

रु. दशलखमा

कारोबार मिति	कारोबार भएको बैंकको नाम	सापटी (Borrowing)	लगानी (Lending)	ब्याजदर	अवधि	कैफियत

जम्मा रकम						

तयार गर्ने

पेश गर्ने

ने.रा.बैंक निर्देशन फा.नं. ९.१४

..... लिमिटेड
त्रैमासिक वित्तीय विवरण

(रु.हजारमा)

क्र.सं.	विवरण	यस त्रयमास	अघिल्लो त्रयमास	गतवर्षको सम्बन्धित त्रयमास
१.	कूल पुँजी तथा दायित्व (१.१ देखि १.७ सम्म)			
१.१	चुक्ता पुँजी			
१.२	जगेडा तथा कोषहरु			
१.३	ऋणपत्र तथा बन्ड			
१.४	सापटी			
१.५	निक्षेप दायित्व (अ + आ)			
	अ. स्वदेशी मुद्रा			
	आ. विदेशी मुद्रा			
१.६	आयकर दायित्व			
१.७	अन्य दायित्व			
२.	कूल सम्पत्ति (२.१ देखि २.७ सम्म)			
२.१	नगद तथा बैंक मौज्जात			
२.२	माग तथा अल्प सूचनामा प्राप्त हुने			
२.३	लगानी			
२.४	कर्जा तथा सापट			
	अ. रियल स्टेट कर्जा सापट			
	१. आवासीय घर कर्जा (रु. १ करोडसम्मको व्यक्तिगत आवासीय घर कर्जा बाहेक)			
	२. व्यावसायिक भवन तथा आवासीय अपार्टमेण्ट निर्माण कर्जा			
	३. निर्माण सम्पन्न भई आय आर्जन गर्न थालेको व्यापारिक कम्प्लेक्स कर्जा			
	४. अन्य रियल स्टेट कर्जा (जग्गाजमीन खरिद तथा प्लान्टिग कर्जा समेत)			
	आ. रु. १ करोडसम्मको व्यक्तिगत आवासीय घर कर्जा			
	इ. मार्जिन प्रकृतिको कर्जा			
	ई. आवधिक कर्जा			
	उ. अधिविकर्ष / टि.आर. / चालु पुँजी कर्जा			
	ऊ. अन्य कर्जा			
२.५	स्थिर सम्पत्ति			
२.६	गैरवैकिङ्ग सम्पत्ति			
२.७	अन्य सम्पत्ति			
३.	नाफा नोक्सान हिसाव	यस	अघिल्लो	गतवर्षको सम्बन्धित त्रयमाससम्म
३.१	ब्याज आम्दानी			
३.२	ब्याज खर्च			
क	खुद ब्याज आम्दानी (३.१ - ३.२)			
३.३	फि, कमिशन र डिस्काउण्ट			
३.४	अन्य सञ्चालन आम्दानी			
३.५	सटही घटबढ आम्दानी (खुद)			
ख	कूल सञ्चालन आम्दानी (क+ ३.३ देखि ३.५)			
३.६	कर्मचारी खर्च			
३.७	अन्य सञ्चालन खर्च			

ग	नोक्सानी व्यवस्था अधिको सञ्चालन नाफा (ख - ३.६ - ३.७)			
३.८	सम्भावित नोक्सानी व्यवस्था			
घ	सञ्चालन नाफा (ग - ३.८)			
३.९	गैरसञ्चालन आम्दानी/खर्च खुद			
३.१०	सम्भावित नोक्सानी व्यवस्थाबाट फिर्ता			
ङ	नियमित क्रियाकलापबाट नाफा (घ +३.९ +३.१०)			
३.११	असामान्य कारोवारबाट भएको आम्दानी/खर्च (खुद)			
च	बोनस र कर अधिको नाफा (ङ +३.११)			
३.१२	कर्मचारी बोनस व्यवस्था			
३.१३	आयकर व्यवस्था			
छ	खुद नाफा/नोक्सान (च - ३.१२ - ३.१३)			
४.	अनुपातहरू	यस त्रयमास	अघिल्लो त्रयमास	गतवर्षको सम्बन्धित त्रयमास
४.१	पूँजीकोष/जोखिम भारित सम्पत्ति			
४.२	निष्क्रिय कर्जा/कुल कर्जा			
४.३	सम्भावित नोक्सानी व्यवस्था/कुल निष्क्रिय कर्जा			
४.४	पूँजीको लागत (Cost of Funds)			
४.५	कर्जा निक्षेप अनुपात (यस बैंकको निर्देशन बमोजिमको)			
४.६	आधार दर			

ने.रा.बैंक निर्देशन फा.नं.९.२२

..... लिमिटेड
.....साल.....महिना
प्रमुख वित्तीय परिसूचकहरूको मासिक विवरण

Indicators	Unit	Amount	Remarks
Adequacy of Capital Fund on Risk Weighted Assets			
Core Capital	NPR		
Total Capital Fund	NPR		
Risk Weighted Exposure	NPR		
Earning Per Share (Average share outstanding)	NPR		
Market Value Per Share	NPR		
Book Net Worth Per Share	NPR		
Net Profit Per Staff	NPR		
Per Employee Staff Cost	NPR		
Number of Promotor Equity Shares	Nos.		
Number of Public Equity Shares	Nos.		
Number of Permanent Staffs	Nos.		
Number of Branches	Nos.		
Price Earning Ratio	Times		
Dividend (including bonus) on Share Capital	Percent		
Cash Dividend on Share Capital	Percent		
Net Profit / Gross Income	Percent		
Net Profit / Loans and Advances	Percent		
Return on Total Assets	Percent		
Return on Equity	Percent		
Interest Income / Loans and Advances	Percent		
Exchange Gain / Total Income	Percent		
Interest Expenses / Total Deposits and Borrowings	Percent		

Total Operating Expenses / Total Assets	Percent		
Staff Expenses / Total Operating Expenses	Percent		
Staff Bonus / Total Staff Expenses	Percent		
Total Credit / Deposits	Percent		
Non-Performing Loans / Total Loans	Percent		
Weighted Average Interest Rate Spread	Percent		
Weighted Average Interest Rate on Deposit	Percent		
Weighted Average Interest Rate on Credit	Percent		
Institutional Deposit/Total Deposit	Percent		

नेपाल राष्ट्र बैंक
केन्द्रीय कार्यालय
बैंक तथा वित्तीय संस्था नियमन विभाग

निर्देशन नं. १०

संस्थापक सेयर नामसारी वा खरीद/बिक्री वा हक हस्तान्तरण सम्बन्धी व्यवस्था

पूर्वाधार विकास बैंकको संस्थापक वा संस्थापक समुहको सेयर कुनै व्यक्ति वा संस्थालाई नामसारी वा खरीद/बिक्री वा हक हस्तान्तरण गर्ने सम्बन्धमा नेपाल राष्ट्र बैंक ऐन, २०५८ को दफा ७९ ले दिएको अधिकार प्रयोग गरी देहायको निर्देशन जारी गरिएको छ ।

१. संस्थापक र संस्थापक समुहको सेयर लिएका व्यक्तिहरुको मृत्यु भएमा वा प्रचलित कानून बमोजिम पारिवारिक अंशबन्डा भएमा प्रचलित कानूनको रित पुऱ्याई निजहरुको हकदार वा निजहरुले इच्छाएको व्यक्तिको नाममा नामसारी गरी सोको पन्ध्र दिनभित्र यस बैंकलाई जानकारी दिनुपर्नेछ ।

२. **संस्थापक तथा संस्थापक समुहको सेयर नामसारी वा बिक्री सम्बन्धमा:**

प्रचलित कानूनको अधीनमा रही संस्थापक तथा संस्थापक समुहको सेयर लिने व्यक्ति वा संस्थाले आफ्नो स्वामित्वमा रहेको सेयर देहाय बमोजिम रित पुऱ्याई नामसारी वा बिक्री गर्न सक्ने छन् :-

(क) सेयरधनीको सेयर खरीद/बिक्री वा नामसारी गर्नुपूर्व सञ्चालक समितिको सिफारिस सहित यस बैंकमा स्वीकृतिको लागि आवेदन गर्नुपर्नेछ ।

(ख) खण्ड (क) मा जुनसुकै व्यवस्था भएता पनि संस्थापक/ संस्थापक बीचमा सेयर खरीद/बिक्री भएमा प्रचलित कानूनको रित पुऱ्याई खरीद/बिक्री गरी सोको जानकारी १५ दिनभित्र यस बैंकलाई दिनु पर्नेछ ।

तर, चुक्ता पुँजीको दुई (२) प्रतिशतभन्दा बढी हुनेगरी संस्थापक सेयर खरीद गर्न चाहेमा संस्थापक संस्थापक बीचमा सेयर खरीद/बिक्री गर्न वा हकप्रद शेयरको हक हस्तान्तरण गर्न यस बैंकको स्वीकृति लिनुपर्नेछ ।

(ग) मृत्यु भई वा प्रचलित कानून बमोजिम पारिवारिक अंशबन्डा भई हक हस्तान्तरण भएको बाहेक अन्य अवस्थामा संस्थापकले आफ्नै समुहका संस्थापकलाई मात्र सेयर नामसारी वा बिक्री गर्नु पर्नेछ ।

(घ) खण्ड (ग) बमोजिम संस्थापक समुहमा सेयर नामसारी वा बिक्री हुन नसक्ने अवस्था भएमा मात्र अन्य व्यक्ति वा संस्थालाई यस निर्देशनको अधिनमा रही सेयर नामसारी वा बिक्री गर्न सकिने छ । यसरी संस्थापक समुहको सेयर नामसारी वा खरीद गरी लिने व्यक्ति वा संस्था संस्थापक समुहमा नै समावेश हुनेछन् ।

(ङ) देहायको अवस्था भएको कुनै पनि व्यक्ति वा संस्थालाई संस्थापकले आफ्नो स्वामित्वको सेयर नामसारी वा बिक्री गर्न पाउने छैनन् :-

(१) कर्जा सुचना केन्द्रको कालोसूचीमा परी सो सूचीबाट फुकुवा भएको मितिले तीन वर्ष नपुगेको,

(२) सम्बन्धित पूर्वाधार विकास बैंकको आन्तरिक वा बाह्य लेखापरिक्षकमा नियुक्त रहेको,

(३) सम्बन्धित पूर्वाधार विकास बैंकको कानुनी वा अन्य सल्लाहकार पदमा बहाल भएको,

(४) सम्बन्धित पूर्वाधार विकास बैंकसँग कुनै किसिमको ठेक्का पट्टामा हिस्सेदार रहेको,

(५) प्रचलित कानून बमोजिम कर चुक्ता नगरेको वा स्थायी करदाता लेखा नम्बर नियमित नगरेको,

(६) कुनै इजाजतपत्रप्राप्त संस्थाको काम कारवाहीमा बेइमानी वा बदनियत गरेको कुरा अदालतबाट प्रमाणित भएको,

(७) धितोपत्र दलाल वा बजार निर्माता, सहकारी संस्था,

(८) सम्बन्धित संस्थाबाट कर्जा लिएको वा वित्तीय स्वार्थ रहेको

- (९) चुक्ता पुँजीको दश प्रतिशत भन्दा कम सेयर लिएको सेयरधनीले थप सेयर नामसारी वा खरिद गरी लिँदा निजको स्वामित्वमा उक्त पूर्वाधार विकास बैंकको चुक्ता पुँजीको दशप्रतिशत भन्दा बढी सेयर स्वामित्व हुने अवस्था भएको, वा
- (१०) फर्म, कम्पनीको हकमा विगत २ वर्षदेखि सञ्चित मुनाफामा सञ्चालनमा नरहेको ।
- (११) बैंक तथा वित्तीय संस्था सम्बन्धी ऐन, २०७३ को दफा ११ र १२ बमोजिम तोकिएको अवधि र शर्त पुरा नगरेको,
- (१२) संस्थाबाट जारी भएको सेयरको माग रकम चुक्ता/भुक्तानी नगरेको,
- (१३) संस्थापक सेयर खरिद/विक्री पछि कायम हुन आउने कुल संस्थापकहरूमध्ये एक तिहाई सदस्यहरू स्नातक वा सो सरहको योग्यता प्राप्त हुनुपर्नेमा सो अवस्था विद्यमान रहन नसक्ने देखिएको, वा
- (१४) यस बैंकले समय-समयमा संस्थापक हुन तोकेको न्यूनतम योग्यता र अनुभव नभएको ।
- (१५) यस बैंकले तोकेको ढाँचा सहितको निवेदन पेश नगरेका र प्रचलित कानूनले अयोग्य ठहर गरेको ।
- (च) संस्थापक वा संस्थापक समुहको सेयर खरीद गर्ने फर्म/कम्पनीको सेयर स्वामित्व कुनै पनि किसिमले हस्तान्तरण गर्नु अघि सो फर्म तथा कम्पनीले यस बैंकबाट स्वीकृति लिनु पर्नेछ । पूर्वाधार विकास बैंकको संस्थापक वा संस्थापक समुहको सेयर खरीद गर्ने कम्पनीको सेयर अर्को कुनै कम्पनीले खरिद गरेको भएमा त्यस्तो कम्पनीको सेयर पनि कुनै पनि किसिमले हस्तान्तरण गर्नुअघि यस बैंकबाट स्वीकृति लिनु पर्नेछ ।
- (छ) संस्थापक/संस्थापक समुहको सेयर खरीद गर्दा संस्थापक सेयरधनीहरूले तोकिएको ढाँचामा (पूर्वाधार विकास बैंक इजाजत सम्बन्धी नीतिगत व्यवस्था, २०७४ को अनुसूची ३ को बुँदा नं. १६ को विवरण) लगानी हुने रकमको आयस्रोत सम्बन्धी विवरण अनिवार्य रूपमा पेश गर्नु पर्नेछ । सो को अभिलेख सम्बन्धित बैंक तथा वित्तीय संस्थाले अद्यावधिक गरी राख्नु पर्ने तथा सो सम्बन्धी सम्पूर्ण अभिलेखको प्रतिलिपि यस बैंकको बैंक तथा वित्तीय संस्था नियमन विभागमा समेत पेश गर्नुपर्नेछ ।
- (ज)संस्थामा संस्थापक सेयरधनी भई लगानी गर्दा बैंक तथा वित्तीय संस्थाबाट ऋण तथा सापटी लिई लगानी गर्न पाइने छैन ।
३. संस्थापक वा संस्थापक समुहको सेयर नामसारी वा खरीद गरी लिने अन्य व्यक्ति वा संस्थाले दफा १ र २ मा उल्लेख भएको प्रक्रिया नपुऱ्याई आफ्नो स्वामित्वको सेयर नामसारी वा विक्री गर्न पाउने छैनन् ।
४. यस बैंकले संस्थापक समुहको सेयर नामसारी वा विक्री गर्न स्वीकृति दिएको मितिले ३ महिनाभित्र आफ्नो स्वामित्वको सेयर नामसारी वा विक्री गरी सक्नु पर्नेछ । सो अवधि पश्चात् संस्थापक समुहको सेयर विक्री गर्न दिइएको स्वीकृति स्वतः रद्द हुनेछ ।
५. आयस्रोत (Income Source) सम्बन्धमा : पूर्वाधार विकास बैंकका संस्थापक/संस्थापक समुहको सेयर खरीद गर्दा संस्थापक सेयरधनीहरूले तोकिएको ढाँचामा (पूर्वाधार विकास बैंक इजाजत सम्बन्धी नीतिगत व्यवस्था, २०७४ को अनुसूची ३ को बुँदा नं. १६ को विवरण) लगानी हुने रकमको आयस्रोत सम्बन्धी विवरण अनिवार्य रूपमा पेश गर्नु पर्नेछ । सोको अभिलेख सम्बन्धित संस्थाले अद्यावधिक गरी राख्नु पर्ने तथा सोसम्बन्धी सम्पूर्ण अभिलेखको प्रतिलिपि यस बैंकको बैंक तथा वित्तीय संस्था नियमन विभागमा समेत पेश गर्नु पर्नेछ ।
६. संस्थापक वा सो समूहको सेयर नामसारी वा खरीद गरी लिने व्यक्ति वा संस्थाले यस निर्देशन विपरित हुने गरी आफ्नो स्वामित्वमा रहेको सेयर नामसारी वा विक्री गरेमा यसरी निर्देशन विपरित आफ्नो स्वामित्वमा रहेको सेयर नामसारी वा विक्री गर्ने व्यक्ति वा संस्थाहरू निजहरूले आफ्नो स्वामित्वमा रहेको सेयर नामसारी वा विक्री गरेको मितिले कम्तीमा पाँच वर्षसम्म अर्को कुनै पूर्वाधार विकास बैंकको संस्थापक/संचालक हुन योग्य हुने छैनन् ।
७. संस्थापक सेयरमा लगानी गर्दा चुक्ता पुँजीको बढीमा १० प्रतिशत मात्र लगानी गर्न सकिनेछ । उल्लिखित लगानी सीमा नेपाल सरकार संस्थापक भई लगानी गर्दा लागू हुने छैन । तर, नेपाल सरकारको ५० प्रतिशत वा सो भन्दा बढी स्वामित्व भएका वित्तीय क्षेत्रसँग सम्बन्धित संस्था कर्मचारी सञ्चयकोष, नागरिक लगानी कोष र राष्ट्रिय बीमा संस्थानको हकमा बढीमा २५ प्रतिशतसम्म

यस बैंकको स्वीकृति लिई एक भन्दा बढी बैंक तथा वित्तीय संस्थामा संस्थापक सेयर लगानी गर्न बाधा पुगेको मानिने छैन । माथि उल्लिखित सीमाभन्दा बढी सेयर धारण गर्ने संस्थापक सेयरधनीहरूको हकमा तोकिएको सीमाभित्र नआएसम्म सम्बन्धित पूर्वाधार विकास बैंकबाट वितरण गरिने नगद लाभांश तथा बोनस सेयर रोक्का राखी सम्बन्धित पूर्वाधार विकास बैंकबाट जारी गरिने हकप्रद सेयरमा सहभागी हुन बन्देज लगाइएको छ । तर यस निर्देशनले सम्बन्धित संस्थापकहरूले चाहेको खण्डमा हकप्रद सेयर हक हस्तान्तरण गर्न भने बाधा पुऱ्याएको मानिने छैन ।

८. प्रचलित कानून र यस बैंकको निर्देशन पालना गर्ने/गराउने सन्दर्भमा पूर्वाधार विकास बैंकले धारण गरेका संस्थापक सेयर, संस्थापक/संस्थापक बीचमा हस्तान्तरण गर्नु पर्ने अवस्था आई परेमा यस बैंकको स्वीकृति लिई प्रति व्यक्ति, फर्म, कम्पनी, संस्था तथा समुहको १० प्रतिशतको सीमाभन्दा बढी भएमा समेत खरीद बिक्री गर्न बाधा पुगेको मानिने छैन । तर, यसरी धारण गरेका सेयर १५ प्रतिशतको सीमाभन्दा बढी भएको अवस्थामा उक्त सेयर आफूले धारण गरेको मितिले ५ वर्ष भित्र बिक्री वितरण गरी अनिवार्य रूपमा १५ प्रतिशतको सीमाभित्र ल्याई सक्नु पर्नेछ । उपर्युक्त तोकिएको सीमाभित्र कायम नरहेका पूर्वाधार विकास बैंकका संस्थापक सेयरधनीहरूलाई उक्त सीमाभित्र नआएसम्म सम्बन्धित बैंक तथा वित्तीय संस्थाबाट वितरण हुने नगद लाभांश, बोनस सेयर र हकप्रद सेयरमा सहभागी हुन बन्देज लगाइएको छ ।
९. संस्थापकको स्वामित्वमा रहेको सेयर नामसारी वा खरिद गरी लिने व्यक्ति वा संस्था पनि संस्थापकहरूको समुहमा नै रहने छन ।
१०. बैंकबाट स्वीकृति नलिई संस्थापक समुहको सेयर नामसारी वा बिक्री गरेको लगत कट्टा गरी दिएमा त्यस्ता पूर्वाधार विकास बैंकलाई नेपाल राष्ट्र बैंक ऐन, २०५८ को दफा १०० बमोजिम कारवाही हुनेछ ।
११. संस्थाको संस्थापक वा संस्थापक समुहको सेयरमा प्रचलित कानून बमोजिम स्थापित सहकारी संस्थाहरूले संस्थागत रूपमा लगानी गर्न पाउने छैनन् ।
१२. सर्वसाधारणका लागि सेयर बिक्री आह्वान गरी विवरणपत्र समेत जारी गरी सेयरको शुरु निष्कासन (Initial Public Offering) को माध्यमबाट सेयर धारण गरी कायम हुन आएका सेयरधनीहरू बाहेक संस्थापक, संस्थापक समुह र Private Placementको माध्यमबाट स्वदेशी वा विदेशी व्यक्ति वा संस्थाले धारण गरेको सेयर समेत यस बैंकको नियमन प्रयोजनार्थ संस्थापक/संस्थापक समुहको सेयर सरह मानिने छ ।
१३. सार्वजनिक निष्काशन गर्न भनी छुट्टयाइएको धितोपत्र सम्बन्धित संस्थापक, सञ्चालक वा निजका परिवारले लिन पाउने छैनन् । तर, त्यस्तो धितोपत्रको दरखास्त खुल्ला रहने भनी तोकिएको अवधिभित्र पुरा बिक्री नभएको अवस्थामा भने यो प्रतिबन्ध लागू हुने छैन ।
१४. दुई प्रतिशतभन्दा घटी सेयर खरिद बिक्री सम्बन्धी विशेष व्यवस्था:
चुक्ता पुँजीको दुई (२) प्रतिशत वा सोभन्दा कम सेयर लिएका संस्थापक सेयरधनीहरूको नाममा रहेको संस्थापक सेयर प्रचलित ऐन कानून तथा देहायका शर्तहरूको अधिनमा रही विद्यमान संस्थापकहरूबीच वा अन्य व्यक्ति वा संस्थालाई खरीद/बिक्री गर्नको लागि यस बैंकको स्वीकृति लिई रहनु पर्नेछैन । नयाँ संस्थापकहरूले यस बैंकले तोकेको मापदण्ड / Fit and Proper Test को व्यवस्थालाई परिपालना गरेको हुनुपर्नेछ । एक प्रतिशतभन्दा बढी सेयर धारण गरेका संस्थापक सेयरधनीहरूको हकमा भने यस प्रयोजनको लागि संस्थापक सेयर खण्डीकृत गरी एक प्रतिशत वा सो भन्दा कम गरी यस्तो सुविधा उपयोग गर्न पाईने छैन ।
(क) संस्थापक सेयरधनीहरूको मृत्यु भएको, वा प्रचलित कानून बमोजिम पारिवारिक अंशवन्डा भएमा वा अदालतको आदेश भएको अवस्थामा सम्बन्धित हकवालालाई प्रचलित कानून बमोजिम हस्तान्तरण गर्न सकिनेछ ।
(ख) मृत्यु भई वा प्रचलित कानून बमोजिम पारिवारिक अंशवन्डा हक हस्तान्तरण भएको अवस्थामा बाहेक संस्थापक सेयरधनीले आफ्नो संस्थापक सेयर हस्तान्तरण गर्दा विद्यमान संस्थापक सेयरधनीलाई नै प्राथमिकता दिनु पर्नेछ । विद्यमान संस्थापक सेयरधनीहरूले उक्त सेयर खरीद गर्न नचाहेमा सोको

लिखित जानकारी लिई अन्य समुह वा बाह्य व्यक्ति/संस्थालाई बेचबिखन गर्न सकिनेछ । सम्पूर्ण संस्थापकहरूको लिखित सहमति लिन सम्भव नभएमा सम्बन्धित संस्था मार्फत राष्ट्रियस्तरको पत्रिकामा कम्तीमा ३५ दिनको सार्वजनिक सूचना प्रकाशन गरी जानकारी गराउने र सो अवधिभित्र कसैले खरिद गर्न चाहेको लिखित जानकारी पेश हुन नआएमा मात्र प्रचलित कानूनको अधिनमा रही पुनः सार्वजनिक सूचना प्रकाशन गरी अन्य व्यक्ति/संस्थालाई बिक्री गर्न सकिनेछ ।

- (ग) संस्थापक समुहको सेयर खरीद गर्ने व्यक्ति/संस्थालाई सोही संस्थापक समुहमा समावेश गर्नु पर्नेछ ।
- (घ) बुँदा नं. २ को खण्ड (ड) मा उल्लिखित अयोग्यता भएको व्यक्ति/संस्था संस्थापक सेयर खरीद/बिक्री गर्ने कार्यमा सहभागी हुन पाउने छैनन् ।
- (ङ) संगठित संस्थाले सेयर खरिद गर्ने भएमा उक्त संस्थाको कार्य/उद्देश्यमा सेयर खरीद/बिक्री गर्न पाउने/नपाउने यकिन गरी विगत २ आर्थिक वर्षदेखि सञ्चालन मुनाफामा रहेको वित्तीय विवरण यकीन गरेर मात्र बिक्री गर्नु पर्नेछ । साथै, उक्त संगठित संस्थाको सञ्चालकहरू समेत कर्जा सुचना केन्द्र लिमिटेडको कालोसूचीमा समावेश नभएको हुनुपर्नेछ ।
- (च) कुनै व्यक्ति फर्म, कम्पनी, एकाघर परिवार वा संगठित संस्थाबाट संस्थापक सेयरमा लगानी गर्दा यस बैकबाट इजाजतपत्रप्राप्त कुनै एक पूर्वाधार विकास बैकमा बढीमा १० प्रतिशतसम्म मात्र लगानी गर्न सक्ने व्यवस्था रहेको हुँदा सोसम्बन्धी अवस्था सम्बन्धित संस्थाले यकीन गरेपछि मात्र संस्थापक सेयर खरीद/बिक्री कार्य हुन सक्नेछ ।
- (छ) माथि खण्ड घ, ड र च मा उल्लिखित अवस्था पुरा भए नभएको बारे पूर्वाधार विकास बैकको सञ्चालक समितिले आफैं यकीन गरेर मात्र संस्थापकहरूको स्वामित्व लगत किताबमा परिवर्तन गराउनु पर्नेछ ।
- (ज) सेयरधनीहरूले खरीद/बिक्री गर्ने संस्थापक सेयरको मुल्य र सम्बन्धित निकायहरूमा लाग्ने कर, दस्तुर, सेवा शुल्क प्रचलित कानून बमोजिम हुनेछ ।
- (झ) चुक्ता पूँजीका २ प्रतिशतभन्दा बढी संस्थापक सेयर धारण गरेको अवस्थामा त्यस्तो सेयर टुक्रा टुक्रा गरी वा एकमुष्ट रुपमा संस्थापक समुहमा नरहेको व्यक्तिलाई बिक्री गर्नु परेको खण्डमा सेयर बिक्री/हस्तान्तरण वा नामसारी गर्न यस बैकको स्वीकृति लिनु पर्नेछ ।
- (ञ) कुनै बैक वा वित्तीय संस्थामा संस्थापक सेयर धितो राखी कर्जा लिएको अवस्थामा कर्जा असुलीका पर्याप्त उपायहरू अवलम्बन गर्दा समेत उक्त कर्जा असुलउपर हुन नसकी उक्त संस्थापक सेयर नै जफत गर्नु पर्ने अवस्था सिर्जना हुन गएको अवस्थामा र प्रचलित कानून बमोजिम संस्थापक सेयर बिक्री गर्नुपर्ने बाध्यात्मक अवस्थामा सेयर संख्या र औचित्यका आधारमा जफत गरिएको/बाध्यात्मक रुपमा बिक्री गर्नुपर्ने उक्त संस्थापक सेयर बिक्री गर्नका लागि खरीदकर्ताको पहिचान गर्ने सम्बन्धमा देहायको प्रक्रिया अवलम्बन गर्न सकिने छ :
- (१) संस्थापक सेयर सार्वजनिक सूचना गरी बोलकबोल (गोप्य सिल्डटेण्डर) को माध्यमबाट प्रचलित कानून र नेपाल राष्ट्र बैकको नीति एवम् निर्देशन विपरित नहुने गरी सम्बन्धित पूर्वाधार विकास बैकका विद्यमान संस्थापक सेयरधनी लगायत अन्य इच्छुक व्यक्ति, फर्म कम्पनी तथा संगठित संस्थालाई बिक्री गर्न खरीदकर्ता छनौट गर्न,
- (२) प्रचलित कानून तथा विद्यमान निर्देशनमा भएको व्यवस्थाबमोजिम यसरी संस्थापक सेयर खरीद गर्ने खरीदकर्ता संस्थापक समूहमा नै पर्ने व्यहोरा समेत जानकारी गराउने । संस्थापक सेयर खरीदकर्ता पहिचान भईसकेपछि चुक्ता पूँजीको २ प्रतिशतभन्दा घटी संस्थापक सेयर धारण गर्ने संस्थापक सेयरधनीको संस्थापक सेयरको हकमा माथि उल्लिखित प्रक्रिया अपनाई सेयर बिक्री वा नामसारी गर्नु पर्नेछ । तर, चुक्ता पूँजीको २ प्रतिशतभन्दा बढी सेयर स्वामित्व धारण गरेको अवस्थामा सेयर बिक्री/हस्तान्तरण वा नामसारीसम्बन्धी प्रक्रिया यस बैकबाट स्वीकृति प्राप्त भएपछि मात्र अधि बढ्ने ।

- (ट) संस्थापक सेयर विक्रेता कर्जा सुचना केन्द्र लिमिटेडको कालोसूचीमा सुचीकृत रहिरहेको भए त्यस्तो संस्थापक सेयर विक्रीबाट प्राप्त हुन आउने रकम अनिवार्य रूपमा कर्जा चुक्ता गर्ने प्रयोजनका लागि उपयोग गर्नु पर्नेछ ।
- (ठ) उल्लिखित व्यवस्थाको अधिनमा रही सेयर खरीद/विक्री गरी नयाँ कायम भएका संस्थापक सेयरधनीहरु सहितको अद्यावधिक विवरण १५ दिनभित्र यस बैंक समक्ष पेश गर्नु पर्नेछ ।
- (ड) माथि उल्लिखित प्रक्रिया नपुऱ्याई संस्थापक सेयर खरीद/विक्री गरिएको अवस्थामा देहायका कारवाही हुनेछन् ।
नेपाल राष्ट्र बैंक, ऐन २०५८ को दफा १०० बमोजिम सचेत गराउने लगायतका अन्य कारवाही ।
विक्रेता संस्थापक सेयरधनीका हकमा जुन पूर्वाधार विकास बैंकको संस्थापक सेयर हो सोही पूर्वाधार विकास बैंकले जफत गर्न सक्नेछ ।
खरिद/विक्रीकर्ता: नयाँ संस्थापना हुने संस्थापक सेयरमा लगानी गर्न र कुनै पनि इजाजतपत्रप्राप्त संस्थाको सञ्चालकको रूपमा रहन खरिद/विक्री गरेको मितिले ५ वर्षसम्म योग्य नहुने ।
- (ढ) प्रचलित ऐन, कानून र यस बैंकबाट जारी गरिएका नीति निर्देशनहरुमा कुनै परिमार्जन भएमा सोही बमोजिम उल्लिखित व्यवस्थामा परिमार्जन भएको मानिनेछ ।

१५. पुँजी वृद्धि एवम् पुँजी संरचना परिवर्तन गर्न चाहेमा देहायका शर्तको अधिनमा रही गर्न सक्ने:

- (क) पुँजी वृद्धिपछि कुल पुँजीमा सर्वसाधारण सेयर स्वामित्वको अनुपात पुँजी वृद्धि अघि कायम रहेको सर्वसाधारण सेयर स्वामित्वको अनुपातभन्दा कमी नहुने गरी मात्र पुँजी वृद्धि गर्नु पर्नेछ ।
- (ख) पुँजी वृद्धि एवम् पुँजी संरचनामा परिवर्तन गर्न प्रचलित कानून बमोजिम पूर्वाधार विकास बैंकको वार्षिक साधारण सभा/विशेष साधारण सभाबाट स्वीकृत गराउनु पर्नेछ ।
- (ग) यस कार्यका लागि यस अघि सैद्धान्तिक सहमति दिइसकेको अवस्थामा उक्त सैद्धान्तिक सहमतिमा उल्लिखित शर्तको अधीनमा रही कार्यान्वयन गर्न भने यस व्यवस्थाले बाधा पुऱ्याएको मानिने छैन ।

१६. एउटा पूर्वाधार विकास बैंकले अर्को पूर्वाधार विकास बैंकको धितोपत्रमा लगानी गर्न पाउने छैन ।

१७. हकप्रद सेयर सम्बन्धमा

१. हकप्रद सेयर विक्री सम्बन्धमा

- (क) तोकिएको पुँजीकोष अनुपात कायम गरेका पूर्वाधार विकास बैंकको हकमा हकप्रद सेयर जारी गर्दा बैंक तथा वित्तीय संस्था सम्बन्धी ऐन, २०७३ को दफा ९ (१) बमोजिम सर्वसाधारणलाई विक्री वितरण गरिएको सेयर धारण गर्ने कुनै सेयरधनीले खरिद नगरेमा वा सेयर खरिद गर्ने हक अरूलाई विक्री वा हस्तान्तरण नगरेमा त्यसरी विक्री हुन नसकेको हकप्रद सेयरको अंश खण्ड (ग) मा उल्लिखित अवस्थामा बाहेक अन्य अवस्थामा स्वतः खारेज गर्नु पर्नेछ ।
- (ख) खण्ड (क) बमोजिम खारेज गर्नु परेको अवस्थामा प्रत्येक वर्ष समानुपातिक रूपमा चुक्ता पुँजी वृद्धि गर्दै लैजानु पर्ने यस बैंकको प्रावधान पालना गर्ने प्रयोजनका लागि त्यस्तो खारेजी गर्नु परेको सेयरको रकमको हदसम्मलाई आगामी वर्षमा समायोजन गर्न सकिनेछ ।
- (ग) खण्ड (क) बमोजिम स्वतः खारेज गर्नुपरेको कारणबाट प्रचलित कानुनी तथा नीतिगत व्यवस्था बमोजिम सेयर स्वामित्व संरचनामा प्रतिकुल असर पर्ने अवस्था भएमा मात्र त्यस्तो सेयरको अंश सार्वजनिक सुचना मार्फत सार्वजनिक बोलकबोलको आधार (Public Auction Basis)मा न्यूनतम प्रति सेयर मुल्य रु. १०० तोक्री विक्री गर्न सकिनेछ । यसरी सार्वजनिक बोलकबोलको माध्यमद्वारा विक्री गर्दा प्रति सेयर रु. १०० भन्दा बढी प्राप्त हुन आउने रकम (Premium) लाई सम्बन्धित बैंक तथा वित्तीय संस्थाले छुट्टै Share Premiumशीर्षक अर्न्तगत देखाउनु पर्नेछ ।
- (घ) संस्थापक/संस्थापक समुह अन्तर्गतको विक्री हुन नसकेको यस्तो हकप्रद सेयरको अंश प्रचलित व्यवस्था अनुरूप विद्यमान संस्थापकहरुलाई विक्री गर्न सकिनेछ । विद्यमान संस्थापकहरुलाई विक्री हुन नसकेमा प्रचलित कानून बमोजिम पूर्वाधार विकास बैंकको संस्थापक सेयर अन्य व्यक्तिलाई विक्री गर्नुपर्ने बाध्यात्मक अवस्थामा सेयर संख्या र औचित्यका आधारमा बाध्यात्मक रूपमा विक्री गर्नु पर्ने उक्त संस्थापक सेयर विक्री गर्नका लागि खरिदकर्ताको पहिचान गर्ने सम्बन्धमा देहायको प्रक्रिया अवलम्बन गर्न सकिनेछ :

- (१) संस्थापक सेयर सार्वजनिक सूचना गरी बोलकबोल (गोप्य सिल्डटेण्डर) को माध्यमबाट प्रचलित कानून र नेपाल राष्ट्र बैंकको नीति एवम् निर्देशन विपरित नहुने गरी सम्बन्धित बैंक वा वित्तीय संस्थाका विद्यमान संस्थापक सेयरधनी लगायत अन्य इच्छुक व्यक्ति, फर्म कम्पनी तथा संगठित संस्थालाई बिक्री गर्न खरीदकर्ता छनौट गर्न,
- (२) प्रचलित कानून तथा विद्यमान निर्देशनमा भएको व्यवस्था बमोजिम यसरी संस्थापक सेयर खरीद गर्ने खरीदकर्ता संस्थापक समूहमा नै पर्ने व्यहोरा समेत जानकारी गराउने । संस्थापक सेयर खरीदकर्ता पहिचान भईसकेपछि चुक्ता पूँजीको २ प्रतिशतभन्दा घटी संस्थापक सेयर धारण गर्ने संस्थापक सेयरधनीको संस्थापक सेयरको हकमा बुँदा नं. १४ मा उल्लिखित प्रक्रिया अपनाई सेयर बिक्री वा नामसारी गर्नु पर्ने ।
तर, चुक्ता पूँजीको २ प्रतिशतभन्दा बढी शेयर स्वामित्व धारण गरेको अवस्थामा सेयर बिक्री/हस्तान्तरण वा नामसारी सम्बन्धी प्रक्रिया यस बैंकबाट स्वीकृति प्राप्त भएपछि मात्र अधि बढ्ने । यस प्रक्रियाबाट सेयर खरीद गर्ने व्यक्ति/संस्था प्रचलित व्यवस्थाअनुसार योग्यता पुगेको हुनु पर्नेछ ।
- (ड) हकप्रद शेयर निष्काशन गर्दा साविकका संस्थापक सेयरधनीहरूले खरीद गर्न पाउने हकप्रद शेयरको सम्पूर्ण वा आंशिक हक हस्तान्तरण गर्न चाहेमा प्रचलित कानूनबमोजिम प्रबन्धपत्र तथा नियमावलीमा व्यवस्था गरी चुक्ता पूँजीको २ प्रतिशत वा सोभन्दा कम सेयर लिएका संस्थापक सेयरधनीको हकमा सम्बन्धित संस्थाले नै संस्थापक सेयरधनीको लागि तोकिएको योग्यता (Fit and Proper Test) पूरा गरेका व्यक्तिलाई हक हस्तान्तरण गरी दिन सक्नेछ ।
- (च) खण्ड (क) देखि (ड) सम्म जुनसुकै कुरा लेखिएको भएता पनि सञ्चालक, कार्यकारी प्रमुख, लेखापरीक्षक, कानुनी सल्लाहकार, कम्पनी सचिव वा पूर्वाधार विकास बैंकको व्यवस्थापन तथा लेखा सम्बन्धी कार्यमा प्रत्यक्ष रूपले संलग्न व्यक्तिले त्यस्तो पदमा बहाल रहँदाका बखत वा त्यस्तो पद छाडेको कम्तीमा एक वर्षसम्म सम्बन्धित पूर्वाधार विकास बैङ्क वा त्यसको सहायक कम्पनीको हकप्रद सेयर उल्लेखित व्यक्तिहरूसँग एकापसमा हक हस्तान्तरण गर्न वा हक हस्तान्तरण स्वीकार गर्न हुँदैन ।
२. हकप्रद सेयरमा पुर्व लगानी गर्ने सम्बन्धमा संस्थाले पुँजी पर्याप्तता कायम गर्ने प्रयोजनका लागि संस्थापकहरूले हकप्रद सेयर (Right Share) मा पुर्वलगानी गर्न चाहेमा निम्न शर्तहरूको अधिनमा रही गर्न सक्ने छन् ।
- (क) पुँजी वृद्धि सम्बन्धी प्रस्ताव सम्बन्धित पूर्वाधार विकास बैंकको साधारणसभाबाट निर्णय भइसकेको हुनुपर्ने ।
- (ख) यस बैंकको निर्देशन अनुसार पुँजीकोष अनुपात पुऱ्याउने प्रयोजनको लागि संस्थापक सेयरधनीहरूबाट अग्रिम रूपमा संकलन गरेको रकम Calls in Advance शीर्षकमा जम्मा गर्नु पर्ने र त्यसरी जम्मा गरिएको रकमलाई पूर्वाधार विकास बैंकले त्यसपछिको हकप्रद सेयर (Right Share) जारी गर्दाको अवस्थामा अनिवार्य रूपमा समायोजन गर्नु पर्नेछ । त्यसैगरी, बैंक तथा वित्तीय संस्थाका सेयरधनी (संस्थापक/सर्वसाधारण समूह) हरूले यस बैंकको निर्देशन बमोजिमको आफ्नो पुँजी योजना अनुसार समानुपातिक रूपमा पुँजी पुऱ्याउनु पर्ने सम्बन्धित आर्थिक वर्ष भित्रमा नै हकप्रद सेयर वापत रकम जम्मा गरिसकेको तर सेयर बाँडफाँड नभएको कारण सम्बन्धित आर्थिक वर्षमा चुक्ता पुँजी शीर्षकमा समायोजन हुन नसकेको अवस्थामा त्यस्तो रकमलाई समेत सेयर वापत अग्रिम रूपमा संकलन गरेको रकमलाई Calls in Advance शीर्षकमा देखाउन सकिनेछ । यसरी अग्रिम रूपमा संकलित पुँजी रकमलाई यस बैंकको निर्देशन अनुसार समानुपातिक रूपमा वृद्धि गर्दै जानु पर्ने चुक्ता पुँजीमा गणना गर्ने प्रयोजनका लागि समेत समावेश गर्न सकिने ।
- (ग) यसरी अग्रिम रूपमा सेयरमा लगानी गर्दा सम्बन्धित संस्थापक सेयरधनीले आफ्नो अंश (Share) सम्म मात्र लगानी गर्न सक्ने ।
- (घ) यस्तो Calls in Advanceको सट्टामा कुनै प्रकारको सुविधा, ऋण दिन वा धितो राख्न नपाइने ।
- (ङ) यस्तो Calls in Advanceमा कुनै प्रकारको ब्याज लिन/दिन नपाइने र सेयर पुँजी वापत गरिने त्यस्तो अग्रिम सेयर लगानी रकमलाई कुनै पनि अवस्थामा फिर्ता भुक्तान गर्न, भिक्त वा घटाउन

(Divestment) नपाइने । साथै, यस्तो रकम चुक्ता पुँजीमा लेखांकन नभएसम्म यसमा लाभांश दिन नपाइने ।

- (च) हकप्रद सेयरमा गरिने पुर्व लगानी रकमलाई त्यसपछिको हकप्रद सेयर निष्कासन (Right Share Issue) सँग आवद्ध (Tie-up) गर्नु पर्ने ।
- (छ) यसरी अग्रिम रूपमा संकलित पुँजी रकमलाई Calls in Advance शीर्षकमा देखाउनु पर्ने र यसमा जम्मा भएको रकमले खामेमा शाखा खोल्ने प्रयोजनार्थ आवश्यक पर्ने अतिरिक्त पुँजीको प्रयोजनको लागि समेत चुक्ता पुँजी सरह नै मान्यता प्रदान गरिने ।
- (ज) हकप्रद सेयरमा पुर्व लगानी भए पनि हकप्रद सेयर निष्कासन गर्दा पुरा गर्नु पर्ने सम्पूर्ण प्रक्रिया र विद्यमान व्यवस्था पालना गरेको हुनु पर्ने ।

१८. संस्थामा विदेशी लगानी सम्बन्धमा

- (१) बैंक तथा वित्तीय संस्था सम्बन्धी ऐन, २०७३ बमोजिम कुनै विदेशी बैङ्क वा वित्तीय संस्थाले मात्र संस्थामा लगानी गर्न सक्नेछन् ।
- (२) कुनै विदेशी बैङ्क वा वित्तीय संस्थाको लगानी रहेको कारणबाट पूर्वाधार विकास बैंकले बैंक तथा वित्तीय संस्था सम्बन्धी ऐन, २०७३ को दफा ९ बमोजिम सर्वसाधारणलाई बिक्री वितरण गर्नको लागि आफ्नो कुल जारी पुँजीको कम्तीमा तीस (३०) प्रतिशत सेयर छुट्याउनु पर्ने व्यवस्थामा छुट पाई कुनै कारणवश विदेशी लगानी फिर्ता लगी नेपाली व्यक्ति वा संस्थालाई बिक्री गरेको अवस्थामा सम्बन्धित इजाजतपत्रप्राप्त संस्थाले एक वर्षभित्र सर्वसाधारण सेयरको हिस्सा कम्तीमा तीस (३०) प्रतिशत पुर्याउनु पर्नेछ ।
- (३) इजाजतपत्रप्राप्त संस्थाको वैदेशिक स्वामित्वमा रहेको सेयर खरीद र बिक्री गर्न यस बैंकको स्वीकृति लिनु पर्नेछ ।

१९. संस्थापक शेयरधनीहरूलाई एउटै समूहमा राख्नु पर्नेछ । तर, वैदेशिक लगानी र संस्थागत लगानी रहेका पूर्वाधार विकास बैंकले प्रबन्धपत्र तथा नियमावलीमा समानुपातिक प्रतिनिधित्व कायम हुने गरी सञ्चालक संख्या तोक्ने व्यवस्था गर्न बाधा पुगेको मानिने छैन ।

२०. साधारण/संस्थापक सेयरहरू जफत गर्ने सम्बन्धमा

पूर्वाधार विकास बैंकको साधारण सेयर तथा संस्थापक सेयरमा कारवाहीमा परेका व्यक्ति र निजको एकाघर परिवारले लगानी गरेको अवस्थामा त्यस्ता साधारण/संस्थापक सेयरहरू जफत गरी लिलाम गर्ने र त्यसरी प्राप्त हुन आउने रकम कर्जा चुक्ता गर्ने प्रयोजनका लागि उपयोग गर्नु पर्नेछ ।

नेपाल राष्ट्र बैंक
केन्द्रीय कार्यालय
बैंक तथा वित्तीय संस्था नियमन विभाग

निर्देशन नं. ११

सह-वित्तीयकरण कर्जा सम्बन्धी व्यवस्था

पूर्वाधार विकास बैंकले सह-वित्तीयकरण (Consortium Financing) अन्तर्गत प्रवाह गर्ने कर्जालाई व्यवस्थित र प्रभावकारी बनाउनका लागि नेपाल राष्ट्र बैंक ऐन, २०५८ को दफा ७९ ले दिएको अधिकार प्रयोग गरी देहायको निर्देशन जारी गरिएको छ ।

१. सह-वित्तीयकरण कर्जाको परिभाषा

विषय वा प्रसंगले अर्को अर्थ नलागेमा यस निर्देशनमा सह-वित्तीयकरण कर्जा भन्नाले दुई वा दुई भन्दा बढी बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरूले आपसी समझदारीको आधारमा संझौता गरी कुनै फर्म, कम्पनीलाई वा परियोजनाको लागि प्रवाह गर्ने कर्जा सापट तथा सुविधालाई सम्झनु पर्छ ।

२. सह-वित्तीयकरण कर्जा प्रवाह गर्दा कर्मचारी संचयकोष, नागरिक लगानी कोष, जलविद्युत लगानी तथा विकास कम्पनी लिमिटेड र बीमा कम्पनीहरू समेत सदस्य संस्थाको रूपमा सहभागी हुन सक्नेछन् ।

३. अन्य संस्थाले ऋण प्रवाह गर्न र ग्राहकको खाता खोल्न बन्देज

सह-वित्तीयकरणमा सहभागी नभएको इजाजतपत्रप्राप्त संस्थाले सह-वित्तीयकरण समुहद्वारा प्रवाहित कर्जामा थप हुने गरी कुनै पनि प्रकारको कर्जा सापट तथा सुविधा प्रवाह गर्न पाउने छैन ।

४. कर्जा वितरणको निर्णय गर्ने समयावधि

कर्जाको लागि निवेदन परी सह-वित्तीयकरण समुह गठन भई अगुवा संस्थाको चयन समेत भइसके पश्चात् नब्बे दिनभित्र सह-वित्तीयकरणमा सहभागी हुने अगुवा संस्था तथा सहभागी सदस्यहरूले कर्जा सापट तथा सुविधा प्रवाह गर्ने वा नगर्ने सम्बन्धमा निर्णय दिइसक्नु पर्नेछ ।

५. सहभागी इजाजतपत्रप्राप्त संस्थाको चयन

सह-वित्तीयकरणमा सहभागी हुने अन्य सदस्यहरूको चयन गर्ने अधिकार ऋणी र निजले कर्जा सापट तथा सुविधाको लागि निवेदन दिएको इजाजतपत्रप्राप्त संस्थालाई हुनेछ ।

तर, एकपटक सह-वित्तीयकरण समुह गठन भईसकेपछि, सो समुहको सहमति बिना नयाँ सदस्यलाई प्रवेश गराउन पाइने छैन ।

६. सह-वित्तीयकरण समुहको गठन

बुँदा नं. ५ बमोजिम चयन भएका सम्पूर्ण इजाजतपत्रप्राप्त संस्थाले कर्जा सापट तथा सुविधा प्रवाह गर्नु अघि सह-वित्तीयकरणमा सहभागी हुने इजाजतपत्रप्राप्त संस्थाहरूको सह-वित्तीयकरण समुह गठन गर्नु पर्नेछ । सो समुहको आन्तरिक कार्यविधि समुह स्वयंले निर्धारण गरे बमोजिम हुनेछ ।

७. अगुवा संस्थाको चयन

सबैभन्दा बढी कर्जा सापट तथा सुविधाको अंश लगानी गर्न इच्छुक, ग्राहकसँग लामो अवधिदेखि परिचित, सह-वित्तीयकरणमा अनुभव प्राप्त तथा व्यावसायिक सल्लाह दिने सक्षमता आदिको आधारमा सह-वित्तीयकरण समुहका सदस्यले आफूमध्येबाट कुनै एक इजाजतपत्रप्राप्त संस्थालाई अगुवा संस्थाको रूपमा चयन गर्नु पर्नेछ ।

८. कर्जा वितरण तथा असुली अगुवा संस्थाबाट गर्नुपर्ने

सह-वित्तीयकरण अन्तर्गत कर्जा सापट तथा सुविधा प्रवाह गर्दा र सोको साँवा र ब्याज असुली गर्दा अगुवा संस्था मार्फत् गर्नु पर्नेछ । किस्ता साँवा तथा ब्याज आँशिक रुपमा असुली भएको अवस्थामा लगानीको अनुपातमा दामासाहीले वाँडफाँड गर्नु पर्नेछ ।

९. अगुवा संस्थाको काम, कर्तव्य र अधिकार

अगुवा संस्थाको काम, कर्तव्य र अधिकार देहाय बमोजिम हुनेछ :-

- (क) सह-वित्तीयकरणमा सहभागी सदस्यहरुको अगुवा तथा प्रतिनिधि (एजेन्ट) को रुपमा काम गर्ने,
- (ख) सह-वित्तीयकरणमा सहभागी सदस्यहरुका बीचमा समन्वय गर्ने र आवश्यक पत्राचार गर्ने,
- (ग) सह-वित्तीयकरण समुहको बैठक कम्तीमा ६ महिनामा एक पटक अनिवार्य रुपमा बोलाउने,
- (घ) कुनै विशेष कारण परी सह-वित्तीयकरण समुहको कुनै सदस्यले समुहको बैठक बोलाउन माग गरेमा पन्ध्र दिनभित्र बैठक बोलाउने,
- (ङ) परियोजना विश्लेषण गर्ने, प्रतिवेदन तयार गर्ने र सो प्रतिवेदनको प्रति सह-वित्तीयकरणमा सहभागी सदस्यहरुलाई उपलब्ध गराउने,
- (च) परियोजनाको लागि अल्पकालीन कर्जा माग भएमा सोको आवश्यकताको विश्लेषण गर्ने,
- (छ) सह-वित्तीयकरणमा सहभागी सदस्यहरुको सहमतिका आधारमा सह-वित्तीयकरण सम्बन्धी संझौताका शर्तहरु तयार गर्ने र त्यस्ता शर्तहरुको एक/एक प्रति सबै सहभागी सदस्यहरुलाई उपलब्ध गराउने,
- (ज) कर्जा सापट तथा सुविधा प्रवाह गर्नका लागि आवश्यक कागजात तयार पार्ने,
- (झ) धितो रोक्का राख्ने व्यवस्था मिलाउने तथा बीमा लगायतका लगानी सुरक्षित गर्ने सम्बन्धी सम्पूर्ण कार्यहरु गर्ने ,
- (ञ) कर्जा सापट तथा सुविधा सुरक्षण सम्बन्धी सम्पूर्ण कागजातहरु सुरक्षित राख्ने र त्यस्ता कागजातहरुको प्रतिलिपी सबै सहभागी सदस्यहरुलाई उपलब्ध गराउने,
- (ट) समय-समयमा ऋणीबाट आवश्यक तथ्याङ्क तथा अन्य सुचनाहरु प्राप्त गर्ने र सो सुचनाहरु सबै सहभागी सदस्यहरुलाई उपलब्ध गराउने,
- (ठ) समय समयमा सहभागी सदस्यहरुको सहभागितामा परियोजनाको स्थलगत निरीक्षण गर्ने र निरीक्षण प्रतिवेदन तयार गर्ने तथा सो प्रतिवेदनको प्रतिलिपी सबै सहभागी सदस्यहरुलाई उपलब्ध गराउने,
- (ड) कर्जा सापट तथा सुविधा प्रवाह गरिएको परियोजनाको समय समयमा कार्यसम्पादनको मूल्याङ्कन गरी सोको जानकारी सबै सदस्यहरुलाई उपलब्ध गराउने,
- (ढ) सह-वित्तीयकरण सम्बन्धी यस बैकमा पठाउनु पर्ने सम्पूर्ण सुचनाहरु पठाउने, सह-वित्तीयकरणका बारेमा अगुवा संस्थाको रुपमा र अन्य सहभागी सदस्यहरुको तर्फबाट समेत यस बैकमा आवश्यक पत्राचार गर्ने र सोको जानकारी सबै सहभागी सदस्यहरुलाई उपलब्ध गराउने,
- (ण) ऋण नतिर्ने ऋणी उपर कुनै किसिमको कानुनी कारवाही अगाडि बढाउनु पर्ने अवस्था आएमा सह-वित्तीयकरण समुहको बैठकबाट सोको निर्णय गराई आवश्यक कानुनी कारवाही अगाडि बढाउने,
- (त) आफ्नो भूमिका निर्वाह गरेबापत ऋणी समेतको सहमतिमा सह-वित्तीयकरण समुहले निर्णय गरे बमोजिम सेवा शुल्क लिने,
- (थ) सह-वित्तीयकरण अन्तर्गत लगानी गर्न कबुल गरेको रकम कुनै सदस्यबाट वितरण गर्न ढिलाई भै सो रकम सहभागी सदस्यको तर्फबाट अगुवा संस्थाले आफ्नो प्रतिग्राहक कर्जा सीमाभित्र रही प्रवाह गरेमा साँवा रकम र ढिलाई गरेजति अवधिको ब्याज तथा सह-वित्तीयकरण समुह बीचको सहमतिमा निर्धारण गरिए बमोजिम हर्जाना समेत ढिलाई गर्ने सहभागी सदस्यबाट असुलउपर गर्नसक्ने,

- (द) सह-वित्तीयकरणको व्यवस्था मिलाउँदा हुने विभिन्न खर्च लगायत ऋण नतिर्ने ऋणी उपर कानुनी कारवाही अगाडि बढाउँदा हुने खर्च ऋणीबाट असुल हुन नसकेमा सबै सहभागी सदस्यहरुबाट लगानी गरिएको कर्जा रकमको अनुपातमा असुलउपर गर्न सक्ने,
- (ध) कर्जा सापट तथा सुविधा प्रदान गर्नु अघि कर्जा सुचना केन्द्रबाट ऋणीका सम्बन्धमा आवश्यक सुचना लिनुपर्ने र यसरी सुचना लिँदा त्यस्तो ऋणी कालो सूचीमा परेको वा निजले कुनै कर्जा यथासमयमा चुक्ता नगरेको भएमा कर्जा प्रवाह गर्न नपाइने,
- (न) सह-वित्तीयकरण सम्बन्धी सम्झौतामा उल्लेख भए बमोजिम ऋणीलाई यथासमयमा कर्जा सापट तथा सुविधा उपलब्ध गराउन र
- (प) यस बैंकको निर्देशनको अधिनमा रही सह-वित्तीयकरण समुहको बैठकको निर्णयानुसार अन्य आवश्यक काम कारवाही गर्ने ।

१०. बहुमतको निर्णय मान्य हुने

सह-वित्तीयकरणमा सहभागी सदस्यहरुका बीच कुनै विषयमा मतैक्यता हुन नसकेमा बहुमतबाट निर्णय लिनु पर्नेछ, र त्यस्तो मतको गणना गर्दा कर्जा लगानीको प्रतिशतको आधारमा गर्नु पर्नेछ । कथंकदाचित्त मत बराबर भएमा अगुवा संस्थाले निर्णायक मत दिन पाउनेछ ।

११. सह-वित्तीयकरणमा सहभागी सदस्यहरुको दायित्व तथा कर्तव्य

सहभागी सदस्यहरुको दायित्व तथा कर्तव्य देहाय बमोजिम हुनेछ :-

- (क) अगुवा संस्थालाई आफ्नो तर्फबाट सह-वित्तीयकरण सम्बन्धी कामकारवाही गर्ने स्वीकृति पत्र (मञ्जुरीनामा) दिने,
- (ख) अगुवा संस्थालाई आफ्नो भूमिका निर्वाह गर्न आवश्यक पर्ने सम्पूर्ण सहयोग उपलब्ध गराउने,
- (ग) सह-वित्तीयकरण सम्बन्धी बैठकमा सक्रीयरूपले भाग लिने,
- (घ) सह-वित्तीयकरण समुहको बैठकबाट औपचारिक रूपमा कर्जा, सापट तथा सुविधा दिने निर्णय भई सकेपछि सह-वित्तीयकरण सम्बन्धी संझौताका शर्तहरुमा उल्लिखित सम्पूर्ण शर्तहरुको पालना गर्ने,
- (ङ) सह-वित्तीयकरणको भावनालाई कदर गरी यथासक्य सबै निर्णयहरुमा मतैक्य हुने गरी आपसी विवादहरु समाधान गर्न प्रयास गर्ने,
- (च) कुनै एक सदस्यले अर्को सदस्यको अहित हुने गरी आफ्नो स्वार्थ पूर्ति हुने कुनै काम कारवाही नगर्ने,
- (छ) आफूले प्रवाह गर्ने कर्जा स्वीकृत गरेपछि अगुवा संस्थालाई जानकारी गराई यथासमयमा सो रकम उपलब्ध गराउने,
- (ज) सह-वित्तीयकरण सम्बन्धी सबै काम कारवाही पारदर्शीरूपमा गरी कर्जा र ऋणीसँग सम्बन्धित कुनै पनि सुचना एक आपसमा आदान-प्रदान गर्ने,
- (झ) सह-वित्तीयकरण समुहको बैठकले गरेको निर्णयको कार्यान्वयन यथाशिघ्र गर्ने,
- (ञ) कुनै पनि सदस्यले कुनै परियोजनामा तोकिएको सीमाभन्दा बढी रकम लगानी गर्न, एकतर्फी रूपमा कर्जा असुली सम्बन्धी काम कारवाही गर्न र सो कर्जाको भिन्न किसिमले वर्गीकरण गर्न नपाउने र
- (ट) सह-वित्तीयकरण सम्बन्धी सम्झौतामा उल्लेख भए बमोजिम ऋणीलाई यथासमय कर्जा सापट तथा सुविधा उपलब्ध गराउनु पर्ने ।

१२. थप कर्जा सम्बन्धी व्यवस्था

सह-वित्तीयकरण अन्तर्गत प्रवाहित कर्जामा कुनै ऋणीलाई थप कर्जा प्रदान गर्नु परेमा देहायका आधारमा गर्नु पर्नेछ :-

- (क) ऋणीको आवश्यकताको विश्लेषण गरी सह-वित्तीयकरण समुहले मात्र थप कर्जा सापट तथा सुविधाका रकम प्रदान गर्ने सम्बन्धमा निर्णय गर्न सक्ने । यसरी प्रदान गर्न निर्णय भएको थप कर्जा रकम सबै सदस्यहरूले आ-आफूले पुर्व प्रवाह गरेको रकमको अनुपातमा प्रदान गर्नु पर्ने ।
- (ख) खण्ड (क) बमोजिम थप कर्जा प्रदान गर्ने निर्णय भए पश्चात् कुनै सहभागी सदस्यले आफूले प्रवाह गर्नु पर्ने थप रकम प्रवाह गर्न असमर्थता जनाएमा बाँकी सदस्यहरू वा बाँकी सदस्यहरूको सहमतिबाट अन्य कुनै सदस्यले त्यस्तो बाँकी रकम समेत प्रवाह गर्न सक्ने वा थप लगानीका लागि सह-वित्तीयकरण समुहको सहमतिमा ऋणीको समेत सहमति लिई नयाँ सदस्यलाई समावेश गर्न सकिने ।
- (ग) ऋणीलाई थप कर्जा वा सुविधाको आवश्यकता परेको अवस्थामा सह-वित्तीयकरणमा संलग्न संस्थाहरूले कर्जा वा सुविधा प्रदान गर्न नसक्ने भएमा सो को लिखित जानकारी ऋणीलाई दिनु पर्नेछ ।

१३. सह-वित्तीयकरणबाट हट्न सक्ने अवस्था

- (१) सह-वित्तीयकरण सदस्यले परियोजना सम्पन्न (Project Completion) मा कुनै बाधा नगर्ने गरी देहायको अवस्थामा मात्र सह-वित्तीयकरण समुह छोड्न सक्नेछ :-
  - (क) सह-वित्तीयकरण समुह छोड्न इच्छुक सदस्यको हिस्सा अन्य सदस्यले लिन मञ्जुर गरेमा, वा
  - (ख) विद्यमान सदस्यहरूको सहमतिमा नयाँ सदस्यलाई आफ्नो हिस्सा हस्तान्तरण गरेमा ।
- (२) सह-वित्तीयकरण समुह छोड्ने सदस्यको हिस्सा स्वीकार गर्ने कुनै पनि सदस्यले पुरानो सदस्यको सम्पूर्ण दायित्व वहन गर्नुपर्नेछ । सह-वित्तीयकरण छोड्न चाहने सदस्यले आफ्नो हिस्सा डिस्काउण्ट वा प्रिमियममा समेत विक्री गर्न सक्नेछ ।

१४. लेखापरीक्षक वा परामर्शदाता नियुक्त गर्न सक्ने

ऋणीको वित्तीय स्थिति समय-समयमा मूल्याङ्कन गर्न आवश्यक देखिएमा सह-वित्तीयकरण समुहले आफ्नो तर्फबाट स्वतन्त्र लेखापरीक्षक वा परामर्शदाता नियुक्त गर्न सक्नेछ । यसरी नियुक्त लेखापरीक्षक वा परामर्शदाताको खर्च आफूले प्रवाह गरेको कर्जा लगानीको अनुपातमा सह-वित्तीयकरण समुहका प्रत्येक सदस्यले व्यहोर्नु पर्नेछ ।

१५. सह-वित्तीयकरण सम्बन्धमा पठाउनु पर्ने विवरण

अगुवा संस्थाले निर्देशन फा.नं. १०.१ बमोजिम सह-वित्तीयकरण सम्बन्धी प्रत्येक आर्थिक वर्षको असोज, पुस, चैत र असार मसान्तको विवरण त्रयमास समाप्त भएको मितिले तीस दिनभित्र यस बैंकको बैंक तथा वित्तीय संस्था नियमन विभाग र बैंक सुपरिवेक्षण विभागमा अनिवार्य रूपमा पठाउनु पर्नेछ ।

ने. रा. बैंक निर्देशन फा.नं. ११.१
 ..... लिमिटेड (अगुवा बैंक)
 सह-वित्तीयकरण कर्जा विवरण

२०७..... साल ..... महिनाको (त्रैमासिक विवरण)

सि. नं.	समुहको नाम	ऋणीको नाम, ठेगाना	प्रदान गरेको कर्जा		भुक्तानी मिति	थप कर्जा प्रदान		असुली रकम		बाँकी रकम		कैफियत
			रकम	मिति		रकम	मिति	साँवा	ब्याज	साँवा	ब्याज	

संलग्न बैंक तथा वित्तीय संस्थाको विवरण कैफियत महलमा उल्लेख गर्नु पर्नेछ ।

नेपाल राष्ट्र बैंक
केन्द्रीय कार्यालय
बैंक तथा वित्तीय संस्था नियमन विभाग

निर्देशन नं. १२

कर्जा सूचना तथा कालोसूची सम्बन्धी व्यवस्था

कर्जा प्रवाहमा शुद्धता र उपयुक्तता कायम गर्ने प्रयोजनको लागि सो सम्बन्धी सूचना व्यवस्था र यथासमयमा कर्जा नतिर्ने ऋणीहरूको कालोसूची तयार गर्ने कार्यलाई नियमित तथा व्यवस्थित गरी एउटै स्थानबाट सूचना प्राप्त हुने व्यवस्था गर्न वाञ्छनीय भएकाले नेपाल राष्ट्र बैंक ऐन, २०५८ को दफा ८८ को प्रयोजनको लागि सोही ऐनको दफा ७९ र नेपाल राष्ट्र बैंक कर्जा सूचना विनियमावली, २०५९ को विनियम ७ ले दिएको अधिकार प्रयोग गरी देहायको निर्देशन जारी गरिएको छ ।

१. कर्जा सूचना केन्द्र सम्बन्धी व्यवस्था

कम्पनी ऐन, २०६३ अन्तर्गत संस्थापना भई सञ्चालनमा रहेको कर्जा सूचना केन्द्र लि. लाई नै नेपाल राष्ट्र बैंक ऐन, २०५८ को दफा ८८ र नेपाल राष्ट्र बैंक कर्जा सूचना विनियमावली, २०५९ को विनियम ३ बमोजिमको कर्जा सूचना केन्द्र (यसपछि केन्द्र भनिएको) तोकिएको छ ।

२. केन्द्रमा ऋणी (ग्राहक) सम्बन्धी विवरण पठाउनु पर्ने

१ पूर्वाधार विकास बैंकले केन्द्रको अनलाइन प्रणालीमा तोकिएको ढाँचामा कर्जा सम्बन्धी देहायको विवरण देहायका समयावधि भित्र अद्यावधिक गर्नु पर्नेछ ।

(क) आफूले स्वीकृत गरेको सम्पूर्ण कर्जा/सुविधा कर्जा प्रवाह गरेको ७ दिनभित्र ।

(ख) ९० दिन भन्दा बढीले भाखा नाघेका सम्पूर्ण कर्जा/सुविधा महिना भुक्तान भएको १५ दिनभित्र ।

२ उपर्युक्त विवरण तत्पश्चात् प्रत्येक आर्थिक वर्षको त्रयमास समाप्त भएको मितिले १५ दिनभित्र कर्जा चुक्ता नभएसम्म केन्द्रमा पठाउनु पर्नेछ । यसरी केन्द्रमा पठाएको विवरणमा पछि कुनै परिवर्तन भएमा वा कर्जा चुक्ता भएमा, भाखा नाघेको कर्जा नियमित भएमा वा भाखा मिति थप वा पुनरतालिकीकरण भएमा सो को जानकारी समेत १५ दिनभित्र अनिवार्य रूपमा केन्द्रलाई उपलब्ध गराउनु पर्नेछ ।

३ ग्राहकको विवरण लिनु पर्ने :

इजाजतपत्रप्राप्त पूर्वाधार विकास बैंकमा कुनै फर्म, कम्पनी वा संगठित संस्थाबाट कर्जा/सुविधाको लागि आवेदन परेमा कर्जा विश्लेषणको लागि ग्राहक/ऋणीको देहाय बमोजिमको विवरण लिनु पर्नेछ :-

(क) जमानत दिने व्यक्तिको हकमा निजको नागरिकताको प्रतिलिपि, स्थायी तथा अस्थायी ठेगाना, निजको तीनपुस्ते र एकाघर परिवारका सदस्यहरूको विवरण ।

(ख) प्रोप्राइटरसिप/साभेदारी फर्मको हकमा खण्ड (क) मा उल्लेख भए अनुरूपको प्रोप्राइटर/साभेदारहरूको विवरण र फर्मको तर्फबाट कारोबार गर्न अख्तियारप्राप्त व्यक्तिको नाम, थर, ठेगाना, साभेदारी सम्भौताको प्रतिलिपि र सोसम्बन्धी निर्णय ।

(ग) प्राइभेट कम्पनीको हकमा सञ्चालक र सो कम्पनीका १० प्रतिशत वा सो भन्दा बढी शेयर स्वामित्व भएका शेयरधनीहरूको खण्ड (क) मा उल्लेख भए अनुरूपका विवरण र कम्पनीको तर्फबाट कारोबार गर्ने अख्तियारप्राप्त व्यक्तिको नाम, थर, ठेगाना र सोसम्बन्धी निर्णय ।

- (घ) पब्लिक कम्पनीको हकमा सञ्चालकहरु र सो कम्पनीका १० प्रतिशत वा सो भन्दा बढी शेयर स्वामित्व भएका शेयरधनीहरुको खण्ड (क) मा उल्लेख भए अनुरूपका विवरण, कम्पनीको तर्फबाट कारोबार गर्ने अख्तियारप्राप्त व्यक्तिको नाम, थर, ठेगाना र सोसम्बन्धी निर्णय ।
- (ङ) धितो मूल्याङ्कनकर्ताको नाम, थर, ठेगाना र रु. १० लाखभन्दा माथिको हकमा इजाजतपत्र ।

३. अनिवार्य रुपमा कर्जा सुचना लिनु पर्ने

- १) कर्जा प्रवाह गर्न, पुरानो कर्जा नवीकरण गर्न, पुनरसंरचना वा पुनरतालिकीकरण गर्नु अगावै ऋणी/ग्राहकको बारेमा केन्द्रबाट अनिवार्य रुपमा कर्जा सुचना लिनु पर्नेछ । यसरी कर्जा सुचना माग भएमा केन्द्रले बढीमा ३ (तिन) कार्य दिनभित्रमा त्यस्तो सुचना दिनु पर्नेछ ।
- २) कुनै ग्राहक/ऋणीलाई कर्जा/सुविधा प्रदान गर्दा केन्द्रबाट उपबुँदा (१) बमोजिम कर्जा सूचना प्राप्त गरी सकेपछि अन्य निकायबाट सूचना लिन अनिवार्य हुने छैन ।
- ३) यस खण्ड बमोजिम केन्द्रबाट लिइएको कर्जा सुचना बापत केन्द्रले तोकेको कर्जा सुचना सेवा शुल्क उक्त केन्द्रलाई बुझाउनु पर्नेछ ।

४. कालोसूचीमा समावेश गर्ने प्रक्रिया

- (१) कर्जा नतिर्ने ऋणीहरुलाई कालोसूची सम्बन्धी व्यवस्था अन्तर्गत रही कालोसूचीमा राख्न सिफारिस गर्नु पर्नेछ ।
- (२) यसरी कालोसूचीमा समावेश गर्न सम्बन्धित बैंकबाट सिफारिस नामावलीलाई कर्जा सुचना केन्द्रले नामनामेसी यकिन गरी पाँच दिनभित्र कालोसूचीमा राख्नु पर्नेछ ।

५. ऋणीहरुको वर्गीकरण

ऋण लिई नतिर्ने ऋणीहरुलाई देहाय बमोजिम वर्गीकरण गर्नु पर्नेछ :-

१) नियतपूर्वक ऋण नतिर्ने ऋणीहरु (Willful Defaulters):

- क) भुक्तानीको भाखा नाघेको १ वर्षसम्म पनि बैंकको सम्पर्कमा नआएका, ऋण नतिरी बेपत्ता भएका वा भागेका, ऋणको पुनरसंरचना र पुनरतालिकीकरण समेतको प्रक्रिया शुरु नगरेका र भुक्तानीको प्रतिबद्धता जाहेर नगरेका ।
- ख) कर्जा बक्यौता राफसाफ गर्न धितो बिक्री गर्न सकिने अवस्था हुँदाहुँदै पनि बिक्री गर्न नखोज्ने वा नदिने अवस्था सिर्जना गर्ने ।
- ग) एकभन्दा बढी परियोजना सञ्चालन गरी आर्जित प्रतिफल तथा आफूसँग भएको अन्य सम्पत्ति ऋण तिर्नमा प्रयोग नगर्ने ।
- घ) जुन परियोजनाको लागि ऋण लिएको हो उक्त ऋण त्यसमा प्रयोग नगरी अन्य उद्देश्यमा प्रयोग गर्ने (Diversion of Fund), परियोजनाबाट आर्जित रकम ऋण तिर्नमा नलगाई अन्य कार्यमा प्रयोग गर्ने (Siphoning off), अन्य सम्पत्ति सिर्जना गर्ने, अल्पकालीन कर्जाबाट दीर्घकालीन उपयोग गर्ने तथा सम्भौता विपरित कम्पनीबाट सहायक कम्पनी वा अन्य फर्म/कम्पनीमा साधन प्रवाह गर्ने ।
- ङ) आफ्नो नियन्त्रणमा रहेको परियोजना वा व्यवसायमा अन्य व्यक्ति वा तेश्रो पक्ष जस्तै:- कामदार, कर्मचारी आदिको नाम उपयोग गरी आफ्नो संलग्नता रहेको नदेखाउने मनसाय राखी ऋण लिएका ।
- च) कर्जाको भाखा नाघेपछि बैंकले मागेको बखत अन्य थप सुरक्षण वा व्यक्तिगत जमानी नदिने ।
- छ) धितो वा व्यवसायको सन्दर्भमा जानीबुझी भुठो विवरण प्रदान गर्ने ।
- ज) ऋणसँग सम्बन्धित धितो हिनामिना गरेको पाईएमा ।
- झ) ऋण प्रदान गर्ने संस्थाका कर्मचारीसँग/लाई मिलीमतो गरी, दुरुत्साहित गरी वा अन्य गैरकानुनी लेनदेन गरी ऋण लिएका र नतिर्नका लागि अवाञ्छित दवाव दिने ।

ब) परियोजनाको वित्तीय, प्राविधिक, व्यवस्थापकीय तथा माग, आपूर्ति वा बजारपक्षको गलत विश्लेषण गरी पुँजीको लागत अस्वाभाविक रूपले वृद्धि (Overcapitalization) गर्ने लगानीकर्ता ।

२) परिस्थितिवशः ऋण नतिर्ने ऋणीहरू (Non-willful Defaulters):

- क) ऋण तिर्ने मनसाय हुँदाहुँदै पनि काबु बाहिरको परिस्थिति (दुन्दु आदिका कारण देशमा उत्पन्न असहज आर्थिक, व्यापारिक तथा औद्योगिक अवस्था वा प्रतिकूल बाह्य अवस्था) का कारण परियोजना घाटामा गई वा समस्याग्रस्त बनी ऋण तिर्न नसकेका ।
- ख) म्यादभित्र ऋण तिर्न नसकेपनि आफूले ऋण लिएको संस्थाको सम्पर्कमा आई कर्जा पुनरसंरचना वा पुनरतालिकीकरणको प्रक्रिया पुरा गरी संस्थालाई मान्य हुने तवरबाट भुक्तानीको प्रतिबद्धता जाहेर गरेका ।

६. कालोसूचीमा समावेश भएका ऋणीलाई कर्जा प्रदान गर्नमा बन्देज

यस निर्देशन बमोजिम कालोसूचीमा समावेश भएका व्यक्ति, फर्म, कम्पनी वा संगठित संस्थालाई कुनै पनि नयाँ कर्जा/सुविधा प्रदान गर्न, कर्जा/सुविधा नवीकरण गर्न, थप कर्जा/सुविधा प्रदान गर्न, किस्ताबन्दीमा प्रदान भएको कर्जाको बाँकी किस्ता प्रदान गर्न वा जमानत स्वीकार गर्न समेत पाउने छैनन् ।

तर,-

- क) कायम रहेको बाँकी कर्जालाई यस बैंकको निर्देशनको परिधिभित्र रही पुनरतालिकीकरण र पुनरसंरचना गर्न भने बाधा पुग्ने छैन । त्यस्तै, कालो सूचीमा समावेश भएका ऋणीको समुहसँग सम्बन्धित व्यक्ति, फर्म, कम्पनी वा संगठित संस्थाहरूमध्ये नियमित रूपमा कर्जाको साँवा तथा ब्याज चुक्ता गर्ने व्यक्ति, फर्म, कम्पनी वा संगठित संस्थाहरूको हकमा बढीमा छ महिनासम्म यो बन्देज लागू हुने छैन । त्यस्ता ऋणीलाई सम्बन्धित पूर्वाधार विकास बैंकको सञ्चालक समितिले ऋणीको माग उपयुक्त देखेमा अर्को छ महिनाको म्याद थप दिन सक्नेछ । कालोसूचीमा समावेश भएका ऋणीको समुहसँग सम्बन्धित व्यक्ति, फर्म, कम्पनी वा संगठित संस्थाहरूमध्ये तोकिएको भाखामा कर्जाको साँवा तथा ब्याजको भुक्तानी नगरी भाखा नघाउने व्यक्ति, फर्म, कम्पनी वा संगठित संस्थाले त्यस्तो कर्जालाई बढीमा छ महिनाभित्र वा सञ्चालक समितिले दिएको थप म्यादभित्र नियमित गराइ सक्नु पर्नेछ । अन्यथा त्यस्तो ऋणीको समुहसँग सम्बन्धित व्यक्ति, फर्म, कम्पनी वा संगठित संस्थामध्ये नियमित रूपमा कर्जाको साँवा तथा ब्याज चुक्ता गर्ने व्यक्ति, फर्म, कम्पनी वा संगठित संस्थालाई समेत नयाँ वा थप कर्जा प्रदान गर्न, नवीकरण गर्न वा कर्जाको बाँकी किस्ता प्रदान गर्न समेत पाइने छैन ।

७. धितो मूल्याङ्कनकर्ता सम्बन्धी विशेष व्यवस्था

- (१) पूर्वाधार विकास बैंकले धितो मूल्याङ्कन गराउने प्रयोजनका लागि मूल्यांकनकर्ता सूचीकृत गर्दा मूल्याङ्कनकर्ताको काम, कर्तव्य, अधिकार तथा उत्तरदायित्व स्पष्ट रूपमा उल्लेख गरी सम्झौता गर्नुपर्नेछ ।
- (२) पूर्वाधार विकास बैंकले धितोको रूपमा ग्राह्य हुने सम्पत्तिको मूल्याङ्कन गराउँदा मूल्याङ्कनकर्ताले कुनै स्वार्थ नबाफिने गरी वा पूर्वाग्रह नराखी स्वतन्त्र रूपमा, अन्तर्राष्ट्रिय मान्यता र असल अभ्यासहरू समेतका आधारमा धितोको मूल्यांकन गरेको यकिन गर्नुपर्ने छ ।
- (३) धितो लिलामी गर्ने क्रममा धितो मूल्याङ्कनकर्ताले मूल्याङ्कन गरेको रकम पुनरमूल्याङ्कन गर्दा दुई तिहाई भन्दा कम भएमा वा गलत स्थान/प्रकृतिको धितोलाई सही हो भनी मूल्याङ्कन गरेमा त्यस्ता धितो मूल्याङ्कनकर्तालाई पूर्वाधार विकास बैंकको सिफारिशमा केन्द्रले कालो सूचीमा समावेश गर्नु पर्नेछ ।
- (४) धितो लिलाम गर्दा सो धितोको मूल्याङ्कन रकमको दुई तिहाई भन्दा कम रकम मात्र उठनुमा त्यस्तो मूल्याङ्कनकर्ताको काबु बाहिरको अवस्था परी निजको दोष नदेखिएको भन्ने सम्बन्धित पूर्वाधार विकास बैंकको सञ्चालक समितिलाई लागेमा त्यस्तो मूल्याङ्कनकर्तालाई कालोसूचीमा नराख्ने निर्णय गर्न सक्नेछ ।
- (५) पूर्वाधार विकास बैंकले केन्द्रबाट कालोसूचीमा रहे/नरहेको सूचना लिई धितो मूल्याङ्कनकर्ताको सूची कायम गर्नु पर्नेछ ।

- (६) जुन कर्जाको धितो मूल्याङ्कन गरिएको हो सो कर्जाको ऋणी कालोसूचीबाट हटेमा त्यस्तो धितो मूल्याङ्कन गर्ने मूल्याङ्कनकर्तालाई पनि सम्बन्धित संस्थाले कालोसूचीबाट हटाउनु पर्नेछ ।
- (७) संस्थाले कर्जा सूचना केन्द्र लिमिटेडबाट कालोसूचीमा रहे/नरहेको सुचना लिई धितो मूल्याङ्कनकर्ताको सूची कायम गर्नु पर्नेछ ।

८. लेखापरीक्षक सम्बन्धी विशेष व्यवस्था

ऋणीको व्यवसाय तथा परियोजनाको लेखापरीक्षण गर्ने लेखापरीक्षकले वासलात, नाफा नोक्सान हिसाव, नगद प्रवाह विवरण तथा अन्य वित्तीय विवरणहरु प्रमाणित गर्ने क्रममा भुटा वित्तीय विवरण प्रमाणित गर्ने लेखापरीक्षकलाई कानून बमोजिम कारवाही गर्न पूर्वाधार विकास बैङ्कले नेपाल चार्टर्ड एकाउण्टेण्ट संस्थालाई सिफारिश गर्नुपर्नेछ ।

९. राहदानी जफत गर्न सिफारिश गर्ने

कालोसूचीमा परेका व्यक्तिहरुको नयाँ राहदानी जारी नगर्न तथा भईरहेको राहदानी जफत गर्न संस्थाले यस बैङ्क मार्फत नेपाल सरकारलाई सिफारिश गर्न सक्नेछ । राहदानी जफत भएका व्यक्तिहरुले संस्थामा सम्पर्क राखी संस्थालाई मान्य हुने किसिमले आफूले लिएको कर्जा पुनरसंरचना वा पुनरतालिकीकरण गरेमा त्यस्ता व्यक्तिहरुको जफत भएको राहदानी फिर्ता गर्न पुनः सिफारिस गर्नु पर्नेछ ।

१०. कालोसूची सम्बन्धी व्यवस्था

१) कालोसूचीमा समावेश हुने अवस्थाहरु

संस्थाबाट कर्जा/सुविधा लिएका ऋणीहरु वा व्यक्तिलाई देहायका कुनै एक वा सबै अवस्थामा कालोसूचीमा राख्नु पर्नेछ:-

- (क) कर्जाको साँवा वा साँवाको कुनै किस्ता वा ब्याजको भुक्तानी मिति एक वर्ष नाघेमा (कुनै ऋणीले उपयोग गरिरहेको विभिन्न कर्जा/सुविधामध्ये कुनै एउटा मात्र कर्जाको भुक्तानी मिति नाघेमा पनि), तर, सम्बन्धित संस्थाको सञ्चालक समितिले अवस्था र औचित्य हेरी बढीमा तिन महिनासम्म थप समय प्रदान गर्न सक्नेछ ।
- (ख) कर्जा तथा सुविधाको दुरुपयोग गरेको प्रमाणित भएमा,
यस प्रयोजनको लागि “दुरुपयोग” भन्नाले प्रयोजन खुलाई लिएको कर्जा रकम सम्बन्धित प्रयोजनमा प्रयोग नगरेको, परियोजना सञ्चालनमा नरहेको, निरीक्षण तथा सुपरिवेक्षणको क्रममा सुपरिवेक्षक, लेखापरीक्षकबाट दुरुपयोग भएको प्रमाणित भएको अवस्थामा कर्जा तथा सुविधाको दुरुपयोग गरेको मानिने छ ।
- (ग) सुरक्षणमा राखेको सामान/सम्पत्तिदुरुपयोग गरेको प्रमाणित भएमा,
- (घ) ऋणी बेपत्ता भएमा वा ९० दिनसम्म सम्पर्कमा नआएमा,
- (ङ) प्रचलित कानून बमोजिम ऋणी टाट पल्टेमा,
- (च) संस्थाले ऋणी विरुद्ध अदालतमा मुद्दा दायर गरेको अवस्थामा,
- (छ) ऋण असुली न्यायाधिकरणमा उजुरी दिएको अवस्थामा,

२) कालोसूचीमा समावेश हुने अन्य अवस्थाहरु

- (क) नक्कली चेक, ड्राफ्ट, विदेशी मुद्रा, क्रेडिट/डेबिट कार्ड, बिल्स आदि कागजात तथा उपकरण प्रयोग गरी रकम ठगी गरेमा । त्यस्तै सोही ठगी गर्ने प्रयास गरेको विषयमा अदालतबाट कसुरदार ठहरिएमा,
- (ख) कुनै व्यक्ति, फर्म, कम्पनी वा संगठित संस्था वित्तीय कारोबार सम्बन्धी अपराधमा संलग्न भएको प्रमाणित भएमा,

- (ग) कुनै व्यक्ति, फर्म, कम्पनी वा संस्थाले लिएको कर्जा सो कर्जाको लिखतको भाखाभिन्न चत्ता नगरी बैंक तथा वित्तीय संस्था सम्बन्धी ऐन २०७३ को दफा ५७ बमोजिम असुलीको कारवाही चलाउँदाको अवस्था,
- (घ) संस्थाले कर्जा अपलेखन गर्नुपर्दाको अवस्थामा,
- (ङ) खातामा मौज्दात अपर्याप्त भएमा कुनै व्यक्ति, फर्म, कम्पनी वा संगठित संस्थाले आफ्नो खातामा पर्याप्त मौज्दात नभई जतिसुकै रकमको चेक जारी गरेमा वा चेक लिने व्यक्तिले चेकमा उल्लिखित विवरण सही भएको यकीन गर्न सक्ने अवस्थामा बाहेक अन्य कुनै कारणले चेक फिर्ता भएमा उपबुँदा नं. १ मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भएतापनि देहाय बमोजिम हुनेछ :-
- (१) एकपटक भुक्तानी नभईकन फिर्ता भएको चेकको हकमा चेक धारक व्यक्ति, फर्म, कम्पनी वा संस्थाले कम्तीमा दुई कार्यदिनको समय दिई पूर्वाधार विकास बैंकमा पुनः चेक पेश गर्न सक्नेछ ।
यस खण्डको प्रयोजनको लागि पूर्वाधार विकास बैंकले खातामा मौज्दात अपर्याप्त रहेको कारण कुनै चेकको भुक्तानी दिन नसकेमा चेकको भुक्तानी पाउनुपर्ने पक्षलाई स्पष्ट रूपमा खातामा मौज्दात अपर्याप्त भएको उल्लेख गरी लिखित रूपमा सुसुचित गर्नुपर्नेछ ।
- (२) सो म्याद पश्चात् पनि रकम भुक्तानी नभएको खण्डमा चेक धारक व्यक्ति, फर्म, कम्पनी वा संगठित संस्थाले चेकको रकम भुक्तानी गर्नुपर्ने पूर्वाधार विकास बैंकमा लिखित रूपमा जानकारी दिन सक्नेछ । तर, यस्तो निवेदन चेक जारी भएको मितिले ६ महिनाभित्र दिइसक्नु पर्नेछ ।
- (३) खण्ड (२) बमोजिम लिखित जानकारी प्राप्त भएपछि सम्बन्धित पूर्वाधार विकास बैंकले चेक जारी गर्ने त्यस्ता व्यक्ति, फर्म, कम्पनी वा संगठित संस्थालाई चेकको रकम भुक्तानी गर्न सार्वजनिक विदा बाहेक सात दिनको सुचना दिनुपर्नेछ र सो मितिभित्र पनि रकम भुक्तानी हुन नसकेमा त्यस्तो चेक खिच्ने व्यक्ति, फर्म, कम्पनी वा संगठित संस्थालाई उक्त चेक जारी गर्ने पूर्वाधार विकास बैंक ले अनिवार्य रूपमा कालोसूचीमा सुचीकृत गर्न कर्जा सुचना केन्द्रमा लेखी पठाउनु पर्नेछ । सो अनुसार नगरेमा पूर्वाधार विकास बैंकलाई यसै निर्देशन बमोजिम कारवाही हुनेछ ।
- (४) कुनै व्यक्ति, फर्म, कम्पनी वा संगठित संस्थाले पूर्वाधार विकास बैंकलाई त्यस्तो भुक्तानी नहुने चेक दिएमा समेत यस खण्ड बमोजिम कालोसूचीमा राख्नुपर्नेछ । सो अनुसार नगरेमा संस्थालाई यसै निर्देशन बमोजिम कारवाही हुनेछ ।
- (५) यस खण्ड बमोजिम कालोसूचीमा रहेका व्यक्ति, फर्म, कम्पनी वा संगठित संस्थाले त्यस्तो सूचीबाट फुकुवा नभएसम्म आफ्नो खातामा रकम जम्मा गर्ने बाहेक अन्य कुनैपनि किसिमको बैंकिङ्ग कारोबार गर्न पाउने छैन ।
- (च) खातावालाले आफुले जारी गरेको चेकको रकम भुक्तानी नहुँदै खाता बन्द गरेको कारणबाट कुनै चेकको भुक्तानी हुन नसकेको जानकारी प्राप्त हुनासाथ सम्बन्धित संस्थाले कुनै माध्यमबाट सम्बन्धित खातावालालाई प्रचलित कानुनी व्यवस्था अनुसार जानकारी गराउनु पर्नेछ । यसरी जानकारी गराएको अवस्थामा समेत उक्त चेकको भुक्तानी हुने व्यवस्था नगरेको खण्डमा त्यस्तो चेक जारी गर्ने व्यक्ति/फर्म/कम्पनीलाई कालोसूचीमा राख्न सिफारिश गरी पठाउनु पर्नेछ ।
- (छ) नेपाल राष्ट्र बैंक ऐन, २०५८, बैंक तथा वित्तीय संस्था सम्बन्धी ऐन, २०७३ तथा अन्य नीतिगत व्यवस्था बमोजिम यस बैंकले दिएको निर्देशनको पालना नगरी नगद जरिवानाको कारवाहीमा परेका संस्थाका सञ्चालक, कार्यकारी प्रमुख तथा अन्य कर्मचारीबाट नगद जरिवाना भुक्तानी नभएसम्म,
- (ज) कुनै कारण चेक हराएको, चोरी भएको वा अनाधिकृत रूपमा प्रयोग गरे/गराएको जस्ता औचित्यपूर्ण आधारमा खातावालाले चेक "Stop Payment" गरेको अवस्थामा बाहेक अन्य अवस्थामा चेक जारी गरिसकेपछि "Stop Payment" गरेको भएता पनि त्यस्तो चेक भुक्तानी नभएमा चेक जारी गर्ने व्यक्ति/फर्म/कम्पनी/संगठित संस्थालाई समेत खण्ड (ङ) बमोजिमको प्रक्रिया पुरा गरी कालोसूचीमा राख्नुपर्नेछ ।

स्पष्टीकरण:- यस खण्डको प्रयोजनको लागि “प्रमाणित” भन्नाले अदालत वा सम्बन्धित संस्थाको निरीक्षण टोली वा आन्तरिक वा वाह्य लेखापरिक्षक वा यस बैंकबाट खटिएको निरीक्षण टोलीले प्रमाणित गरेको सम्झनु पर्छ ।

(भ) चेकमा गलत हस्ताक्षर गरी चेक भुक्तानी नभएमा

- (१) कुनै फर्म, कम्पनी वा संस्थाले जारी गरेको चेकको हस्ताक्षर नमिलेको खण्डमा पूर्वाधार विकास बैंकले सो चेक धारकलाई चेकको हस्ताक्षर नमिलेको व्यहोरा लिखित रूपमा जानकारी गराउनु पर्ने छ ।
- (२) चेक धारकले चेकको हस्ताक्षर नमिलेको व्यहोरा चेक जारी गर्ने फर्म, कम्पनी वा संस्थालाई पूर्वाधार विकास बैंकमार्फत जानकारी गराउनु पर्ने छ । चेक जारी गर्ने फर्म, कम्पनी वा संस्थाले चेकमा सही हस्ताक्षर नगरेमा वा चेक परिवर्तन नगरेमा धारकले पहिलो पटक चेक पेश गरेको २ कार्यदिनपश्चात चेकको रकम भुक्तानी गर्नुपर्ने पूर्वाधार विकास बैंकमा लिखित रूपमा जानकारी दिन सक्नेछ ।
- (३) खण्ड (२) बमोजिम लिखित जानकारी प्राप्त भएपछि पूर्वाधार विकास बैंकले चेक जारी गर्ने त्यस्ता फर्म, कम्पनी वा संगठित संस्थालाई चेकको रकम भुक्तानी गर्न सार्वजनिक विदा बाहेक सात दिनको सूचना दिनुपर्नेछ र सो मितिभित्र पनि रकम भुक्तानी हुन नसकेमा (चेक हराएको, चोरी भएको वा अनाधिकृत रूपमा चेक जारी भएको लिखित निवेदन प्राप्त भएको अवस्थामा बाहेक) त्यस्तो चेक खिच्ने फर्म, कम्पनी वा संगठित संस्थालाई सो चेक बापतको बिल बिजक सहित व्यावसायिक कारोबार यकिन गरी सोको आधारमा उक्त चेक जारी गर्ने पूर्वाधार विकास बैंकले अनिवार्य रूपमा कालोसूचीमा सूचीकृत गर्न कर्जा सूचना केन्द्रमा लेखी पठाउनु पर्नेछ ।

(ग) खण्ड (ङ) देखि खण्ड (झ) सम्मको व्यवस्था पूर्वाधार विकास बैंकमा खाता भई चेक जारी गर्ने विदेशी संस्था समेतलाई लागू हुनेछ ।

३) कालोसूचीमा समावेश हुने पक्षहरु

कुनै वा सबै अवस्था परी कालोसूचीमा समावेश हुने देहाय बमोजिमका ऋणी/व्यक्ति, फर्म, कम्पनी वा संगठित संस्था र सम्बन्धित अन्य पक्षहरुलाईसमेत कालोसूचीमा समावेश गर्नु पर्नेछ ।

तर कुनै ऋणी/व्यक्ति कालोसूचीमा परेमा त्यस्ता ऋणी/व्यक्तिको एकाघर परिवारका सदस्यहरुलाई कालोसूचीमा राख्नु पर्नेछैन ।

- (क) कर्जा/सुविधा उपयोग गर्ने वा खातामा पर्याप्त मौज्जात नभई चेक जारी गर्नेव्यक्ति, फर्म, कम्पनी वा संगठित संस्था ।
- (ख) प्रोप्राइटरसीप फर्मका प्रोप्राइटर ।
- (ग) साभेदारी फर्मका साभेदारहरु ।
- (घ) कर्जा/सुविधाको लागि जमानत दिने व्यक्ति, फर्म, कम्पनी वा संगठित संस्था ।

तर, जमानतदातालाई कालोसूचीमा समावेश गर्नुपूर्व निजले जमानी दिएको रकम चुक्ता गर्न पूर्वाधार विकास बैंकले पैतीस दिनको लिखित सुचना दिनु पर्नेछ । लिखित सुचनाको पत्र सम्बन्धित व्यक्तिको ठेगानामा नपुगेमा सो सुचना पत्रिकामा सार्वजनिक गर्नु पर्नेछ ।

(ङ) कम्पनी/संगठित संस्थाका सञ्चालकहरु ।

(च) प्राइभेट वा पब्लिक कम्पनीका,

१) सञ्चालकहरु,

२) पन्ध्र प्रतिशत वा सो भन्दा बढी सेयर स्वामित्व भएका सेयरधनीहरु,

तर, प्राइभेट वा पब्लिक कम्पनीको १५ प्रतिशतभन्दा कम सेयर लिने उक्त प्राइभेट वा पब्लिक कम्पनीका सेयरधनीहरुको कुनै पनि किसिमको वित्तीय स्वार्थ भएमा पूर्वाधार विकास

बैंकहरुले त्यस्ता सेयरधनीहरुलाई समेत कालोसूचीमा समावेश गर्न कुनै बाधा पुगेको मानिने छैन ।

३) सञ्चालक मनोनयन गर्ने अधिकार पाएको व्यक्ति, फर्म, कम्पनी, संगठित संस्थाहरु ।

तर, यस पूर्वाधार विकास बैंकले प्रवाह गरेको कर्जा वापत पदीय हैसियतले सोही कर्जाको सुरक्षाको लागि ऋणी संस्थाको सञ्चालक समितिमा सञ्चालकको हैसियतमा प्रतिनिधित्व गर्ने इजाजतपत्रप्राप्त संस्थाको प्रतिनिधि/कर्मचारीलाई कालोसूचीमा समावेश गर्नुपर्नेछैन ।

(छ) कालोसूचीमा परेको कुनै व्यक्ति वा संस्थाको अन्य कुनै फर्म/कम्पनी/संगठित संस्थामा व्यक्तिगत वा संस्थागत रूपमा पन्ध्र प्रतिशत वा सोभन्दा बढी सेयर स्वामित्व भएमा त्यस्तो फर्म/कम्पनी/संगठित संस्थाको सञ्चालक तथा कार्यकारी प्रमुख ।

तर, एकै समुह अन्तर्गतका व्यक्ति, फर्म, कम्पनीको हकमा १५ प्रतिशतभन्दा कम सेयर धारण गरेको भएतापनि कुल सेयर लगानीमा १५ प्रतिशत नाघेको अवस्थामा त्यस्ता समुह अन्तर्गतका व्यक्ति, फर्म, कम्पनीलाई कालोसूचीमा सुचीकृत गर्न बाधा पुगेको मानिने छैन ।

(ज) कालोसूचीमा परेको कुनै व्यक्ति वा संस्थाको प्रतिनिधि अन्य कुनै गैर सरकारी फर्म/कम्पनी/संगठित संस्थामा सञ्चालक भएमा त्यस्तो फर्म/कम्पनी/संगठित संस्था ।

तर, देहायको सबै अवस्था पुरा भएमा कालो सूचीमा परेको व्यक्ति वा संस्थाको प्रतिनिधि सञ्चालक रहेको गैर सरकारी फर्म/कम्पनी/संगठित संस्थालाई कालोसूचीमा समावेश गर्नु पर्नेछैन :-

(१) कालोसूचीमा परेको व्यक्ति वा संस्थाको प्रतिनिधि सञ्चालक रहेको गैर सरकारी फर्म/कम्पनी/संगठित संस्थामा त्यस्तो सञ्चालकको सेयर १५ प्रतिशत भन्दा कम हुनुपर्ने ।

(२) कालोसूचीमा परेको व्यक्ति वा संस्थाको प्रतिनिधि सञ्चालक रहेको गैर सरकारी फर्म/कम्पनी/संगठित संस्थाले बुझाउनु पर्ने साँवा र/वा ब्याज वापतको रकम तोकिएको समय वा सो भन्दा अगावै नियमित रूपमा चुक्ता गरिरहेको हुनुपर्ने,

(३) कालोसूचीमा परेको व्यक्ति वा संस्थाको प्रतिनिधि सञ्चालक रहेको व्यक्तिले सञ्चालक पदबाट राजिनामा गरेमा वा त्यस्तो व्यक्ति सञ्चालक पदबाट मुक्त भएमा ।

(झ) यस बैंकले जारी गरेको निर्देशन अनुसार आपसी सम्बन्ध भई एकै समुहमा परेका व्यक्ति, फर्म, कम्पनी वा संगठित संस्था ।

(ञ) ग्राहकलाई ग्यारेन्टी दिने व्यक्ति, फर्म, कम्पनी वा संगठित संस्था ।

तर, ग्यारेण्टी र आंशिक ग्यारेन्टी (Partial Guarantee) को हकमा भने सो ग्यारेन्टीको रकम चुक्ता गरेमा ऋणीको अन्य वक्यौताको लागि यो व्यवस्था लागू हुने छैन ।

(ट) ऋणीको मृत्यु भएमा निजको सम्पत्ति स्वीकार गर्ने व्यक्तिहरुलाई सो को दायित्व बहन गराएर उक्त दायित्व बहन गरेका व्यक्तिहरुलाई पूर्वाधार विकास बैंकले मनासिव माफिकको समय प्रदान गर्न सक्नेछ । दायित्व बहन गर्न नमानेमा वा उक्त म्यादभित्रमा पनि कर्जा चुक्ता वा नियमित नगरेमा त्यस्तो व्यक्तिहरुलाई पनि कालोसूचीमा समावेश गर्नु पर्नेछ ।

(ठ) कुनै ऋण २ वर्षभन्दा बढी अवधिले भाखा नाघेको अवस्थामा समेत ऋणीलाई कालोसूचीमा समावेश नगरिएको भए सो को स्पष्टिकरण प्रत्येक आर्थिक वर्ष समाप्त भएको एक महिनाभित्र यस बैंकको सम्बन्धित सुपरिवेक्षण विभाग समक्ष पेश गर्नु पर्नेछ ।

४) कालोसूचीमा समावेश नहुने अवस्थाहरु

ऋणीको काबुभन्दा बाहिरको देहायमा उल्लिखित कुनै असामान्य परिस्थितिको कारणबाट उत्पन्न समस्याले गर्दा समयमा साँवा र/वा ब्याज चुक्ता गर्न नसकेको व्यहोरा ऋणीले अनुरोध गरेमा र त्यस्तो व्यहोरा मनासिव देखिएमा सम्बन्धित पूर्वाधार विकास बैंकको सञ्चालक समितिले त्यस्ता ग्राहकलाई कालोसूचीमा समावेश नगर्ने निर्णय गर्न सक्नेछ :-

(क) बाढी, पहिरो, भूकम्प जस्ता प्राकृतिक/दैवी प्रकोप परेमा ।

- (ख) कालोसूचीमा समावेश हुनु अगावै रुग्ण उद्योग पुनरुत्थान समितिको सिफारिशमा पुनरकर्जा प्रदान गरिएका ऋणीलाई पुनरकर्जाको सुविधा उपयोग गर्न पाउने अवधिसम्म ।
- (ग) नेपाल सरकारले ग्राहकको जायजथा तथा व्यवसाय सञ्चालनमा रहेको स्थान अधिग्रहण गरेमा ।
तर, त्यस्तो निर्णय गर्दा आधारहरु स्पष्ट रूपमा खुलाउनु पर्नेछ ।

५) कालोसूचीबाट नाम हट्न सक्ने व्यवस्था

देहायका अवस्थामा कालोसूचीमा रहेका ग्राहकको नाम त्यस्तो सूचीबाट हटाउनका लागि सम्बन्धित पूर्वाधार विकास बैंकले तीन दिनभित्र केन्द्रलाई सिफारिश गरी पठाउनु पर्नेछ । यसरी प्राप्त नामनामेसी केन्द्रले ३ कार्य दिनभित्र अद्यावधिक गरिसक्नु पर्नेछ ।

१. भाखा नाघेको कर्जाको साँवा ब्याज चुक्ता गरेमावा आफ्नो खातामा पर्याप्त मौज्जात नभई चेक जारी गरेको व्यक्ति कालोसूचीमा समावेश भएकोमा सो व्यक्तिले उक्त चेकको रकम चेक जारी गरेको व्यक्तिलाई भुक्तान गरेमा,
२. संस्थाको सञ्चालक समितिले उपयुक्त ठहर्‍याई कर्जाको भाखा थप गरेमा वा यस बैंकको निर्देशनको अधिनमा रही कर्जा पुनरतालिकीकरण वा पुनरसंरचना गरेमा,
३. कर्जा वा सुविधाको दायित्वको सीमा कितान गरी एकभन्दा बढी ऋणी सम्मिलित हुने ऋणको हकमा कुनै ऋणीबाट उसको भागको साँवा ब्याज चुक्ता गरेको भनी भाखा थप गरेमा वा यस बैंकको निर्देशनको अधिनमा रही कर्जा पुनरसंरचना वा पुनरतालिकीकरण गरेको भनी सम्बन्धित संस्थाबाट लेखी आएमा त्यस्ता ऋणीको नाम कालो सूचीबाट हटाउनु पर्नेछ । तर, सञ्चालक वा कार्यकारी पदाधिकारी भई कामकाज गर्ने व्यक्तिको सम्बन्धमा यो व्यवस्था लागू हुने छैन ।
४. कर्जाको दायित्व अन्य व्यक्ति, फर्म, कम्पनी वा संगठित संस्थाले स्वीकार गर्ने सम्बन्धमा सम्बन्धित पूर्वाधार विकास बैंकको सञ्चालक समितिबाट स्वीकृति भएमा यसरी कालोसूचीबाट हटाउँदा दायित्व स्वीकार गर्ने व्यक्ति, फर्म, कम्पनी वा संगठित संस्थालाई बढीमा एक वर्षको म्याद दिने र उक्त म्यादभित्र कर्जा/सुविधा चुक्ता वा नियमित नगरेमा उक्त नयाँ व्यक्ति, फर्म, कम्पनी वा संगठित संस्था समेतलाई कालोसूचीमा समावेश गर्नु पर्नेछ ।
५. ऋणीहरूले लिएको ऋणमध्ये आफ्नो दायित्व यकिन गरी ऋण/सुविधा लिएको अवस्थामा उक्त रकम भुक्तानी गरेको भनी संस्थाबाट लेखी आएमा कर्जा सुचना केन्द्रले कालोसूचीबाट हटाउनु पर्नेछ । तर, सो व्यवस्था सञ्चालक तथा कार्यकारी पदाधिकारीहरूको हकमा लागू हुने छैन । तथापि सञ्चालक तथा कार्यकारी पदाधिकारीहरूको हकमा ऋण असुली न्यायाधीकरण तथा अन्य सम्बन्धित न्यायिक निकायको आदेश अनुसार आफ्नो दायित्व अनुरूप हुन आउने अंश वरावरको रकम भुक्तानी गरेको भनी पूर्वाधार विकास बैंकसंस्थाहरूबाट लेखिएआएमा निजलाई कर्जा सुचना केन्द्रले कालोसूचीबाट हटाउन कुनै बाधा पुर्‍याएको मानिने छैन ।
६. परिस्थितिवश ऋण नतिर्ने ऋणीहरूलाई कर्जा सुचना केन्द्र लिमिटेडको कालोसूचीमा समावेश गरेको भएतापनि यदि केही समय प्रदान गरेमा ऋणीले प्रयास गरी छोटो अवधिमा ऋण चुक्ता गर्छ भन्ने लागेमा ६ महिनाको लागि कालोसूचीबाट हटाउने व्यवस्था गर्न सक्नेछ । तर, ६ महिनाभित्र ऋण चुक्ता नगरेमा अनिवार्य रूपमा कालोसूचीमा समावेश गर्न केन्द्रलाई सिफारिस गर्नु पर्नेछ ।

११. सह-वित्तीयकरण कर्जाको सम्बन्धमा

- १) सह-वित्तीयकरण अन्तर्गत प्रवाह हुने कर्जाको सम्बन्धमा यस निर्देशनको अधिनमा रही अगुवा संस्था(Lead Bank) ले सहवित्तीयकरणको बैठकमा(Consortium Meeting)कर्जा/लगानी अनुपातको आधारमा बहुमतको निर्णयबाट सम्बन्धित ऋणीलाई कालोसूचीमा समावेश गर्न/हटाउन केन्द्रलाई सिफारिश गर्नु पर्नेछ । यसरी अगुवा संस्था (Lead Bank)को सिफारिश प्राप्त भएपछि केन्द्रले सम्बन्धित ऋणीलाई कालोसूचीमा समावेश गर्नु/हटाउनु पर्नेछ ।
- २) यदि कुनै अगुवासंस्था (Lead Bank)ले यस निर्देशन अनुसार केन्द्रलाई सिफारिश नगरी सहभागी बैंक तथा वित्तीय संस्थाले ऋणीलाई कालोसूचीमा समावेश गरेको रहेछ भने केन्द्रले सहभागी सम्बन्धित संस्थाको सिफारिस प्राप्त भएपछिमात्र सम्बन्धित ऋणीलाई कालोसूचीबाट हटाउनु पर्नेछ । यस्तो

अवस्थामा अगुवा बैंकले आफूले पुरा गर्नु पर्ने दायित्व निर्वाह नगरेको ठहरी नेपाल राष्ट्र बैंक ऐन, २०५८ को दफा १०० बमोजिम कारवाही गरिने छ ।

- ३) कुनै ग्राहकले सह-वित्तीयकरण कर्जा सुविधा अन्तर्गत र पूर्वाधार विकास बैंक, तथा अन्यसंस्थासँग छुट्टै दोहोरो कर्जा तथा सुविधाको उपयोग गरी कालोसूचीमा समावेश भएको रहेछ भने सह-वित्तीयकरण समुहको बैठकले कालोसूचीबाट हटाउने सिफरिस गरेतापनि बाँकी खराब कर्जा/सुविधाको रकम भुक्तानी नगरेसम्म कालोसूचीमा कायमै रहनेछ ।

१२. कालोसूचीमा समावेश गर्नुपुर्व सुचना दिनुपर्ने

कुनै पनि ऋणी वा ऋणसँग सम्बन्धित अन्य सबै पक्षलाई कालोसूचीमा समावेश गर्नुपुर्व सम्बन्धित संस्थाले कालोसूचीमा समावेश गर्नुपर्ने कारणसहित कम्तीमा पैंतीस दिन अगावै सुचना दिई सो को अभिलेख राख्नु पर्नेछ । उक्त सुचना प्रदान गर्दा तोकिएको म्यादभित्र ऋणीले कर्जा चुक्ता वा नियमित नगरेमा कालोसूचीमा समावेश गरिने व्यहोरा उल्लेख भएको हुनु पर्नेछ । यस्तो सुचना सम्बन्धित व्यक्ति वा निजको परिवारका सदस्य वा निजको कारोबारसँग सम्बन्धित संस्थामा बुझाएमा वा राष्ट्रिय स्तरको पत्रिकामा प्रकाशित गरेमा सुचना प्राप्त भएको मानिने छ ।

१३. पूर्वाधार विकास बैंकले ऋण नतिर्ने ऋणीलाई कर्जा सुचना केन्द्रको कालोसूचीमा समावेश गरेकोमा ऋणीले कर्जा भुक्तानी गरी कालोसूचीबाट हटाइसकेपछि विगतको कालोसूची सम्बन्धी अभिलेखमा नाम रहेकै कारणले नयाँ कर्जा प्रवाहमा बन्देज लगाउन पाईने छैन । कर्जा सुचना केन्द्रको कालोसूचीबाट हटिसकेको अवस्थामा कालोसूची सम्बन्धी अभिलेखमा नाम रहेकै कारण नयाँ कर्जा प्रवाहमा बन्देज लगाउने व्यवस्था पूर्वाधार विकास बैंकको कर्जा नीतिमा रहेको भए सो व्यवस्थालाई यसै बमोजिम हुने गरी संशोधन गर्नुपर्नेछ ।

१४. ऋणी तथा जमानतकर्तालाई लिखत गराउनुपर्ने

कुनै पनि ऋणीलाई कर्जा/सुविधा प्रदान गर्दा यस निर्देशन बमोजिमको अवस्था परी केन्द्रको कालोसूचीमा नाम समावेश गरेमा मेरो मन्जुरी छ भनी सम्बन्धित पूर्वाधार विकास बैंकले सम्बन्धित ऋणी तथा जमानतकर्तालाई लिखत गराउनु पर्नेछ ।

तर, यो व्यवस्थाले त्यस्तो लिखत बिना पनि ऋणी तथा जमानतकर्ताको नाम कालोसूचीमा समावेश गर्न बाधा पुगेको मानिने छैन ।

१५. केन्द्रले सुचना तथा विवरणहरु माग गर्न सक्ने

नेपाल राष्ट्र बैंक ऐन, २०५८ को दफा ८८, नेपाल राष्ट्र बैंक कर्जा सुचना विनियमावली, २०५९ र यस निर्देशनको उद्देश्य कार्यान्वयन गर्ने सिलसिलामा यस निर्देशनले तोके बाहेकका अन्य सुचना र विवरणहरु केन्द्रले संस्थासँग माग गर्न सक्नेछ । यसरी माग गरेको सुचना र विवरणहरु उपलब्ध गराउनु सम्बन्धित संस्थाको कर्तव्य हुनेछ ।

१६. केन्द्रले निरीक्षण गर्न सक्ने

संस्थाले केन्द्रमा दिनु पर्ने ऋणीहरुको विवरण समयमै उपलब्ध गराए नगराएको, कर्जा प्रवाह गर्नु अघि कर्जा सुचना लिए नलिएको तथा उपलब्ध गराएका विवरणहरु अद्यावधिक भए नभएको सम्बन्धमा केन्द्रले अनुगमन तथा निरीक्षण गर्न सक्नेछ, र सोको प्रतिवेदन यस बैंकको बैंक तथा वित्तीय संस्था नियमन विभाग र सम्बन्धित सुपरिवेक्षण विभागमा पेश गर्नु पर्नेछ । केन्द्रले यस्तो निरीक्षण/सुपरिवेक्षण आफ्ना कर्मचारी खटाई स्थलगत तथा गैर स्थलगत रुपमा गर्न सक्नेछ ।

१७. कालोसूचीमा समाविष्ट ऋणीहरुको विवरण सार्वजनिक गर्नु पर्ने

यस निर्देशन बमोजिम प्रत्येक असार र पुस मसान्तसम्ममा कालोसूचीमा समावेश भई एक करोडरुपैयाँभन्दा बढी रकम तिर्न बाँकी रहेका व्यक्ति, फर्म, कम्पनी वा संगठित संस्थाको नामावली अद्यावधिक गरी केन्द्रले राष्ट्रिय दैनिक पत्रिकामा क्रमशः साउन र माघमसान्तभित्र सर्वसाधारणको जानकारीको लागि प्रकाशित गर्नु पर्नेछ । सो जानकारी यस बैंकको बैंक तथा वित्तीय संस्था नियमन विभाग तथा सम्बन्धित सुपरिवेक्षण विभाग, कम्पनी रजिष्ट्रारको कार्यालय र धितोपत्र बोर्डलाई समेत उपलब्ध गराउनु पर्नेछ । अन्य व्यक्तिहरुको नामावलीको हकमा कर्जा सुचना केन्द्रले सर्वसाधारणलाई

आवश्यक परी माग गरेमा शुल्क लिई वा नलिई त्यस्तो सुचना उपलब्ध गराउनु पर्नेछ । साथै, कालोसूचीमा समाविष्ट व्यक्तिहरुको अद्यावधिक सुचना केन्द्रले अनिवार्य रूपमा आफ्नो वेब साइटमा राख्नु पर्नेछ । साथै, केन्द्रले प्रकाशन गर्ने कालोसूचीमा रहेका ऋणीहरुको सूचीमा व्यक्तिको हकमा नागरिकता नम्बर र कम्पनी/फर्महरुको हकमा स्थायी लेखा नम्बर (PAN) समेत प्रकाशन गर्नुपर्नेछ ।

१८. अन्य व्यवस्थाहरु

१) गोपनीयता कायम गर्नु पर्ने

संस्था र केन्द्रबीच आदान प्रदान हुने सुचना तथा अन्य विवरण संवेदनशील भएकोले त्यस्ता सुचना तथा विवरण आदान प्रदान गर्दा वा अभिलेख राख्दा पूर्ण गोपनीयता कायम राख्नु पर्नेछ,

२) व्यक्तिगत तथा संस्थागत जमानीमा प्रवाहित कर्जाको सम्बन्धमा

संस्थाबाट कुनै पनि किसिमको व्यक्तिगत तथा संस्थागत जमानीमा प्रदान भएको कर्जा तथा सुविधाहरु निर्धारित समयमा चुक्ता नगरेमा जमानी दिने व्यक्ति तथा संस्थाहरुलाई समेत यस निर्देशनको अधिनमा रही कालोसूचीमा समावेश गर्नु पर्नेछ । त्यस्ता जमानीकर्ताहरुले गरेको जमानी रकमको सीमासम्मको रकम चुक्ता भएको लिखित जानकारी प्राप्त हुन आएमा जमानीकर्ताको नाम कालोसूचीबाट हटाउनु पर्नेछ ।

३) सेयरधनीको नाम परिवर्तन भई आएमा

कालोसूचीमा समावेश भएका सेयरधनीहरुले आफ्नो सेयर अन्य व्यक्तिहरुलाई हस्तान्तरण गरी निजको दायित्व नयाँ सेयरधनीले स्वीकार गरेको अवस्थामा सम्बन्धित संस्थाको सञ्चालक समितिलाई उक्त विषय स्वीकार गरी सिफारिश भई आएमा पहिलेका सेयरधनीलाई कालोसूचीबाट हटाउनु पर्नेछ ।

संस्थाबाट ऋण लिएका कुनै प्राइभेट लिमिटेड वा सर्वसाधारणमा सेयर जारी गरी नसकेका पब्लिक लिमिटेड कम्पनीका पन्ध्र प्रतिशतभन्दा बढी सेयर लिने सेयरधनीले त्यस्तो कम्पनीको आफ्नो स्वामित्वमा रहेको सेयर बिक्री वा नामसारी गर्नुपूर्व ऋण प्रदान गर्ने सम्बन्धित संस्थाको स्वीकृति लिनु पर्नेछ । यस प्रयोजनको लागि सम्बन्धित संस्थाको स्वीकृति नलिई त्यस्तो ऋणी कम्पनीको सेयर बिक्री वा नामसारी गर्न नपाउने गरी ऋण प्रदान गर्ने संस्थाले अनिवार्य रूपमा कागज गराउनु पर्नेछ । यसरी स्वीकृति नलिई ऋणी कम्पनीको सेयरधनीको सेयर नामसारी वा बिक्री गरेमा साविकका सेयरधनीलाई कालोसूचीमा राख्नु पर्नेछ ।

४) सरकारी तथा अर्ध-सरकारी निकायबाट मनोनित सञ्चालकहरुको सम्बन्धमा

यस निर्देशनमा अन्यत्र जुनसुकै कुरा लेखिएको भएता पनि यस बैंक, नेपाल सरकार वा नेपाल सरकारको पूर्ण वा अधिकांश स्वामित्वमा रहेको संस्थाबाट मनोनित कुनै पनि व्यक्ति कुनै पनि ऋणी संस्थाको सञ्चालक भई त्यस्तो संस्था कालोसूचीमा परेमा त्यसरी मनोनित सञ्चालकहरु कालोसूचीमा समावेश हुने छैनन् ।

५) एकाघर परिवारको सम्बन्धमा

यस निर्देशनको प्रयोजनको लागि एकाघर परिवार भन्नाले सम्बन्धित व्यक्तिको पति वा पत्नी, छोरा, अविवाहिता छोरी, धर्मपुत्र, अविवाहिता धर्मपुत्री, बाबु, आमा, सौतेनी आमा र आफूले पालन पोषण गर्नु पर्ने दाजु भाइ र दिदी बहिनी सम्भन्नु पर्नेछ ।

६) कर्जा सुचना इकाई

संस्थाले केन्द्रीय रूपमा कर्जा सुचना इकाई गठन गरी केन्द्र तथा अन्य निकायमा पठाउनु पर्ने कर्जासुचना सम्बन्धी सम्पूर्ण कार्यहरु सो इकाईबाट मात्र गर्नु/गराउनु पर्नेछ । केन्द्रसँग गरिने सम्पूर्ण कार्यको लागि इकाईका जनशक्तिलाई तोक्नु पर्नेछ र सोको जानकारी सम्बन्धित इजाजतपत्रप्राप्त संस्थाले केन्द्रलाई उपलब्ध गराउनु पर्नेछ । साथै, तोकिएको इकाईले इजाजतपत्रप्राप्त संस्था र केन्द्रबीच हुने पत्राचार एंव इलेक्ट्रोनिक तथ्याङ्कको अभिलेख अद्यावधिक गरी राख्नु पर्नेछ ।

७) भूलवस कालोसूचीमा समावेश भएकाहरुको सम्बन्धमा

कालोसूचीमा समावेश नहुनु पर्ने कुनै व्यक्ति, फर्म, कम्पनी वा संगठित संस्था भूलवस कालोसूचीमा समावेश गरिएको रहेछ भने यस सम्बन्धमा सम्बन्धितसंस्थाको सञ्चालक समितिबाट सिफारिश भई आएमा अबिलम्ब त्यस्तो व्यक्ति, फर्म, कम्पनी वा संगठित संस्थालाई अभिलेख नै नरहने गरी कालोसूचीबाट हटाउनु पर्नेछ । यसरी कालोसूचीमा समावेश भई हटेका व्यक्ति, फर्म, कम्पनी वा संगठित संस्थालाई कालोसूचीमा समावेश भएको मानिने छैन ।

८) केन्द्रको सदस्यता

संस्थाले कर्जा सुचनाको आदान प्रदान गर्ने र समयमा कर्जाको साँवा/ब्याज नतिर्ने ऋणीलाई कालोसूचीमा समावेश गर्ने प्रयोजनका लागि अनिवार्य रुपमा केन्द्रको सदस्यता लिनु पर्नेछ ।

९) छुट

यस निर्देशनमा अन्यत्र जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि नेपाल सरकार वा नेपाल सरकारको पूर्ण वा अधिकांश स्वामित्व भएका सरकारी संस्थानहरु, यस बैंकबाट निक्षेप र कर्जाको कारोबार गर्नेपूर्वाधार विकास बैंकहरु, वैदेशिक लगानी अन्तर्गत आउने साभेदार लगानीकर्ता, विदेशी नियोग, दातृसंस्था र विकास साभेदारहरु, द्विपक्षीय वा बहुपक्षीय सम्बन्ध भएका अन्तर्राष्ट्रिय संघ संस्थाहरुलाई कालोसूचीमा समावेश गरिने छैन ।

१०) कालोसूची विवरण अद्यावधिक गर्ने

यस निर्देशन बमोजिम केन्द्रले र सम्बन्धित संस्थालेतयार गर्ने कालोसूची अद्यावधिक गरी राख्नु पर्नेछ ।

११) केन्द्रको कालोसूचीमा सुचीकृत पूर्वाधार विकास बैंकका सेयरधनीहरुले प्राप्त गर्न सक्ने हकप्रद सेयर तथा अग्राधिकार सेयर, ऋणपत्र र लाभांशका सम्बन्धमा देहाय बमोजिमको व्यवस्था गरिएको छः

(क) संस्थाका संस्थापक सेयरधनीहरुमध्ये केन्द्रको कालोसूचीमा सुचीकृत भईरहेका संस्थापक सेयरधनीले आफू संस्थापक रहेको बैंकको हकप्रद सेयर तथा अग्राधिकार सेयर र ऋणपत्र खरिद गर्न पाउने छैनन् । तर, केन्द्रको कालोसूचीबाट हटेको प्रमाण सहित दावी गर्न आएमा प्रचलित कानून अनुसार अन्य व्यक्ति/संस्थालाई बेचविखनवाँडफाँट वा/जफत गरिसकिएको अवस्था रहेनछ भने साविककै संस्थापक सेयरधनीले प्राप्त गर्न सक्नेछन् ।

(ख) कालोसूचीमा समावेश सेयरधनीले प्राप्त गर्ने कुनै पनि किसिमको लाभांश ऋण तिर्ने प्रयोजन बाहेक अन्य किसिमले भुक्तानी लिन/दिन पाइने छैन । साथै, केन्द्रको कालोसूचीमा सुचीकृत ऋणीलेकुनैपनि बैंक तथा वित्तीय संस्थाकोसेयरधनीका हैसियतले पाउने लाभांश रकम अन्य बैंक तथा वित्तीय संस्थाले कर्जा बक्यौताको प्रमाण सहित भुक्तानी माग गरेमा निजले पाउने लाभांश रोक्का गरी सम्बन्धित संस्थाले उपलब्ध गराउनु पर्नेछ ।

(ग) संस्थाले आफ्ना सेयरधनीहरुकालोसूचीमा सुचीकृत भए/नभएको यकिन गर्ने तथा विवरण अद्यावधिक गरी राख्नु पर्नेछ ।

१२) यस बैंकलाई जानकारी गराउनु पर्ने

उपबुँदा (९) मा उल्लेख भएका संस्था बाहेक यस बैंकबाट इजाजतपत्रप्राप्त वा अनुमतिपत्रप्राप्त अन्य संस्थालाई कालोसूचीमा राख्न कर्जा सुचना केन्द्रलाई सिफारिस गर्नु पूर्व सम्बन्धित संस्थाले यस बैंकलाई जानकारी गराउनु पर्नेछ ।

१९. **दण्ड जरिवाना तथा कारवाही सम्बन्धी व्यवस्था**

१) संस्थालेकेन्द्रमा भरी पठाउनु पर्ने ऋणीहरुको विवरण र कालोसूचीमा राख्नु पर्ने ऋणीहरुको नाम तथा विवरण तोकिएको समयभित्र केन्द्रमा उपलब्ध नगराएमा वा त्यस्ता तथ्य लुकाएर थप कर्जा सुविधा प्रदान गरेको पाइएमा वा गलत सुचना प्रवाह गरेमा वा कालोसूचीमा समावेश भएको व्यक्ति, फर्म, कम्पनी वा संगठित संस्थालाई कर्जा प्रवाह भएमा वा यस बैंकको निरीक्षण तथा सुपरिवेक्षण प्रतिवेदनमा त्यस्तो व्यहोरा उल्लेख भई आएमा सम्बन्धित संस्थावा तिनका सम्बन्धित सञ्चालक, पदाधिकारी वा

कर्मचारी समेतलाई यस बैंकले नेपाल राष्ट्र बैंक ऐन, २०५८ को दफा १०० बमोजिमको कारवाही गर्न सक्नेछ ।

२) कालोसूचीमा परेकालाई ऋण सुविधा प्रदान गरेमा जरिवाना लगाइने

कालोसूचीमा परेका व्यक्ति, फर्म, कम्पनी वा संगठित संस्थाहरूलाई ऋण/सुविधा प्रवाह गरेमा नेपाल राष्ट्र बैंक ऐन, २०५८ को दफा ९९ (१) बमोजिम उक्त ऋण सुविधा बराबरको रकम विगो कायम गरी जरिवाना गरिने छ ।

३) कालोसूचीमा राख्न सिफारिश नगरेमा जरिवाना लगाइने

यस निर्देशन अनुसार कुनै व्यक्ति, फर्म, कम्पनी वा संगठित संस्थालाई कर्जा सुचना केन्द्रको कालोसूचीमा समावेश गर्न सिफारिश गर्नुपर्नेमा सो गरेको नपाईएमा त्यस्तो संस्थालाई नेपाल राष्ट्र बैंक ऐन, २०५८ को दफा ९९ को उपदफा (१) बमोजिम त्यस्तो ऋणीसँग उठाउन बाँकी रहेको रकम बराबरको विगो कायम गरी जरिवाना लगाइने छ ।

४) कालोसूचीमा परेका व्यक्ति, फर्म, कम्पनी वा संगठित संस्थाहरूलाई प्रदान गरेको कर्जामा शतप्रतिशत कर्जा नोक्सानी व्यवस्था कायम गर्नु पर्ने

क) कालोसूचीमा रहेका व्यक्ति, फर्म, कम्पनी तथा संगठित संस्थाबाट कुनै कर्जा असुली गर्न बाँकी रहेको भए त्यस्तो कर्जाका लागि शतप्रतिशत कर्जा नोक्सानी व्यवस्था गर्नुपर्ने र त्यसरी व्यवस्था नगरेको पाईएमा नेपाल राष्ट्र बैंक ऐन, २०५८ को दफा १०० को उपदफा (२) को खण्ड (ग) बमोजिम सम्बन्धित कार्यकारी प्रमुखलाई पाँच लाख रुपैयाँसम्म नगद जरिवाना लगाइने छ ।

ख) कुनै ऋणी अन्य बैंक तथा वित्तीय संस्था मार्फत कालोसूचीमा राखेको भएता पनि त्यस्ता ऋणीलाई प्रदान भएको ऋणको हकमा संस्थाले आफूले प्रदान गरेको कर्जा वा सुविधाको वर्गीकरणको आधारमा कर्जा नोक्सानी व्यवस्था कायम गर्न सक्नेछ ।

२०. संस्थाका संस्थापक शेयरधनी कर्जा सूचना केन्द्रको कालोसूचीमा सूचीकृत रहेको अवस्थामा निजको सम्पत्ति धितो राखी अन्य व्यक्ति वा संस्थालाई कर्जा प्रवाह गर्न पाइने छैन ।

नेपाल राष्ट्र बैंक
केन्द्रीय कार्यालय
बैंक तथा वित्तीय संस्था नियमन विभाग

निर्देशन नं. १३

अनिवार्य मौज्जात/वैधानिक तरलता सम्बन्धी व्यवस्था

पूर्वाधार विकास बैंकले आफ्नो निक्षेप तथा सापटी दायित्वको आधारमा कायम गर्नु पर्ने तरल सम्पत्ति व्यवस्था सम्बन्धमा नेपाल राष्ट्र बैंक ऐन, २०५८ को दफा ७९ ले दिएको अधिकार प्रयोग गरी देहायको निर्देशन जारी गरिएको छ ।

१. अनिवार्य मौज्जात सम्बन्धी व्यवस्था

- (१) कुल निक्षेप दायित्वको १ (एक) प्रतिशत अनिवार्य मौज्जात वापत यस बैंकमा राख्नु पर्नेछ ।
- (२) उपबुँदा (१) बमोजिम राख्नु पर्ने मौज्जात नपुग भएको अवस्थामा देहाय बमोजिम जरिवाना लगाइने छ :-
  - (क) पहिलो पटक अनिवार्य मौज्जात नपुग भएको अवस्थामा नपुग भए जति रकममा प्रचलित बैंक दरको प्रतिशतले ।
  - (ख) दोस्रो पटक अनिवार्य मौज्जात नपुग भएको अवस्थामा नपुग भए जति रकममा प्रचलित बैंक दरको १५० प्रतिशतले ।
  - (ग) तेस्रो पटक र सो भन्दा पछि जति पटक नपुग भए पनि नपुग भए जति रकममा प्रचलित बैंक दरको २०० प्रतिशतले ।

तर, समस्याग्रस्त घोषणा गरी निक्षेप स्वीकार तथा कर्जा प्रवाहमा प्रतिबन्ध लगाएको अवस्थामा त्यस्तो संस्थालाई जरिवाना लगाउन अनिवार्य हुने छैन ।

- (३) उपबुँदा (२) को खण्ड (क), (ख) र (ग) बमोजिम पटक कायम गर्दा प्रत्येक आर्थिक वर्षको लागि अलग अलग पटक कायम गरिने छ । जरिवानाको पटक निर्धारण गर्दा १४ दिन (दुई सप्ताह) को मौज्जात गणनालाई एक पटक मानिनेछ ।
- (४) अनिवार्य मौज्जातमा नपुग भए जति रकममा प्रचलित बैंक दरको प्रतिशतले दुई हप्ताको हिसाबमा जरिवाना लगाइनेछ र यसरी नपुग भए जतिको रकमलाई बैंक दरको प्रतिशतले गुणा गरी छुट्टिसले भाग गरिने छ । एउटै अवधि (दुई हप्ताको) मा न्यूनतम दैनिक मौज्जात तथा अनिवार्य मौज्जात दुवैमा नपुग भएमा लाग्ने जरिवानामध्ये जुन बढी हुन्छ सो मात्र लाग्ने छ ।
- (५) अनिवार्य मौज्जात गणना सम्बन्धी प्रयोजनका लागि देहायको प्रक्रिया अपनाइनेछ :-
  - (क) अनिवार्य मौज्जातको गणना साप्ताहिक औसत निक्षेप मौज्जातका आधारमा गरिने छ ।
  - (ख) मौज्जातको गणना गर्दा खण्ड (क) मा उल्लिखित समयवधि पछि एकहप्ता अन्तराल कायम गरी तत्पश्चातको दुई हप्ता (आइतवार देखि १४ औं दिनको शनिवार) मा कायम गरिने औसत नगद मौज्जातलाई लिइनेछ ।
  - (ग) अनिवार्य मौज्जात गणना गर्ने प्रयोजनको लागि कुल निक्षेप दायित्वका हकमा साप्ताहिक रूपमा आइतवार देखि शनिवारसम्मको कुल निक्षेपको योगलाई सात अङ्गले भाग गरी दैनिक औसत निर्धारण गर्नुपर्नेछ । यसैगरी, नेपाल राष्ट्र बैंक मौज्जातको गणना गर्दा आइतवारदेखि १४ औं दिनको शनिवारसम्मको दैनिक मौज्जातको कुल योगलाई चौध अङ्गले भाग गरी दैनिक

औसत निर्धारण गरिने छ ।

- (घ) यस निर्देशन बमोजिम कायम गर्नुपर्ने अनिवार्य मौज्जातको कम्तिमा ७० प्रतिशत मौज्जात दैनिक रूपमा कायम गर्नुपर्नेछ ।
- (ङ) यस प्रयोजनको लागि निर्धारित निर्देशन फा.नं. १२.१ बमोजिमको विवरण भरी हप्ता बितेको सात दिनभित्र अनिवार्य रूपमा यस बैंकको बैंक सुपरिवेक्षण विभागमा आइपुग्ने गरी पठाउनु पर्नेछ ।
- (७) यस उद्देश्यको लागि पूर्वाधार विकास बैंकको सम्पूर्ण कार्यालयहरूलाई एउटै इकाई मानिने छ ।
- (च) यस बैंकमा रहेको खातामा जम्मा हुने गरी फण्ड ट्रान्सफरको सिलसिलामा मार्गस्थ (Transit)मा पर्न गएको स्वदेशी मुद्राको रकमलाई यस बैंकको मौज्जातमा समावेश गराइने छ । संस्थाले मार्गस्थमा पर्न गएको स्वदेशी मुद्राको रकमको प्रमाण समेत संलग्न गरी पठाउनु पर्नेछ ।

स्पष्टीकरण:

- (१) यस दफाको प्रयोजनको लागि “कुल निक्षेप” भन्नाले संस्थाको चल्ती, र मुद्दति खातामा जम्मा भएको रकम सम्भन्नु पर्छ र सो शब्दले यस बैंकले तोकेबमोजिमका विभिन्न वित्तीय उपकरणको माध्यमबाट स्वीकार गर्ने रकम समेतलाई जनाउँछ ।
- (२) यस बैंकको साधारण खातामा भएको मौज्जातलाई मात्र अनिवार्य मौज्जातमा गणना गरिने छ । यस बैंकमा विशेष प्रयोजनको लागि खोलिएको विशेष खाता तथा विदेशी मुद्रा खातामा रहेको रकमलाई यस प्रयोजनको लागि गणना गरिने छैन ।

टिप्पणी:

- (१) अनिवार्य मौज्जात गणना प्रयोजनको लागि परिवर्त्य विदेशी मुद्राको निक्षेप, कर्मचारी जमानत तथा मार्जिन खातामा रहेको रकम कुल निक्षेपमा समावेश गरिने छैन ।
- (२) “चल्ती खाता” भन्नाले मागेको बखत जहिले पनि भिक्न पाउने गरी पूर्वाधार विकास बैंक वा अन्य बैंक वा वित्तीय संस्थामा राखिएको रकमको हरहिसाव लेखिएको खाता सम्भन्नु पर्छ ।
- (३) “मुद्दति खाता” भन्नाले पूर्वाधार विकास बैंक वा अन्य बैंक वा वित्तीय संस्थामा निश्चित अवधिसम्म जम्मा रहने गरी राखिएको रकमको हरहिसाव लेखिएको खाता सम्भन्नु पर्छ ।
- (४) अनिवार्य मौज्जात गणना गर्ने प्रयोजनार्थ नेपाल राष्ट्र बैंकको कार्यालय नभएका स्थानहरूमा रहेको नोटकोषमा जम्मा हुने मार्गस्थ नगद (Cash in Transit) समेत समावेश गर्न सकिनेछ । यसरी मार्गस्थ रकम समावेश गर्दा नोटकोषमा जम्मा गरिएको र नोटकोषबाट भिक्िएको रकम सम्बन्धी प्रमाण समेत संलग्न गरेर पठाउनु पर्नेछ ।

२. अनिवार्य मौज्जात सम्बन्धी अन्य व्यवस्था

संस्थाको कार्यलाई विस्तारित, सहज र सुविधायुक्त बनाउन बजार निर्माताहरू बाहेकका संस्थाले पनि सरकारी सुरक्षणपत्रको साँवा तथा ब्याज भुक्तानी गरी सोको शोधभर्ना यस बैंकबाट प्राप्त गर्न सक्ने हुनाले सरकारी सुरक्षणपत्रको साँवा भुक्तानी रकमको शोधभर्ना प्राप्त नहुँदासम्मको अवधिको लागि उक्त रकमलाई समेत अनिवार्य मौज्जात अनुपात गणना गर्दा समावेश गर्न सकिनेछ । साथै, सार्वजनिक विदा पर्न गई सम्बन्धित संस्थालाई साँवा रकम भुक्तानी गर्न नसकिएको अवस्थामा सो विदाको अवधिको लागि उक्त साँवा रकमलाई यस बैंकमा राख्नु पर्ने अनिवार्य मौज्जात अनुपात गणना गर्दा समावेश गर्न सकिनेछ ।

३. वैधानिक तरलता अनुपात (Statutory Liquidity Ratio) सम्बन्धी व्यवस्था

कुल स्वदेशी निक्षेपको १२ प्रतिशत वैधानिक तरलता अनुपात कायम गर्नुपर्नेछ । यस प्रयोजनको लागि पूर्वाधार विकास बैंकहरूको निम्नानुसारको तरल सम्पत्तिहरू गणना गरिनेछ :

- (क) नेपाल सरकारको सुरक्षणपत्र तथा नेपाल राष्ट्र बैंकले जारी गरेको ऋणपत्रमा गरेको लगानी,
- (ख) नेपाल राष्ट्र बैंकमा राखिएको रकम,
- (ग) आफ्नो हुकुटीमा रहेको नगद मौज्जात,
- (घ) अन्तर्राष्ट्रिय वित्तीय संस्थाद्वारा नेपाली मुद्रामा जारी भएको ऋणपत्रमा गरिएको लगानी ।

तर, तरल सम्पत्ति गणना गर्दा माथि उल्लेखित सुरक्षणपत्र वा ऋणपत्रको धितोमा रिपो, स्थायी तरलता सुविधा (SLF) लगायत बैंक वित्तीय संस्थाबाट कर्जा लिएको भए सो कर्जा रकम घटाई खुद लगानी मात्र तरल सम्पत्तिमा समावेश गर्नु पर्नेछ ।

वैधानिक तरलता अनुपात गणना सम्बन्धमा देहाय बमोजिम व्यवस्था गरिएको छ ।

- (१) वैधानिक तरलता अनुपात गणना गर्दा ठीक अधिल्लो महिनाको अन्त्यमा रहेको स्वदेशी निक्षेप दायित्वलाई आधार मानिनेछ ।
- (२) यस्तो अनुपात गणना गरी प्रत्येक महिनाभरको वैधानिक तरलता अनुपात रकमको विवरण निर्देशन फा.नं. १३.२ मा उल्लेख भए बमोजिम महिना समाप्त भएको पन्ध्र दिन भित्र यस पेश गर्नु पर्नेछ ।
- (३) उल्लिखित मौज्जात नपुग भएको अवस्थामा नेपाल राष्ट्र बैंक ऐन, २०५८ को दफा ९९ को उपदफा (१) मा भएको व्यवस्थाको अधिनमा रही देहाय बमोजिम जरिवाना लगाइनेछ :-
  - (क) पहिलो पटक वैधानिक तरलता अनुपात नपुग भएको अवस्थामा नपुग भए जति रकममा प्रचलित बैंकदरको प्रतिशतले ।
  - (ख) दोश्रो पटक वैधानिक तरलता अनुपात नपुग भएको अवस्थामा नपुग भए जति रकममा प्रचलित बैंकदरको २०० प्रतिशतले ।
  - (ग) तेश्रो पटक र सोभन्दा पछि जति पटक नपुग भए पनि नपुग भए जति रकममा प्रचलित बैंक दरको ३०० प्रतिशतले ।
- (४) उपबुँदा (३) को खण्ड (क), (ख) र (ग) बमोजिम पटक कायम गर्दा प्रत्येक आर्थिक वर्षको लागि अलग अलग पटक कायम गरिनेछ । जरिवानाको पटक निर्धारण महिनाको आधारमा गरिनेछ ।
- (५) वैधानिक तरलता अनुपात नपुग भए जति रकममा प्रचलित बैंकदरको प्रतिशतले मासिक हिसावमा जरिवाना लगाइनेछ र यसरी नपुग भए जतिको रकमलाई बैंकदरको प्रतिशतले गुणा गरी बाह्रले भाग गरिनेछ ।
- (६) वैधानिक तरलता अनुपात नपुग भएको अवस्थामा जरिवानाको प्रयोजनका लागि यस बैंकले तोके बमोजिम प्रकाशित गरेको बैंकदरलाई नै आधार लिइनेछ ।

द्रष्टव्य:

१. यस दफाको प्रयोजनको लागि सरकारी सुरक्षणपत्र भन्नाले नेपाल सरकारले जारी गरेको बचतपत्र, विकास ऋणपत्र, ट्रेजरी बिल्स तथा यस बैंकले तोकेको अन्य सुरक्षणपत्र सम्भन्नु पर्छ ।
तर, बजार निर्माता (Market Maker) को रूपमा कार्य गरिरहेका बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरूले कारोबार (Trading) प्रयोजनको लागि नेपाल राष्ट्र बैंक, राष्ट्र ऋण व्यवस्थापन विभाग अन्तर्गतको विशेष खाता (Special Account) मा रहेको सरकारी सुरक्षणपत्रको रकम नितान्त कारोबार (Trading) प्रयोजनको लागि मात्र हुने हुँदा सो सुरक्षणपत्रको रकम वैधानिक तरलता अनुपात (Statutory Liquidity Ratio, SLR) प्रयोजनको लागि सरकारी सुरक्षणपत्रमा गणना गर्न पाइने छैन ।
२. वैधानिक तरलता अनुपात विवरण प्रत्येक महिना समाप्त भएको पन्ध्र दिनभित्र पठाउनु पर्नेछ ।

अनिवार्य मौज्जात सम्बन्धी विवरण

मिति २० ..... साल ..... महिना ..... गते देखि २० ..... साल ..... महिना ..... गते सम्म

रु. हजारमा

अनिवार्य मौज्जात प्रयोजनको लागि कुल निक्षेप मौज्जात (क)		नगद मौज्जात							अनिवार्य नगद अनुपात % (छ) = [ख/अ%]	दैनिक रुपमा कायम गरिएको मौज्जात प्रतिशत	कुल सापटी (ज)
अनिवार्य मौज्जात गणना गर्ने अवधिको ठीक दुई हप्ता अगाडिको हप्ता	रकम	अनिवार्य मौज्जात कायम गर्ने दुई हप्ता	नेपाल राष्ट्र बैंकमा रहेको मौज्जात (ग)	“क”वर्ग को इजाजत पत्रप्राप्त बैंकमा चल्ती खातामा रहेको मौज्जात (घ)	खुद मार्गस्थ नगद (ङ)						
					नोट कोषमा जम्मा गरिएको रकम (१)	नोट कोषबाट भिकिएको रकम (२)	अन्य (३)	कुल (१-२ + ३)			
आइतबार		आइतबार									
सोमबार		सोमबार									
मंगलबार		मंगलबार									
बुधबार		बुधबार									
विहीबार		विहीबार									
शुक्रबार		शुक्रबार									
शनिवार		शनिवार									
		आइतबार									
		सोमबार									
		मंगलबार									
		बुधबार									
		विहीबार									
		शुक्रबार									
		शनिवार									
कुल											
औसत (अ)											

विवरण पेश गर्ने अधिकृत:

हस्ताक्षर :
नाम र थर :
दर्जा :

नोट: अनिवार्य मौज्जात गणना गर्ने अवधिको ठीक दुई हप्ता अगाडिको हप्ता भन्नाले मौज्जात कायम गर्नुपर्ने दुई हप्ता अवधिको पहिलो दिन (आइतबार) को ठीक दुई हप्ता अगाडि(आइतबार) को दिन देखि शुरु हुने हप्ता सम्मको पर्दछ। उदाहरणको लागि २०७३/६/२ गतेदेखि ८ गते सम्मको औसत निक्षेपका आधारमा २०७३/६/१६ गते देखि २९ गतेसम्म औसत मौज्जात कायम गर्नुपर्नेछ।

ने. रा बैंक निर्देशन फा.नं. १३.२

वैधानिक तरलता अनुपात (SLR) सम्बन्धी विवरण

(मासिक)

२० ... साल ..... महिना ।

गते	सरकारी सुरक्षण पत्रमा गरेको लगानी	अनिवार्य मौज्दात प्रयोजनार्थ नेपाल राष्ट्र बैंक/“ख” र “ग” वर्गका संस्थाको हकमा वाणिज्य बैंक समेतमा रहेको रकम **	ढुकुटी मा रहेको नगद मौज्दात	मागेक ा वखत प्राप्त हुने रकम ***	अन्तर्राष्ट्रिय वित्तीय संस्थाद्वारा नेपाली मुद्रामा जारी भएको ऋणपत्र	कुल वैधानिक तरलता	गते	सरकारी सुरक्षण पत्रमा गरेको लगानी	अनिवार्य मौज्दात प्रयोजनार्थ नेपाल राष्ट्र बैंक/“ख” र “ग” वर्गका संस्थाको हकमा वाणिज्य बैंक समेतमा रहेको रकम **	ढुकुटी मा रहेको नगद मौज्दात	अन्तर्राष्ट्रिय वित्तीय संस्थाद्वारा नेपाली मुद्रामा जारी भएको ऋणपत्र	कुल वैधानिक तरलता	
१							१७						
२							१८						
३							१९						
४							२०						
५							२१						
६							२२						
७							२३						
८							२४						
९							२५						
१०							२६						
११							२७						
१२							२८						
१३							२९						
१४							३०						
१५							३१						
१६							३२						
	कायम गरेको औसत वैधानिक तरलता (क)												
	अधिल्लो महिनाको अन्त्यमा रहेको स्वदेशी निक्षेप दायित्व (ख)												
	कायम गर्नु पर्ने वैधानिक तरलता अनुपात (ग)=(ख) X %												
	बढी/नपुग रकम (घ) = (क)-(ग)												

** यस बैंकको साधारण खातामा भएको मौज्दातलाई मात्र अनिवार्य मौज्दातमा गणना गरिने छ । यस बैंकमा विशेष प्रयोजनको लागि खोलिएको विशेष खाता तथा विदेशी मुद्रा खातामा रहेको रकमलाई यस प्रयोजनको लागि गणना गरिने छैन । साथै, वैधानिक तरलतामा अनिवार्य मौज्दात रकम गणना गर्दा महिनाभरको औसत मौज्दात रकम समावेश गर्नु पर्नेछ ।

मिति:

अधिकृत:

नेपाल राष्ट्र बैंक
केन्द्रीय कार्यालय
बैंक तथा वित्तीय संस्था नियमन विभाग

निर्देशन नं. १४

शाखा/क्षेत्रीय कार्यालय खोल्ने सम्बन्धी व्यवस्था

शाखा/क्षेत्रीय कार्यालय खोल्ने व्यवस्थाका सम्बन्धमा नेपाल राष्ट्र बैंक ऐन, २०५८ को दफा ७९ ले दिएको अधिकार प्रयोग गरी देहायको निर्देशन जारी गरिएको छ :-

१. शाखा/क्षेत्रीय कार्यालय खोल्ने सम्बन्धी व्यवस्था

- (क) संस्थाले शाखा कार्यालय खोल्न यस बैंकको पुर्व स्वीकृति लिनुपर्नेछ ।
  - (ख) देहायको अवस्था पुरा गरेका पूर्वाधार विकास बैंकले प्रत्येक प्रदेशमा एक/एक शाखा र केन्द्रीय कार्यालयमा एक शाखा गरी जम्मा ८ वटासम्म मात्र शाखा कार्यालय खोल्न सक्नेछन्:
    - (अ) शाखा विस्तार गर्नका लागि प्रस्तावित स्थान वित्तीय रूपले सम्भाव्य रहेको स्थलगत अध्ययन प्रतिवेदन तयार गर्नुपर्ने ।
    - (आ) यस बैंकको नीतिगत व्यवस्था तथा निर्देशन बमोजिम तोकिएको न्युनतम चुक्ता पुँजी कायम गरेको ।
    - (इ) यस बैंकबाट इजाजतपत्र प्रदान गर्दा तोकिएका शर्तहरू पुरा गर्नुका साथै शाखा खोल्नु अगाडिको त्रैमासिक वित्तीय विवरणमा यस बैंकले तोकेको पुँजीकोष पुरा गरेको ।
    - (ई) शाखा कार्यालयमा सुचना आदान प्रदान गर्नको लागि नेटवर्किङ (Networking) गरी वा विद्युतीय माध्यमबाट केन्द्रीय कार्यालयमा सुचना प्रणालीमा तत्काल आवद्ध हुन सक्ने व्यवस्था गरेको ।
    - (उ) ठीक अधिल्लो त्रयमासमा निष्क्रिय कर्जा (NPL) ५ प्रतिशतभन्दा बढी नभएको ।
    - (ऊ) सम्बन्धित संस्थाको सञ्चालक समितिबाट शाखा कार्यालय स्थापना/सञ्चालन गर्ने सम्बन्धी निर्णय भएको हुनु पर्ने । सञ्चालक समितिले निर्णय गरेको मितिले १५ दिनभित्र यस बैंक समक्ष संलग्न अनुसूची १४.१ बमोजिमको ढाँचाको फारम भरी स्वीकृतिको लागि आवेदन दिनु पर्ने ।
  - (ग) यस बैंकबाट स्वीकृति पाएको मितिले छ महिनाभित्रमा शाखा कार्यालय खोली कारोबार सञ्चालन गरिसक्नु पर्ने ।
  - (घ) शाखा विस्तार गर्न स्वीकृति प्रदान गर्दा प्रस्तावित क्षेत्रको व्यावसायिक कारोबार, बैंकिङ्ग सेवाको पहुँच तथा उक्त बैंक वा वित्तीय संस्थाबाट कृषि, उर्जा, पर्यटन र लघु उद्यमको क्षेत्रमा कर्जा प्रवाहमा हुन सक्ने वृद्धिको स्थिति भल्कने गरी पेश गरिएको सम्भाव्यता अध्ययन प्रतिवेदन समेतलाई आधार बनाइने छ । शाखा स्थापनाको लागि पेश गरिने सम्भाव्यता अध्ययन प्रतिवेदनमा प्रस्तावित शाखा स्थापनाका लागि हुने पुँजीगत तथा अन्य खर्चहरू, तीन वर्षभित्रमा सोही संस्थाको अन्तरशाखा ब्याज आम्दानी बाहेकका बैंकिङ्ग कारोबारबाट प्रस्तावित शाखा मुनाफामा संचालित हुन सक्ने आधार समेत समावेश गर्नु पर्नेछ ।
२. केन्द्रीय कार्यालय, शाखा/क्षेत्रीय कार्यालय वा कुनै किसिमको कार्यालय बन्द गर्ने, स्थानान्तरण गर्ने, गाभ्ने तथा ठेगाना परिवर्तन सम्बन्धी व्यवस्था

(क) यस बैंकको पुर्व स्वीकृति बिना शाखा वा कुनै पनि किसिमको कार्यालय बन्द गर्न वा स्थानान्तरण गर्न वा गाभन पाउने छैनन् ।

(ख) केन्द्रीय/रजिष्टर्ड कार्यालय (कपोरेट कार्यालय) को ठेगाना परिवर्तन गर्न वा स्थानान्तरण गर्न चाहेमा यस बैंकको स्वीकृति लिई प्रचलित कानुनको अधिनमा रही आफ्नो प्रबन्धपत्र तथा नियमावलीमा संशोधन गरी गर्न सक्ने छन् ।

३. कार्यालय समय सम्बन्धी व्यवस्था

नेपाल राष्ट्र बैंक खुलेको दिन र समयमा संस्थाले अनिवार्य रुपमा आफ्नो कार्यालय सञ्चालन गर्नु पर्नेछ । तर, संस्थाले नेपाल राष्ट्र बैंक खुलेको दिन र समयका अतिरिक्त समय तथा अन्य विदाका दिन र समयमा आफ्नो कारोबार सञ्चालन गर्नु परेमा यस बैंकको बैंक तथा वित्तीय संस्था नियमन विभाग र सम्बन्धित सुपरिवेक्षण विभागमा सोको पुर्व जानकारी लिखित रुपमा दिई कारोबार सञ्चालन गर्न सक्ने छन् ।

४. सम्पर्क/प्रतिनिधि कार्यालय सम्बन्धी व्यवस्था

देहायका अवस्था पुरा गरेका संस्थाले यस बैंकको स्वीकृति लिई विदेशमा सम्पर्क/प्रतिनिधि कार्यालय खोल्न सक्ने छन्:-

(क) यस बैंकले तोकेको न्युनतम चुक्ता पुँजी पुरा गरेको ।

(ख) विगत एक वर्ष देखि नियमित रुपमा यस बैंकले तोकेको पुँजीकोष कायम गरेको ।

माथि उल्लिखित योग्यता पुगेका इच्छुक बैंकले सर्वप्रथम सैद्धान्तिक सहमतिको लागि यस बैंक समक्ष आवेदन गर्नु पर्नेछ । यसरी आवेदन गर्दा देहाय बमोजिमका कागजातहरु पेश गर्नु पर्नेछ:

(क) सञ्चालक समितिको निर्णय ।

(ख) सम्बन्धित देशको नियामक निकायको नीतिगत व्यवस्था र सोको पालना गर्न सक्ने सम्बन्धमा बैंकको तर्फबाट गरिएको स्वघोषणा ।

(ग) संभाव्यता अध्ययन प्रतिवेदन ।

(घ) विगत ३ वर्षको वार्षिक वित्तीय विवरण ।

उपर्युक्त बमोजिम पेश हुन आएको कागजात अध्ययन गरी सम्पर्क/प्रतिनिधि कार्यालय खोल्ने सैद्धान्तिक सहमति प्रदान गर्न मनासिव देखिएको खण्डमा ६ महिनाभित्र सम्बन्धित देशको नियामक निकायबाट सम्पर्क/प्रतिनिधि कार्यालय खोल्ने स्वीकृति प्राप्त गरी अन्तिम स्वीकृतिको लागि यस बैंक समक्ष आवेदन गर्नु पर्ने गरी अवधि तोकी सैद्धान्तिक सहमति प्रदान गरिनेछ । अन्तिम स्वीकृतिको लागि आवेदन पेश हुन आएमा बैंकले आवश्यक जाँचबुझ गरी देहायका शर्त तथा अन्य आवश्यक थप शर्त समेत तोकी अन्तिम स्वीकृति प्रदान गर्ने छ ।

(क) अन्तिम स्वीकृति प्राप्त गरेको ६ महिनाभित्र त्यस्तो सम्पर्क/प्रतिनिधि कार्यालय खोली कार्यालय सञ्चालन गरिसक्नु पर्नेछ र सोको जानकारी यस बैंकलाई दिनु पर्नेछ ।

(ख) सम्पर्क/प्रतिनिधि कार्यालय सञ्चालनको लागि हुने विदेशी मुद्रा खर्चको लागि यस बैंकको विदेशी विनिमय व्यवस्थापन विभागबाट स्वीकृति लिनु पर्नेछ ।

५. संस्थाले विदेशमा शाखा कार्यालय स्थापना गर्ने सम्बन्धमा

संस्थाले निम्नानुसारका शर्त तथा मापदण्डहरुको अधिनमा रही विदेशमा शाखा कार्यालय स्थापना गर्ने सम्बन्धमा देहायको नीतिगत तथा प्रक्रियागत व्यवस्था कायम गरिएको छ ।

शर्त तथा मापदण्डहरू

- (१) शाखा विस्तार गर्नका लागि प्रस्तावित स्थान वित्तीयरूपले सम्भाव्य रहेको स्थलगत अध्ययन प्रतिवेदन (Feasibility Study Report) प्रस्तावित व्यवसायको योजना, तुलनात्मक लागत-लाभ विश्लेषण (Comparative Cost-benefit Analysis), व्यावसायिक रणनीति तथा सञ्चालन गर्ने कारोबारको किसिम, आन्तरिक नियन्त्रण, जोखिम व्यवस्थापन र Host Country सँग नेपालको द्विपक्षीय सम्बन्धको विवरण यस बैंक समक्ष पेश गर्नु पर्नेछ ।
- (२) जुन देशमा शाखा कार्यालय स्थापना गरिने हो, सो देश (Host Country) को नियामक निकायले तोकेको पुँजी (Assigned Capital) पुरा गर्नु पर्नेछ र सो पुँजीको व्यवस्थापन गरिने स्रोत समेत खुलेको विवरण आवेदनको साथमा पेश गर्नु पर्नेछ ।
- (४) जुन देशमा शाखा कार्यालय स्थापना गरिने हो, उक्त देशबाट लाभांश (Dividend)/मुनाफाको रूपमा विदेशी मुद्रामा नेपाल भित्र्याउन एवम् कथमकदाचित विदेशस्थित शाखा कार्यालय बन्द गर्नु पर्ने अवस्था आएमा तोकिएको पुँजी (Assigned Capital) जुन विदेशी मुद्रामा लगिएको हो, सोही विदेशी मुद्रामा वा परिवर्त्य विदेशी मुद्रामा अनिवार्य रूपमा स्वदेशमा फिर्ता गर्नु पर्ने हुँदा सो समेतका विषयमा Host Country को ऐन तथा नीतिगत व्यवस्थाले नरोक्ने व्यहोरा प्रमाणित हुने कागजात समेत पेश गर्नु पर्नेछ ।
- (५) यस बैंकबाट इजाजतपत्र प्रदान गर्दा तोकिएका शर्तहरू पुरा गर्नुका साथै विदेशमा शाखा खोल्नु अगाडिको त्रैमासिक वित्तीय विवरणमा यस बैंकले तोकेको पुँजीकोष पुरा गरेको हुनु पर्नेछ ।
- (६) विदेशमा रहेको शाखा कार्यालयमा सुचना आदान प्रदान गर्नको लागि नेटवर्किङ (Networking) गरी वा विद्युतीय माध्यमबाट केन्द्रीय कार्यालयको सुचना प्रणालीमा तत्काल आवद्ध हुन सक्ने व्यवस्था गरेको हुनु पर्नेछ ।
- (७) ठीक अघिल्लो त्रयमासमा निष्क्रिय कर्जा (Non Performing Loan) पाँच प्रतिशतभन्दा कम भएको हुनु पर्नेछ ।
- (८) विदेशमा शाखा कार्यालय स्थापना/सञ्चालन गर्ने सम्बन्धी निर्णय सम्बन्धित बैंकको सञ्चालक समितिबाट गर्नु पर्नेछ । सञ्चालक समितिले निर्णय गरेको मितिले १५ दिनभित्र सोको जानकारी यस बैंकलाई गराउनु पर्नेछ । यस बैंकलाई जानकारी गराएको एक सय बीस दिनभित्रमा स्वीकृति दिइने छ । विदेशमा शाखा कार्यालय स्थापनाको स्वीकृति प्राप्त गरेको मितिले ६ महिनाभित्रमा शाखा कार्यालय खोली कारोबार सञ्चालन गरिसक्नु पर्नेछ । उक्त तोकिएको अवधिभित्र शाखा कार्यालय सञ्चालन गर्न नसके/नभएमा स्वीकृति स्वतः रद्द हुनेछ र पुनः स्थापना गर्ने स्वीकृतिको लागि नयाँ प्रक्रियाबाट निवेदन पेश गर्नु पर्नेछ ।
- (९) यस बैंकको बैंक तथा वित्तीय संस्था नियमन विभाग र बैंक सुपरिवेक्षण विभागमा पेश गर्नु पर्ने प्रचलित व्यवस्था बमोजिम वित्तीय विवरणहरूमा विदेशमा संचालित शाखा कार्यालयको वित्तीय विवरण एकीकृत (Consolidate) तथा छुट्टै (Separately) समेत पेश गर्नु पर्नेछ ।
- (१०) यस बैंकको पूर्व स्वीकृति बिना विदेशमा शाखा कार्यालय स्थापना गर्न, शाखा कार्यालयको ठेगाना परिवर्तन गर्न, बन्द गर्न, स्थानान्तरण गर्न र गाभ्न पाउने छैनन् ।
- (११) विदेशमा शाखा खोल्न चाहने बैंकले सम्बन्धित HostCountry ले तोकेका मापदण्ड अनुरूप No Objection Letter प्राप्त भए पश्चात यस बैंकले तोकेको शर्त तथा नीतिगत व्यवस्थाहरूको पालना गरेपछि यस बैंकले NoObjection Letter प्रदान गर्नेछ ।
- (१२) विदेशमा शाखा खोल्न चाहने बैंकले सम्बन्धित Host Country को नियामक संस्थाको निर्देशन र यस बैंकले तोके बमोजिमको पुँजीको विवरण र पुँजी पर्याप्तता सदैव पुरा गरेको हुनु पर्नेछ ।
- (१४) विदेशस्थित शाखाको प्रयोजनको लागि तोकिएको पुँजी (Assigned Capital) बाहेकको कुनै पनि रकम वा परिवर्त्य विदेशी मुद्रा विदेश लैजान पाइने छैन ।
- (१५) विदेशस्थित शाखाले गरेको व्यावसायिक काम कारवाहीको सम्पूर्ण दायित्व पुरा गर्न आवश्यक हुने रकम तथा अन्य कुनै पनि दायित्व राष्ट्र बैंकले माग गरेको बखत उपलब्ध गराउने छौं भनी नेपालमा रहेको

मुख्य कम्पनी (Parent Company) को सञ्चालक समितिले गरेको लिखित प्रतिबद्धता यस बैंकमा पेश गर्नु पर्नेछ ।

- (१६) विदेशस्थित शाखाको सम्पूर्ण कारोबारहरूको नियमन र सुपरिवेक्षण गर्ने अधिकार नेपाल राष्ट्र बैंक र Host Country को नियामक र सुपरिवेक्षकमा अन्तर्निहित रहनेछ । प्रचलित व्यवस्था बमोजिम त्यस्ता शाखाहरूको आवधिक रूपमा गैर स्थलगत (Off-site) तथा स्थलगत (On-site) सुपरिवेक्षण कार्य नियमित रूपमा गरिनेछ । सो सुपरिवेक्षणको कार्यको लागि सम्बन्धित बैंकले संस्थागत ढंगले नै सुपरिवेक्षकलाई सहयोग गर्नु पर्नेछ ।
- (१७) पूर्वाधार विकास बैंकलाई यस बैंकले समय समयमा जारी गरेको निर्देशन, परिपत्र, मार्गदर्शन इत्यादि (अन्यथा उल्लेख गरिएको अवस्थामा बाहेक) विदेशस्थित शाखाको हकमा समेत लागू हुनेछ । त्यस्ता शाखाहरूको लागि कुनै विशेष व्यवस्था गर्नु परेमा नेपाल राष्ट्र बैंकले आवश्यकतानुसार गर्न सक्नेछ । नीतिगत निर्देशन तथा कानूनको पालना नगरेमा प्रचलित राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय प्रचलन अनुसार कारवाही र दण्ड जरिवाना गरिने छ ।
- (१८) विदेशमा शाखा कार्यालय स्थापना गर्ने प्रयोजनको लागि आवेदन दिँदा तोकिएको ढाँचामा फाराम भरी दर्ता शुल्क बापत रु. दश लाख (फिर्ता नहुने) को ने.रा.बैं. ना.नो.आ.हिसाबमा जम्मा गरेको भौचरको अर्धकट्टी समेत पेश गरी आवेदन दिनु पर्नेछ ।
- (१९) विदेशमा शाखा कार्यालय सञ्चालन गर्दा अपनाइने बैकिङ्ग कार्यविधि, कर्जा निर्देशिका लगायतका कागजात यथासमय यस बैंकमा पेश गर्नु पर्नेछ । Host Country को नियामक वा सुपरिवेक्षकले लगाएको दण्ड, जरिवाना तथा सुशासन सम्बन्धी कारवाहीको जानकारी १५ दिनभित्र यस बैंकको नियमन विभाग र बैंक सुपरिवेक्षण विभागमा पेश गर्नु पर्नेछ ।
- (२०) विदेशमा शाखा कार्यालय सञ्चालन गर्दा सम्पत्ति शुद्धिकरण निवारण ऐनको परिपालना पूर्ण रूपले गर्नु/गराउनु पर्नेछ ।

६. शाखा/कार्यालय सम्बन्धी निर्देशनको पालना नगरेमा हुने कारवाही

संस्थाले शाखा/कार्यालय सम्बन्धी यस निर्देशनको पालना नगरी शाखा कार्यालय खोली सञ्चालन गरेमा नेपाल राष्ट्र बैंक ऐन, २०५८ बमोजिम देहायका कारवाही गरिनेछ :

- १) प्रक्रिया तथा शर्त पुरा नगरी खोलिएका शाखा तत्कालै बन्द गरिने र आगामी २ वर्षसम्म थप शाखा खोल्न नपाइने ।
- २) प्रक्रिया तथा शर्त पुरा नगरी शाखा कार्यालय सञ्चालन गर्ने निर्णयमा संलग्न सञ्चालकहरूलाई नेपाल राष्ट्र बैंक ऐन २०५८, को दफा १०० (२) बमोजिमको कारवाही र सजाय हुने ।
- ३) बैंक तथा वित्तीय संस्था सम्बन्धी ऐन, २०७३ र प्रचलित अन्य कानून बमोजिम कुनै पनि कारवाही गर्न सकिने ।

नेपाल राष्ट्र बैंक
केन्द्रीय कार्यालय
बैंक तथा वित्तीय संस्था नियमन विभाग

निर्देशन नं. १५

ब्याजदर सम्बन्धी व्यवस्था

पूर्वाधार विकास बैंकले निक्षेपमा प्रदान गर्ने र कर्जा तथा सापटमा लिने ब्याजदर सम्बन्धमा नेपाल राष्ट्र बैंक ऐन, २०५८ को दफा ७९ ले दिएको अधिकार प्रयोग गरी देहायको निर्देशन जारी गरिएको छ ।

१. निक्षेपको ब्याजदर

प्रचलित कानून तथा देहायको व्यवस्थाको अधीनमा रही इजाजतपत्रप्राप्त संस्थाले मुद्दती निक्षेपको ब्याजदर तथा गणना विधि आफैले निर्धारण गर्न सक्नेछन् ।

(१) संस्थाले स्वीकार गर्ने निक्षेपको ब्याजदर आफै तय गर्न सक्नेछ । यस्तो ब्याजदर त्रयमासिक रुपमा प्रकाशित गरी लागू गर्नुपर्नेछ । प्रकाशित ब्याजदरमा शून्य दशमलव पाँच प्रतिशत बिन्दुसम्म बढाउन सकिनेछ ।

तर,

(क) अक्षयकोषको रुपमा स्वीकार गरिने मुद्दती निक्षेपमा संस्था र ग्राहक बीचको आपसी सहमतिको आधारमा ब्याजदर कायम गर्न सकिनेछ ।

(ख) ग्राहकले चाहेको वखत जहिलेपनि भिक्त पाउने गरी मुद्दती खातामा निक्षेप स्वीकार गर्न पाइने छैन ।

२. संस्थाले आफ्ना ग्राहकका लागि कर्जा स्वीकृति गरी प्रवाह गर्ने प्रयोजनका लागि मात्र त्यस्ता ग्राहकहरुको नोमिनी खाताको रुपमा चल्ती खाता सञ्चालन गर्न पाउने छ ।

३. कर्जाको ब्याजदर

कर्जा तथा सापटमा लिने ब्याजदर, ब्याज गणना विधि, हर्जाना लगाउने विधि, सेवा शुल्क र कमिशन दर प्रचलित कानून तथा देहायबमोजिमका मापदण्डहरुको पालना गरी निर्धारण गर्न सकिनेछ ।

(१) कर्जाको प्रकार तथा भुक्तानी अवधिका आधारमा छुट्टाछुट्टै ब्याजदर तय गरी त्रैमासिक रुपमा प्रकाशन गर्नु पर्नेछ । ऋणीलाई दिइने कर्जा प्रस्ताव पत्र (Offer Letter)मा कर्जाका लागि आवेदन प्राप्त हुँदाको वखत प्रकाशित ब्याजदर भन्दा बढी तय गर्न पाइने छैन ।

(२) कर्जा प्रवाह गर्दा ऋणीसँग गरिने सम्झौतामा वार्षिक पेनाल ब्याजदर २ प्रतिशत बिन्दु भन्दा बढी नहुने गरी उल्लेख गर्नुपर्नेछ । पेनाल ब्याज गणना गर्दा म्याद नाघेको साँवा रकममा वार्षिक पेनाल ब्याजदरले विलम्ब भएको समयावधिका लागि कायम हुन आउने रकम भन्दा बढी लिन र पेनाल ब्याजमा ब्याज लाग्ने गरी रकम असुल उपर गर्न पाइने छैन ।

(३) मुद्दती निक्षेपकर्ता ग्राहकलाई सो मुद्दती निक्षेप रसिदको धितोमा कर्जा प्रदान गर्दा त्यस्तो कर्जामा लाग्ने ब्याजदर मुद्दती निक्षेप खाता खोल्दाकै वखत जानकारी दिई निजको लिखित सहमति लिनु पर्नेछ । यसरी ग्राहकले सहमति जनाएको भन्दा फरक ढंगले त्यस्तो कर्जाको ब्याजदर कायम गर्न पाइने छैन ।

४. ब्याजदर अन्तर सम्बन्धी व्यवस्था

(१) निक्षेपमा दिने र कर्जा तथा सापटमा लिने एवम् सरकारी सुरक्षणपत्रको लगानीमा पाउने ब्याजदर बीचको औसत अन्तर अनुसूची-१५.१ बमोजिमको सूत्रबाट प्रत्येक महिना गणना गरी आफ्नो

वेबसाइटमा प्रकाशन गर्नु पर्नेछ । साथै प्रत्येक त्रयमासको वित्तीय विवरण र ब्याजदर सम्बन्धी विवरण प्रकाशन गर्दा समेत अनिवार्य रूपमा औसत ब्याजदर अन्तर प्रकाशन गर्नु पर्नेछ ।

- (२) संस्थाको हकमा औसत ब्याजदर अन्तर ४ प्रतिशत भन्दा बढी हुने छैन र सो भन्दा बढी भएमा देहाय बमोजिमको सबै कारवाही हुनेछ
  - (क) शाखा कार्यालय विस्तार गर्न रोक लगाउने,
  - (ख) पुनरकर्जा सुविधा प्रदान नगर्ने र
  - (ग) सो आर्थिक वर्षको बोनस सेयरको कर प्रयोजन बाहेकको नगद लाभांश घोषणा तथा वितरण गर्न रोक लगाउने ।
  - (घ) कुनै महिनामा ब्याजदर अन्तरको सीमा नाघेमा सोही त्रयमास सम्ममा सीमाभित्र ल्याउनु पर्नेछ ।
- (३) यस व्यवस्था बमोजिम प्रकाशित गरिएको औसत ब्याजदर अन्तर गणना सम्बन्धी विवरण निर्देशन फा.नं. १५.१ बमोजिमको ढाँचामा यस बैंकमा पेश गर्नु पर्नेछ ।
- (४) कर्जा र निक्षेपको ब्याजदर र ब्याजदर अन्तरको विगत २ वर्ष अवधिको विवरण वेबसाइटमा प्रकाशन गर्नुपर्ने छ ।

५. ब्याजदर सम्बन्धी अन्य व्यवस्थाहरु

- (१) निक्षेपमा दिने र कर्जा तथा सापटमा लिने ब्याजदर संशोधन गर्ने निर्णय भएको लगत्तै र साविककै ब्याजदर कायम रहने अवस्थामा समेत त्रैमासिक रूपले राष्ट्रियस्तरको पत्रपत्रिकामा प्रकाशन गरी सर्वसाधारण निक्षेपकर्ताहरुलाई सूचित गर्नु पर्नेछ ।
- (२) ब्याजदर प्रकाशित गर्दा वार्षिक प्रतिशत दर उल्लेख गर्नुपर्नेछ ।
- (३) प्रत्येक त्रयमास समाप्त भएको १५ दिनभित्र निक्षेप तथा कर्जाको ब्याजदर सम्बन्धी विवरण यस बैंकमा पठाउनु पर्नेछ । साथै, ब्याजदर संशोधन गरेको ७ दिनभित्र सो सम्बन्धी पूर्ण विवरण समेत उपलब्ध गराउनु पर्नेछ ।

..... लिमिटेड

औसत ब्याजदर अन्तर (मासिक)

२०.... साल ..... महिना

गते	स्वदेशी कर्जा/सापट रकम (रु.)	सरकारी सुरक्षणपत्रमा गरेको लगानी (रु.)	स्वदेशी निक्षेप रकम (रु.)
१			
२			
३			
४			
५			
६			
७			
८			
९			
१०			
११			
१२			
१३			
१४			
१५			
१६			
१७			
१८			
१९			
२०			
मासिक औसत (रु.)			
मासिक ब्याज आम्दानी । ब्याज खर्च (रु.)			
ब्याज आम्दानी । ब्याज खर्चको औसत दर (प्रतिशतमा)			
ब्याजदर अन्तर (प्रतिशतमा)			

अनुसूची १५.१

औसत ब्याजदर अन्तर (Spread) गणना गर्ने सूत्र

$$Spread = \left[\frac{\frac{I_c \times 365}{d_1} + \frac{I_s \times 365}{d_2}}{C+I} \right] - \left[\frac{\frac{I_d \times 365}{d_1}}{D} \right]$$

जहाँ,

I_c = कर्जा सापट बापतको मासिक ब्याज आम्दानी

I_s = सरकारी सुरक्षणपत्रमा गरेको लगानीमा पाकेको मासिक ब्याज आम्दानी

I_d = निक्षेपको मासिक ब्याज खर्च

$d1$ = सो महिनाको जम्मा दिन

$d2$ = सो महिनामा सरकारी सुरक्षणपत्रमा लगानी भएको जम्मा दिन

C = मासिक औसत स्वदेशी कर्जा सापट

D = मासिक औसत स्वदेशी निक्षेप

I = मासिक औसत सरकारी सुरक्षणपत्रमा गरेको लगानी

प्रष्टीकरण :

- (क) कर्जा सापट बापतको मासिक ब्याज आम्दानी भन्नाले स्वदेशी मुद्रामा प्रवाह भएको कुल कर्जा सापटबाट महिनाभरमा पाकेको साधारण ब्याजको रकम सम्भन्नु पर्दछ ।
- (ख) सरकारी सुरक्षणपत्रमा गरेको लगानीमा पाकेको मासिक ब्याज आम्दानी भन्नाले सरकारी सुरक्षणपत्रमा गरेको लगानीबाट महिनाभरमा पाकेको साधारण ब्याजको रकम सम्भन्नु पर्दछ ।
- (ग) निक्षेपको मासिक ब्याज खर्च भन्नाले कुल स्वदेशी निक्षेपमा सो महिनामा पाकेको ब्याज खर्च रकम सम्भन्नुपर्दछ ।
- (घ) मासिक औसत स्वदेशी कर्जा सापट भन्नाले स्वदेशी मुद्रामा प्रवाह भएको कर्जा सापटको दैनिक रकमको कुल योगलाई सो महिनाको जम्मा दिनले भाग गरी आउने रकम सम्भन्नु पर्दछ ।
- (ङ) मासिक औसत स्वदेशी निक्षेप भन्नाले स्वदेशी निक्षेपको दैनिक रकमको कुल योग लाई सो महिनाको जम्मा दिनले भाग गरी आउने रकम सम्भन्नु पर्दछ ।
- (च) मासिक औसत सरकारी सुरक्षणपत्रमा गरेको लगानी भन्नाले सरकारी सुरक्षणपत्रमा गरेको लगानीको दैनिक रकमको कुल योगलाई सो महिनामा सरकारी सुरक्षणपत्रमा लगानी भएको जम्मा दिनले भाग गरी आउने रकम सम्भन्नु पर्दछ ।

नेपाल राष्ट्र बैंक
केन्द्रीय कार्यालय
बैंक तथा वित्तीय संस्था नियमन विभाग

निर्देशन नं. १६

वित्तीय स्रोत संकलन सम्बन्धी व्यवस्था

पूर्वाधार विकास बैंकले संकलन गर्ने वित्तीय स्रोत सम्बन्धमा नेपाल राष्ट्र बैंक ऐन, २०५८ को दफा ७९ ले दिएको अधिकार प्रयोग गरी देहायको निर्देशन जारी गरिएको छ ।

१. वित्तीय स्रोत संकलन सम्बन्धी व्यवस्था :

(क) संस्थाले देहायबमोजिमको निक्षेप मात्र संकलन गर्न पाउने छः

(१) ५ वर्ष वा सो भन्दा बढि अवधिको व्यक्तिगत मुद्दती निक्षेप कम्तीमा प्रति व्यक्ति रु. १ करोड

(२) ५ वर्ष वा सो भन्दा बढि अवधिको संस्थागत मुद्दती निक्षेप कम्तीमा प्रति संस्था रु. ५ करोड

तर, आफ्ना ऋणीहरूका लागि नोमिनी खाताको रूपमा चल्ती खाता खोल्न यस व्यवस्थाले बाधा पुऱ्याएको मानिने छैन ।

(ख) संस्थाले निक्षेप कारोबार सम्बन्धमा अन्य प्रचलित कानून बमोजिम निक्षेप परिचालन तथा कर्जाको कारोबार गरिरहेका वित्तीय संस्थाहरूमा निक्षेप राख्न तथा कर्जाको कारोबार गर्न पाइने छैन ।

(ग) **पूर्वाधार विकास बैंक**ले यस बैंकबाट इजाजतपत्रप्राप्त अन्य कुनै पनि बैंक तथा वित्तीय संस्था वा कुनै पनि प्रकारको निक्षेप सम्बन्धी कारोबार गर्ने संस्थामा ब्याज प्राप्त हुने गरी कुनै पनि प्रकारको स्वदेशी निक्षेप खाता खोल्न पाइने छैन ।

तर **पूर्वाधार विकास बैंक**को कारोबार सञ्चालन भएको मितिले बढीमा ४ वर्षसम्म प्रतिस्पर्धाको माध्यमबाट वाणिज्य बैंकहरूमा ब्याज प्राप्त हुने गरी प्रत्येक बैंकमा बढीमा रु. १ अर्बको सीमामा नबढ्ने गरी निक्षेप जम्मा गर्न यस व्यवस्थाले बाधा पुऱ्याएको मानिने छैन ।

(घ) **पूर्वाधार विकास बैंक**ले कुनै पनि व्यक्ति, फर्म, कम्पनी र अन्य संगठित संघ संस्थाहरूबाट कुनै पनि प्रकारको निक्षेप स्वीकार गर्दा त्यस्तो निक्षेपमा दिइने अंकित ब्याजदर (Coupon Rate) बाहेक अन्य कुनै पनि प्रकारको शुल्क/कमिसन वा यस्तै अन्य शीर्षकबाट संस्थालाई व्ययभार पर्ने कुनै प्रकारको आर्थिक सुविधा दिन पाइने छैन ।

२. सापटी लिन सक्ने सम्बन्धी व्यवस्था :

(क) संस्थाले इजाजतपत्रप्राप्त संस्था, फर्म, कम्पनी तथा संगठित संस्थासँग सापटी लिन सक्नेछ ।

(ख) उपबुँदा (१) मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भएता पनि विदेशी सरकार वा अन्तर्राष्ट्रिय संघ/संस्थाबाट कुनै आर्थिक सहायता वा ऋण लिनुपरेमा यस बैंकको स्वीकृति लिनु पर्नेछ ।

३. डिबेञ्चर तथा अन्य ऋण उपकरणहरू जारी गर्ने सम्बन्धी व्यवस्था

संस्थाले देहाय बमोजिमका शर्तहरूको अधीनमा रही बढीमा आफ्नो प्राथमिक पुँजीको शत प्रतिशतसम्मको डिबेञ्चर/अन्य ऋण उपकरण जारी गर्ने स्वीकृतिका लागि यस बैंकमा निवेदन पेश गर्न सक्नेछ । त्यस्तो निवेदन उपयुक्त लागेमा यस बैंकले डिबेञ्चर तथा अन्य ऋण उपकरण जारी गर्ने स्वीकृति दिन सक्नेछ :-

(क) साधारण सेयर जारी गरी धितोपत्र विनिमय बजारमा सूचीकृत भइसकेको र

(ख) सञ्चित नोक्सानी नरहेको ।

तर, डिबेञ्चर तथा अन्य ऋण उपकरण जारी गर्न स्वीकृति लिने पूर्वाधार विकास बैकले Discount Factor अन्तर्गत राख्नु पर्ने Capital Redemption Reserve अनिवार्य रूपमा राख्नु पर्नेछ ।

४. सार्वजनिक सेयर निष्काशन सम्बन्धमा

संस्थाले सञ्चालनमा आएको मितिले तीनवर्षभित्र सर्वसाधारणको लागि छुट्याइएको सेयर बिक्री वितरण गरी सक्नु पर्नेछ । साथै, प्रचलित धितोपत्र सम्बन्धी कानूनको अधीनमा रही सार्वजनिक रूपमा पुनः सेयर निष्काशन (Further Public Issue) गर्न सक्नेछन् ।

५. सहायक आवधिक ऋणपत्र तथा भुक्तानी योग्य अपरिवर्तनीय अग्राधिकार सेयर जारी गर्न सक्ने

संस्थाले सुरक्षण नराखिएको सहायक आवधिक ऋणपत्र (Subordinated Term Debt) र भुक्तानी योग्य अपरिवर्तनीय अग्राधिकार सेयर (Redeemable Non-Convertible Preference Share) जारी गर्दा यस सम्बन्धी अन्य व्यवस्थाका अतिरिक्त निम्न शर्तहरूको अधीनमा रही गर्नु पर्नेछ :-

- (१) ऋणपत्र कुनै पनि सुरक्षण नराखी निष्काशन गर्नु पर्ने,
- (२) ऋणपत्रको अवधि तोकेको हुनु पर्ने,
- (३) ऋणपत्र/भुक्तानीयोग्य अपरिवर्तनीय अग्राधिकार सेयरमा प्रदान गरिने ब्याज/लाभांश भुक्तानी गर्ने अवधि, वार्षिक ब्याजदर तोक्नु पर्ने, ब्याजदर परिवर्तन गर्न नपाइने र आर्जित ब्याज रकममा आयकर ऐन अनुसार आयकर लाग्ने/लगाउने व्यवस्था गर्नु पर्ने,
- (४) बैंक विघटन भएको अवस्थामा ऋणपत्र/भुक्तानीयोग्य अपरिवर्तनीय अग्राधिकार सेयरको भुक्तानी निक्षेपकर्ताभन्दा पछि मात्र हुने,
- (५) ऋणपत्र/भुक्तानीयोग्य अपरिवर्तनीय अग्राधिकार सेयर जारी भएको मितिले ६ महिनाभित्रमा नेपाल धितोपत्र विनिमय बजारमा सूचीकृत गर्नु पर्ने,
- (६) ऋणपत्र/भुक्तानीयोग्य अपरिवर्तनीय अग्राधिकार सेयर निष्काशन गर्नु अघि तयार गरिने विवरणपत्र यस बैंकको सहमति लिएर मात्र प्रकाशित गर्नु पर्ने,
- (७) ऋणपत्र/भुक्तानीयोग्य अपरिवर्तनीय अग्राधिकार सेयरको रकम भुक्तानी गर्न सिर्जना गरिने पुँजी फिर्ता जगेडा कोष (Capital Redemption Reserve) को व्यवस्था गर्न निम्नानुसार कोष सिर्जना गरेको हुनु पर्ने ।
  - (क) निष्काशन गरिएको आर्थिक वर्ष र भुक्तानी हुने आर्थिक वर्ष त्यस्तो भुक्तानी कोष (Redemption Reserve) मा कुनै रकम विनियोजन नगरे पनि हुने,
  - (ख) भुक्तानी अवधि बाँकी रहेसम्म त्यसपछिका प्रत्येक वर्ष वार्षिक मुनाफाबाट कम्तीमा समानुपातिक (Proportionate) आधारमा रकम छुट्याउनु पर्ने,
  - (ग) खण्ड (ख) बमोजिम समानुपातिक आधारमा छुट्याउनु पर्ने रकम भन्दा बढी रकम छुट्याउने भएमा कुन आर्थिक वर्षमा कति रकम छुट्याउने हो स्पष्ट उल्लेख गर्नु पर्ने ।
- (८) Private placement को आधारमा बिक्री गरिने ऋणपत्र/भुक्तानीयोग्य अपरिवर्तनीय अग्राधिकार सेयरको सम्बन्धमा कुनै संघ/संस्थासँग अग्रिम कुनै सम्झौता भएको भए सो सम्झौताको प्रतिलिपी पेश गर्नु पर्ने,
- (९) यदि कुनै पक्षलाई छुट्याइएको ऋणपत्र/भुक्तानीयोग्य अपरिवर्तनीय अग्राधिकार सेयर खरिद नगरेमा सो अर्को पक्षलाई बिक्री गर्ने व्यवस्था गर्नु पर्ने,
- (१०) ऋणपत्र/भुक्तानीयोग्य अपरिवर्तनीय अग्राधिकार सेयरमा आर्जित ब्याज लगानीकर्ताहरूलाई कहिले भुक्तानी गर्ने भन्ने विषयमा विवरणपत्रको “ब्याज/लाभांश भुक्तानी गर्ने समय (Interest/Preferred Dividend Payment Timing)” शीर्षक अन्तर्गत स्पष्ट उल्लेख गर्नु पर्ने,
- (११) ऋणपत्र/भुक्तानीयोग्य अपरिवर्तनीय अग्राधिकार सेयरमा आवेदन गर्ने प्रत्येक आवेदकलाई निजले आवेदन गरेको रकममा आवेदन गरेको मितिदेखि बाँडफाँड हुने दिनसम्मको अवधिका लागि प्रचलित

बजारको दरले खण्डित अवधिको ब्याज (Broken Period Interest) प्रदान गर्नु पर्ने र सो विषयमा विवरणपत्रमा स्पष्ट उल्लेख गर्नु पर्ने,

(१२) ऋणपत्र/भुक्तानीयोग्य अपरिवर्तनीय अग्राधिकार शेयर भुक्तानी गरेपछि भुक्तानी कोष (Redemption Reserve) मा बाँकी रहेको रकमलाई पुँजी समायोजन कोषमा रकमान्तर गर्नु पर्नेछ ।

६. व्यवसाय विस्तार गर्ने उद्देश्यले वित्तीय ग्राहकलाई उपहार, चिठ्ठा लगायतका कार्यक्रम सञ्चालन गर्न नपाईने सम्बन्धमा :

पूर्वाधार विकास बैकले व्यवसाय विस्तार गर्ने उद्देश्यले वित्तीय ग्राहकलाई कुनै पनि किसिमको उपहार/चिठ्ठा/प्रतियोगिता/पुरस्कार लगायतका कार्यक्रम सञ्चालन गर्न पाउने छैन ।

नेपाल राष्ट्र बैंक
केन्द्रीय कार्यालय
बैंक तथा वित्तीय संस्था नियमन विभाग

निर्देशन नं. १७

सम्पत्ति शुद्धीकरण तथा आतंकवादी कार्यमा वित्तीय लगानी निवारण सम्बन्धी व्यवस्था

पूर्वाधार विकास बैंकले सम्पत्ति शुद्धीकरण तथा आतंकवादी क्रियाकलापमा वित्तीय लगानी लगायत सम्बद्ध कसुरसँग सम्बन्धित वित्तीय अपराध निवारण गर्ने सम्बन्धमा सम्पत्ति शुद्धीकरण (मनि लाउन्डरिङ्ग) निवारण ऐन, २०६४ (यसपछि यस निर्देशनमा “ऐन” भनिएको) र सम्पत्ति शुद्धीकरण (मनी लाउन्डरिङ्ग) निवारण नियमावली, २०७३ (यसपछि यस निर्देशनमा “नियमावली” भनिएको) मा तोकिएका व्यवस्थाहरूका अतिरिक्त थप व्यवस्थाहरू गर्न जरुरी देखिएको हुँदा सोही ऐनको दफा ७प. र नेपाल राष्ट्र बैंक ऐन, २०५८ को दफा ७९ ले दिएको अधिकार प्रयोग गरी यो निर्देशन जारी गरिएको छ । विषय वा प्रसंगले आवश्यक भएकोमा बाहेक ऐन र नियमावलीमा गरिएका व्यवस्थाहरू यस निर्देशनमा उल्लेख गरिएको छैन ।

१. नीति तथा कार्यविधि सम्बन्धमा :

संस्थाले ऐनको दफा ७त. को उपदफा (१) बमोजिम नीति तथा कार्यविधि बनाई लागू गर्दा सोही दफाको उपदफा (२) मा तोकिएका व्यवस्थाहरूका अतिरिक्त देहाय बमोजिमका व्यवस्थाहरूलाई समेत समावेश गर्नु पर्नेछ ।

- (क) आन्तरिक जिम्मेवारी तथा कार्य विभाजन,
- (ख) जोखिम मूल्याङ्कन प्रणालीको आधार तथा पद्धती,
- (ग) जोखिममा आधारित ग्राहक पहिचान, अद्यावधिक तथा अनुगमन पद्धती,
- (घ) अस्वभाविक तथा शंकास्पद कारोवारको पहिचान पद्धती,
- (ङ) ऐनको परिच्छेद छख. र सम्पत्ति शुद्धीकरण (मनि लाउन्डरिङ्ग) निवारण (सूचिकृत व्यक्ति, समूह वा संगठनको सम्पत्ति वा कोष रोक्का) नियमावली, २०७० बमोजिम गर्नुपर्ने कार्यहरू सम्पन्न गर्ने पद्धती,

२. ग्राहक पहिचान तथा सम्पुष्टि सम्बन्धमा :

- (१) संस्थाले ग्राहकको पहिचान तथा सोको सम्पुष्टि गर्दा ऐनको दफा ७क. र नियमावलीको नियम ४ तथा ५ बमोजिम गर्नु पर्नेछ ।
- (२) ग्राहक पहिचान गर्दा कानूनी व्यक्ति वा प्रबन्धको तहगत संरचना वा स्वामित्व रहेको देखिएमा प्रत्येक तहको र त्यस्तो व्यक्ति वा प्रबन्ध उपर नियन्त्रण गर्ने व्यक्ति अर्कै रहेको देखिएमा त्यस्ता व्यक्तिका अतिरिक्त नियमावलीको नियम ६ को उपनियम २ को बुँदा (क) बमोजिमको प्राकृतिक व्यक्तिको समेत पहिचान गर्नु पर्नेछ ।
- (३) संस्थाले नियमावलीको नियम ३ बमोजिम व्यवसायिक सम्बन्ध नभएको वा खाता नभएको ग्राहकबाट रु. १ लाख वा सो बराबरको विदेशी मुद्रा भन्दा बढीको आकस्मिक कारोवार भएमा निज ग्राहकको पहिचान हुन सक्ने विवरण र कागजात लिनु पर्नेछ ।
- (४) कुनै प्राकृतिक व्यक्तिको कारोवारमा परिवार बाहेक अन्य कुनै व्यक्ति वास्तविक धनीको रूपमा रहेको शंका लागेमा सोको समेत पहिचान गर्नु पर्नेछ ।
- (५) ग्राहक बाहेक अन्य कुनै व्यक्तिले ग्राहकको खातामा नगद जम्मा गर्न आएमा रकम जम्मा गर्ने व्यक्तिको पहिचान हुन सक्ने विवरण तथा कागजात लिनुका साथै नगद जम्मा गर्नुको प्रयोजन समेत खुलाउनु पर्नेछ ।

- (६) ग्राहकको खाता खोल्ने सिलसिलामा नियमावलीको नियम ४ को उपनियम (४) मा तोकिए बमोजिम देहाय बमोजिमका व्यक्तिहरुको ल्याप्चे सहिछाप लिनु पर्नेछ ।
- (क) प्राकृतिक व्यक्तिको हकमा खातावाला र खाता सञ्चालक व्यक्ति अन्य रहेकोमा निजको समेत । तर, नावालकको हकमा खाता सञ्चालकको मात्र लिन बाधा पर्ने छैन ।
- (ख) कानूनी व्यक्ति वा प्रवन्धको हकमा खाता सञ्चालक ।
- (७) नेपाल सरकार वा नेपाल सरकार अन्तर्गतका कार्यालय वा निकायहरु, विशेष ऐन अन्तर्गत स्थापित निकाय, नेपाल सरकारको स्वामित्वमा रहेका संगठित संस्था, नेपाल राष्ट्र बैंकबाट इजाजतपत्रप्राप्त बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरु, संयुक्त राष्ट्र संघ वा सो अन्तर्गतका कार्यालय तथा विशिष्टकृत निकाय एवम् अन्तर्राष्ट्रिय संस्थाहरु र विदेशी राजदूतावासहरुको हकमा ग्राहक पहिचान तथा सम्पुष्टि गर्दा खाता सञ्चालकहरुको मात्र व्यक्तिगत विवरण लिन सकिने छ ।
- (८) ग्राहक पहिचान तथा सम्पुष्टि गर्दा यस निर्देशनको अनुसूची १७.१ मा तोकिएका कागजात तथा विवरणहरु लिनु पर्नेछ । साथै, ऐन, नियमावली तथा यस निर्देशन बमोजिम ग्राहक पहिचान तथा सम्पुष्टि गर्दा थप कागजात तथा विवरणहरु लिन आवश्यक देखिएमा सो समेत लिनु पर्नेछ ।

३. सूचीकृत व्यक्ति पहिचान सम्बन्धमा :

संस्थाले ऐनको परिच्छेद ६ख. अन्तर्गतको दफा २९ड. को उपदफा (१) र (३) बमोजिम प्रकाशित सूची नियमित रूपमा हेर्नु पर्नेछ र सो सूचीकृत व्यक्ति, समूह वा संगठन आफ्नो ग्राहक भए नभएको यकीन गरी आदेशानुसारको कार्य गर्नु पर्नेछ ।

४. उच्च पदस्थ व्यक्ति पहिचान सम्बन्धमा :

- (१) संस्थाले ऐनको दफा ७ख. बमोजिम उच्च पदस्थ व्यक्तिको विशेष पहिचान वा यकीन गर्ने प्रयोजनका लागि देहाय बमोजिमका संयन्त्रहरुको समेत स्थापना गर्नु पर्नेछ ।
- (क) ग्राहकको खाता खोल्दा, ग्राहकसँग कारोवार गर्दा र ग्राहकको विवरण नियमित रूपले अद्यावधिक गर्दा उच्च पदस्थ व्यक्ति पहिचान हुने संयन्त्र ,
- (ख) उच्च पदस्थ व्यक्ति थपघट भएको अवस्थामा तत्काल पहिचान हुने संयन्त्र,
- (ग) उच्च पदस्थ व्यक्तिको परिवार तथा सम्बद्ध व्यक्ति पहिचान हुने संयन्त्र,
- (घ) उच्च पदस्थ व्यक्तिको पदिय हैसियत र संलग्नता बमोजिमको जोखिम पहिचान हुने संयन्त्र,
- (२) उच्च पदस्थ व्यक्तिको पहिचान गर्दा देहाय बमोजिमको प्रक्रियाहरु अवलम्बन गर्नु पर्नेछ :-
- (क) ग्राहकबाट सूचना लिने वा स्वघोषणा गर्न लगाउने ।
- (ख) सार्वजनिक रूपमा उपलब्ध सूचना ग्रहण गर्ने,
- (ग) सामाजिक सञ्जालमा उपलब्ध सूचनाहरुको विश्लेषण गर्ने र
- (घ) व्यवसायिक रूपमा उपलब्ध तथ्याङ्क (Data Base) लिने ।
- (ङ) प्रचलित कानूनबमोजिम कुनै निकायमा राखिएको यससम्बन्धी अभिलेखबाट सूचना लिने ।
- (च) नेपाल सरकार वा तोकिएका संस्था/निकायहरुबाट कम्तिमा पनि वार्षिक रूपमा सूची माग गरी उच्च पदस्थ व्यक्तिको सूची तयार गर्ने ।
- (३) उच्च पदस्थ व्यक्तिको अभिलेख नीज पदवाट अवकाश वा मुक्त भएको मितिले ५ वर्षसम्म कायम राख्नु पर्नेछ ।
- (४) उच्च पदस्थ व्यक्तिका परिवार वा नजिकको सम्बन्ध भएका व्यक्तिहरुको सूचना तथा जानकारी पूर्वाधार विकास बैंकले जोखिमको आधारमा वा आवश्यकताअनुसार लिन सक्नेछ ।

५. वास्तविक धनी पहिचान सम्बन्धमा :

- (१) संस्थाले ऐनको दफा ७ग. तथा नियमावलीको नियम ६ बमोजिम वास्तविक धनीको पहिचान गर्न देहाय बमोजिमका संयन्त्रहरूको स्थापना गर्नु पर्नेछ ।
  - (क) वास्तविक धनी पहिचान गर्ने संयन्त्र,
  - (ख) वास्तविक धनी र नीजसँग सम्बद्ध कारोवारको सुक्ष्म अनुगमन गर्ने संयन्त्र र
  - (ग) वास्तविक धनी र नीजसँग सम्बन्धित सम्पूर्ण कारोवारहरूको एकीकृत रूपमा अनुगमन गर्ने संयन्त्र ।
- (२) वास्तविक धनी पहिचान गर्दा देहाय बमोजिमको प्रक्रियाहरू अवलम्बन गर्नुपर्नेछ :-
  - (क) ग्राहकबाट सूचना लिने वा स्व-घोषणा गर्न लगाउने,
  - (ख) सार्वजनिक रूपमा उपलब्ध सूचना ग्रहण गर्ने,
  - (ग) सामाजिक सञ्जालमा उपलब्ध सूचनाहरूको विश्लेषण गर्ने,
  - (घ) प्रचलित कानून बमोजिम राखिएको अभिलेखबाट सूचना लिने र
  - (ङ) व्यवसायिक रूपमा उपलब्ध तथ्याङ्क (Data Base) लिने ।
  - (च) नेपाल सरकारका सम्बन्धित निकाय वा संस्था वा अन्य निकायहरूबाट सूचना माग गर्ने ।
- (३) वास्तविक धनी सम्बन्धी अभिलेख व्यवसायिक सम्बन्ध वा कारोवार समाप्त भएको मितिले ५ वर्षसम्म कायम राख्नु पर्नेछ ।

६. बृहत् ग्राहक पहिचान सम्बन्धमा :

- (१) संस्थाले ऐनको दफा ७ड. को उपदफा (१) मा उल्लेख भएका ग्राहकहरूका अतिरिक्त देहाय बमोजिमका ग्राहकहरूसँग व्यावसायिक सम्बन्ध स्थापना वा कारोवार गर्दा समेत बृहत् ग्राहक पहिचान पद्धती अवलम्बन गर्नु पर्नेछ ।
  - (क) विद्युतीय माध्यमबाट हुने कारोवारअन्तर्गत प्रणालीगत रूपमा महत्वपूर्ण र अस्वभाविक रूपमा शंकास्पद तवरबाट कारोबार गर्ने ग्राहक ।
  - (ख) उच्च नेटवर्थ भएका ग्राहक, (यस प्रयोजनका लागि उच्च नेटवर्थ जनाउने सीमा वा चरहरू, ग्राहक पहिचान विवरण र शंकास्पद कारोवारसम्बन्धी सूचकहरू (Red flag indicators) पूर्वाधार विकास बैंकले आफै निर्धारण गर्नु पर्नेछ ।)
  - (ग) सम्पत्ति शुद्धीकरण तथा आतंकवादी क्रियाकलापमा वित्तीय लगानी सम्बन्धी अपराधमा संलग्न हुन सक्ने आधार देखिएका ग्राहक,
  - (घ) भ्रष्टाचार, करछलीलगायत अन्य आपराधिक कार्यका आधारमा उच्च जोखिममा रहेका मुलुकका ग्राहक वा हाल वसोवास वा पेशा वा व्यवसाय गरिरहेको स्थान आदिको आधारमा जोखिममा रहेका ग्राहक ।

(यस प्रयोजनका लागि पूर्वाधार विकास बैंकले विभिन्न राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय संस्था, देश, FATF को “High-Risk Jurisdictions subject to a Call for Action”, “Jurisdictions under Increased Monitoring” मा सूचीकृत मुलुक र UN Sanction List बाट प्राप्त जानकारीको आधारमा सम्बन्धित मुलुकहरूको सूची तयार गरी नियमित रूपमा अद्यावधिक गर्नु पर्नेछ ।)
  - (ङ) नगदको वढी प्रयोग हुने व्यवसायमा संलग्न ग्राहक वा नयाँ वित्तीय प्रविधि वा उपकरणमार्फत कारोबार गर्ने ग्राहक ।
  - (च) प्रचलित कानूनबमोजिम नैतिक पतन हुने कसूरजन्य कार्यमा संलग्न भई अदालतबाट कसूरदार ठहरिएको ग्राहक ।

- (२) उपबुँदा नं. १ बमोजिमका ग्राहकहरूसँग व्यवसायिक सम्बन्ध स्थापना गर्दा वा कारोवार गर्दा नियमावलीको नियम ८ मा उल्लेखित उपायहरूका अतिरिक्त देहायका थप उपायहरू अवलम्बन गरी वृहत् ग्राहक पहिचान पद्धति (Enhanced Customer Due Diligence, ECDD) अवलम्बन गर्नु पर्नेछ।
- क) कारोवारको स्रोत पहिचान वा सम्पुष्टि गर्ने।
- ख) कारोवारको उद्देश्यको जानकारी वा सोको प्रमाण लिने।
- ग) कारोवारको अनुगमन गर्ने प्रयोजनका लागि सीमा निर्धारण गर्ने वा अन्य कुनै उपाय अवलम्बन गर्ने।
- घ) अन्तराष्ट्रिय प्रचलनअनुसार ECDD गर्ने संयन्त्रको विकास गरी सोमार्फत सूचना लिने।

७. सरलीकृत ग्राहक पहिचान सम्बन्धमा :

संस्थाले ऐनको दफा ७च. र नियमावलीको नियम ९ बमोजिम सरलीकृत ग्राहक पहिचानको प्रक्रिया अवलम्बन गर्न सक्नेछन्। यसरी सरलीकृत ग्राहक पहिचान तथा सो को सम्पुष्टि गर्दा देहाय बमोजिमका मापदण्ड/प्रक्रियाहरू अपनाउनु पर्नेछ।

- (१) सरलीकृत ग्राहक पहिचानका लागि उपयुक्त पद्धतीको विकास गर्नु पर्नेछ।
- (२) सरलीकृत ग्राहक पहिचान पद्धती अपनाइएका ग्राहकहरूको विवरण राख्नु पर्नेछ।
- (३) सरलीकृत ग्राहक पहिचान पद्धती अपनाई खोलिने खाताहरूको लागि छुट्टै फारामको विकास गर्नु पर्नेछ।
- (४) नियमावलीको नियम ९ को उपनियम (२) मा उल्लेख भए बमोजिम खोलिने खाताहरूको सम्बन्धमा यस बैंकको पूर्व स्वीकृति लिनु पर्नेछ। तर, ३ महिना वा सो भन्दा कम अवधिको उत्पादन वा सेवा प्रवाहसँग सम्बन्धित कार्यक्रमका लागि खाता खोल्नु परेमा यस बैंकको पूर्व स्वीकृति आवश्यक पर्ने छैन।
- (५) सरलीकृत वर्गीकरणमा परेका ग्राहकहरूको खाता खोल्ने, कारोवार गर्ने वा विवरण अद्यावधिक गर्ने क्रममा सरलीकृत प्रकृया, फारम र विवरण मात्र प्रयोग गर्नुपर्नेछ।

८. ग्राहक तथा वास्तविक धनी पहिचान अद्यावधिक सम्बन्धमा :

- (१) संस्थाले ऐनको दफा ७छ. को उपदफा (१) बमोजिम ग्राहक तथा वास्तविक धनीको सम्बन्धमा भएको पहिचान तथा सम्पुष्टि गरी ऐन, नियमावली तथा यस निर्देशन बमोजिम अद्यावधिक गरिसक्नु पर्नेछ।
- (२) संस्थाले ग्राहक पहिचान सम्बन्धी विवरणहरू देहाय बमोजिम नियमित रूपले अद्यावधिक गर्नु पर्नेछ।
- (क) उच्च जोखिम देखिएका ग्राहकहरूको कम्तीमा वर्षको एक पटक तथा जोखिमको वर्गीकरण अनुसार।
- (ख) ग्राहक पहिचान विवरण अनुरूप कारोवार मेल नखाएको अवस्थामा तत्काल,
- (ग) ग्राहक पहिचानको कार्य पुरा नभएको अवस्थामा तत्काल।
- (घ) ग्राहक पहिचान विवरणमा उल्लेखित सूचना, जानकारी तथा तथ्याङ्कको सत्यता वा पर्याप्तताको बारेमा सम्बन्धित पूर्वाधार विकास बैंकलाई शंका लागेको अवस्थामा तत्काल।
- (ङ) पूर्वाधार विकास बैंकले जोखिम मूल्याङ्कनको आधारमा जोखिममा आधारित प्रणालीबमोजिम उच्च जोखिममा रहेका ग्राहकहरूको विवरण अद्यावधिक गर्ने संयन्त्र स्थापित गर्नु पर्नेछ।
- (३) संस्थाको कुनै पदाधिकारी वा कर्मचारीले ग्राहकको बारेमा प्रत्यक्ष वा अप्रत्यक्ष, औपचारिक वा अनौपचारिक रूपमा प्राप्त गरेको सूचनाको विश्लेषण गरी ग्राहक पहिचानलाई अद्यावधिक गर्ने व्यवस्था मिलाउनु पर्नेछ।
- (४) ग्राहक पहिचान अद्यावधिक गर्दा आफूसँग भएको पूर्व सूचना वा कागजात वाहेक परिवर्तन भएको, हुन सक्ने र नयाँ विवरण तथा कागजात मात्र सम्बन्धित ग्राहकसँग माग गर्नु पर्नेछ।

- (५) ग्राहकको विवरण अद्यावधिक गर्दा वित्तीय जानकारी इकाईलाई दिनुपर्ने न्यूनतम सूचना वा जानकारी लिनु पर्नेछ ।
- (६) ग्राहक पहिचान अद्यावधिक गर्ने क्रममा यथासम्भव प्रयास गर्दा समेत सम्पर्क हुन नसकेका ग्राहकको छुट्टै विवरण तयार गर्नु पर्नेछ ।

९. जोखिम व्यवस्थापन सम्बन्धमा :

- (१) संस्थाले ऐनको दफा ७घ. बमोजिम जोखिमको पहिचान, मूल्याङ्कन तथा व्यवस्थापन गर्दा देहाय बमोजिमका विषयलाई समेत आधार लिनु पर्नेछ ।
  - (क) मुलुकको राष्ट्रिय तथा क्षेत्रगत जोखिम मूल्याङ्कन सम्बन्धी प्रतिवेदन,
  - (ख) AML/CFT को सम्बन्धमा कुनै प्रतिष्ठित अन्तर्राष्ट्रिय संस्थाले गरेको अध्ययन तथा अनुसन्धानको प्रतिवेदन,
  - (ग) व्यवसायिक सम्बन्ध, कारोवारको सीमा र प्रकृति ।
  - (घ) ग्राहक पहिचानसँग सम्बन्धित विवरण एकीकृत रूपमा विद्युतीय माध्यममा राखी जोखिम सापेक्ष हुने गरी अद्यावधिक गरे नगरेको निश्चित गर्ने ।
  - (ङ) ग्राहक पहिचान गर्दा ग्राहक एकीकृत पहिचान पद्धति अवलम्बन गरे नगरेको सुनिश्चित गर्ने । फरक फरक सेवा सुविधा लिने ग्राहकको आवश्यकता अनुसारको थप विवरणसमेत एकै ठाँउमा थप गर्न सकिने गरी आवश्यक व्यवस्था गर्ने ।
- (२) उपबुँदा नं.(१) बमोजिम पहिचान गरिएको जोखिमलाई उच्च तथा न्यून जोखिममा वर्गीकरण गर्नु पर्नेछ । सम्बन्धित संस्थाले आवश्यकता अनुसार जोखिमको समीक्षाको आधारमा थप वर्गीकरण गर्न सक्नेछन् ।

१०. विद्युतीय माध्यमबाट सीमा तथा शंकास्पद कारोवार/कृत्याकलापको सूचना दिने तथा जोखिम मुल्यांकन प्रतिवेदन पेश गर्ने समय सीमा तथा सम्पत्ति शुद्धीकरण निवारण सम्बन्धी व्यवस्थाहरुको प्रभावकारी कार्यान्वयन सम्बन्धमा :

१. वित्तीय जानकारी इकाईमा पेश गर्नुपर्ने सीमा तथा शंकास्पद कारोवार/कृत्याकलापको प्रतिवेदनलाई विद्युतीय माध्यमबाट पेश गर्नका लागि सूचक संस्थाको कोर बैकिङ्ग सिस्टम वा अन्य विद्युतीय माध्यममा ग्राहकका विवरण समयमै अद्यावधिक गरी नियमावलीको नियम १४ अनुसार अनिवार्य रूपमा विद्युतीय माध्यम (goAML- Production Environment) वाट मात्र प्रतिवेदन पेश गर्नु पर्नेछ ।
२. जोखिम मुल्यांकनको आधारमा आवश्यक नीति तथा कार्यविधि तर्जुमा गरी समग्र सम्पत्ति शुद्धीकरण निवारण सम्बन्धी कार्यप्रणाली व्यवस्थित गर्ने, जोखिम सापेक्ष ग्राहक पहिचान/अनुगमन/शंकास्पद कारोवार पहिचान प्रणालीको व्यवस्था गर्ने र उक्त ऐनको परिच्छेद ६ख को व्यवस्था प्रभावकारी रूपमा कार्यान्वयन गर्ने तथा संस्थागत तथा क्षेत्रगत जोखिम मुल्यांकन सम्बन्धी प्रतिवेदन अर्ध वार्षिक रूपमा सम्बन्धित सुपरिवेक्षण विभागमा पेश गर्नु पर्नेछ ।
३. सम्पत्ति शुद्धीकरण निवारण ऐनको उद्देश्य र यस बैकवाट जारी निर्देशन बमोजिम सूचक संस्थाले जोखिमको आधारमा प्रणालीगत व्यवस्था सहित goAML को माध्यमबाट वित्तीय जानकारी इकाईमा रिपोर्टिङ्ग गरे/नगरेको तथा सम्पत्ति शुद्धीकरण निवारण सम्बन्धमा यस बैकवाट जारी भएका निर्देशनहरुको प्रभावकारी कार्यान्वयन भए/नभएको सम्बन्धमा यस बैकवाट आवश्यक निरीक्षण/सुपरिवेक्षण हुनेछ ।

११. वायर स्थानान्तरण सम्बन्धमा :

- (१) संस्थाले ऐनको दफा ७ठ. बमोजिम वायर स्थानान्तरण सम्बन्धी कार्य गर्नु पर्नेछ । तर, आवश्यक विवरणहरु नखुलेको कुनै वायर स्थानान्तरण शंकास्पद लागेमा त्यस्तो वायर स्थानान्तरणलाई अस्वीकार वा स्थगित गरी तत्काल सम्बन्धित निकायमा जानकारी गराउनु पर्नेछ ।
- (२) ग्राहकले अन्तर्राष्ट्रिय वायर ट्रान्सफर वापत रकम प्राप्त गर्न उपलब्ध गराएको विवरण स्थानीय वायर स्थानान्तरणसँग सम्बन्धित देखिएमा सम्बन्धित संस्थाले स्थानीय वायर स्थानान्तरण मार्फत्

रकम पठाउने व्यक्ति वा संस्थाको विवरण तयार गर्नु पर्नेछ । साथै, एउटै व्यक्ति वा संस्थाले यस प्रकृतिको कार्य ग्राहक पहिचान विवरणसँग मेल नखाने गरी पटक-पटक गरेको पाइएमा वित्तीय जानकारी इकाईलाई जानकारी गराउनु पर्नेछ ।

१२. सीमापार करेस्पोण्डिङ्ग बैकिङ्ग सम्बन्ध सम्बन्धमा :

- (१) संस्थाले सीमापार करेस्पोण्डिङ्ग बैकिङ्ग सम्बन्ध कायम गर्दा तथा कारोबार गर्दा ऐनको दफा ७६. बमोजिमको उपायहरू अवलम्बन गर्नु पर्नेछ ।
- (२) संस्थाले सीमापार करेस्पोण्डिङ्ग बैकिङ्ग सम्बन्ध तथा कारोबारको समय समयमा समीक्षा गर्नु पर्नेछ । सो समीक्षाबाट करेस्पोण्डिङ्ग बैकले AML/CFT Measures को परिपालना गरे नगरेको यकिन गर्नु पर्नेछ र करेस्पोण्डिङ्ग बैकले AML/CFT Measures को परिपालना गरेको नपाइएमा सो बैकसँगको सम्बन्ध अन्त्य गर्नु पर्नेछ ।

१३. निरन्तर अनुगमन सम्बन्धमा :

- (१) संस्थाले ऐनको दफा ७६. बमोजिम निरन्तर अनुगमन (Ongoing Due Diligence) गर्नु पर्नेछ ।
- (२) संस्थाले आफुले जारी गरेका विद्युतीय उपकरण वा कार्डको विदेशमा भएको प्रयोग ग्राहकले आफुलाई दिएको जानकारी वा उद्देश्य अनुरूप भए/नभएको र विदेशी बैंक वा वित्तीय संस्थाले जारी गरेको विद्युतीय उपकरण वा कार्यको प्रयोग आफ्नो संयन्त्र मार्फत् भएको प्रयोगको समेत निरन्तर अनुगमन गर्नु पर्नेछ । यसरी अनुगमन गर्दा शंकास्पद देखिएमा त्यस्तो विद्युतीय उपकरण वा कार्डको प्रयोगमा रोक लगाई वित्तीय जानकारी इकाई लगायत सम्बन्धित अन्य निकायमा तत्काल जानकारी गराउनु पर्नेछ ।

१४. सीमा कारोबार सम्बन्धमा :

- (१) पूर्वाधार विकास बैकले कुनै संस्थाले ऐनको दफा १०क. बमोजिम देहायका सीमा भन्दा बढी स्वदेशी वा विदेशी मुद्राको कारोबार गरेमा त्यस्तो कारोबारको विवरण कारोबार भएको मितिले १५ दिनभित्र अनुसूची १७.२ मा तोकिएको ढाँचामा वित्तीय जानकारी इकाईमा उपलब्ध गराउनु पर्नेछ र देहायका कारोबारका लागि छुट्टाछुट्टै TTR (Threshold Transaction Reporting) पेश गर्नु पर्नेछ :

(क) एकै पटक वा पटक पटक गरी एक दिनमा कुनै खातामा गरिएको रु.१० लाखभन्दा बढी रकमको नगद जम्मा कारोबार वा, एकै पटक वा पटक पटक गरी एक दिनमा कुनै खाताबाट गरेको रु.१० लाखभन्दा बढी रकमको नगद खर्च कारोबार,

(ख) कुनै ग्राहकलाई एकै पटक वा पटक पटक गरी एक दिनमा गरेको रु. १० लाखभन्दा बढी रकम बराबर नेपालको सीमा वारपार हुने गरी गरेको विद्युतीय वा अन्य स्थानान्तरण,

(ग) कुनै ग्राहकले एकै पटक वा पटक पटक गरी एक दिनमा गरेको रु. ५ लाख भन्दा बढी रकमको नगदमा सटही गरिएको विदेशी मुद्रा कारोबार ।

(नोट:-पूर्वाधार विकास बैकले सीमा कारोबारलाई तीन प्रकार (TTR-Cash, TTR-Cross Border and TTR-FCY Exchange) मा वर्गीकरण गरी सीमा कारोबार प्रतिवेदन पेश गर्नुपर्नेछ । यस सम्बन्धमा थप स्पष्ट TTR Guidelines मा उल्लेख भएअनुसार हुनेछ ।)

- (२) रु.१० लाख वा सो भन्दा बढीको निक्षेप स्वीकार गर्दा पूर्वाधार विकास बैकले रकमको स्रोत ग्राहकलाई उल्लेख गर्न लगाउनु पर्नेछ ।

- (३) यस बुँदामा जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि पूर्वाधार विकास बैकले देहायका सरकारी कार्यालय, संस्था तथा व्यक्तिहरूले गरेको कारोबारको विवरण वित्तीय जानकारी इकाईमा पठाउन आवश्यक हुने छैन । तर, छुट दिइएका उक्त कारोबारहरूको हकमा शंकास्पद कारोबारको पहिचान गर्न र सो बमोजिमको विवरण तयार गरी वित्तीय जानकारी इकाईमा पठाउन छुट दिएको मानिने छैन ।

(क) नेपाल सरकार वा नेपाल सरकार अन्तर्गतको कार्यालय वा निकायले गरेको कारोबार,

(ख) विशेष ऐन अन्तर्गत स्थापित निकायले गरेको कारोबार,

- (ग) संस्थाले संस्थागत रुपमा आफैं वा अन्य इजाजतपत्रप्राप्त बैंक वित्तीय संस्था वा सरकारी निकायसँग गरेको कारोबार,
- (घ) पब्लिक लिमिटेड कम्पनीले अन्य पब्लिक कम्पनी, सरकारी वा अर्ध सरकारी कार्यालय, संघ, संस्था, कम्पनी वा निकाय, विशेष कानून बमोजिम स्थापित निकायसँग गरेको कारोबार,
- (ङ) पुनर्र्बीमा व्यवसायको काम कारोबार गर्दा बीमा कम्पनीले गरेको कारोबार,
- (च) कुनै संस्थाले आफ्नो ग्राहकलाई प्रचलित कानून बमोजिम कर्जा सापटी वा सुविधा प्रदान गरेको कारोबार,
- (छ) संयुक्त राष्ट्र संघ, सो अर्न्तगतका कार्यालय तथा यसका विशिष्टीकृत निकाय र अन्तर्राष्ट्रिय संस्थाहरूले गरेको कारोबार,
- (ज) कुनै संस्थाले आफ्ना कर्मचारीलाई दिएको सेवा सुविधा वापतको कारोबार, र
- (झ) संस्थाले जारी गरेको चेकमार्फत कुनै एक बैंक वा वित्तीय संस्थामा रहेको खाताबाट अर्को बैंक वा वित्तीय संस्थामा रहेको खातामा नेपालभित्र रकम ट्रान्सफर (नगदमा बाहेक) भएको कारोबार ।

१५. शंकास्पद कारोबार सम्बन्धमा :

- (१) ऐनको दफा ७६ को उपदफा (१) मा उल्लिखित खास कारोबारका सम्बन्धमा शंकास्पद कारोबार पहिचान गर्ने प्रणालीको विकास गर्नु पर्नेछ ।
- (२) ऐनको दफा ७६ बमोजिमको अवस्थाहरू विद्यमान भएमा शंकास्पद कारोबार सम्बन्धी प्रतिवेदन यसै निर्देशनको अनुसूची १७.३ बमोजिमको ढाँचामा तयार गरी ३ दिनभित्र वित्तीय जाकारी इकाई समक्ष पेश गर्नु पर्नेछ । सो प्रतिवेदन तयार गर्दा वित्तीय जानकारी इकाईले जारी गरेको मापदण्डहरूलाई आधार मान्नु पर्नेछ ।
- (३) अनुसन्धान गर्ने निकायहरूबाट अनुसन्धानका सिलसिलामा कुनै व्यक्ति वा संस्थाको विवरण वा सूचना माग गरेको अवस्थामा शंकास्पद देखिने नयाँ तथ्य वा विषय जानकारीमा आएको अवस्थामा बाहेक वित्तीय जानकारी इकाईलाई सूचित गर्न आवश्यक हुने छैन । तर, त्यस्ता व्यक्ति वा संस्था तथा सो को कारोबार सम्बन्धी विवरण माग गरिएको अवस्थामा उपलब्ध गराउन सक्ने गरी तयार गरी राख्नु पर्नेछ ।
- (४) शंकास्पद कारोबारको पहिचान, प्रतिवेदन लगायतका व्यवस्था अवलम्बन गर्दा जोखिमको मूल्याङ्कन, ग्राहक पहिचान, कारोबार र जोखिममा आधारित प्रणालीको आधारमा गर्नु पर्दछ । शंकास्पद कारोबारलाई पूर्वाधार विकास बैंकले प्रारम्भिक विश्लेषण गरी STR-PEP, STR-High, STR-Medium and STR-Low मा वर्गीकरण गरी शंकास्पद कारोबार प्रतिवेदन वित्तीय जानकारी इकाईमा पेश गर्नुपर्नेछ ।
- (५) पूर्वाधार विकास बैंकले ग्राहकद्वारा शंकास्पद कारोबार गर्ने प्रयास र निजको शंकास्पद गतिविधिको समेत पहिचान गर्ने प्रणाली विकास गर्नुपर्नेछ । साथै त्यस्तो शंकास्पद गतिविधिसम्बन्धी प्रतिवेदन (Suspicious Activity Report- SAR) यसै निर्देशनको अनुसूची १७.३ बमोजिमको ढाँचामा तयार गरी ३ दिनभित्र वित्तीय जाकारी इकाईसमक्ष पेश गर्नु पर्नेछ ।

१६. सूचनाको गोप्यता सम्बन्धमा :

संस्थाका पदाधिकारी तथा कर्मचारीहरूले ऐन, नियमावली तथा यस निर्देशन बमोजिम तयार गरिएका प्रतिवेदन, कागजात, अभिलेख, विवरण, सूचना वा जानकारी ग्राहक वा अन्य कुनै व्यक्तिलाई जानकारी दिनु हुँदैन । कसैले ग्राहक वा अन्य कुनै व्यक्तिलाई कुनै प्रतिवेदन, कागजात, अभिलेख, विवरण, सूचना वा जानकारी उपलब्ध गराएको पाइएमा ऐनको दफा ३७ बमोजिम बचाऊ हुने अवस्थामा बाहेक अन्य अवस्थामा दफा ४४क बमोजिम सजाय हुनेछ ।

१७. आन्तरिक नियन्त्रण सम्बन्धमा :

- (१) संस्थाको सञ्चालक समितिले ऐन, नियमावली र यस निर्देशनको पालना हुने गरी आवश्यक आन्तरिक नीति, कार्यविधि वा नियन्त्रण प्रणालीको तर्जुमा गरी लागू गर्नु पर्नेछ ।
- (२) ऐनको दफा ७त. को उपदफा (३) बमोजिम ऐन, नियमावली र यस निर्देशन बमोजिमको दायित्व निरन्तर रूपमा पूरा गर्न व्यवस्थापन स्तरको कार्यान्वयन अधिकारी नियुक्त गरी निजको नाम, ठेगाना, योग्यता, सम्पर्क नम्बर, इमेल लगायतका विवरण वित्तीय जानकारी इकाई समक्ष पेश गर्नु पर्नेछ । साथै, कार्यान्वयन अधिकारी परिवर्तन भएमा वा निजको विवरणमा परिवर्तन भएमा सो को समेत जानकारी पठाउनु पर्नेछ ।
- (३) उपबुँदा नं.२ बमोजिम नियुक्त कार्यान्वयन अधिकारीको काम, कर्तव्य तथा अधिकार ऐनको दफा ७त. को उपदफा (४) बमोजिमको अतिरिक्त देहाय बमोजिम समेत हुने गरी तोक्नु पर्नेछ ।
  - (क) ऐन, नियमावली र यस निर्देशन बमोजिमको कार्य प्रभावकारी बनाउन Focal Point को रूपमा काम गर्ने,
  - (ख) ऐन, नियमावली र यस निर्देशन बमोजिमको कार्य प्रभावकारी रूपमा गर्न नीति, कार्यविधि र प्रणाली मस्यौदा तर्जुमा गरी पेश गर्ने,
  - (ग) विभाग, पदाधिकारी तथा कर्मचारीबाट ऐन, नियमावली र यस निर्देशन बमोजिम प्राप्त अस्वभाविक वा शंकास्पद कारोवार सम्बन्धी सूचना विश्लेषण तथा जाँचबुझ गर्ने,
  - (घ) आफ्नो कार्य सम्पादन गर्न अन्य विभाग वा पदाधिकारीसँग विशेषज्ञ सेवा लिन वा आवश्यक जुनसुकै कागजात, विवरण वा सूचना निर्वाध रूपमा जुनसुकै वखत प्राप्त गर्न सक्ने,
  - (ङ) ऐन, नियमावली तथा यस निर्देशन बमोजिमको विषय कार्यान्वयन भए नभएको अनुगमन गरी प्रतिवेदन पेश गर्ने,
- (४) कार्यान्वयन अधिकारी प्रमुख रहने गरी पूर्वाधार विकास बैकले एक अलगगै AML/CFT Unit खडा गर्नु पर्नेछ र सो Unit मा आवश्यक कर्मचारीहरूको व्यवस्था समेत गर्नु पर्नेछ ।
- (५) कार्यान्वयन अधिकारीले ऐन, नियमावली तथा यस निर्देशन बमोजिमको विषय कार्यान्वयन गर्ने सिलसिलामा माग गरेको आवश्यक सूचना, जानकारी, कागजात, अभिलेख वा विवरण उपलब्ध नगर्ने सम्बन्धित पूर्वाधार विकास बैकका पदाधिकारी वा कर्मचारीलाई विभागीय कारवाहीको सिफारिश गर्नु पर्नेछ र सो सिफारिश बमोजिम सम्बन्धित बैक वा वित्तीय संस्थाले कारवाही गर्नु पर्नेछ । यसरी गरिएको कारवाहीको जानकारी वित्तीय जानकारी इकाईलाई गराउनु पर्नेछ ।
- (६) संस्थाको जोखिम व्यवस्थापन समितिले कम्तीमा तीन महिनामा एकपटक ऐन, नियमावली र यस निर्देशन बमोजिम भए/गरेका काम कारवाहीको प्रतिवेदन सञ्चालक समितिमा पेश गर्नुपर्नेछ । उक्त प्रतिवेदन उपर सञ्चालक समितिले आवश्यक समीक्षा गर्नु पर्नेछ ।
- (७) ऐन, नियमावली र यस निर्देशनको पालना प्रभावकारी एवं परिणाममुखी बनाउनका लागि संस्थाले आफ्नो शेयरधनी, सञ्चालक समितिका सदस्यहरू तथा उच्च व्यवस्थापन र कर्मचारीहरूलाई देहाय बमोजिम हुने गरी संस्थागत क्षमता अभिवृद्धि कार्यक्रममा सहभागी गराउने व्यवस्था मिलाउनु पर्नेछ ।
  - (क) चुक्ता पुँजीको दुई प्रतिशत वा सो भन्दा बढी शेयर स्वामित्व भएका शेयरधनी, सञ्चालक समितिका सदस्यहरू तथा उच्च व्यवस्थापनलाई यस विषयको गाम्भीर्यताका बारेमा ज्ञान आदानप्रदान (Knowledge Sharing) कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने ।
  - (ख) कर्मचारीको हकमा क्षमता अभिवृद्धिका लागि नियमित रूपले ज्ञान प्रदान गर्ने कार्यक्रममा सहभागी गराउने ।
  - (ग) कार्यान्वयन अधिकारी र AML/CFT Unit को कार्यमा प्रत्यक्ष तथा नियमित रूपमा संलग्न अन्य कर्मचारीहरूलाई AML/CFT सम्बन्धी विषयमा उपयुक्त स्वदेशी तथा वैदेशिक तालिम कार्यक्रममा सहभागी गराउने ।

- (८) राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय जोखिमको आधारमा आफ्नो काम कारवाही, कार्य प्रकृति र ग्राहक सेवाको आधारमा शंकास्पद कारोबारको पहिचान सम्बन्धमा विस्तृत मार्गदर्शन तयार गरी लागू गर्ने र आवधिक रुपमा अद्यावधिक गर्नु पर्नेछ ।
- (९) पूर्वाधार विकास बैंकको नीति र कार्यविधिमा आतङ्कवादी क्रियाकलाप तथा आमविनाशकारी हातहतियारको निर्माण तथा विस्तारमा वित्तीय लगानी नियन्त्रणसम्बन्धी प्रावधान राख्नु पर्नेछ । साथै, आतङ्कवादी क्रियाकलाप र आमविनाशकारी हातहतियार निर्माण तथा विस्तारमा वित्तीय लगानीसँग सम्बन्धित विषयहरूको पहिचान, अनुगमन तथा प्रतिवेदनका लागि आवश्यक संयन्त्रको विकास गर्नु पर्नेछ ।

१८. अभिलेख व्यवस्थापन सम्बन्धमा :

संस्थाले ऐनको दफा ७द. र नियमावलीको नियम १२ बमोजिम तयार भएका विवरण, सूची, जानकारी, प्रतिवेदन, अभिलेख, सूचनाहरू पाँच वर्षसम्म सुरक्षित राख्नु पर्नेछ । साथै, उपरोक्त विवरणहरू आवश्यक परेको वखत तत्काल उपलब्ध गराउन सकिने गरी विद्युतीय माध्यममा समेत अभिलेख राख्नु पर्नेछ । यसरी राखेको अभिलेख कानूनी कारवाहीको सिलसिलामा प्रमाण स्वरुप प्रयोग गर्न सकिने गरी दुरुस्त राख्नु पर्नेछ ।

१९. कारवाही तथा सजाय सम्बन्धमा :

- (१) ऐन, नियमावली तथा यस निर्देशनको व्यवस्थाको प्रभावकारी कार्यान्वयन नगर्ने संस्था र त्यस्तो संस्थाका कर्मचारी तथा पदाधिकारीलाई ऐन बमोजिमको कारवाही हुनेछ ।
- (२) उपबुँदा नं. १ बमोजिम कारवाही गर्दा ऐन, नियमावली तथा निर्देशनको पालना नभएको अवस्था, उल्लंघनको मात्रा र सोबाट पर्न सक्ने प्रणालीगत प्रभाव लगायतका विषयको गाम्भीर्यताका आधारमा यस बैंकले देहाय बमोजिमको कारवाहीहरू गर्न सक्नेछ ।

क्र.सं.	पालना नभएको व्यवस्था	कारवाही
१	नीति तथा कार्यविधि नभएमा	१. पहिलो पटकका लागि स्पष्टीकरण सोधिने । २. दोस्रो पटकदेखि रु. १० लाख वा गाम्भीर्यताको आधारमा रु. ५ करोडसम्म जरिवाना गर्ने ।
२	ग्राहक पहिचान सम्बन्धी व्यवस्था कार्यान्वयन नभएमा	१. पहिलो पटकका लागि स्पष्टीकरण सोधिने । २. दोस्रो पटकका लागि रु. १० लाख जरिवाना गर्ने । ३. तेश्रो पटकदेखि रु. ५० लाख वा गाम्भीर्यरता अनुसार थप जरिवाना गर्ने ।
३	जानीबुझी बेनामी वा काल्पनिक नाममा कारोबार गरेको पाइएमा	१. रु. ५० लाख वा गाम्भीर्यरता अनुसार थप जरिवाना गर्ने ।
४	ऐनको परिच्छेद ६ख को व्यवस्था पालना भएको नपाइएमा	१. पहिलो पटकका लागि रु. २० लाख जरिवाना गर्ने । २. दोस्रो पटकका लागि रु. ५० लाख जरिवाना गर्ने । ३. तेश्रो पटकदेखि रु. २ करोड वा गाम्भीर्यता अनुसार रु. ५ करोडसम्म जरिवाना गर्ने । ४. पटक पटक प्रणालीगत समस्या भएमा कारोबार वा व्यवसायमा आंशिक वा पूर्ण रोक लगाउने वा इजाजतपत्र निलम्बन वा खारेज गर्ने सम्मको कारवाही गर्ने ।
५	उच्चपदस्थ ब्यक्तिको पहिचान हुने प्रणालीको व्यवस्था नभएमा	१. पहिलो पटकका लागि रु. १० लाख जरिवाना गर्ने । २. दोस्रो पटकका लागि रु. २० लाख जरिवाना गर्ने । ३. तेश्रो पटकदेखि रु. १ करोड वा गाम्भीर्यता अनुसार रु. ५ करोडसम्म जरिवाना गर्ने ।

क्र.सं.	पालना नभएको व्यवस्था	कारवाही
६	वास्तविक धनीको पहिचान गर्ने, वृहत ग्राहक पहिचान गर्ने तथा ग्राहक पहिचान अद्यावधिक गर्ने व्यवस्था नभएमा	१. पहिलो पटकका लागि रु. १० लाख जरिवाना गर्ने । २. दोस्रो पटकका लागि रु. २० लाख जरिवाना गर्ने । ३. तेस्रो पटकदेखि रु. १ करोड वा गाम्भीर्यता अनुसार रु. ५ करोडसम्म जरिवाना गर्ने ।
७	जोखिम व्यवस्थापन समितिले तोकिए बमोजिम कार्य गरेको नपाइएमा	१. रु. १० लाख वा गाम्भीर्यता अनुसार थप जरिवाना गर्ने ।
८	वायर ट्रान्सफर र रेमिटान्स गर्दा ग्राहकको पहिचान हुन नसकेमा	१. रु. १० लाख वा कारोवार रकम जुन बढी हुन्छ सो बराबर वा गाम्भीर्यता अनुसार थप जरिवाना गर्ने ।
९	वायर ट्रान्सफर र रेमिटान्स गर्दा वास्तविक धनीको पहिचान हुन नसकेमा	१. रु. २० लाख वा कारोवार रकम जुन बढी हुन्छ सो बराबर वा गाम्भीर्यता अनुसार थप ।
१०	यस निर्देशन बमोजिम AML/CFT का विधि (Measures)लाई रुजु/एकिन नगरी करेस्पण्डेन्ट बैकिङ्ग सम्बन्धी कारोवार गरेमा	१. रु. १० लाख वा कारोवार रकम जुन बढी हुन्छ सो बराबर वा गाम्भीर्यता अनुसार थप जरिवाना गर्ने ।
११	निरन्तर अनुगमन सम्बन्धी व्यवस्था नभएमा	१. पहिलो पटकका लागि रु. १० लाख जरिवाना गर्ने । २. दोस्रो पटकदेखि रु. २० लाख वा गाम्भीर्यता अनुसार थप जरिवाना गर्ने ।
१२	सीमा कारोवारको विवरण वित्तीय जानकारी इकाईमा तोकिएको समयमा पेश नगरेमा	१. पहिलो पटकका लागि रु. २० लाख जरिवाना गर्ने । २. दोस्रो पटकका लागि रु. ५० लाख जरिवाना गर्ने । ३. तेस्रो पटकदेखि रु. १ करोड वा गाम्भीर्यता अनुसार रु. ५ करोडसम्म जरिवाना गर्ने ।
१३	शंकास्पद कारोवारको पहिचान गर्ने संयन्त्र/प्रणाली नभएमा तथा शंकास्पद कारोवार प्रतिवेदन तोकिएको ढाँचा र समयमा पेश नगरेमा	१. पहिलो पटकका लागि रु. २० लाख जरिवाना गर्ने । २. दोस्रो पटकका लागि रु. ५० लाख जरिवाना गर्ने । ३. तेस्रो पटकदेखि रु. १ करोड वा गाम्भीर्यता अनुसार रु. ५ करोडसम्म जरिवाना गर्ने ।
१४	कार्यान्वयन अधिकारीको व्यवस्था नगरेमा	१. रु. २० लाख जरिवाना गर्ने ।
१५	जोखिम व्यवस्थापन समितिले पेश गर्नुपर्ने प्रतिवेदन समयमा पेश नगरेमा तथा सञ्चालक समितिले गर्नुपर्ने समीक्षा नगरेमा	१. पहिलो पटकका लागि स्पष्टीकरण सोधिने । २. दोस्रो पटकका लागि रु. १० लाख जरिवाना गर्ने । ३. तेस्रो पटकदेखि रु. ५० लाख वा गाम्भीर्यता अनुसार थप जरिवाना गर्ने ।
१६	संस्थागत तथा कर्मचारीको क्षमता अभिवृद्धि नगरेमा	१. पहिलो पटकका लागि स्पष्टीकरण सोधिने । २. दोस्रो पटकका लागि रु. १० लाख जरिवाना गर्ने । ३. तेस्रो पटकदेखि रु. २० लाख वा गाम्भीर्यता अनुसार थप जरिवाना गर्ने ।
१७	तोकिएका विवरणहरूको अभिलेख नराखिएमा वा तोकिएको समयसम्म सुरक्षित नराखिएमा	१. पहिलो पटकका लागि स्पष्टीकरण सोधिने । २. दोस्रो पटकका लागि रु. १० लाख जरिवाना गर्ने । ३. तेस्रो पटकदेखि रु. २० लाख वा गाम्भीर्यता अनुसार थप जरिवाना गर्ने ।

- (३) यस बुँदा बमोजिम गरिने कारवाही अर्पयाप्त भएको लागेमा संस्थालाई नेपाल राष्ट्र बैंक ऐन, २०५८ र बैंक तथा वित्तीय संस्था सम्बन्धी ऐन, २०७३ बमोजिम यस बैंकले थप कारवाही गर्न सक्नेछ ।
- (४) यस बुँदा बमोजिम कारवाही वा सजाय भएमा र त्यस्तो सजाय उक्त संस्थाको कुनै पदाधिकारी वा कर्मचारीको काम कारवाहीको कारणले भएको देखिएमा त्यस्तो पदाधिकारी वा कर्मचारीलाई सम्बन्धित पूर्वाधार विकास बैंकले प्रचलित कानून वा संस्थाको विनियमावली बमोजिम कारवाही गर्नु पर्नेछ ।

ग्राहक पहिचान तथा सोको सम्पुष्टी गर्दा लिनु पर्ने कागजात तथा विवरणहरू

संस्थाले कुनै पनि ग्राहकको खाता खोल्दा ग्राहकको प्रकृति अनुसार देहायका विवरण तथा कागजातहरू लिनु पर्नेछ ।

(क) व्यक्तिगत खाता (नेपाली नागरिकको हकमा)

- (१) नाम, थर लिङ्ग :
- (२) जन्म मिति : राष्ट्रियता:
- (३) स्थायी ठेगाना:
जिल्ला..... न.पा./गा.पा..... वडा नं..... टोल/गाँउ..... घर नम्बर.....
टेलिफोन नं.....मोवाइल नं.....इमेल ठेगाना.....
- (४) हालको ठेगाना:
जिल्ला..... न.पा./गा.पा..... वडा नं..... टोल/गाँउ..... घर नम्बर.....
टेलिफोन नं.....मोवाइल नं.....इमेल ठेगाना.....
- (५) देहाय बमोजिमको न्युनतम एक विवरण र सोको सम्पुष्टि गर्ने कागजात
क. नागरिकता
नागरिकता नं.....जारी गर्ने जिल्ला..... जारी मिति.....
ख. राहदानी
राहदानी नं.....जारी गर्ने जिल्ला..... जारी मिति..... अन्तिम मिति
.....
ग. मतदाता परिचयपत्र
परिचयपत्र नं.....जारी गर्ने निकाय.....जारी मिति.....
घ. सवारीचालक अनुमतिपत्र
अनुमतिपत्र नं.....जारी गर्ने निकाय.....जारी मिति..... अन्तिम मिति
.....
- (६) नाबालकको हकमा
क. जन्म दर्ता प्रमाणपत्र वा नाबालक परिचयपत्र
प्रमाणपत्र/परिचयपत्रनं.....जारीगर्ने निकाय..... जारी मिति.....
ख. अभिभावक वा संरक्षकको नागरिकता/राहदानी/मतदाता परिचयपत्र/सवारीचालक अनुमतिपत्र
नम्बर..... जारी गर्ने निकाय..... जारी मिति..... अन्तिम मिति .....
- (७) नागरिकता नलिएको नेपाली नागरिकको हकमा
क. गाउँपालिका वा महा/उपमहा/नगरपालिकाको सिफारिस
सिफारिस/चलानी नं.....जारी गर्ने निकाय..... जारी मिति.....
- (८) स्थायी लेखा नम्बर (उपलब्ध भएको/अन्य निर्देशन बमोजिम आवश्यक भएको हकमा मात्र):
- (९) आमाबाबु वा आमा वा बाबु मध्ये कुनै एकको पूरा नाम
(नोट: परिवारका अन्य सदस्यहरू (जस्तै पति/पत्नि, बाजे, छोरा, छोरी, बुहारी, दाई, भाई, विवाहित महिलाको हकमा ससुरा/सासु)को विवरण बैंक तथा वित्तीय संस्थाले आवश्यक ठानेको खण्डमा लिन सक्नेछन् ।)
- (१०) संलग्न रहेको पेशा/व्यवसाय:

(संस्थाको नाम, ठेगाना, सम्पर्क नं., पद, अनुमानित वार्षिक आम्दानी/पारिश्रमिक तथा अन्य विवरण)

(११) निवेदकले संलग्न गनुपर्ने कागजातहरू:

(अ) नागरिकता वा राहदानी वा स्थायी लेखा नम्बरको प्रमाणपत्र वा सरकारी, सार्वजनिक संस्था तथा संगठित संस्थाका नेपाली कर्मचारीको हकमा निजको कर्मचारी परिचयपत्र वा नेपाल सरकारबाट अनुदानप्राप्त विद्यालय, महाविद्यालय तथा विश्वविद्यालयका कर्मचारी, शिक्षक वा प्राध्यापकको हकमा निजको कर्मचारी/शिक्षक/प्राध्यापक परिचयपत्रको छबिचित्र

(आ) हालसालै खिचिएको पासपोर्ट साइजको फोटो

(१२) सम्बन्धित संस्थाले आवश्यक ठानेका अन्य विवरण तथा कागजातहरू ।

स्पष्टीकरण:

(१) घर नं., टेलिफोन नं., मोवाइल नं., इमेल ठेगाना, राहदानी, पेशा व्यवसाय, स्थायी लेखा नम्बर जस्ता विवरणहरू नभएका निवेदकको हकमा त्यस्ता विवरण उल्लेख गर्न अनिवार्य हुने छैन । तर सो विवरणहरू आफूसँग नरहेको व्यहोरा स्वघोषणा गराउनु पर्नेछ ।

(२) यस निर्देशन बमोजिम बृहत ग्राहक पहिचान पद्धति (ECDD) अपनाउनु पर्ने ग्राहकहरूको हकमा भने एकाघर परिवारका सदस्यहरूको नागरिकताको छबिचित्र (नाबालकको हकमा परिचयपत्र) लिनु पर्नेछ ।

(३) शरणार्थीको हकमा नागरिकताको सट्टा नेपाल सरकार वा अन्य आधिकारिक निकायले दिएको परिचय पत्रको छबिचित्रलाई आधार लिन सकिनेछ ।

(ख) साभेदारी वा व्यक्तिगत फर्मको खाता

(१) फर्मको नाम

(२) रजिष्टर्ड कार्यालयको ठेगाना (जिल्ला, न.पा./गा.पा., वडा नं., टोल/गाँउ, घर नम्बर, टेलिफोन नं., फ्याक्स नं., इमेल, वेबसाइट)

(३) व्यावसायिक कार्यालयको ठेगाना (जिल्ला, न.पा./गा.पा., वडा नं., टोल/गाँउ, घर नम्बर, टेलिफोन नं., फ्याक्स नं., इमेल, वेबसाइट)

(४) दर्ताको प्रमाणपत्र (दर्ता नं., दर्ता गर्ने कार्यालय, दर्ता मिति), अनुमतिपत्र वा इजाजतपत्र र कारोबार अनुमतिपत्र वा नवीकरणको प्रमाणपत्र नम्बर, जारी मिति, बहाल रहने अवधि र जारी गर्ने निकाय

(५) स्थायी लेखा नम्बरवा कर प्रयोजनको लागि सरकारी निकायले प्रदान गरेको त्यस्तै प्रकारको प्रमाणपत्र नम्बर,

(६) व्यवसाय/कारोबारको किसिम

(७) कार्यक्षेत्र

(८) शाखा/कार्यालय संख्या र मुख्य-मुख्य शाखा/कार्यालयहरू रहेको स्थान

(९) वार्षिक अनुमानित कारोबार रकम

(१०) प्रोप्राइटर, साभेदार र खाता सञ्चालकहरूको विवरण (पद, नाम, थर, पति/पत्नि, बाबु, बाजेको नाम, स्थायी ठेगाना, हालको ठेगाना, टेलिफोन नं., मोवाइल नं., इमेल ठेगाना)

(११) प्रोप्राइटर, साभेदार र खाता सञ्चालकहरूको पासपोर्ट साइजको फोटो र नागरिकता वा पासपोर्टकाछबिचित्र

(१२) पछिल्लो आर्थिक वर्षको लेखापरीक्षण भएको वित्तीय विवरण ।

(१३) पछिल्लो आर्थिक वर्षको करचुक्ता प्रमाणपत्र वा कर दाखिला विवरण

(१४) फर्मका साभेदार बीच भएको कबुलियतनामा

(१५) साभेदार फर्म भए आर्थिक तथा प्रशासनिक कारोबार गर्ने सम्बन्धमा दिएको अख्तियारनामा

(१६) सम्बन्धित संस्थाले आवश्यक ठानेका अन्य विवरण तथा कागजातहरू ।

(ग) कम्पनीको खाता

- (१) कम्पनीको नाम
- (२) रजिष्टर्ड कार्यालयको ठेगाना (जिल्ला, न.पा./गा.पा., वडा नं., टोल/गाँउ, घर नम्बर, टेलिफोन नं., फ्याक्स नं., इमेल, वेबसाइट)
- (३) व्यावसायिक कार्यालयको ठेगाना (जिल्ला, न.पा./गा.पा., वडा नं., टोल/गाँउ, घर नम्बर, टेलिफोन नं., फ्याक्स नं., इमेल, वेबसाइट)
- (४) दर्ताको प्रमाणपत्र (दर्ता नं., दर्ता गर्ने कार्यालय, दर्ता मिति), अनुमतिपत्र वा इजाजतपत्र र कारोबार अनुमतिपत्र वा नवीकरणको प्रमाणपत्र नम्बर, जारी मिति, बहाल रहने अवधि र जारी गर्ने निकाय
- (५) स्थायी लेखा नम्बरवा कर प्रयोजनको लागि सरकारी निकायले प्रदान गरेको त्यस्तै प्रकारको प्रमाणपत्र नम्बर,
- (६) व्यवसाय/कारोबारको किसिम
- (७) कार्यक्षेत्र
- (८) शाखा/कार्यालय संख्या र मुख्य-मुख्य शाखा/कार्यालयहरू रहेको स्थान
- (९) वार्षिक अनुमानित कारोबार रकम
- (१०) सञ्चालक, व्यवस्थापन समिति वा त्यस्तै कार्यका लागि गठन भएको अन्य कुनै समिति भए त्यसका पदाधिकारी, कार्यकारी प्रमुख, खाता सञ्चालकहरू र उच्च व्यवस्थापकको व्यक्तिगत विवरण (पद, नाम, थर, पति/पत्नि, बाबु, बाजेको नाम, स्थायी ठेगाना, हालको ठेगाना, टेलिफोन नं., मोबाइल नं., इमेल ठेगाना)
- (११) दश प्रतिशत वा सो भन्दा बढी शेयर धारण गर्ने शेयरधनीको व्यक्तिगत विवरण (नाम, थर, पति/पत्नि, बाबु, बाजेको नाम, स्थायी ठेगाना, हालको ठेगाना, टेलिफोन नं., मोबाइल नं., इमेल ठेगाना)
- (१२) सञ्चालक, कार्यकारी प्रमुख र खाता सञ्चालकहरूको पासपोर्ट साईजको फोटो र नागरिकता वा पासपोर्टको छविचित्र ।
- (१३) कम्पनीको दश प्रतिशत वा सो भन्दा बढी शेयर स्वामित्व धारण गर्ने कानूनी व्यक्ति (कम्पनी, संस्था) को हकमा सो कानूनी व्यक्तिको दश प्रतिशत वा सो भन्दा बढी शेयर धारण गर्ने शेयरधनीकोव्यक्तिगत विवरण (नाम, थर, पति/पत्नि, बाबु, बाजेको नाम, स्थायी ठेगाना, हालको ठेगाना, टेलिफोन नं., मोबाइल नं., इमेल ठेगाना)
- (१४) पछिल्लो आर्थिक वर्षको लेखापरीक्षण भएको वित्तीय विवरण
- (१५) पछिल्लो आर्थिक वर्षको करचुक्ता प्रमाणपत्र वा कर दाखिला विवरण
- (१६) विदेशी कम्पनीको सहायक कम्पनी भएमा विदेशी मुख्य कम्पनीको नाम र ठेगाना
- (१७) संस्थापना र गठन सम्बन्धी प्रमाणपत्र तथा कम्पनीको प्रबन्धपत्र र नियमावली
- (१८) खाता खोल्ने र खाता सञ्चालन गर्ने सम्बन्धमा सञ्चालक समितिले गरेको निर्णय र अख्तियारी
- (१९) सञ्चालक समितिले कार्यकारी प्रमुख र अन्य अधिकृत कर्मचारीलाई आर्थिक कारोबारको सम्बन्धमा प्रदान गरेको अख्तियारी
- (२०) सम्बन्धित संस्थाले आवश्यक ठानेका अन्य विवरण तथा कागजातहरू ।

स्पष्टीकरण:

विशेष ऐन अन्तर्गत स्थापना भएका संगठित संस्थाहरूको हकमा दर्ताको प्रमाणपत्र सम्बन्धी विवरण लिन अनिवार्य हुने छैन ।

(घ) क्लब/गैरसरकारी संघ/संस्थाको खाता

- (१) क्लब तथा गैरसरकारी संघ संस्थाको नाम
- (२) दर्ता हुँदाको ठेगाना (जिल्ला, न.पा./गा.पा., वडा नं., टोल/गाँउ, घर नम्बर, टेलिफोन नं., फ्याक्स नं., इमेल ठेगाना, वेबसाइट ठेगाना)
- (३) दर्ता हुँदाको ठेगाना परिवर्तन भएको भएमा परिवर्तित ठेगाना
- (४) दर्ताको प्रमाणपत्र (दर्ता नं., दर्ता गर्ने कार्यालय, दर्ता मिति), अनुमतिपत्र वा इजाजतपत्र र कारोबार अनुमतिपत्र वा नवीकरणको प्रमाणपत्र नम्बर, जारी मिति, बहाल रहने अवधि र जारी गर्ने निकाय
- (५) स्थायी लेखा नम्बर वा कर प्रयोजनको लागि सरकारी निकायले प्रदान गरेको त्यस्तै प्रकारको प्रमाणपत्र नम्बर,
- (६) कारोबारको किसिम
- (७) कार्यक्षेत्र
- (८) शाखा/कार्यालय संख्या र मुख्य-मुख्य शाखा/कार्यालयहरू रहेको स्थान
- (९) वार्षिक अनुमानित कारोबार रकम
- (१०) कार्यकारी प्रमुख र खाता सञ्चालकहरूको व्यक्तिगत विवरण (पद, नाम, थर, पति/पत्नी, बाबु, बाजेको नाम, स्थायी ठेगाना, हालको ठेगाना, टेलिफोन नं., मोबाइल नं., इमेल ठेगाना)
- (११) कार्य समितिका सदस्य, ट्रष्टी, नियन्त्रक, संरक्षक वा सेटलरको व्यक्तिगत विवरण (पद, नाम, थर, स्थायी ठेगाना, हालको ठेगाना, इमेल ठेगाना तथा कार्यरत संस्थाको नाम, ठेगाना र सम्पर्क नं.) तथा ठेगाना खुल्ने कागजात
- (११) कार्यकारी प्रमुख र खाता सञ्चालकहरूको पासपोर्ट साईजको फोटो र नागरिकता वा राहदानीको छबिचित्र
- (१२) पछिल्लो आर्थिक वर्षको लेखापरीक्षण भएको वित्तीय विवरण
- (१३) संस्था दर्ता प्रमाणपत्रको छबिचित्र
- (१४) विधान
- (१५) खाता खोल्ने सम्बन्धी कार्य समितिको निर्णय
- (१६) खाता सञ्चालन तथा आर्थिक कारोबार सम्बन्धी अख्तियारी
- (१७) सम्बन्धित संस्थाले आवश्यक ठानेका अन्य विवरण तथा कागजातहरू ।

(ङ) सहकारी संस्थाको खाता

- (१) संस्थाको नाम
- (२) रजिष्टर्ड कार्यालयको ठेगाना (जिल्ला, न.पा./गा.पा., वडा नं., टोल/गाँउ, घर नम्बर, टेलिफोन नं., फ्याक्स नं., इमेल, वेबसाइट)
- (३) व्यावसायिक कार्यालयको ठेगाना (जिल्ला, न.पा./गा.पा., वडा नं., टोल/गाँउ, घर नम्बर, टेलिफोन नं., फ्याक्स नं., इमेल, वेबसाइट)
- (४) दर्ताको प्रमाणपत्र (दर्ता नं., दर्ता गर्ने कार्यालय, दर्ता मिति), अनुमतिपत्र वा इजाजतपत्र र कारोबार अनुमतिपत्र वा नवीकरणको प्रमाणपत्र नम्बर, जारी मिति, बहाल रहने अवधि र जारी गर्ने निकाय
- (५) स्थायी लेखा नम्बर वा कर प्रयोजनको लागि सरकारी निकायले प्रदान गरेको त्यस्तै प्रकारको प्रमाणपत्र नम्बर,
- (६) व्यवसाय/कारोबारको किसिम
- (७) कार्यक्षेत्र
- (८) शाखा/कार्यालय संख्या र मुख्य-मुख्य शाखा/कार्यालयहरू रहेको स्थान
- (९) वार्षिक अनुमानित कारोबार रकम
- (१०) सञ्चालक, कार्यकारी प्रमुख र खाता सञ्चालकहरूको व्यक्तिगत विवरण (पद, नाम, थर, पति/पत्नी,

- बाबु, बाजेको नाम, स्थायी ठेगाना, हालको ठेगाना, टेलिफोन नं., मोवाइल नं., इमेल ठेगाना)
- (११) सञ्चालक, कार्यकारी प्रमुख र खाता सञ्चालकहरूको पासपोर्ट साईजको फोटो र नागरिकता वा राहदानीको छबिचित्र
  - (१२) पछिल्लो आर्थिक वर्षको लेखापरीक्षण भएको वित्तीय विवरण
  - (१३) पछिल्लो आर्थिक वर्षको करचुक्ता प्रमाणपत्र वा कर दाखिला विवरण
  - (१४) संस्थाको विनियम
  - (१५) संस्था दर्ता सम्बन्धी प्रमाणपत्रको छबिचित्र
  - (१६) खाता खोल्ने सम्बन्धी सञ्चालक समितिको निर्णय र आर्थिक कारोबार गर्ने सम्बन्धी अख्तियारी
  - (१७) सम्बन्धित संस्थाले आवश्यक ठानेका अन्य विवरण तथा कागजातहरू ।

च) सार्वजनिक गुठी वा निजी गुठीको खाता

- (१) नाम
- (२) दर्ता हुँदाको ठेगाना (जिल्ला, न.पा./गा.पा., वडा नं., टोल/गाँउ, घर नम्बर, टेलिफोन नं., फ्याक्स नं., इमेल ठेगाना, वेबसाइट ठेगाना)
- (३) दर्ता हुँदाको ठेगाना परिवर्तन भएको भएमा परिवर्तित ठेगाना
- (४) दर्ताको प्रमाणपत्र (दर्ता नं., दर्ता गर्ने कार्यालय, दर्ता मिति), अनुमतिपत्र वा इजाजतपत्र र कारोबार अनुमतिपत्र वा नवीकरणको प्रमाणपत्र नम्बर, जारी मिति, बहाल रहने अवधि र जारी गर्ने निकाय
- (५) स्थायी लेखा नम्बर वा कर प्रयोजनको लागि सरकारी निकायले प्रदान गरेको त्यस्तै प्रकारको प्रमाणपत्र नम्बर,
- (६) कारोबारको किसिम
- (७) कार्यक्षेत्र
- (८) शाखा/कार्यालय संख्या र मुख्य-मुख्य शाखा/कार्यालयहरू रहेको स्थान
- (९) वार्षिक अनुमानित कारोबार रकम
- (१०) सञ्चालक वा व्यवस्थापन समितिका सदस्य वा त्यस्तै कार्यका लागि गठन भएको अन्य कुनै समिति भए त्यसका पदाधिकारी, कार्यकारी प्रमुख र खाता सञ्चालकहरूको विवरण (पद, नाम, थर, पति/पत्नी, बाबु, बाजेको नाम, स्थायी ठेगाना, हालको ठेगाना, टेलिफोन नं., मोवाइल नं., इमेल ठेगाना)
- (११) कार्यकारी प्रमुख र खाता सञ्चालकहरूको पासपोर्ट साईजको फोटो र नागरिकता वा राहदानीको छबिचित्र तथा सञ्चालक वा व्यवस्थापन समितिका सदस्यहरूको ठेगाना खुल्ने कागजात
- (१२) पछिल्लो आर्थिक वर्षको लेखापरीक्षण भएको वित्तीय विवरण
- (१३) पछिल्लो आर्थिक वर्षको कर दाखिला विवरण
- (१४) विधान
- (१५) गुठी स्थापना सम्बन्धी भएको कबुलियतनामा
- (१६) गुठी स्थापना सम्बन्धी प्रमाणपत्रको प्रमाणित छबिचित्र
- (१७) खाता खोल्ने सम्बन्धी सञ्चालक/व्यवस्थापन समितिको निर्णय र आर्थिक कारोबार सम्बन्धी अख्तियारी
- (१८) सम्बन्धित संस्थाले आवश्यक ठानेका अन्य विवरण तथा कागजातहरू ।

(छ) स्कूल वा क्याम्पसको खाता

- (१) स्कूल वा क्याम्पसको नाम
- (२) दर्ता हुँदाको ठेगाना (जिल्ला, न.पा./गा.पा., वडा नं., टोल/गाँउ, घर नम्बर, टेलिफोन नं., फ्याक्स नं., इमेल ठेगाना, वेबसाइट ठेगाना)
- (३) दर्ता हुँदाको ठेगाना परिवर्तन भएको भएमा परिवर्तित ठेगाना
- (४) दर्ताको प्रमाणपत्र (दर्ता नं., दर्ता गर्ने कार्यालय, दर्ता मिति)
- (५) स्थायी लेखा नम्बरस्थायी लेखा नम्बरवा कर प्रयोजनको लागि सरकारी निकायले प्रदान गरेको त्यस्तै प्रकारको प्रमाणपत्र नम्बर
- (६) कारोबारको किसिम
- (७) कार्यक्षेत्र
- (८) शाखा/कार्यालय संख्या र मुख्य-मुख्य शाखा/कार्यालयहरू रहेको स्थान
- (९) वार्षिक अनुमानित कारोबार रकम
- (१०) सञ्चालक वा व्यवस्थापन समितिका सदस्य वा त्यस्तै कार्यका लागि गठन भएको अन्य कुनै समिति भए त्यसका पदाधिकारी, कार्यकारी प्रमुख र खाता सञ्चालकहरूको विवरण (पद, नाम, थर, पति/पत्नी, बाबु, बाजेको नाम, स्थायी ठेगाना, हालको ठेगाना, टेलिफोन नं., मोबाइल नं., इमेल ठेगाना)
- (११) कार्यकारी प्रमुख र खाता सञ्चालकहरूको पासपोर्ट साईजको फोटो र नागरिकता वा राहदानीको छबिचित्र
- (१२) पछिल्लो आर्थिक वर्षको लेखापरीक्षण भएको वित्तीय विवरण
- (१३) पछिल्लो आर्थिक वर्षको कर दाखिला विवरण
- (१४) प्रबन्धपत्र र नियमावली
- (१५) संस्था स्वीकृतिको प्रमाणपत्रको प्रमाणित छबिचित्र
- (१६) सञ्चालक/व्यवस्थापन समितिले खाता खोल्ने सम्बन्धी गरेको निर्णय र आर्थिक कारोबार सम्बन्धी दिएको अख्तियारी
- (१७) सम्बन्धित संस्थाले आवश्यक ठानेका अन्य विवरण तथा कागजातहरू ।

(ज) अन्तर्राष्ट्रिय गैरसरकारी संस्थाको खाता

- (१) संस्थाको नाम
- (२) दर्ता हुँदाको ठेगाना (जिल्ला, न.पा./गा.पा., वडा नं., टोल/गाँउ, घर नम्बर, टेलिफोन नं., फ्याक्स नं., इमेल ठेगाना, वेबसाइट ठेगाना)
- (३) दर्ता हुँदाको ठेगाना परिवर्तन भएको भएमा परिवर्तित ठेगाना
- (४) दर्ताको प्रमाणपत्र (दर्ता नं., दर्ता गर्ने कार्यालय, दर्ता मिति)
- (५) स्थायी लेखा नम्बरवा कर प्रयोजनको लागि सरकारी निकायले प्रदान गरेको त्यस्तै प्रकारको प्रमाणपत्र नम्बर,
- (६) कारोबारको किसिम
- (७) कार्यक्षेत्र
- (८) शाखा/कार्यालय संख्या र मुख्य-मुख्य शाखा/कार्यालयहरू रहेको स्थान
- (९) वार्षिक अनुमानित कारोबार रकम
- (१०) सञ्चालक,ट्रष्टी, नियन्त्रक, संरक्षक वा सेटलर, कार्यकारी प्रमुख, नेपालका लागि नियुक्त प्रतिनिधि वा प्रमुख र खाता सञ्चालकहरूको व्यक्तिगत विवरण (पद, नाम, थर, पति/पत्नि, बाबु, बाजेको नाम, स्थायी ठेगाना, हालको ठेगाना, टेलिफोन नं., इमेल ठेगाना वा कार्यस्थलको पुरा ठेगाना) तथा

ठेगाना खुल्ने कागजात

- (११) कार्यकारी प्रमुख, नेपालका लागि नियुक्त प्रतिनिधि वा प्रमुख र खाता सञ्चालकहरूको पासपोर्ट साईजको फोटो र नागरिकता वा राहदानीको छबिचित्र
- (१२) पछिल्लो आर्थिक वर्षको लेखापरीक्षण भएको वित्तीय विवरण
- (१३) कर विवरण दाखिला गर्नुपर्ने संस्थाको हकमा पछिल्लो आर्थिक वर्षको कर दाखिला विवरण
- (१४) समाज कल्याण परिषद् र संस्था बीच कुनै सम्झौता भएको भए सम्झौताको प्रतिलिपी
- (१५) नेपाल सरकारसँग कुनै सम्झौता भएको भए सो सम्झौता
- (१६) नेपालको कुनै आधिकारिक निकायबाट सम्बन्धन वा स्वीकृति लिइसकेका अन्तर्राष्ट्रिय गै.स.सं. बाहेक अन्य अन्तर्राष्ट्रिय गै.स.सं.को हकमा सम्बन्धित देश वा सो देशको राजदूतावासको सिफारिश पत्र ।
- (१७) संस्थाको विधान
- (१८) संस्थाले खाता खोल्न दिएको अख्तियारी र आर्थिक कारोबार गर्न दिएको अख्तियारी
- (१९) सम्बन्धित संस्थाले आवश्यक ठानेका अन्य विवरण तथा कागजातहरू ।

(भ) विदेशी व्यक्तिको खाता

- (१) पुरा नाम, थर
- (२) राष्ट्रियता
- (३) विदेशको ठेगाना (स्थायी र अस्थायी)
- (४) नेपालको ठेगाना
- (५) परिवारका सदस्यहरूको विवरण
- (६) क. अनिवार्य विवरण: बाबुआमावा वावु वा आमाको पुरा नाम, थर
- (७) ख. थप सदस्यहरूको विवरण : पति/पत्नि, बाजेको पुरा नाम, थर
- (८) राहदानी/भिसा:
- (९) राहदानी नं.....जारी गर्ने देश.....जारी गरेको स्थान ..... जारी मिति.....अन्तिम मिति .....भिसाको अवधि नाघ्ने मिति.....
- (१०) म्याद ननाघेको भिसाको प्रमाणित छबिचित्र
- (११) राहदानीको प्रतिलिपी
- (१२) कर्मचारी भए कार्यरत संस्थाको नाम, ठेगाना, सम्पर्क नं. र सिफारिश पत्र
- (१३) राहदानी नभएका भारतीय नागरिकको हकमा भारतीय कानून बमोजिम नागरिक हो भनी लिएको प्रमाणपत्रको नम्बर, मिति, जारी गर्ने निकाय र स्थान । सम्बन्धित संस्थाले आवश्यक ठानेमा भारतीय राजदूतावासको पत्र समेत माग गर्न सक्नेछ ।
- (१४) शरणार्थीको हकमा सम्बन्धित सरकारी वा अन्तर्राष्ट्रिय निकायले दिएको परिचयपत्र नम्बर, जारी र समाप्ति मिति र जारी भएको स्थान ।
- (१५) सम्बन्धित संस्थाले आवश्यक ठानेका अन्य विवरण तथा कागजातहरू ।

(ज) विदेशी कम्पनीको खाता

- (१) कम्पनीको नाम
- (२) विदेशी कम्पनीको विदेशमा रहेको रजिस्टर्ड कार्यालयको पुरा ठेगाना (देश, प्रान्त/राज्य, शहर, मार्ग, घर नं., टेलिफोन नं., फ्याक्स नं., इमेल, वेवसाइट आदि)
- (३) विदेशी कम्पनीको विदेशमा रहेकोव्यावसायिक कार्यालयको ठेगाना (देश, प्रान्त/राज्य, शहर, मार्ग, घर नं., टेलिफोन नं., फ्याक्स नं., इमेल, वेवसाइट आदि)
- (४) विदेशी कम्पनीको नेपाल स्थित कार्यालयको पुरा ठेगाना (जिल्ला, न.पा./गा.पा., वडा नं., टोल/गाँउ, घर नम्बर, टेलिफोन नं., फ्याक्स नं., इमेल, वेवसाइट आदि)

- (५) नेपाल स्थित कार्यालयको किसिम (शाखा, सम्पर्क, परियोजना वा अन्य कुनै)
- (६) विदेशमा दर्ताको प्रमाणपत्र (दर्ता नं., दर्ता गर्ने देश, दर्ता गर्ने कार्यालय, दर्ता मिति), अनुमतिपत्र वा इजाजतपत्र र कारोबार अनुमतिपत्र वा नवीकरणको प्रमाणपत्र नम्बर, जारी मिति, बहाल रहने अवधि र जारी गर्ने निकाय
- (७) नेपालमा दर्ता भएको भए सो सम्बन्धी विवरण तथा कागजात (दर्ता नं., दर्ता गर्ने कार्यालय, दर्ता मिति, अनुमतिपत्र वा इजाजतपत्र र कारोबार अनुमतिपत्र वा नवीकरणको प्रमाणपत्र नम्बर, जारी मिति, बहाल रहने अवधि र जारी गर्ने निकाय)
- (८) कारोबारको किसिम
- (९) कार्यक्षेत्र
- (१०) शाखा/कार्यालय संख्या र मुख्य-मुख्य शाखा/कार्यालयहरू रहेको स्थान
- (११) वार्षिक अनुमानित कारोबार रकम
- (१२) कम्पनीको प्रबन्धपत्र, नियमावली
- (१३) वैदेशिक कम्पनीले खाता खोल्न दिएको अख्तियारी तथा कारोबार गर्न दिएको अख्तियारी
- (१४) वैदेशिक कम्पनीको सञ्चालक र कार्यकारी प्रमुखको व्यक्तिगत विवरण (पद, नाम, थर, ठेगाना, टेलिफोन नं., मोबाइल नं., इमेल ठेगाना)
- (१५) नेपालका लागि नियुक्त गरिएको प्रतिनिधि र खाता सञ्चालकको व्यक्तिगत विवरण (पद, नाम, थर, पति/पत्नी, बाबु, बाजेको नाम, स्थायी ठेगाना, हालको ठेगाना, टेलिफोन नं., मोबाइल नं., इमेल ठेगाना)
- (१६) वैदेशिक कम्पनीको प्रमुख दुई पदाधिकारी, नेपालका लागि नियुक्त गरिएको प्रतिनिधि र खाता सञ्चालकहरूको पासपोर्ट साईजको फोटो, नागरिकता वा राहदानीको छबिचित्र र ती व्यक्तिहरूको ठेगाना पुष्टी हुने कागजात
- (१७) पछिल्लो आर्थिक वर्षको लेखापरीक्षण भएको वित्तीय विवरण
- (१८) पछिल्लो आर्थिक वर्षको कर दाखिला विवरण
- (१९) सम्बन्धित संस्थाले आवश्यक ठानेका अन्य विवरण तथा कागजातहरू ।

(ट) कूटनैतिक नियोग/राजदूतावासको खाता

- (१) नियोग/राजदूतावासको पत्र
- (२) खाता सञ्चालन सम्बन्धी अख्तियारी
- (३) खाता सञ्चालकको नाम, थर, ठेगाना, फोटो तथा ठेगाना प्रमाणित हुने कागजात
- (४) सम्बन्धित संस्थाले आवश्यक ठानेका अन्य विवरण तथा कागजातहरू ।

(ठ) गैरआवासीय नेपाली नागरिकको खाता

- (१) पुरा नाम, थर,
- (२) राष्ट्रियता, जन्ममिति र लिङ्ग
- (३) विदेश स्थित स्थायी र हालको वसोवास वा कार्यरत निकायको पुरा ठेगाना र तत्काल सम्पर्क गर्न सकिने माध्यम
- (४) नेपालको पुरा ठेगाना वा सम्पर्क स्थान
- (५) आमाबाबु वा आमा वा बाबुमध्ये कुनै एक र बाजेको पुरा नाम
- (६) एकल महिला वा एकल पुरुष बाहेकका विवाहितको हकमा श्रीमान्/श्रीमतीको पुरा नाम
- (७) आय स्रोत खुल्ने कागजातहरू
- (८) नेपाल सरकारको सम्बन्धित निकायबाट जारी गैरआवासीय नेपाली परिचय पत्रको छबिचित्र
- (९) राहदानीको प्रमाणित छबिचित्र

(१०) सम्बन्धित संस्थाले आवश्यक ठानेका अन्य विवरण तथा कागजातहरू ।

नोट:आर्थिक वर्ष समाप्त भई लेखा परीक्षण सम्पन्न गराउने तथा कर दाखिला विवरण पेश गर्ने सम्बन्धमा कानूनले निर्दिष्ट गरेको समयावधिभित्र कुनै संस्थाको खाता खोल्नु परेमा सो आर्थिक वर्षको भन्दा अघिल्लो आर्थिक वर्षको लेखापरीक्षण भएको वित्तीय विवरण तथा कर दाखिला विवरण लिई खाता खोल्न सकिने छ ।

Suspicious Transaction Report (STR)

A. Reporting Institution :

1. Name of the Institution/Branch:

B. Details of Customer :

1. a. Name of the Main account holder/s/customer: a.
b. Related Party/ies: b.

2. a. Permanent Address: a.
b. Present Address: b.

3. Profession (As per KYC):

4. Nationality:

5. Other account(s) number (if any):

6. Other business (if nay):

7. a. Citizen No./PP No./ other ID No./Regd.No. a.
b. Issue Date and Place b.
c. Issuing Agency/Authority c.

8. a. Father' Name a.
b. Mother's Name b.
c. Spouse Name c.
d. Grand Father d.
e. Chairman/MD/Proprietor

9. Date of birth (Natural Person)/
Date of establishment(Legal Person):

C. Details of Customer :

1. Account Number

2. Nature of the account
(Current/savings/loan/other, pls. specify)

3. Nature of Ownership: (Individual/proprietorship)

/Partnership/company/other, pls. specify)

4. Names of Prop./Directors/ Partners etc.

5. Date of A/C opening

6 Other account(s) number (Related Parties):

1.
2.
3.

D. Transaction

a. Transaction Details (Accountwise)

Account No.	Year	Total Trans. No.	Total Amount	Dr.	Total Trans. No.	Total Amount	Cr.	Closing Balance
Total upto now								

Please fill the transaction from opening to present date, Total of Dr. & Cr. (No. & Amount) exclude returned cheques/reverse entries/any other correcting items.

b. Details of Top 10 deposits (Last One Year)

S.No.	Date	Cheque/Voucher No.	Depositor	Amount	Remarks

c. Details of Top 10 withdrawals (Last One Year)

S.No.	Date	Cheque/Voucher No.	Payee	Amount	Remarks

d. Details of Loan and any other business and transactions with BFI

e. Person and Transaction Tree or Map

D. Reasons for considering the transaction(s) as unusual/suspicious?

- Summary of suspicious activities
- Analysis or Examination
- Possible Linkage

E. Suspicious Activity Information/Typology:

Summarize characterization of suspicious activity/please specify the typologies (As per Act and FAFG Guideline):

- a. Corruption/Gratuity   e. False statement   h. Structuring
- b. Cheque fraud   f. debit/credit or other card fraud   i. Mysterious Disappearance/behavior

—	—	—
c. ☐ Tax evasion	g. ☐ Identity Theft	j. ☐ Counterfeit instrument
d. ☐ Loan fraud	h. ☐ Terrorist Financing	k. ☐ Misuse of Position or Self

Others (Please Specify): .....

F. Has the Bank/FI taken any action in this context? Give details.

Signature (Compliance Officer or Authorized Officer) :		
Name :		
Designation:		Date:
Phone :	Email:	Fax:

नेपाल राष्ट्र बैंक
केन्द्रीय कार्यालय
बैंक तथा वित्तीय संस्था नियमन विभाग

निर्देशन नं. १८

वित्तीय ग्राहक संरक्षणसम्बन्धी व्यवस्था

पूर्वाधार विकास बैंकले प्रदान गर्नेसेवा वापत लिइने शुल्कहरु पारदर्शी रुपमा लिने व्यवस्था गर्न एवं बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरु मार्फत वित्तीय साक्षरता अभिवृद्धि गर्न आवश्यक देखिएको हुँदा देहाय बमोजिमको **वित्तीय ग्राहक संरक्षण तथा वित्तीय साक्षरता सम्बन्धी व्यवस्था** जारी गरिएकोले सोही बमोजिम गर्नु/गराउनु हुन नेपाल राष्ट्र बैंक ऐन, २०५८ को दफा ७९ ले दिएको अधिकार प्रयोग गरी देहायको निर्देशन जारी गरिएको छ :-

१. पारदर्शिता सम्बन्धी व्यवस्था

संस्थाले आफ्ना ग्राहकलाई प्रदान गर्ने सेवा शर्तसंग सम्बन्धित सबै प्रकारका विवरण सार्वजनिक रुपमा जानकारी गराउनुपर्नेछ । यस्ता विवरणमा वित्तीय सेवा तथा उपकरणहरुका अतिरिक्त सोसँग सम्बन्धित शुल्क, कमिशन, व्याजदर, जरिवाना, हर्जाना लगायतका सम्बन्धमा अपनाउनु पर्ने प्रक्रिया एवम् शर्तहरु समावेश गरेको हुनु पर्नेछ । यस सम्बन्धमा देहाय बमोजिमको व्यवस्था गरिएको छ :

(ख) संस्थाले देहाय बमोजिमको विवरणहरु खुल्ने गरी सरल एवं स्पष्ट भाषामा सरोकारवालाहरुलाई जानकारी गराउनु पर्नेछ :

१. ग्राहकलाई प्रदान गरिने वित्तीय सेवामा लाग्ने शुल्कका आधार र सो सम्बन्धी विवरण,
२. व्याजदर गणना गर्ने विधि,
३. अग्रिम भुक्तानी शुल्क,
४. ऋणीले समयमा कर्जा भुक्तानी नगरेमा बैंकले गर्ने कारवाही,
५. विलम्ब शुल्क, जरिवाना तथा हर्जाना,
६. कारोवारमा हुन सक्ने सजाय तथा जरिवाना र ग्राहकले अवलम्बन गर्नुपर्ने सतर्कता सम्बन्धी व्यवस्था ।

(ग) आफ्नो कारोवार सम्बन्धी जानकारी ग्राहकले निःशुल्क रुपमा लिन सक्ने व्यवस्था सम्बन्धित संस्थाले मिलाउनु पर्नेछ ।

(घ) संस्थाले ग्राहकहरूसँग लिने विभिन्न शुल्क तथा व्याजदर सम्बन्धी विवरण निर्देशन नं. १४ बमोजिम यस बैंकमा पठाउनुका साथै सर्वसाधारणको जानकारीका लागि आफ्नो वेबसाइटमा समेत प्रकाशित गर्नुपर्ने छ ।

२. सरल भाषाको प्रयोग सम्बन्धी व्यवस्था

(क) संस्थाले आफ्ना ग्राहकहरुलाई उपलब्ध गराउने सेवा सम्बन्धी जानकारी वा सूचनामा प्रयोग गर्ने भाषा सरल र स्पष्ट हुनु पर्नेछ ।

(ख) संस्थाले आफ्ना ग्राहकसँगको कारोवारमा प्रयोग हुने कागजातहरु नेपाली भाषामा उपलब्ध हुने व्यवस्था गर्नुपर्नेछ । आन्तरिक तथा अन्तर्राष्ट्रिय कारोवारमा प्रयोग हुने कागजातहरु अंग्रेजी भाषामा समेत तयार गर्न सकिनेछ ।

३. वित्तीय सेवाको शुल्क लगायत शर्त परिवर्तन सम्बन्धी व्यवस्था

संस्थाले ग्राहकसँग वित्तीय सेवाका लागि सम्झौता पत्रमा हस्ताक्षर गरी सेवा प्रदान गर्नेक्रममा त्यस्तो सम्झौतामा उल्लिखित शुल्क, व्याजदर र शर्तहरुमा परिवर्तन हुँदासम्बन्धित ग्राहकलाई जानकारी गराउनु पर्नेछ ।

यस व्यवस्था अनुसार सार्वजनिक रुपमा जानकारी गराउनु पर्ने अवस्थामा राष्ट्रिय दैनिक पत्रिका मार्फत्सार्वजनिक गर्नु पर्नेछ ।

४. वित्तीय सेवा शुल्क सम्बन्धी व्यवस्था

- (क) मुद्दती निक्षेपखातासञ्चालन गर्दा ग्राहकबाट कुनै किसिमको सेवा शुल्क लिन पाइने छैन ।
- (ख) ग्राहकसँग लिनुपर्ने शुल्क सम्बन्धमा ग्राहकलाई पूर्वजानकारी गराएको हुनुपर्नेछ ।
- (ग) आफ्ना ग्राहकहरुलाई अन्य संस्था/निकाय मार्फत सेवा लिने सन्दर्भमा सो सेवा वापत त्यस्ता संस्था/निकायहरुलाई भुक्तानी गर्नुपर्ने लागत भन्दा बढी हुने गरी सेवा शुल्क असुल गर्न पाइने छैन ।
- (घ) ग्राहकले कर्जाको लागि निवेदन दिए पश्चात् कर्जा स्वीकृतिको प्रक्रिया आरम्भ गर्दाको बखत प्रशासनिक सेवा शुल्क लिन सक्नेछन् । तर, कर्जा अस्वीकृत भएको अवस्थामा यस्तो शुल्क तत्काल ग्राहकको खातामा फिर्ता गरिदिनु पर्नेछ ।
- (ङ) ग्राहकले आफ्नो कर्जा सीमाबाट उपयोग गरेको चालुपुँजी कर्जा सीमाको वार्षिक औसत रकम कर्जा सम्भौतापत्रमा उल्लेख भएको न्यूनतम औसत उपयोग भन्दा कम भएमा कम हुने रकममा मात्र निश्चित दरले प्रतिबद्धता शुल्क लिन सकिनेछ । तर, प्रतिबद्धता शुल्कको दरका सम्बन्धमा सम्भौतापत्रमा स्पष्ट उल्लेख भएको हुनु पर्नेछ । यस्तो शुल्क अग्रीम रुपमा लिन पाइने छैन । आवधिक कर्जाको हकमा स्वीकृति कर्जा सीमा भन्दा कम उपयोग गरेको अवस्थामा कम उपयोग गरेको रकममा मात्र एकपटकका लागि प्रतिबद्धता शुल्क लिन सकिनेछ ।
- (च) कर्जा प्रवाह गर्दा लिने प्रशासनिक सेवा शुल्क र प्रतिबद्धता शुल्क बाहेक कर्जासँग सम्बन्धित सम्पूर्ण शुल्कहरु व्याजदरमा नै प्रतिबिम्बित हुनु पर्नेछ ।
- (छ) एकै प्रकारको कर्जा प्रवाह गर्दा विभिन्न ग्राहकसँग लिने प्रशासनिक सेवा शुल्क र प्रतिबद्धता शुल्क ०.२५ प्रतिशत भन्दा बढीले फरक पार्न पाइने छैन ।

५. अग्रीम भुक्तानी शुल्क सम्बन्धमा

- (क) कर्जा कारोवारमा लिने अग्रीम भुक्तानी शुल्कका सम्बन्धमा कर्जा प्रवाह गर्दा गरिने सम्भौतामा स्पष्ट रुपमा उल्लेख गर्नुपर्नेछ ।
- (ख) कर्जा लिँदाको बखत तोकिएको शर्त बैकले एकतर्फी रुपमा परिवर्तन गरेमा वा व्याजदर वृद्धि भएको कारण अग्रीम भुक्तानी गर्न चाहेमा सो वापत कुनै किसिमको शुल्क लिन पाइने छैन ।

६. गोपनियता एवं तथ्याङ्क संरक्षण सम्बन्धी व्यवस्था

- (क) ग्राहकसँग वित्तीय कारोवार गर्ने क्रममा ग्राहकको व्यावसायिक सूचनाहरुको गोपनियता कायम गर्नुपर्नेछ । ग्राहकको गोपनियता कायम गर्नुपर्ने सूचना तथा विवरणहरु लगायत हिसाब किताब, खाता बही, श्रेस्ता र लेखाको विवरण असम्बन्धित एवं अनधिकृत व्यक्तिलाई दिनु हुँदैन ।
- (ख) प्रचलित कानून बमोजिम अख्तियारप्राप्त निकाय वा संस्थालाई त्यस्तो विवरण दिन भने यस व्यवस्थाले बाधा पुगेको मानिने छैन ।

७. पूर्वाधार विकास बैकले अनिवार्य रुपमा आफ्नो वेबसाइट सञ्चालन गर्नुपर्नेछ । वेबसाइटमार्फत सार्वजनिक भएका सामग्री नेपाली भाषामा समेत सार्वजनिक गर्नु पर्नेछ ।

नेपाल राष्ट्र बैंक
केन्द्रीय कार्यालय
बैंक तथा वित्तीय संस्था नियमन विभाग

निर्देशन नं. १९

विविध व्यवस्था सम्बन्धमा

१. कर्जा अपलेखन सम्बन्धी विनियम बनाउँदा अवलम्बन गर्नु पर्ने मार्गदर्शन सम्बन्धमा

- (१) कर्जा अपलेखन सम्बन्धमा स्पष्ट र पारदर्शी नीतिगत व्यवस्था गर्नु पर्नेछ।
- (२) असुल हुन नसक्ने कर्जाको मापदण्ड तयार गरी त्यस्तो कर्जा अपलेखन गर्ने बारे आ-आफ्नो सञ्चालक समितिबाट विनियम तर्जुमा गरी यस बैंकबाट स्वीकृति लिई लागू गर्नु पर्नेछ।
- (३) देहायका प्रक्रियाहरु पुरा गरी कर्जा अपलेखन गर्न सक्नेछन्।
  - (क) कर्जा खराब वर्गमा परी १०० प्रतिशत कर्जा नोक्सानी व्यवस्था भई सकेको हुनुपर्ने।
  - (ख) कर्जा असुलीको लागि प्रचलित ऐन तथा नीति बमोजिम धितो सुरक्षणको लिलाम बिक्रीको प्रक्रिया सम्पन्न गरेको हुनुपर्ने।
  - (ग) कर्जाको धितो सुरक्षण लिलाम बिक्री हुन नसकेको अवस्थामा अनिवार्य रुपमा धितो सकार गरेको हुनुपर्ने।
- (४) ऋणी र ऋणसँग सम्बन्धित पक्षहरुलाई यस बैंकको निर्देशन बमोजिम कर्जा सूचना केन्द्र लि. को कालोसूचीमा समावेश गरिसकेको हुनु पर्नेछ।
- (५) अपलेखन गरिएको कर्जाको हकमा त्यस्तो कर्जा स्वीकृत गर्ने अधिकारी, कर्जाको धितो मूल्यांकनकर्ता तथा मूल्यांकन प्रक्रिया, कर्जा असुलीका लागि गरिएको प्रयास एवं अपलेखन गर्नुपर्नाको कारण आदिको अभिलेखीकरण गर्नु पर्नेछ।
- (६) चालु वर्षमा अपलेखन गरिएका कर्जाहरुको विवरण (माथि उपबुँदा नं. ३ मा उल्लिखित बुँदाहरु समावेश गरी) वार्षिक प्रतिवेदनमा अनिवार्य रुपले उल्लेख गर्नु पर्नेछ।
- (७) अपलेखन गरिएका कर्जाहरुको विवरण आर्थिक वर्ष समाप्त भएको मितिले १५ दिनभित्र बैंक सुपरिवेक्षण विभाग र कर्जा सूचना केन्द्र लिमिटेडमा पठाउनु पर्नेछ।

२. (क) संस्थाले लिने जेथा जमानत एवम् लिलाम सम्बन्धमा देहाय बमोजिमका निर्देशनहरु लागु हुनेछ।

१. धितो सुरक्षण वापत जमानी दिने जमानतकर्ताले ऋणीले लिने कति ऋण रकमको हकमा जमानतको कागज गरेको हो सो जमानतको अंकको सीमा तोक्यो सोही सीमा हदमा सीमित रही जमानतकर्ताको दायित्व स्पष्ट हुने गरी जमानतकर्ताको छुट्टै कागज गराउने।
२. ऋणी तथा बैंक बीच वा जमानीकर्ता र बैंकबीच ऋण तथा जमानी सम्बन्धमा गरिएका लिखतहरुमा लेखिएका बेहोरा एवं शर्तहरु सहज रुपमा पढ्न सकिने ढाँचामा तयार गर्ने गराउने।
३. जमानतकर्ताले कबुल गरेको भन्दा बढी अंकको दायित्व व्यहोर्नु पर्ने गरी प्रत्यक्ष वा परोक्ष रुपमा कागज नगराउने।
४. जमानतकर्ताले कबुल गरेको दायित्व बमोजिमको रकम सर्वप्रथम सम्बन्धित ऋणीबाट नै असुल उपर गर्ने, सम्बन्धित ऋणीबाट असुल उपर हुन नसकेमा जमानतकर्ताले कबुल गरेको सीमा हदसम्मको रकम निज जमानतकर्ताले दिएको सुरक्षण धितोबाट कानून बमोजिम लिलाम गरी असुल गर्न सकिने भनी जमानतको शर्तनामामा उल्लेख गर्ने।

५. जमानतकर्ताले देखाएको सम्पत्ति धितो सुरक्षणको रूपमा स्वीकार गर्नुपूर्व कानूनी प्रक्रिया पूरा गरी कच्चा सम्पत्ति हो वा पक्का हो, त्यसको मूल्य के कति पर्ने हो, यथार्थ मूल्य खुल्ने गरी मूल्याङ्कन गर्नु पर्ने ।
  ६. जमानी दिनेले कबुल गरेको रकम बाहेक ऋणीका अन्य दायित्व सम्बन्धमा जमानी हुनेको सम्पत्तिबाट असूल उपर नगर्ने ।
  ७. जमानतकर्ताले कबुल गरेको दायित्वको रकम सम्बन्धित ऋणीबाट असूल उपर हुन नसकेमा मात्र जमानतकर्ताले दिएको सुरक्षणबाट असुलीको प्रक्रिया अगाडि बढाउने ।
  ८. जमानतकर्ताले कबुल गरेको जमानतको रकम जुनसुकै समयमा दाखिला गर्न ल्याएमा बुझिलिई जमानत सुरक्षणमा राखेको सम्पत्ति फुकुवा गरिदिने ।
  ९. ऋणीले लिएको ऋण वापत जमानतको अंकको रकम जमानतकर्ताले दिएको धितो सुरक्षणबाट असूल उपर गर्नुपर्ने भएमा त्यस्तो सम्पत्तिको मूल्य निर्धारण गर्दा स्थानीय व्यक्तिहरुबाट गराएको पञ्चेकीर्ते मूल्याङ्कन, प्राविधिकको मूल्याङ्कन, प्रचलित बजार मूल्य, मालपोत कार्यालयबाट निर्धारित मूल्य, धितो सुरक्षण स्वीकार गर्दा निर्धारित मूल्य समेतलाई मध्यनजर गरी मूल्य निर्धारण गर्ने गराउने गरी मापदण्ड बनाई लागु गर्ने ।
  १०. वास्तविक र स्पष्ट आधार तथा कारण वेगर धितोको अवमूल्याङ्कित गरी मूल्य कायम नगर्ने ।
  ११. जमानतकर्ताले धितो सुरक्षणमा दिएको सम्पत्ति लिलाम गर्नुपर्ने भएमा सो पूर्व जमानतकर्तालाई निजले स्वीकार गरेको अंक हदको रकम दाखिला गर्नको लागि समय किटान गरी सूचना दिने ।
  १२. जमानतकर्ताले तोकिएको सूचनाको समय सीमाभित्र जमानतपत्रमा आफूले मञ्जुर गरेको रकम दाखिला गर्न नल्याएमा धितो सुरक्षणको सम्पत्ति लिलामको सूचना प्रकाशित गरी जमानतकर्तालाई समेत सोको सूचना प्रदान गर्ने ।
  १३. बैंकले जमानत सुरक्षणमा रहेको सम्पत्ति लिलाम गर्दा अपनाउनु पर्ने प्रक्रिया तथा कार्यविधिका सम्बन्धमा छुट्टै नियमावली वा कार्यविधि वा निर्देशिका तयार गरी अनिवार्य रूपमा लागु गर्ने ।
  १४. जमानत सुरक्षणको सम्पत्ति लिलाम मितिभन्दा अगाडि वा लिलाम पश्चात् निश्चित समय सीमाभित्र जमानतपत्रको दायित्व बमोजिमको रकम दाखिला गर्न ल्याएमा बुझिलिई धितो फुकुवा गरी दिने ।
- (ख) संस्थाले निम्नानुसारको व्यवस्था समेत मिलाउनु पर्नेछ ।
- १) कर्जा लिने क्रममा नै ऋणीको सम्पत्तिको सही मूल्याङ्कन हुने वातावरणको सुनिश्चितता गर्ने ।
  - २) धितो रहेको सम्पत्ति लिलाम गर्दाको बखतको प्रचलित बजार मोल अनुसार लिलाम बिक्री तथा सकार गर्ने गराउने गरी व्यवस्था गर्ने ।
  - ३) प्रत्येक ऋणीले ठगी गर्ने नियतवश नै कर्जा लिएको रकम नबुझाएको हो भन्ने मान्यता कर्जा प्रदायक संस्थाले राख्नु उपयुक्त नहुने हुनाले ऋणी र निजका परिवारप्रति सम्मान र सहानुभूति राखी न्यायोचित तवरले कर्जा असूल गर्ने प्रक्रिया थाल्न उपयुक्त हुने हुँदा सो को सुनिश्चितता हुने गरी व्यवस्था मिलाउने ।
  - ४) कर्जा लिंदाका बखत गरिएको वाचा विपरीत बारम्बार व्याजदरमा वृद्धि नगर्ने नगराउने ।
  - ५) ऋण असुली प्रक्रिया प्रारम्भ भएपछि ऋणीको परिवारसँग सम्बन्धित अन्य सदस्यहरुको सामाजिक प्रतिष्ठा, इज्जत, सम्मानमा प्रतिकूल प्रभाव नपर्ने गरी आवश्यक व्यवस्था मिलाउने ।

३. लिखत नेपाली भाषामा तयार गर्ने सम्बन्धमा

- (क) संस्थाले जुनसुकै प्रकारको कर्जा प्रवाह गर्दा ऋणी तथा जमानतकर्ता (व्यक्ति/फर्म/कम्पनी/ संस्था) तथा कारणी (ऋणी/जमानत दिने समेत) बाट तयार गर्ने/गराउने कागजातहरु (जुनसुकै लिखत,

जमानीपत्र वा मन्जुरीनामा) प्रचलित ऐन कानून बमोजिम देवनागरी लिपी नेपाली भाषामा तयार गर्नु पर्नेछ । तर सम्बन्धित बैंक तथा वित्तीय संस्थाले आफ्नो आन्तरिक प्रयोजनको लागि त्यसरी नेपाली भाषामा तयार गरिएका लिखतहरू अंग्रेजी भाषामा अनुवाद गरी अभिलेखमा राख्न भने पाइनेछ ।

विदेशी नागरिकहरूसँग हुने कारोबारमा र विदेशी बैंकिङ्गकारोबारमा मात्र प्रयोग हुने लिखतहरूको हकमा भने (जस्तै: प्रतीतपत्र) नेपाली भाषामा तयार गर्न अनिवार्य गरिएको छैन ।

बैंक तथा वित्तीय संस्थाले कर्जासँग सम्बन्धित ऋण प्रस्ताव पत्र (Offer Letter), कर्जा तमसुक (Loan Deed), धितोबन्धक लिखत (Mortgage Deed), Hypothecation Agreement र Trust Receipt Agreement अनिवार्यरूपमा देवनागरी लिपी नेपाली भाषामा तयार गर्नुपर्ने र Consortium Loan Agreement, Letter of Assignment, Letter of Guarantee को हकमा हाललाई अंग्रेजी भाषामा समेत तयार गर्न सकिने छ । साथै, यी कागजातहरूलाई पनि क्रमिक रूपमा नेपाली भाषामा तयार गर्दै जाने नीतिगत व्यवस्था गर्नु पर्नेछ ।

लिखत/जमानीपत्र तयार गर्दा जमानी रकम, ऋणको अवधि, ऋणको प्रयोजन, प्रमुख ऋणी, साक्षी, जमानतकर्ताको नाम, ठेगाना, सो को सनाखत लगायतका विषयहरू तथा अन्य प्रकारका लिखतहरूमा समेत देहायबमोजिमका विषयहरूलाई यथोचित स्थानमा अनिवार्य रूपले उल्लेख गर्नु पर्नेछ ।

लिखतमा स्पष्टसँग उल्लेख हुनुपर्ने विषयहरू

१. सम्बन्धित व्यक्तिको नाम, ठेगाना, मिति, व्यक्तिको हकमा नागरिकता/पासपोर्ट नम्बर तथा तिन पुस्ते,
  २. म्याद, अवधि, प्रयोजन,
  ३. सम्बन्धित व्यक्तिको सम्बन्धमा बैंक तथा वित्तीय संस्थाद्वारा सनाखत,
  ४. रकम,
  ५. साक्षी(Witness),
  ६. हस्ताक्षर पहिचान गर्ने प्रयोजनको लागि सम्बन्धित कारणीको नाम,
  ७. अन्य आवश्यक देखिएका विषयहरू ।
- (ख) संस्थाले अन्तर्राष्ट्रिय कारोबारमा प्रयोग हुने बाहेकका पत्राचार, चेक/भौचर लगायत अन्य कागजातहरू देवनागरी लिपी नेपाली भाषामा समेत उपलब्ध हुने व्यवस्था अनिवार्य रूपमा गर्नु गराउनु पर्नेछ ।
४. संस्थाले देहाय बमोजिमका व्यवस्थाहरूको अधिनमा रही गैर नेपाली नागरिकलाई नियुक्त गरी काम गराउन सक्नेछन् ।
- (क) **गैर नेपाली नागरिकबाट व्यवस्थापन सेवा लिने सम्बन्धमा** : संस्थाले निम्नबमोजिम प्राविधिक सेवा सम्झौता (Technical Service Agreement, TSA) गरी गैर नेपाली नागरिकबाट व्यवस्थापन सेवा लिन सक्नेछन् ।
- (१) विदेशी संयुक्त लगानीमा सञ्चालित बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरूले विदेशी लगानीकर्ता (Joint Venture Partner) सँग प्राविधिक सेवा सम्झौता (Technical Service Agreement, TSA) गरी प्राविधि हस्तान्तरण गर्दा 'विदेशी लगानी तथा प्राविधि हस्तान्तरण ऐन, २०४९' बमोजिम स्वीकृति लिनुपर्ने कानुनी व्यवस्था रहेकोले सो व्यवस्थाको परिपालना गर्नु पर्नेछ ।
- (२) प्राविधिक सेवा सम्झौता (TSA) मा निम्न विषयहरू खुलाउनु पर्नेछ ।
- (क) प्राविधिक सेवा सम्झौता अन्तर्गत व्यवस्थापन सेवा लिने पद र संख्या ।
- (ख) प्राविधिक सेवा प्रदान गर्ने विषय तथा योजनाहरू ।
- (ग) प्राविधिक सेवा सम्झौताको अवधि तथा शुल्क ।
- (घ) व्यवस्थापन सेवामा खटिई आउने गैर नेपाली नागरिकको पारिश्रमिक तथा सुविधा ।

- (ड) व्यवस्थापन सेवामा खटिई आउने गैर नेपाली नागरिकको पारिश्रमिक तथा सुविधा व्यहोर्ने स्रोत (प्राविधिक सेवा शुल्कबाट व्यहोर्ने वा इजाजतपत्रप्राप्त संस्थाले व्यहोर्ने भन्ने विषय) ।
- (च) प्राविधिक सेवामा खटिई आउने गैर नेपाली नागरिकको सेवा अवधि ।
- (छ) प्राविधिक सेवा सम्झौता बमोजिम कार्य नभएमा सोको क्षतिपूर्तिको व्यवस्था ।
- (ज) अन्य आवश्यक विषय ।
- (३) प्राविधिक सेवा सम्झौता (TSA) अन्तर्गत खटिई आउने गैर नेपाली नागरिकहरुको हकमा विद्यमान श्रम ऐन तथा नियमावली अनुसार श्रम स्वीकृति लिनुपर्ने व्यवस्था रहेकोले सोही बमोजिम स्वीकृति लिएर मात्र काम गर्नु/गराउनु पर्नेछ ।
- (४) प्राविधिक सेवा सम्झौता बमोजिम सम्बन्धित इजाजतपत्रप्राप्त बैंक वा वित्तीय संस्थामा व्यवस्थापन सेवाका लागि खटिई आउने गैर नेपाली नागरिकको संख्या देहायबमोजिम हुनेछ ।
- (क) २० देखि ५० प्रतिशतसम्म विदेशी लगानी रहेको अवस्थामा बढीमा ५ जनासम्म ।
- (ख) ५० प्रतिशत भन्दा बढी विदेशी लगानी रहेको अवस्थामा बढीमा ७ जनासम्म ।
- (५) प्राविधिक सेवा सम्झौताको अवधि ५ वर्षको हुनेछ र सोलाई नवीकरण गर्न सकिनेछ । सो सम्झौता अन्तर्गत व्यवस्थापन सेवामा नियुक्त भई आउने गैर नेपाली नागरिकको सेवा अवधि २ वर्ष भन्दा बढी हुने छैन । निजको पारिश्रमिक प्राविधिक सेवा शुल्कबाट व्यहोर्न सकिनेछ । सम्बन्धित इजाजतपत्रप्राप्त बैंक वा वित्तीय संस्थाले नै निजको पारिश्रमिक व्यहोर्ने सम्झौता भएमा विद्यमान व्यवस्था अनुरूप हुने गरी तय गर्नु पर्नेछ ।
- नोट : विद्यमान व्यवस्था भन्नाले प्राविधिक सेवा सम्झौता बमोजिम प्रमुख कार्यकारीको कार्य गर्ने गरी नियुक्त गैर नेपाली नागरिकको हकमा सबै इजाजतपत्रप्राप्त बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरुलाई समान रूपमा लागु हुने गरी यस बैंकबाट जारी गरिएका प्रमुख कार्यकारीको तलब, भत्ता तथा सुविधा सम्बन्धी मार्गदर्शन तथा निर्देशनहरु र प्रमुख कार्यकारी अधिकृत बाहेक व्यवस्थापन सेवामा खटिएका अन्य कर्मचारीहरुको हकमा संस्थाको सञ्चालक समितिले संस्थाका सबै कर्मचारीहरुको लागि तय गरेको पद अनुसारको तलब भत्ता तथा सुविधा सम्बन्धी व्यवस्थालाई जनाउनेछ ।*
- (६) विदेशी संयुक्त लगानी नरहेका पूर्वाधार विकास बैंकहरुले गैर नेपाली नागरिकबाट व्यवस्थापन सेवा लिन पाउने छैनन् । तर, नेपाल सरकारबाट सिफारिस भइ आएमा उच्च प्राविधिक सुधार आवश्यक भएका पूर्वाधार विकास बैंकमा विदेशी बैंक वा वित्तीय संस्थासँग प्राविधिक सेवा सम्झौता गरी व्यवस्थापन सेवामा गैर नेपाली नागरिकलाई नियुक्त गर्न स्वीकृति दिन सक्नेछ । यस्तो प्राविधिक सेवा सम्झौताको अवधि, गैर नेपाली नागरिकको सेवा अवधि तथा पारिश्रमिक सम्बन्धमा यस बैंकले स्वीकृति दिए बमोजिम हुनेछ ।
- (७) हाल लागू रहेको प्राविधिक सेवा सम्झौता (TSA) को अवधि समाप्त भएपश्चात् संस्थाले यसै व्यवस्थाको अधीनमा रही नयाँ सम्झौता गर्नु पर्नेछ ।
- (ख) **माथि उल्लेखित व्यवस्था बमोजिम कुनै गैर नेपाली नागरिकलाई कर्मचारीको रूपमा नियुक्त गरी काम गराउने भए सो सम्बन्धमा :** संस्थाले कुनै विशेष पदमा स्वदेश मै दक्ष कर्मचारी उपलब्ध नभएमा नेपाल सरकारबाट सिफारिस भइ आएमा देहाय बमोजिमको प्रक्रिया/व्यवस्थाहरुको पालना गरी गैर नेपाली नागरिकलाई नियुक्त गरी काम गराउन सक्नेछन् :
- (१) गैर नेपाली नागरिकलाई खुल्ला गरिने विशेष पद तथा छनौट प्रक्रियाका सम्बन्धमा संस्थाको कर्मचारी सेवा विनियमावलीमा स्पष्ट व्यवस्था गरेको हुनु पर्नेछ ।
- (२) तोकिएको विशेष पदमा सर्वप्रथम नेपाली नागरिकलाई प्राथमिकता दिई राष्ट्रियस्तरको पत्रपत्रिकामा विज्ञापन प्रकाशन गर्नु पर्नेछ ।

- (३) राष्ट्रियस्तरको पत्रपत्रिकामा विज्ञापन प्रकाशन गर्दा समेत कुनै पनि नेपाली नागरिक उपलब्ध नभएमा मात्र गैर नेपाली नागरिकलाई नियुक्त गर्ने प्रक्रिया अवलम्बन गर्न सकिनेछ ।
- (४) गैर नेपाली नागरिकको पारिश्रमिक, पारिश्रमिक निर्धारणको आधार, सेवाका शर्तहरू तथा सेवा अवधिका सम्बन्धमा सञ्चालक समितिले निर्णय गरी यस बैंकको स्वीकृतिका लागि पेश गर्नु पर्नेछ । गैर नेपाली नागरिकको सेवा अवधि एकपटकमा दुई वर्षमा नबढाई बढीमा पाँच वर्षसम्म र विशिष्ट प्रकारको दक्ष प्राविधिक पदका लागि बढीमा सात वर्ष मात्र रहन सक्नेछ ।
- (४) गैर नेपाली नागरिकलाई काममा लगाउनु पूर्व विद्यमान श्रम ऐन बमोजिम स्वीकृति लिनु पर्नेछ ।
- (५) एकपटक गैर नेपाली नागरिकलाई काममा लगाउने बैंक तथा वित्तीय संस्थाले नेपाली नागरिकलाई नै दक्ष बनाई क्रमशः प्रतिस्थापन गर्ने व्यवस्था गर्नु पर्नेछ ।
- (६) इजाजतपत्रप्राप्त बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरूले तोकिएको विशेष पद बाहेक अन्य पदमा गैर नेपाली नागरिकलाई नियुक्त गरी काम गराउन पाउने छैनन् ।

५. संस्थाले आ-आफ्नो सञ्चालक समितिले तोकेको मापदण्डभित्र रही Forward, Options, Swap, Futures जस्ता विभिन्न डेरिभेटिभ्स(Derivatives) उपकरण सम्बन्धी कारोबारहरू गर्न सक्ने छ ।

तर विदेशी मुद्रासँग सम्बन्धित डेरिभेटिभ्स कारोबारहरूको हकमा विदेशी विनिमय सम्बन्धी प्रचलित कानून तथा यस बैंकको विदेशी विनिमय व्यवस्थापन विभागबाट जारी परिपत्रहरूको अधीनमा रही गर्नुपर्नेछ ।

६. Electronic Cheque Clearing सम्बन्धमा

संस्थाको लागि नेपाल क्लियरिङ्ग हाउसले पेश गरेको Nepal Electronic Cheque Clearing (ECC) Rule Book, Nepal Electronic Cheque Clearing (ECC) Operating Rule र Cheque Standard & Specification लागू गर्ने र नेपाल क्लियरिङ्ग हाउस लिमिटेडको नियमन, निरीक्षण, कारोबारका सम्बन्धमा देहायको नियमन जारी गरिएकोछ ।

- (१) ECCको कारोबार सकिए पश्चात सेटलमेन्टका लागि ECC Rule Bookमा जुनुसुकै कुरा लेखिएको भएता पनि नेपाल क्लियरिङ्ग हाउस लिमिटेडले इलेक्ट्रोनिक माध्यमबाट बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरूको खर्च वा जम्मा गर्ने रकमको अन्तिम सारांश (Net Clearing Position) यस बैंकको बैंकिङ्ग कार्यालयमा पठाउने सम्बन्धमा निम्न पाँच सत्रहरूलाई मात्र सञ्चालन गर्ने :-

क्लियरिङ्ग सत्र	Net Clearing Position प्राप्त गर्ने समय	सेटलमेन्ट हुने समय
नियमित क्लियरिङ्ग सत्र (Regular Clearing Session)	दिउँसो ३:०० बजे	दिउँसो ३:१० बजे
पुराना ढाँचाका चेक/ड्राफ्ट क्लियरिङ्ग सत्र ♥ (Non-Standard Cheque/Draft Clearing Session)	दिउँसो ३:०० बजे	दिउँसो ३:१० बजे
पहिलो एक्सप्रेस क्लियरिङ्ग सत्र ♣ (First Express Clearing Session)	बिहान ११:३० बजे	बिहान ११:४० बजे
दोश्रो एक्सप्रेस क्लियरिङ्ग सत्र ♣ (Second Express Clearing Session)	दिउसो १२:३० बजे	दिउसो १२:४० बजे
तेश्रो एक्सप्रेस क्लियरिङ्ग सत्र ♣ (Third Express Clearing Session)	दिउसो १:३० बजे	दिउसो १:४० बजे

♥२०७२ असोज १ गते भन्दा अघि खिचिएका चेकहरू असोज महिनाभरि सोमबार र विहीबार हप्ताको दुई दिन मात्र क्लियरिङ्ग हुने र सो पश्चात क्लियरिङ्ग नहुने ।

♣ ग्राहकको अनुरोधमा मात्र क्लियरिङ्ग हुने ।

- (२) ECC कारोबारको खर्च वा जम्मा रकमको अन्तिम सारांश(Net Clearing Position) यस बैंकमा आएपछि सम्बन्धित सदस्यहरूको खातामा खर्च वा जम्मा (Debit or Credit) गर्ने सिलसिलामा कथंकदाचित खातामा

रकम अपुग भएमा सोको व्यवस्था गर्न यस बैंकद्वारा बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरूका लागि हिसाब मिलान दिन (Business Settlement Day)का लागि प्रचलित बैंकदर अनुरूप व्याज लिई रकम पूर्ति गर्ने व्यवस्था कायम गर्ने र सो को भोलिपल्ट अनिवार्य रूपमा हिसाब मिलान गर्नुपर्ने । कथंकदाचित हिसाब मिलान हुन नसकेको खण्डमा दोस्रो दिन बैंकदरको दोब्बर, तेस्रो दिनदेखि तेब्बर बैंक दरका दरले हर्जाना लगाउने ।

- (३) ECCपूर्ण सञ्चालनमा आएपछि यस बैंकको बैंकिङ्ग कार्यालयमा भुक्तानी तथा हिसाब मिलान केन्द्र (Payment & Settlement Centre)खडा गरी आवश्यकता अनुसार सो कार्यालयलेPayment & Settlementसम्बन्धी कार्यको सुपरिवेक्षण गर्ने ।
- (४) इलेक्ट्रोनिक चेक क्लियरिङ्ग पूर्ण रूपमा सञ्चालनमा आइसकेको हुँदा बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरूले ग्राहकलाई चेक जारी गर्दा MICRचेक मात्र जारी गर्नुपर्ने छ । ग्राहकसँग भएका पुराना (Non-MICR) चेकको क्लियरिङ्ग २०७२ भदौ मसान्तसम्म पूर्ववत् रूपमा हुने र सो पश्चात्MICRचेकको मात्र क्लियरिङ्ग हुने व्यवस्था मिलाइएको हुँदा सोही बमोजिम गर्नु गराउनु हुन यो निर्देशन जारी गरिएको छ । २०७२ असोज १ गते भन्दा अघि खिचिएका Non-MICR चेकहरु २०७२ असोज मसान्तसम्मका लागि सोमबार र बिहीबार गरी हप्ताको दुई दिन मात्र NCHL ECC प्रणालीमा NonStandard Sessionमार्फत क्लियरिङ्ग हुने व्यवस्था मिलाइएकोछ । साथै, यो व्यवस्थाका सम्बन्धमा बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरूले आफ्ना ग्राहकहरूलाई सुसुचित गर्ने व्यवस्था समेत मिलाउनु पर्नेछ ।
- (५) उल्लिखित Nepal ECC Rule Book, Nepal ECC Operating Manual, and Cheque Standard & Specificationमा यस बैंकबाट आवश्यकता अनुसार संशोधन हुन सक्ने ।
- (६) २०७० बैशाख १ गते देखि नेपाल राष्ट्र बैंकको वार्षिक क्यालेण्डर अनुसारका राष्ट्रिय विदा, उपत्यका भित्र र बाहिर हुने विदाका दिनहरु बाहेकका अन्य दिनमा मात्र यस बैंकबाट अन्तिम हिसाब मिलान हुने ।
- (७) उल्लिखित Nepal ECC Rule Book, Nepal ECC Operating ManualरCheque Standard & Specification यसैसाथ संलग्न छ ।
- (८) इलेक्ट्रोनिक चेक क्लियरिङ्ग सम्बन्धी व्यवस्था अन्तर्गत जारीCheque Standard and Specification मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भएता पनि बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरूले MICR चेक छपाई गरी प्रयोगमा ल्याउँदाMICR Code Line मा Cheque Serial Number र Bank Code बाहेकका अरु Field हरू अनिवार्य हुने छैन ।

७. विदेशी मुद्राको चेक क्लियरिङ्ग सम्बन्धमा

इलेक्ट्रोनिक चेक क्लियरिङ्ग अन्तर्गत विदेशी मुद्राको चेक क्लियरिङ्ग हुने भएको हुँदा विदेशी मुद्राको चेक क्लियरिङ्गको कारोबार समेत सोही क्लियरिङ्ग हाउस मार्फत गर्नु/गराउनु पर्नेछ । नेपाल क्लियरिङ्ग हाउसको सदस्यता लिई नसकेका संस्थाको हकमा हाललाई पुर्ववत् व्यवस्था अनुरूप चेक क्लियरिङ्ग गरिनेछ ।

८. नेपाली मुद्राको चेक क्लियरिङ्ग सम्बन्धमा

- (१) नेपाली मुद्राको चेक क्लियरिङ्गको कारोबार सोही क्लियरिङ्ग हाउस मार्फत गर्नु/गराउनु पर्नेछ ।
- (२) नेपाल क्लियरिङ्ग हाउस लि. को सदस्यता लिई नसकेकासंस्थाको हकमा अर्को व्यवस्था नभएसम्म पुर्ववत् व्यवस्था अनुरूप चेक क्लियरिङ्ग गरिनेछ ।

९. विभिन्न पत्रपत्रिकाहरूमा कम शुल्कमा बैंक व्यालेन्स सर्टिफिकेट उपलब्ध गराइने छ भनी विज्ञापन प्रकाशित हुने गरेको र यस्तो कार्य प्रचलित कानुन बमोजिम यस बैंकबाट इजाजतपत्रप्राप्त बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरु बाहेक अन्य व्यक्ति वा संस्थाले गर्न नपाउने व्यवस्था रहेको हुँदा बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरूले आफ्ना ग्राहकहरूलाई यस किसिमको विज्ञापन प्रकाशित गरी बैंक व्यालेन्स सर्टिफिकेट उपलब्ध गराउने कार्य नगर्ने/नगराउने व्यवस्था गर्न यो निर्देशन जारी गरिएको छ । यदि यसरी विज्ञापन प्रकाशन गराई व्यालेन्स सर्टिफिकेट जारी गर्ने गराउने कार्यमा बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरु प्रत्यक्ष वा अप्रत्यक्ष रूपमा संलग्न रहेको पाइएमा नेपाल राष्ट्र बैंक ऐन, २०५८ बमोजिम कारवाही हुनेछ ।

१०. खाता रोक्का/फुकुवा सम्बन्धी सुचना/निर्देशन वेवसाइटबाट हेरी गर्ने/गराउने सम्बन्धमा

संस्थामा रहेका व्यक्ति/फर्म/कम्पनी/संघ संस्थाहरुको खाता रोक्का/फुकुवा सम्बन्धी सुचना/निर्देशनलाई यस बैंकको वेब साइट <http://bfr.nrb.org.np/acstatus> मा राखिने व्यवस्था रहेको छ । उक्त Website मा राखिने सुचना/निर्देशनमा बैंक/वित्तीय संस्थाहरुको पहुँचका लागि User ID र Password बैंक तथा वित्तीय संस्था नियमन विभागबाट प्रदान गर्ने व्यवस्था भएकोले सम्बन्धित संस्थाले त्यस्तो User ID र Password लिई यस बैंकको वेवसाइटको उक्त ठेगानामा राखिने सुचना/निर्देशनलाई आधिकारिक मानी कार्यवाही गर्नुपर्नेछ । सो सम्बन्धमा फ्याक्स तथा पत्राचार नगरिने र वेवसाइटमा भएको सुचना अनुसारको कामकारवाही नभएमा सम्बन्धित बैंक/वित्तीय संस्था नै जिम्मेवार रहने छन् ।

११. अमेरिकी कानून Foreign Account Tax Compliance Act (FATCA), 2010 अनुसार गैर अमेरिकी वित्तीय संस्थाहरुले अमेरिकी करदाता र उनीहरुको स्वामित्व भएका निकायहरुको कारोबारको विवरण अमेरिकी आन्तरिक राजश्व सेवालालाई जानकारी गराउनु पर्ने व्यवस्था रहेको छ । उक्त कानून अनुसार कारोबारको जानकारी गराउने निकायहरुमा यस बैंकबाट इजाजतपत्रप्राप्त बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरु समेत पर्ने हुँदा ति संस्थाहरुले कारोबारको विवरण आदान प्रदान गर्न नेपाल सरकारले अमेरिकी सरकारसँग अन्तरसरकारी सम्झौता (Inter-Governmental Agreement) गर्नुपर्ने व्यवस्था रहेको छ । तर, नेपाल सरकारले यस सम्बन्धमा अन्तरसरकारी सम्झौता गरिनसकेको अवस्थामा वैकल्पिक व्यवस्था सरह बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरुले अमेरिकी आन्तरिक राजश्व सेवाको वेबसाइट www.irs.gov/fatca-registration मा दर्ता भई अमेरिकी करदाताहरुको खाता सम्बन्धी विवरण उपलब्ध गराउनु पर्ने हुँदा सोही बमोजिम गर्नु/गराउनु पर्नेछ । यस निर्देशन बमोजिम अमेरिकी आन्तरिक राजश्व सेवालालाई खाता सम्बन्धी विवरण उपलब्ध गराउँदा सम्बन्धित संस्थाले आफ्ना सम्बन्धित ग्राहकको लिखित सहमति लिई सुचना प्रदान गर्ने व्यवस्था मिलाउनु पर्नेछ ।

१२. संस्थाले प्रत्येक आर्थिक वर्षका लागि निक्षेप दायित्व तथा कर्जा सापट सहितको वार्षिक कार्ययोजना सञ्चालक समितिबाट स्वीकृत गराई हरेक आर्थिक वर्षको साउन मसान्तभित्र यस बैंकको बैंक सुपरिवेक्षण विभाग समक्ष अनिवार्य रूपमा पेश गर्नु पर्नेछ । साथै, उक्त कार्ययोजना कार्यान्वयनको अनुगमनका सम्बन्धमा सम्बन्धित बैंकको सञ्चालक समितिले त्रैमासिक समीक्षा गरी त्रयमास समाप्त भएको १५ दिन भित्र यस बैंकको बैंक सुपरिवेक्षण विभागमा पेश गर्नु पर्ने छ । यस बैंकबाट सुपरिवेक्षणका क्रममा सो कार्ययोजनालाई सम्बन्धित संस्थाको अनुगमनको आधारको रूपमा लिइनेछ ।

१३. निर्देशन पालना नगरेमा हुने कारवाही

पूर्वाधार विकास बैंकले यो निर्देशन पालना नगरेमा नेपाल राष्ट्र बैंक ऐन, २०५८ को दफा १०० बमोजिम कारवाही हुनेछ ।

१४. खारेजी र बचाऊ

(१) यस बैंकबाट यसअघि जारी गरिएका देहायका निर्देशनहरु खारेज गरिएको छ :-

पूर्वाधार विकास बैंकलाई जारी गरिएको निर्देशन, २०७५ तथा सो पश्चात मिति २०७८ माघ २६ गतेसम्म जारी भएका सम्पूर्ण परिपत्रहरु ।

(२) उपबुँदा (१) बमोजिम खारेज गरिएका निर्देशन तथा परिपत्र बमोजिम भए गरेका काम कारवाही यसै निर्देशन बमोजिम भए गरेको मानिनेछ ।

*****